

မြန်မာနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ

ဘုရားသမိုင်းပေါင်းချုပ်

လှသိန်

၅

မြန်မာနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ

ဘုရားသမိုင်းပေါင်းချုပ်

လှသမိန်

ရှာဖွေ စုဆောင်း ပြုစုသည်။

(မူပိုင်ရှင်)

ဒေါ်စန်းရီ

မဟာဝိဇ္ဇာစာပေပုံနှိပ်တိုက် နှင့် စာပေဖြန့်ချိရေးဌာန

အမှတ်-၂၁၄၊ လမ်း-၃၀၊

ရန်ကင်းမြို့။

မဟာဝိဇ္ဇာ ၁။

ပထမအကြိမ် ပုံနှိပ်ခြင်း၊
စာအုပ်ရေ(၄၀၀၀)
၁၉၆၈ - ခုနှစ်၊ ဧပြီလ။

[ဒေါ်စန်းရီ၊ မှတ်ပုံတင် (မြ-၀၀၂၇) မဟာဝိဇ္ဇာ-စာပေပြန့်ချိ
ရေးမှ-ထုတ်ဝေ၍၊ ပုံနှိပ်သူမှတ်ပုံတင် (မြ-၀၀၂၇) မဟာဝိဇ္ဇာ
စာပုံနှိပ်တိုက်၊ အမှတ်-၂၁၄၊ လမ်း-၃၀၊ ရန်ကင်းမြို့တွင် ပုံနှိပ်
သည်။]

မြန်မာနိုင်ငံတစ်ခု ဘုရားသီရိင်းပေါင်းချုပ် မာတိကာ

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ကလျာဏီသိမ်တော် (ပဲခူးမြို့)	... ၃၇
ကုသိုလ်တော်စေတီတော် (မန္တလေးမြို့)	... ၄၀
ကေလာသစေတီတော် (တောင်စွန်းမြို့)	... ၄၂
ကောင်းမှုတော်စေတီတော် (စစ်ကိုင်းမြို့)	... ၄၅
ကန်တော့ပလ္လင်စေတီတော် (ပုဂံမြို့)	... ၄၇
ကမ္ဘာအေးစေတီတော် (ရန်ကုန်မြို့)	... ၄၉
ကျောက်ကူးဘုရားစေတီတော် (ညောင်ဦးမြို့)	... ၅၁
ကျောက်တော်ကြီးဘုရား (မန္တလေးမြို့)	... ၅၃
ကျောက်တော်ကြီးဘုရား (အမရပူရမြို့)	... ၅၅
ကျောက်ဝိုင်းစေတီတော် (သမိုင်းမြို့)	... ၅၇
ကျိုက္ကစံစေတီတော် (ရန်ကုန်မြို့)	... ၅၉
ကျိုက္ကမာစိန်စေတီတော် (ရန်ကုန်မြို့)	... ၆၂

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ကျိက္ကလံ စေတီတော် (မင်္ဂလာဒုံမြို့) ၆၄
ကျိက္ကလိံ စေတီတော် (မင်္ဂလာဒုံမြို့) ၆၆
ကျိက္ခမီရေလယ်ဘုရား (ကျိက္ခမီမြို့) ၆၈
ကျိက်ခေါက်စေတီတော် (သံလျင်မြို့) ၇၁
ကျိက်ထီးရိုးစေတီတော် (ကျိက်ထိမြို့) ၇၃
ကျိက်ဗျင်းနတ်စေတီတော် (ဇင်းကျိက်မြို့) ၇၇
ကျိက်မုတ်လအိစေတီတော် (ကျိတ်မြို့) ၈၀
ကျိက်မော်ဝန်းစေတီတော် (ကျောက်ဘန်းမြို့) ၈၂
ကျိက်သလ္လံစေတီတော် (မော်လမြိုင်မြို့) ၈၄
ကျောင်းတော်ရာစေတီတော် (လယ်ကိုင်းမြို့) ၈၆
ချောင်းမမေ့တော်စေတီတော် (ညောင်ကန်မြို့) ၈၉
ဂူပြောက်ကြီးစေတီတော် (ပုဂံမြို့) ၉၁
ငါးထပ်ကြီးစေတီတော် (သံလျင်မြို့) ၉၄
ငှက်ပစ်တောင်စေတီတော် (ပုဂံမြို့) ၉၆
စူဠာမုနိစေတီတော် (ပုဂံမြို့) ၉၉
စက္ကတဲစေတီတော် (မင်းဘူးမြို့) ၁၀၁

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

စွယ်တော်ရှင်စေတီတော် (ဂုံဂေါ်မြို့) ၁၀၂
ဆပဋ္ဌစေတီတော် (ညောင်ဦးမြို့) ၁၀၅
ဆူးလေစေတီတော် (ရန်ကုန်မြို့) ၁၀၇
ဆင်များရှင်စေတီတော် (စစ်ကိုင်းမြို့) ၁၀၉
တန့်ကြည့်တောင်စေတီတော် (တန့်ကြည့်တောင်) ၁၁၁
ဇဲကပင်စေတီတော် (ဘားအံမြို့) ၁၁၃
တူဝေစေတီတော် (ဘားအံမြို့) ၁၁၆
တန့်တားဦးစေတီတော် (အင်းဝမြို့) ၁၁၈
ထီးဆောင်းစေတီတော် (ဇုတ်သုတ်)	... ၁၂၀
ထီးလိမင်းလှိုစေတီတော် (ပုဂံမြို့) ၁၂၂
ထူပါရုံစေတီတော် (စစ်ကိုင်းမြို့) ၁၂၄
ခမ္မရုံကြီးစေတီတော် (ပုဂံမြို့) ၁၂၅
နဂါးရုံစေတီတော် (ပုဂံမြို့) ၁၂၆
နန်းဘုရားစေတီတော် (ပုဂံမြို့) ၁၂၈
နန်းဦးရွှေဘုံသာစေတီတော် (တကောင်းမြို့) ၁၂၉

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ပုညရှင်စေတီတော် (စစ်ကိုင်းတောင်)	... ၁၃၁
ပတ္တမြားစေတီတော် (စစ်ကိုင်းတောင်) ၁၃၅
ပြည်တော်ပြန်ဘုရား (ဇလွန်မြို့) ၁၃၈
ဖေါင်တော်ဦးဘုရား (အင်းလေး) ၁၄၁
ဗူးဘုရားစေတီတော် (ပုဂံမြို့) ၁၄၄
ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် (ရန်ကုန်မြို့) ၁၄၆
မန္တဟာဘုရား (ပုဂံမြို့) ၁၄၈
မဟာစေတီတော် (ပဲခူးမြို့) ၁၅၀
မဟာဗောဓိစေတီတော် (ပုဂံမြို့) ၁၅၂
မဟာမြတ်မုနိဘုရား (နမ့်ဆမ်မြို့) ၁၅၃
မဟာမြတ်မုနိဘုရား (မန္တလေးမြို့) ၁၅၅
မဟာမြတ်မုနိဘုရား (မော်လမြိုင်မြို့) ၁၆၀
မဟာသကျသီဟဘုရား (မန္တလေးမြို့) ၁၆၂
မုပွန်စေတီတော် (မော်လမြိုင်မြို့) ၁၆၄
မော်တင်စေတီတော် (မော်တင်စွန်း) ၁၆၅

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

မင်္ဂလာစေတီတော် (ပုဂံမြို့) ၁၆၇
မင်းကုန်းစေတီတော် (မင်းကုန်း) ၁၆၉
မင်းမျှော်ရာဇာစေတီတော် (ပုဂံမြို့) ၁၇၁
မင်းအိုချမ်းသာစေတီတော် (ပုဂံမြို့) ၁၇၂
မာရ်အောင်ရတနာစေတီတော် (မန္တလေးမြို့) ၁၇၃
မယ်ဒက်စေတီတော် (ရေတာရှည်မြို့) ၁၇၄
မြသလွန်စေတီတော် (မကွေးမြို့) ၁၇၆
မြသိန်းတန်စေတီတော် (မင်းကုန်း) ၁၇၉
မြတ်စောညီနောင်စေတီတော် (တောင်ငူမြို့) ၁၈၁
ရတနာသင်းကျစ်စေတီတော် (မိတ္ထီလာမြို့) ၁၈၃
ရွှေကျီးမြင့်စေတီတော် (မန္တလေးမြို့) ၁၈၅
ရွှေကြက်ယက်စေတီတော် (အမရပူရမြို့) ၁၈၆
ရွှေချက်သိုစေတီတော် (ရွှေဘိုမြို့) ၁၈၉
ရွှေဂူကြီးစေတီတော် (တောင်ငူမြို့) ၁၉၁
ရွှေဂူကြီးစေတီတော် (ပုဂံမြို့) ၁၉၂

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ရွှေဂူကြီးစေတီတော် (မိုးကုတ်မြို့)	၁၉၄
ရွှေစာရံစေတီတော် (ရွှေစာရံရွာ)	၁၉၆
ရွှေစာရံစေတီတော် (သထုံမြို့)	၁၉၈
ရွှေစက်တော်ဘုရား (မင်းဘူးမြို့)	၂၀၀
ရွှေစည်းခုံစေတီတော် (ညောင်ဦးမြို့)	၂၀၅
ရွှေစည်းခုံစေတီတော် (တကောင်းမြို့)	၂၀၈
ရွှေစည်းခုံစေတီတော် (ညောင်ကန်မြို့)	၂၀၉
ရွှေဆံတော်စေတီတော် (ပြည်မြို့)	၂၁၀
ရွှေဆံတော်စေတီတော် (တံတေးမြို့)	၂၁၄
ရွှေဆံတော်စေတီတော် (ပုဂံမြို့)	၂၁၇
ရွှေတိဂုံစေတီတော် (ရန်ကုန်မြို့)	၂၁၉
ရွှေနတ်တောင်စေတီတော် (ရွှေတောင်မြို့)	၂၂၂
ရွှေနံ့သာစေတီတော် (ပဲခူးမြို့)	၂၂၅
ရွှေပေါ်ကျန်းစေတီတော် (ရွှေကူမြို့)	၂၂၇
ရွှေဘုံသာစေတီတော် (မြန်အောင်မြို့)	၂၂၉

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ရွှေမော်ခေမာစေတီတော် (ပဲခူးမြို့) ၂၃၁
ရွှေမတ္တီးစေတီတော် (ထားဝယ်မြို့) ၂၃၅
ရွှေမြင်တင်စေတီတော် (သီဟတော) ၂၃၈
ရွှေမြင်တင်စေတီတော် (ပုသိမ်မြို့) ၂၄၀
ရွှေမဉ္ဇူစေတီတော် (အင်းတော်ကြီး) ၂၄၁
ရွှေမုဋ္ဌောစေတီတော် (ပုသိမ်မြို့) ၂၄၃
ရွှေမုဋ္ဌောစေတီတော် (ကလေးဝမြို့) ၂၄၅
ရွှေယင်မြော်စေတီတော် (မိတ္ထီလာမြို့) ၂၄၇
ရွှေရောင်တော်စေတီတော် (ဗိဿနိုးမြို့) ၂၅၀
ရွှေသာလျှောင်းဘုရား (ပဲခူးမြို့) ၂၅၂
ရွှေအင်းတောင်စေတီတော် (တောင်တွင်းကြီးမြို့) ၂၅၃
ရွှေဥမင်စေတီတော် (ပင်းတယမြို့) ၂၅၅
ရှင်ပင်နံကိုင်းခေတီတော် (စစ်ကိုင်းမြို့) ၂၅၇
ရှင်ဖြူ၊ ရှင်လှစေတီတော် (စစ်ကိုင်းမြို့) ၂၅၈
ရှစ်သောင်းစေတီတော် (မြို့ဟောင်းမြို့) ၂၆၀
လောကနန္ဒာစေတီတော် (ပုဂံမြို့) ၂၆၂

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
သမန္တဇာစေတီတော် (အမြင့်မြို့) ၂၆၄
သာဓုကန်စေတီတော် (သာဓုကန်) ၂၆၆
သီဟတောစေတီတော် (သီဟတော) ၂၆၈
သိင်္ဃိုဋ္ဌရင်ဘုရား (ပခုက္ကူမြို့) ၂၇၁
သေဋ္ဌမာရ်အောင်ဘုရား (ဘားအံမြို့) ၂၇၅
သဗ္ဗညု စေတီတော် (ပုဂံမြို့) ၂၇၆
သဗ္ဗုဒ္ဓ စေတီတော် (မိုးညှင်း) ၂၇၇
အကျွတ်အလွတ် စေတီတော် (ပဲခူးမြို့) ၂၇၉
အာနန္ဒာ ဘုရား (ပုဂံမြို့) ၂၈၁
အံတော်စေတီတော် (သံတွဲမြို့) ၂၈၃
အောင်မြေလောက စေတီတော် (စစ်ကိုင်းမြို့) ၂၈၄
အိမ်တော်ရာ စေတီတော် (မန္တလေးမြို့) ၂၈၅
အိမ်တော်ရာ စေတီတော် (ရန်ကင်းမြို့) ၂၈၇
ဦးဇိန စေတီတော် (မော်လမြိုင်မြို့) ၂၈၉
ဦးပရိတ် စေတီတော် (ဟင်္သာတမြို့) ၂၉၀
ဦးရစ်တောင် စေတီတော် (ဦးရစ်တောင်) ၂၉၂
ဝတ်မိုး ဝတ်မြေရ-ဘုရား ၂၃ ဆူ ၂၉၄

နောက်ဆက်တွဲ

(က) သမိုင်းအပြည့်အစုံ တင်ပြရာ မဖာသေးသော
ဘုရားစေတီများ

(ခ) မှတ်စုများ

မြတ်စွာဘုရား ဓါတ်တော်တည်ရာဌာနများ၊

မြတ်စွာဘုရား ပရိက္ခရာတို့ တည်ရာဌာနများ၊

စေတီလေးမျိုး၊

ပါဒစေတီခြေတော်ရာများ၊

စေတီတည်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး၊

မြတ်စွာဘုရား၏ အံ့ဘွယ်တော် ၁၈ ပါး၊

အလောင်းစည်သူမင်း ကိုးကွယ်သော သရက္ခန် ၅ ဆူ

ကျော်လေးဆူ ဘုရားများ၊

အလောင်းစည်သူ သင်္ကန်းနက် ဖေင်တော်ဦး-

စကားသားကို ထုလုပ်သော စကားကိုးဆူ တည်ရာ-

စစ်ကိုင်း ဆွမ်းဝတ်စဉ် ဘုရားများ၊

အနော်ရထာမင်း စွယ်တော်ပွား ၅ ဆူ၊

ရွှေတိဂုံစေတီ ဌာပနာလေးပါး၊

နှစ်ကျိတ်ရှစ်ဆူ မြတ်စွာဘုရားရှင်များ၊

သရိုင်းတင်ပြထားသော ဘုရားစေတီများ

(မြို့အက္ခရာစဉ်အလိုက်)

ကလေးဝမြို့	ရွှေမုဋ္ဌော စေတီတော်၊
ကင်းတပ်မြို့	နန်းဦးရွှေဘုံသာ စေတီတော်၊
ကျိုက္ခမိမြို့	ကျိုက္ခမိ ရေလယ်စေတီတော်၊
ကျိုက်ထိုမြို့	ကျိုက်ထီးရိုး စေတီတော်၊
ကျောက်တန်းမြို့	ကျိုက်မှော်ဝန်း စေတီတော်၊
ကျိတ်မြို့	ကျိုက်မှတ်လအိ စေတီတော်၊
ဂုံဂေါမြို့	စွယ်တော်ရှင် စေတီတော်၊
စစ်ကိုင်းမြို့	ကောင်းမှုတော် စေတီတော်၊ ဆင်များရှင် စေတီတော်၊ ပုညရှင်စေတီတော်၊ ပတ္တမြား စေတီတော်၊ ရှင်ပင်နံကိုင်း စေတီတော်၊ ရှင်ဖြူရှင်လှ စေတီတော်၊ အောင်မြေ လောက စေတီတော်၊
ဇလွန်မြို့	ပြည်တော်ပြန်ဘုရားကြီး၊
ဇင်းကျိုက်မြို့	ကျိုက်ဗျင်းနတ်စေတီတော်၊
ဇုတ်သုတ်၊	ထီးဆောင်းစေတီတော်၊
ညောင်ကန်၊	ချောင်းမမေ့တော် စေတီတော်၊
ညောင်ဦး၊	ကျောက်ကူးဘုရား စေတီတော်၊ ဆပဋ္ဌ စေတီတော်၊ ရွှေစည်းခုံစေတီတော်၊
တကောင်းမြို့	ရွှေစည်းခုံစေတီတော်၊ နန်းဦးရွှေဘုံသာ စေတီတော်၊

တောင်ငူမြို့၊

မြတ်စောညီနောင်စေတီတော်၊ ရွှေဂူကြီး
စေတီတော်၊

တောင်စွန်းမြို့၊

ကောလာသစေတီတော်၊

တောင်တွင်းကြီးမြို့၊

ရွှေအင်းတောင်စေတီတော်၊

တန့်ကြည်တောင်၊

တန့်ကြည်တောင်စေတီတော်၊

တွံတေးမြို့၊

ရွှေဆံတော်စေတီတော်၊

ထားဝယ်မြို့၊

ရွှေမုတ္တီးစေတီတော်၊

နမ့်ဆမ်မြို့

မဟာမြတ်မုနိစေတီတော်၊

ပခုက္ကူမြို့၊

သိင်္ဃိုဠ်ရှင်စေတီတော်၊

ပုဂံမြို့၊

ကန်တော့ပလ္လင်စေတီတော်၊ ဂူပြောက်ကြီး
စေတီတော်၊ ငှက်ပစ်တောင်စေတီတော်၊
စူလာမဏိစေတီတော်၊ ထီးလိုမင်းလိုစေတီ
တော်၊ ဓမ္မရုံကြီး စေတီတော်၊ နဂါးရုံ
စေတီတော်၊ နန်းဘုရား စေတီတော်၊
ဗူးဘုရားစေတီတော်၊ မနုဟာစေတီတော်၊
မဟာဗောဓိ စေတီတော်၊ မင်္ဂလာစေတီ
တော်၊ မင်းမျှော်ရာဇာ စေတီတော်၊
မင်းအိုချမ်းသာ စေတီတော်၊ ရွှေဂူကြီး
စေတီတော်၊ ရွှေဆံတော် စေတီတော်
လောကနန္ဒာ စေတီတော်၊ သဗ္ဗညုစေတီ
တော်၊ အာနန္ဒာစေတီတော်။

ပုသိမ်မြို့၊ ရွှေမြင်တင်စေတီတော်၊ ရွှေမုဋ္ဌောစေတီတော်၊

ပဲခူးမြို့၊ ကလျာဏီသိမ်တော်၊ မဟာစေတီတော်၊ ရွှေနံ့
သာ စေတီတော်၊ ရွှေမော်ဓောစေတီတော်၊
အကျွတ်အလွတ် စေတီတော်၊ ရွှေသာလျောင်း
ရုပ်ပွားတော်၊

ပင်းတယမြို့၊ ရွှေဥမင်စေတီတော်၊

ပုဏ္ဏားကျွန်းမြို့၊ ဦးရစ်တောင် စေတီတော်

ပြည်မြို့၊ ရွှေဆံတော် စေတီတော်၊

ဗိဿနိုးမြို့၊ ရွှေရောင်တော် စေတီတော်၊

မကွေးမြို့၊ မြသလွန် စေတီတော်၊

မော်တင်စွန်း၊ မော်တင်စေတီတော်၊

မော်လမြိုင်မြို့၊ ကျိုက်သလွံစေတီတော်၊ မဟာ မြတ် မုနိ စေတီ
တော်၊ မုပွန်စေတီတော်၊ ဦးဇိနစေတီတော်၊

မင်္ဂလာဒုံ၊ ကျိုက္ကလဲ စေတီတော်၊ ကျိုက္ကလို့ စေတီတော်၊

မင်းကုန်း၊ မင်းကုန်း စေတီတော်၊ မြသိန်းတန်စေတီတော်၊

မင်းဘူး၊ ရှင်ပင်စက္ကတဲ စေတီတော်၊ ရွှေစက်တော်ဘုရား၊

မိုးကုတ်မြို့၊ ရွှေဂူကြီးစေတီတော်၊

မိုးညှင်းမြို့၊ သမ္ဗုဒ္ဓစေတီတော်၊

မိတ္တိလာမြို့

ရတနာသင်းကျစ် စေတီတော်၊ ရွှေယင်မျှော် စေတီတော်၊ မန္တလေးမြို့ ကုသိုလ်တော် စေတီတော်၊ ကျောက်တော်ကြီးဘုရား၊ မဟာမြတ်မုနိဘုရား၊ သကျသီဟဘုရား၊ မာရ်အောင်ရတနာ စေတီတော်၊ ရွှေကျီးမြင့် စေတီတော်၊ အိမ်တော်ရာ စေတီတော်၊ ရွှေစာရုံ စေတီတော်၊

မြို့ဟောင်းမြို့

ရှစ်သောင်းစေတီတော်၊

မြန်အောင်မြို့

ရွှေဘုံသာစေတီတော်၊

ရေတာရှည်မြို့

မယ်ဒက်စေတီတော်၊

ရန်ကုန်မြို့

ကမ္ဘာအေး စေတီတော်၊ ကျိုက္ကစံ စေတီတော်၊ ကျိုက္ကမာစိန် စေတီတော်၊ ဆူးလေ စေတီတော်၊ ဗိုလ်တထောင် စေတီတော်၊ ရွှေတိဂုံစေတီတော်၊ အိမ်တော်ရာစေတီတော်၊

ရွှေကူမြို့

ရွှေပေါ်ကျွန်း စေတီတော်၊

ရွှေတောင်မြို့

ရွှေနတ်တောင် စေတီတော်၊

ရွှေဘိုမြို့

ရွှေချက်သိုစေတီတော်၊

လယ်ကိုင်းမြို့

ကျောင်းတော်ရာ စေတီတော်၊

သထုံမြို့

ရွှေစာရုံ စေတီတော်၊

သမိုင်း၊

ကျောက်ဝိုင်း စေတီတော်၊

သာဓုကန်၊

သာဓုကန် စေတီတော်၊

သီဟတော၊	ရွှေမြင်တင် စေတီတော်၊
သံတွဲမြို့၊	အံတော် စေတီတော်၊
သံလျင်မြို့၊	ကျိုက်ခေါက် စေတီတော်၊ ငါးထပ်ကြီး စေတီ တော်၊
ဟင်္သာတမြို့၊	ဦးပါရဲ စေတီတော်၊
အမရပူရမြို့၊	ကျောက်တော်ကြီး စေတီတော်၊ ရွှေကြက်ယက် စေတီတော်၊
အမြင့်မြို့၊	သမန္တဇာဘုရား၊
အင်းတော်ကြီး၊	ရွှေမဉ္ဇူ စေတီတော်၊
အင်းလေး၊	ဖေင်တော်ဦး ဘုရား၊
အင်းဝ၊	တန်တားဦးမင်္ဂလာ စေတီတော်၊

နမောတဿ ဘဂဝတော အရဟတော

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

နိဒါန်း

သုံးလောကထွတ်ထွား၊ ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော် မူပြီးနောက်၊ သစ္စာလေးပါး အမြိုက်တရားတော် ပြန့်ပွားသည်မှ အစ မြတ်စွာဘုရား၏ အဆုံးအမ သာသနာတော် ပွင့်လင်းခဲ့လေ သည်။ သာသနာတော်ကို ပူဇော်ချီးမြှောက် ကြံ့သူများသည် ရတနာသုံးပါးကို ဦးထိပ်ထားခဲ့ကြ၍၊ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုတော်မူပြီးနောက်တွင်ကား မြတ်စွာဘုရား သက်တော်ထင်ရှား ရှိဘိသကဲ့သို့ ကိုယ်စားတော် ရည်မှတ်လျက် ပူဇော်ရာဝတ္ထုတို့ကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ခွင့် ရရှိကြပြန်လေသည်။

မြတ်စွာဘုရား သက်တော်ထင်ရှား ရှိ စဉ် က ပင် လျှင် အလောင်းတော် တောထွက်တော်မူ၍ ဖန်ဝါသကံန်း ဆင်မြန်း လဲလှယ်တော်မူစဉ်က ပုဆိုးတော်ကို သဒ္ဓိကာရဗြဟ္မာ ယူဆောင်၍ အကနိဋ္ဌဘုံ၌ စေတီတော်တည်၍ ဒုဿစေတီဟု ထင်ရှားခြင်း၊ ဆံတော်ပယ်သော အခါ၌လည်း ပယ်ဖြတ်သော ဆံတော်ကို သိကြားမင်းပင့်ဆောင်၍ တာဝတိံသာဘုံ၌ စေတီတော်တည်၍

စူဠာမဏိ စေတီဟုထင်ရှားခြင်း၊ မြတ်စွာဘုရားသည် လင်းလွန်း
 ပင်ရင်း၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ်၊ ဥက္ကလာပတိုင်းမှ တပုဿနှင့်
 ဘလ္လိက ညီနောင်တို့အား ဆံတော်ရှစ်ဆူ သနားတော် မူ၍
 ဥက္ကလာပတိုင်း၌ ဌာပနာ၍ စေတီတည်ခြင်း၊ မြတ်စွာဘုရား
 သက်တော်ထင်ရှား ရှိစဉ်ကပင် ဒေသစာရီ ကြံချီတော်မူရာ၌
 ကိုယ်စားကိုးကွယ်ရန် မဟာဗောဓိမျိုးစေ့ကို အာနန္ဒာထေရ်၏
 လျှောက်ထား ပေးချက်အရ၊ အနာထပိဏ်သဋ္ဌေး စိုက်ပျိုး
 ကိုးကွယ်သည်ကို ခွင့်ပြုခြင်း၊ ခြေတော်ရာချထား၍ ပူဇော်စေ
 ခြင်း၊ နိမ္မိတကိုယ်စား ရုပ်ပွားဖန်ဆင်း၍ ပူဇော်ခံစေခြင်းစသော
 အကြောင်းရပ်များကို ထောက်ရှုသည်ရှိသော် မြတ်စွာဘုရား
 လက်ထက်တော်ကပင်လျှင် ရည်စူးကိုးကွယ်ရာတို့ကို ခွင့်ပြုတော်
 မူ၍၊ ကိုးကွယ်ခြင်း အလေ့အထလည်း ရှိခဲ့ပေသည်။

ထိုမှတစ်ပါး မြတ်စွာဘုရားသည် ကလိဂ်ဗောဓိဇာတ်တော်
 ကို ဟောတော်မူအံ့သောကာလ၌ ညီတော် အာနန္ဒာထေရ်အား၊
 ဓါတုစေတီဟု ဆိုအပ်သော သာရီရိကစေတီ၊ သုံးဆောင်တော်
 မှုသော ပရိဘောဂဖြစ်သည့် ပရိဘောဂစေတီ၊ ရည်မှတ်ကိုးကွယ်
 အပ်သော ဆင်းတုရုပ်ပွားစသော ဥဒ္ဓိသကစေတီဟူ၍ စေတီ
 သုံးမျိုး ရှိကြောင်းနှင့် ဓာတုစေတီမှတစ်ပါး၊ ပရိဘောဂစေတီနှင့်
 ဥဒ္ဓိသကစေတီတို့ကို မြတ်စွာဘုရား သက်တော်ထင်ရှား ချိစဉ်၌ပင်
 ပူဇော်ကိုးကွယ် နိုင်ကြောင်းကိုလည်း ဟောကြားတော် မူလေ
 သည်။ ဗောဓိပင်သည်ကား ဥဒ္ဓိသက စေတီ၌ပါဝင်လေသည်။
 ထို့ပြင် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ တရားတော်ကို ရေးသားပူဇော်
 ဌာပနာသော ဓမ္မစေတီဟူ၍ ပူဇော်ကိုးကွယ် ထိုက်ကြောင်းကို
 လည်း သာရတ္တသင်္ဂဟ ကျမ်းတို့၌ မိန့်ဆိုထားပေသေးသည်။

ယင်းသည့်အားလျော်စွာ ဗုဒ္ဓသာသနာတော် ပြန့်ပွားရာ မြန်မာနိုင်ငံ၌လည်း မြတ်စွာဘုရား သက်တော်ထင်ရှား ရှိစဉ်ကပင် ဆံတော်ကိုဌာပနာသော စေတီတော် အဆူဆူတည်ထားကိုးကွယ်ခြင်း၊ ပရိဘောဂစေတီ၊ ကျောင်းတော်ရာစေတီ၊ ခြေတော်ရာစေတီ စသည်တို့ကို အရပ်ရပ်ဒေသတို့၌ တည်ထားကိုးကွယ်ပူဇော်ခဲ့ကြခြင်းနှင့် မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံပြီးနောက်တွင် ဓာတုစေတီတော်၊ ဥဒ္ဓိသကစေတီတော် အဆူဆူတို့ကို တည်ထားကိုးကွယ်ခြင်းများလည်း ရှိခဲ့ပေသည်။ ပါဠိလိပုတ်ပြည့်ရှင် သီရိဓမ္မာအသောက မင်းတရားကြီး လက်ထက်တွင် စေတီပုထိုးပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင်မျှ တည်ထားပူဇော်ခဲ့ရာ၌ မြန်မာနိုင်ငံ အရပ်ရပ်၌လည်း စေတီပုထိုးများ တည်ခဲ့ကြောင်းကို ဘုရားသမိုင်း အစောင်စောင်တို့က မှတ်သားဖော်ပြ ခဲ့လေသည်။ ထို့ပြင် သာသနာတော် ပြုစုပျိုးထောင်သော မင်းအသီးသီးတို့က ကောင်းမှုတော်စေတီပုထိုး၊ ရုပ်ပွားဆင်းတု အဆူဆူ တည်ထားခဲ့ကြရာ ဒုတ္တပေါင် မင်းကြီးမှစ၍ မာရ်အောင် ရတနာဒါယကာသီပေါမင်းအထိ မင်းအဆူဆူတို့၏ ကောင်းမှုတော်စေတီပုထိုးများလည်း အလွန်များပြားလှကြောင်း ရာဇဝင်သမိုင်းတို့၌ စာရင်းထိုးခဲ့ပြီး ဖြစ်လေသည်။ မင်းမှတစ်ပါး မှူးမတ်၊ သဠေး၊ ကုန်သွယ်၊ လယ်လုပ် စသော ပြည်သူအပေါင်းတို့ကလည်း ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကို သဒ္ဓါယိုဖိတ်၊ စိတ်ပဏီဓိ၊ လေးမြတ်ခြင်းရှိကြသည်ဖြစ်၍၊ စေတီရုပ်ပွား များပြားလှစွာ တည်ထားခဲ့ကြပေသေးသည်။ ပုဂံပြည်ဒေသ တဝိုက်၌ပင် “လှည်းဝင်ရိုးသံ တည်ညံ့ ပုဂံဘုရားပေါင်း” ဟူ၍ ၄၄၄၆ ၇၃၃ ဆူတည်ရှိ ကျိန်းဝပ်ခဲ့ကြောင်း စကားစဉ်ရှိပေသည်။ မျက်မြင်ထင်ရှားအားဖြင့်လည်း

နိုင်ငံတဝှမ်းတွင် ထင်ရှားသော ဘူမိချက်ချာ နေရာများ၌၎င်း၊
တောင်ထိပ် တောင်ထွတ်တို့၌၎င်း၊ မြစ်ကမ်းကုန်းထိပ် တို့၌၎င်း၊
ထာဝရတည်သော ကျွန်းသောင်ကျွန်းငူတို့၌၎င်း အဆူဆူသော
စေတီပုထိုးတို့ကို ဖူးမြင်နိုင်သည်သာ ဖြစ်လေသည်။

ထိုသို့ ပူဇော်တည်ထားခဲ့သော စေတီပုထိုးတို့တွင် ဓါတ်
တော်မေ့တော် ဌာပနာသော ဓါတုစေတီများလည်း ပါဝင်၍၊
ရုပ်ပွားဆင်းတု ဌာပနာ သောစေတီနှင့် ရုပ်ပွား တော် များ
ဖြစ်သော ဥဒ္ဓိသက စေတီများလည်း ပါဝင်ပြီး၊ ပရိဘောဂ
ဌာပနာသော ပရိဘောဂစေတီနှင့် ပိဋကတ်ဒေသနာ၊ အက္ခရာ
အရေးအလွှာ ဌာပနာသော ဓမ္မစေတီတို့လည်း ပါဝင်ပေသည်။
စေတီပုထိုး၊ ရုပ်ပွားတော် ဟူသမျှသည် ကိုးကွယ်ထိုက်သော
စေတီလေးမျိုးတွင် တမျိုးမျိုးပါဝင်သည်သာ ဖြစ်၍၊ ဥဒ္ဓိသက
ရည်မှန်းကိုးကွယ်ခြင်းနှင့်ကား မကင်းသည်သာဖြစ်၍ ကိုးကွယ်
ပူဇော်ခြင်းငှာ ထိုက်သည်သာဖြစ်ပေသည်။ မည်သည့်ရုပ်ပွား
စေတီတို့ကို ပူဇော်သည်ဖြစ်စေ၊ သက်တော်ထင်ရှား သဗ္ဗညု
မြတ်စွာဘုရားကို ပူဇော် ဝပ်တားသည့် သဘောစေတနာ ပင်
ဖြစ်၍ ပူဇော်ထိုက်သည်သာ ဖြစ်သည့်အတိုင်း စေတီတော်အမှတ်
အသား၌ ဝင်သမျှသော စေတီတော်အားလုံးကိုပင် အတူအမျှ
လေးမြတ်ကြည်ညိုနိုင်ကြပေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် တည်ထားကိုးကွယ်ခဲ့ကြသော စေတီ
ရုပ်ပွား အဆူဆူတွင် ပြိုပျက်ကွယ်ပျောက်သော စေတီရုပ်ပွား
များလည်း ရှိပေသည်။ သင်္ခါရဓမ္မ ပျက်ယွင်းပြိုလဲသော စေတီ
ရုပ်ပွားများလည်း ရှိပေသည်။ အကြိမ်ကြိမ်အထပ်ထပ်ပြုပြင်မှုမ်းမံ

ပူဇော်ကိုးကွယ်ခဲ့သော စေတီရုပ်ပွား များလည်း ရှိပေသည်။
 တဖန် ကြွင်းကျန်ထင်ရှား လျက် ရှိသော စေတီရုပ်ပွားတော်
 များတွင် ကျောက်စာအထင်အရှား စိုက်ထူရေးထိုးထားသော
 စေတီရုပ်ပွား များနှင့် သမိုင်းတစောင်တဖွဲ့ မှတ်သွင်း ရေးသား
 ထားသော စေတီရုပ်ပွားများလည်း ရှိပေသည်။ သမိုင်းကျောက်
 စာ ရှိခဲ့သည်ဖြစ်စေ၊ မရှိခဲ့သည်ဖြစ်စေ၊ တည်သောကာလ၊ တည်
 သောဒါယကာ၊ ဌာပနာရာ ဝတ္ထုတို့ကို မထောက်မမီ၊ မသိရှိနိုင်
 တော့သည့် စေတီရုပ်ပွားများလည်း ရှိပေသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ရှာဖွေ
 စိစစ်၍ ရရှိနိုင်သေးသမျှ မြန်မာနိုင်ငံရှိ စေတီရုပ်ပွားတော်တို့၏
 သမိုင်းများကို တပေါင်းတစုတည်းအားဖြင့် သိလိုရာကို လွယ်ကာ
 ခဏ ကြည်ညိုရစေရန် နှစ်ကာလအတန်ကြာကပင် မှတ်စုရေး
 သွင်း မှတ်သားထားခဲ့ပေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် စေတီရုပ်ပွား အဆူဆူတို့၏ သမိုင်း
 စာအုပ်စာတမ်းများ အတော်အတန် ထွက်ပေါ်ခဲ့ဘူးပေသည်။
 သို့ရာတွင် စေတီရုပ်ပွားတော်တို့၏ သမိုင်းမျှသာမက၊ ဒီပဲခဲင်
 ဗုဒ္ဓဝင်၊ ဂေါတမဗုဒ္ဓဝင်၊ သာသနာသမိုင်း၊ တကောင်း သရေ
 ခေတ္တရာ ရာဇဝင် မဟာဝင်၊ ဒီပဲခဲင် စသည်တို့ကိုပါ အကျယ်တဝင့်
 ဖွဲ့ချီးလမ်းသွယ် ရေးသားထားသည်လည်း ရှိပေသည်။ အကြောင်း
 အရာ မပြည့်မစုံ လစ်လပ်ကြွင်းကျန်သော သမိုင်းအချို့လည်း
 ရှိပေသည်။ သမိုင်းတစောင် တဖွဲ့မဟုတ်ဘဲ မှတ်သားထားချက်
 များလည်း စာပေအရပ်ရပ်၌ ပါရှိတတ်ပေသေးသည်။ ထိုမှတစ်ပါး
 သမိုင်းထင်ရှား ရေးသား ထုတ်ဝေခြင်း မရှိသေးသည်လည်း
 ရှိပေသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ပေါ်ထွက်ပြီး သမိုင်းများ၊ အစဉ်အဆက်
 မှတ်သားချက်များ၊ ရာဇဝင်သမိုင်းကျမ်းများ၊ မှတ်စုမှတ်တမ်း

များမှ ရှာဖွေဆည်းပူးမိသမျှသော စေတီရုပ်ပွားသမိုင်း မှတ်စု အကျဉ်းများကို မိမိတို့တည်း၏အကျိုးအတွက်သာမက အများ ပြည်သူတို့ပါ မှတ်သားလေ့လာ ကြည့်ညှိပူဇော် နိုင် ကြ ရန် အကွရာစဉ်ဖြင့် စာအုပ်တစ်စောင်တဖွဲ့အဖြစ် ပြုစုလိုက်ရပေသည်။

ဤသမိုင်းမှတ်စုများတွင် ပဓာနအားဖြင့် ရုပ်ပွား စေတီ တော်တို့၏-

- (က) ကျိန်းဝပ်တည်ရာ ဌာနဒေသ၊
- (ခ) တည်သောဒါယကာနှင့် တည်သောအကြောင်း၊
- (ဂ) တည်သော နေ့ရက် ကာလ၊
- (ဃ) ဌာပနာသော ဝတ္ထုများ၊
- (င) ဉာဏ်တော်ပမာဏ၊
- (စ) အဆက်ဆက်ပြုပြင်သော ဒါယကာများ၊

စသည်တို့ကို တတ်နိုင်သမျှ ထောက်မိ ပါဝင်အောင် သတိထား၍ မှတ်သားပြုစုထားပေသည်။ သို့ရာတွင် အကြောင်းအရာတို့ကို လွယ်ကူခဏ မှတ်သားရစေရန် အကျဉ်းချုံး၍သာ ဖော်ပြထား ပေသည်။ ရုပ်ပွားစေတီတို့တွင် ဌာပနာသော ဝတ္ထုပစ္စည်းနှင့် အစီအရင်တို့မှာ ကုန်းဘောင် မဟာရာဇဝင်တော်ကြီးနှင့် အချို့ သော ဘုရားသမိုင်းတို့တွင် ရှည်လျားလှစွာ ရေးသားမှတ်သွင်း ထားရအောင်ပင် များပြားကျယ်ပြောလှသည်ဖြစ်ရာ ဤသမိုင်း မှတ်စုများတွင် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖော်ပြရန်ကား မရည်ရွယ်ခဲ့ပေ။ ထိုမှတစ်ပါး ပြည့်စုံသော သမိုင်းအကျယ်ကို လေ့လာရှာမှီးသူ တို့သည် ဤမှတ်စု၌ ညှိနှိုင်းကိုးကားရာ သီးခြားစေတီ ရုပ်ပွား

တော်တို့၏ သမိုင်းများတွင် လိုအပ်သည်ကို အကျယ်တဝင့် လေ့လာနိုင်ကြမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ဤသမိုင်းမှတ်စုများ၌ ဖေပြီလိုရင်း အကြောင်းအရာတို့ပင် ကြွင်းကျန်ခြင်း သော် ၎င်း၊ ထင်ရှားသော စေတီရုပ်ပွား သမိုင်းမှတ်စုများ ကြွင်းကျန် နေခြင်းတို့သည်လည်း ရှိမည်ပင်ဖြစ်ရာ စုဆောင်း ရှာမိုးမိသမှုများ က ထောက်မ ကျေးဇူးပြုရန် ပန်ကြားရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

အထူးသဖြင့်ကား ရာဇဝင်သမိုင်းဟူသည်တို့မှာ ရမိသမျှ အထောက်အထားတို့ဖြင့် နှောင်းသောကာလတွင်မှ အဆင့်ဆင့် မှတ်သား ရေးသွင်းကြခြင်းမျိုး၌ ဝိဝါဒအငြင်းပွားစရာ၊ အမှတ် အသား ကဲ့လဲ့ရာများလည်း ရှိမည်သာပင် ဖြစ်ပေသည်။ ဤသို့ အမှတ်အသား ကဲ့လဲ့ရာတို့၌မူ အခိုင်အမာ သာဓက အကိုး အထောက် တွေ့မိသမျှက မိမိတို့စဉ်းစားဉာဏ်၌ ထင်မြင်ယူဆ သည့်အတိုင်းပင် မှတ်ယူနိုင်ကြပေသည်။ ပြုစုသုအနေဖြင့်ကား ဉာဏ်မီသမျှ၊ မှတ်သားရသမျှ၊ ထောက်ထား ကိုးကားနိုင်သမျှ ကိုသာ ထည့်သွင်းဖေပြီပြုရသည်ဖြစ်ပေရာ၊ မျက်ကွယ်ကာလ၏ ထင်ရှား အကိုးအထောက်မရှိသော ကိစ္စရပ်များတွင် တစုံတရာ ခုခံငြင်းခုံခြင်းများကိုပြုရန် မလိုလားချေ။ အချို့သော သမိုင်း မှတ်တမ်းတို့သည် အချင်းချင်းညှိနှိုင်း၍ မရအောင် အမှတ် အသား ကဲ့ပြားသည်များလည်း ရှိပေသည်။

ထိုမှတစ်ပါး စေတီရုပ်ပွားတော်တို့၏ သမိုင်းများတွင် မြတ်စွာဘုရား၏ ဓာတ်တော်မွေတော်တို့ကို ဌာပနာ တည်ထား သည့်အတိုင်း၊ လူသတ္တဝါတို့သာမက၊ နတ်မင်း၊ ဗြဟ္မာမင်း၊ သိကြားမင်း၊ နဂါးမင်း၊ ကုမ္ဘာဏ်မင်း၊ ဂဠုန်မင်း၊ စသည်တို့ ပါဝင်

ကုညီကြသည့် အကြောင်းရပ်များကို အကျယ်တဝင့် ဖော်ပြကြ သည့် ဤမှတ်စုများတွင်တည်ရင်း ဒါယကာနှင့်သက်ဆိုင် ဆက် စပ်သည့် အကြောင်းရပ်များမှတစ်ပါး၊ ကြည်ညို နှလုံးသွင်းသုတို့ ဖြည့်သွင်းဆင်ခြင် မှတ်ယူရန်သာလျှင် ချွင်းချွန်ထားခဲ့ပေသည်။ စေတီရုပ်ပွားအဆူဆူတွင် ထပ်တူထပ်မျှပင် ပူဇော်ကြသည့်အရာ၌ တန်ခိုးတော်အရှင်၊ အစိန္တေယျ အတုလဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာ ဘုရားဖြစ်၍ ကြည်ညိုသော ဇောစောနာ၌ ကျယ်ပွားလှိုသမျှ ဖြစ်နိုင်သည်ချည်းသာဖြစ်၍ အထူးဖော်ပြဘွယ် မလိုပေ။

ထိုမျှမက ဓာတ်တော်မေ့တော်တို့ တန်ခိုးပြာဋိဟာပြခြင်း၊ ရောင်ခြည်တော် ကွန့်မြူးခြင်း၊ အဓိဋ္ဌာန်အတိုင်း တန်ခိုးတော် ပြည့်စုံခြင်း၊ ကောင်းကင်ပျံတက်ခြင်းစသော အံ့ဘွယ်သရဲ ထူးကဲ သည့် ဖြစ်ရပ်များကိုလည်း ရှေးနည်းအတိုင်း တန်ခိုးတော်အရှင် ဖြစ်၍၊ ကြည်ညိုသုတို့ နှလုံးသွင်း ထင်မြင်နိုင်ကြပြီး ဖြစ်သည့် အတိုင်း အကျယ်တဝင့် ချဲ့ထွင်ချီးမြှောက်ခြင်း မပြုတော့ဘဲ ဆင်ခြင်ဖြည့်သွင်း မှတ်ယူရန် ချန်လှပ်ခဲ့ပေသည်။

ထို့အတူပင် စေတီရုပ်ပွားတည်ရာ၊ ပန္နက်ချရာ၊ ဌာပနာ ရာ၊ ထီးတော်တင်ရာ၊ ဖူးမြင်ရာတို့၌ အထူးထူးသော အစီအရင် အခမ်းအနား၊ အဆင့်ဆင့် အရပ်ရပ်တို့ကိုလည်း ပူဇော်သုတို့ အင်အားအလျောက် ကြီးမားဆန်းကျယ်ကြောင်းကို အသင့် နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်နိုင်သည်ဖြစ်၍ ချန်လှပ် ထားခဲ့ပေသည်။ ဖြည့်သွင်း၍ မှတ်ယူနိုင်ပေသည်။

ထိုကြောင့်လည်း ဤစေတီရုပ်ပွား မှတ် စု များ သည် လိုရင်းအကြောင်းအချက် အကျဉ်းမျှသာ ဖြစ်သည်ဟူ၍ ခဲ့ခဲ့ခြားခြား သိရှိသဘောပေါက်ထားရန် ကြိုတင်ဖော်ပြရပေသည်။

စေတီရုပ်ပွား သမိုင်းများနှင့် ပတ်သက်၍လည်း အစဉ်အလာ သူဟောင်းတို့ မှတ်သားခဲ့သည် တို့ကိုသာ ဖော်ပြထားပေသည်။ ဗုဒ္ဓပိဋကတ်ဒေသနာများ၊ ကျောက်စာများ၊ ဌာပနာဝတ္ထုပစ္စည်းများဖြင့် ချိန်ညှိဆက်စပ်၍ သုတေသနသဘောအားဖြင့် အတည်ပြု တင်ပြရန်ကား ရည်ရွယ်ရင်း မဟုတ်ပေ။ သို့ဖြစ်သောကြောင့် မြတ်စွာဘုရား ဒေသစာရီ ကြွချီခြင်း၊ ဓာတ်တော်မေ့တော် ပြန်နှံ့ကြွချီခြင်း၊ သီရိဓမ္မာ အသောကမင်းကြီး စေတီတည်ခြင်း စသည်တို့နှင့် ပတ်သက်၍၎င်း၊ ကျန် သမိုင်းအချက်အလက်များနှင့် ပတ်သက်၍၎င်း၊ ဝိဝါဒ ဖြေရှင်းဘွယ်အကြောင်းလည်း ရှိမည်မထင်ပေ။ ကြည်ညိုရင်း သဒ္ဓါဆန္ဒပွားများခြင်းဖြင့် ပူဇော်အပ်သော ဓါတု၊ ပရိဘောဂ၊ ဥဒ္ဓါသကနှင့် ဓမ္မစေတီအဝင်အပါဖြစ်ကြောင်း လက်ခံယုံကြည်ခြင်းဖြင့် ပင်လျှင် သံသယ၊ ကုက္ကစ္စ၊ ဝိတက္က၊ ဝိစိကိစ္ဆ စသည်တို့သည် ချုပ်ငြိမ်းနိုင်ဘွယ် ရှိပေသည်။ ထိုမှတစ်ပါး အစဉ်အလာ မှတ်သားခဲ့သည်တို့နှင့် ပတ်သက်၍ ကြည်ညို ယုံကြည်ထားခဲ့ခြင်းများကိုလည်း အကြောင်းမဲ့ ပျက်ပြားစေခြင်းငှာ မသင့်သည့်အတိုင်း သမိုင်းစဉ် အမှတ်အသားတို့အတိုင်းပင် မှတ်သွင်းဖော်ပြထားပေသည်။

သမိုင်း ပြုစုခဲ့သူတို့သည်လည်း စဉ်လာစကားတို့ကို အားထားယုံကြည်ရင်းဖြင့်၎င်း၊ သဒ္ဓါပဿန္န ကြည်ညိုမှု ပီတိပွားစေ

ရန် ထိုးထွင်း၍၎င်း၊ ကျမ်းဟောင်းစာပေ အထောက်အထား
 ယူဆသည့်အတိုင်း၎င်း၊ အာစရိယဝါဒ မိန့်ဟနာယုခဲဘူးသည်ကို
 ၎င်း၊ မှတ်သား ရေးသွင်းခဲ့ကြသည်သာဖြစ်၍၊ ဧဝံမေသုတံ
 ဟူသော မင်္ဂလသုတ္တံ နိဒါန်းစကားဖြင့်ပင်လျှင်၊ ဤမှတ်စုတွင်
 လည်း ထည့်သွင်းမှတ်သားထားသည်ဖြစ်ကြောင်းကို နှလုံးသွင်း
 စေလိုပေသည်။

သမိုင်းမှတ်စုအနေဖြင့် မပြည့်စုံသော စေတီရုပ်ပွားတော်
 များနှင့်ပတ်သက်၍ ထောက်မဲ့သမျှကိုလည်း အကွရာစဉ်၍ ဖော်
 ပြထားပေသည်။ သုတလိုလားသူများသည်၎င်း၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကို
 ကြည်ညိုသဒ္ဓါ ပွားများလိုသူတို့သည်၎င်း၊ ဆန္ဒပြည့်ဝလိမ့်မည်
 ဟု မျှော်လင့်ယုံကြည်မိပေသည်။

(လှသမိန်)

ကိုးကားသောကျမ်းများ

- ၁။ ရှေ့ဆံတော် စေတီတော်သမိုင်း၊ (ဦးမေဓာပြုစု၍ ကန်တွင်းဆရာတော်တည်းဖြတ်သည်။) တီဂျီဘရားသား ပုံနှိပ်တိုက်၊ ပြည်မြို့၊ ၁၃၁၅။
- ၂။ ပုဂံဘုရား ၂၁-ဆူသမိုင်း၊ (ဦးမြတ်သွင်)မောင်ထွန်းဖေ ပုံနှိပ်တိုက်၊ မန္တလေး၊ ၁၃၂၀။
- ၃။ ပတ္တမြားစေတီသမိုင်း၊ (ရွှေကိုင်းသား) ကြီးပွားရေး ပုံနှိပ်တိုက်၊ မန္တလေး-၁၃၂၄။
- ၄။ ဆွမ်းဦးပူညှင် စေတီသမိုင်း၊ (ရွှေကိုင်းသား)ကြီးပွား ပုံနှိပ်တိုက်၊ မန္တလေး၊ ၁၃၂၂။
- ၅။ ကျိုက်ထီးရိုးသမိုင်းသစ်၊ (ဦးဘဦး)စန္ဒာဝင်းပုံနှိပ်တိုက် ရန်ကုန်၊ ၁၃၂၇။
- ၆။ ကျောင်းတော်ရာနှင့် ရှေ့စက်တော်သမိုင်း၊ (ဆရာတော် ဦးဒီပ)ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၃၂၅။
- ၇။ သီဟိုဠ်ရှင်သမိုင်း၊ (လယ်တီ အရှင်ကောဝိဒသာမိ)ဇမ္ဗူ့ မိတ်ဆွေ ပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၃၁၅။
- ၈။ စွယ်တော်ရှင်သမိုင်း၊ (ဆရာအံ့) သုခဝတီ ပိဋကတ် စာပုံနှိပ်တိုက်၊ မန္တလေး၊ ၁၃၁၃။
- ၉။ မယ်ဒက် စေတီတော်သမိုင်း (ဦးပု)ဇေယျစာပုံနှိပ်တိုက်၊ တောင်ငူမြို့၊ ၁၃၁၈။
- ၁၀။ ရှေ့ကြက်ယက် ဘုရားသမိုင်း၊ (ဦးအောင်ဘ) - အောင်ဆုပန်ပုံနှိပ်တိုက်၊ မန္တလေး၊ ၁၃၁၃။

ကိုးကားသောကျမ်းများ

- ၁၁။ ပြည်တော်ပြန်ဘုရားကြီးသမိုင်း၊ (ဦးအရိယဝံသ)မင်္ဂလာ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၃၁၈။
- ၁၂။ ကလျာဏီ သိမ်တော်ကြီးသမိုင်း (-) သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ် တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၃၁၅။
- ၁၃။ မဟာမုနိ သမိုင်းတော်သစ် (အသျှင် ပဏ္ဍိတ) သမတပုံနှိပ် တိုက်၊ မန္တလေး၊ ၁၃၁၃။
- ၁၄။ ရှေ့မဉ္ဇူ ဘုရားသမိုင်း၊ (မောင်ကံဆက်) မျိုးစေ့ ပုံနှိပ် တိုက်၊ မန္တလေး၊ ၁၃၁၃။
- ၁၅။ ပြည် ရှေ့ဆံတော်သမိုင်း၊ (ဦးမေဓာ) ဟံသာဝတီ ပုံနှိပ် တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၃၂၆။
- ၁၆။ ရှေ့ပေါ်ကျွန်း သမိုင်း ဟောစာ (မန်လည် ဆရာတော်) ယုဝ ရောင်စုံပုံနှိပ်တိုက်၊ မန္တလေး၊ ၁၃၁၅။
- ၁၇။ မြောက်ဦးမြို့ ဘုရားသမိုင်း (ဦးသာထွန်း) ပြည်တော်သာ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၃၀၁။
- ၁၈။ ပါဒ နိုင်ငံတော် ရာဇဝင်နှင့် ရုပ်ပွား စေတီတော်များ သမိုင်း (ဦးထွန်းရီ) ပြည်တော်သာပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၃၁၉။
- ၁၉။ ကျိုက်မော်ဝန်းစေတီတော်သမိုင်း (ကဝိဓဇ-ဦးကျော်) မြန်မာ့စည်းရုံးရေးပုံနှိပ်တိုက်၊ ကျောက်တန်းမြို့၊ ၁၃၁၇။
- ၂၀။ အင်းလေးဖေ ငါင်တော်ဦး ဘုရားသမိုင်း (ဦးသောဘိတ) သင့်ဘဝပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၃၁၀။

- ၂၁။ ပုဂံမြို့ ဘုရားတဆယ့်ခုနစ်ဆူသမိုင်း (မြတောင်-
ဆရာတော်) ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်၊ မန္တလေး၊ ၁၂၉၁။
- ၂၂။ မဟာမြတ်မုနိသမိုင်းနှင့် ဦးရစ်တော် ဘုရားသမိုင်း၊ -
(ဆရာထွန်း) မဟာဝိဇ္ဇာပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၃၁၅။
- ၂၃။ ရွှေနတ်တောင် စေတီတော်သမိုင်း၊ (သခင်အေး)
ရွှေပြည်ညွန့်စာပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၃၁၄။
- ၂၄။ မန်းရွှေစက်တော်ရာ နှစ်ဆူသမိုင်း၊ (-) ခေတ်စာပုံနှိပ်
လုပ်ငန်း၊ ကြည့်မြင်တိုင်၊ ၁၃၂၀။
- ၂၅။ ပြည်မြို့ ရွှေဆံတော် ဘုရားသမိုင်း (ဦးသဲ) ဟံသာဝတီ
ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၂၉၀။
- ၂၆။ ကလျာဏီသိမ်တော် သမိုင်းစာ (--) မင်္ဂလာသောင်း
စာပုံနှိပ်တိုက်။ ပဲခူးမြို့၊ ၁၃၁၇။
- ၂၇။ ပဲခူး ရွှေမော်ဓော သမိုင်းသစ် (ဦးသာသန) သုဓမ္မဝတီ
ပုံနှိပ်တိုက်။ ရန်ကုန်၊ ၁၃၁၂။
- ၂၈။ မန္တလေးမြို့ တန်ခိုးကြီးဘုရားများသမိုင်း (ဦးပဏ္ဍိတ)-
ပိဋကတ်တော် လျှပ်စစ်ပုံနှိပ်တိုက်၊ မန္တလေး၊ ၁၃၂၁။
- ၂၉။ မန္တလေးတောင် ဓာတုပူဇော်ယစာတမ်း၊ (ပါဠိဆရာ-
ဆရာဝံ) သူရိယသတင်းစာတိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၂၉၇။
- ၃၀။ ရွှေမော်ဓော သမိုင်းချုပ် မူဟောင်း၊ (ရတနာဦးသွင်)
ရတနာဦးသွင်ပုံနှိပ်တိုက် ရန်ကုန်၊ ၁၃၁၆။
- ၃၁။ မှန်ရာဇဝင် စေတီတော်သမိုင်းပေါင်းချုပ်၊ (စစ်ကဲ-
ဦးနော်) ပိဋကတ်တော်ပြန့်ပွားရေးပုံနှိပ်တိုက်၊ မန္တလေး၊
၁၂၉၅။

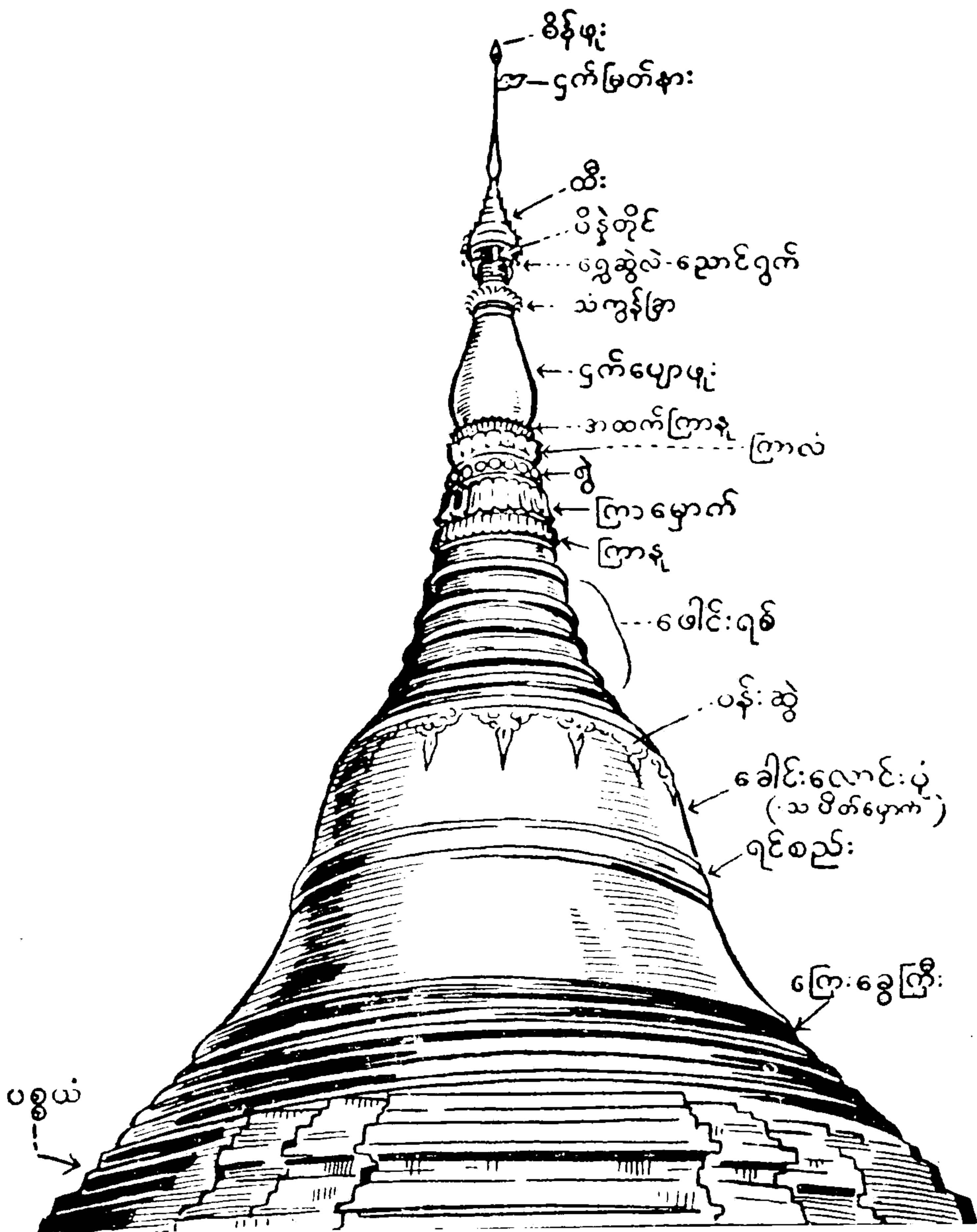
- ၃၂။ ရှေ့တိုက်သမိုင်းတော် (အရိယဝံသအာဒိစ္စရံသီ) ဟံသာဝတီ ပုံနှိပ်တိုက် ရန်ကုန်၊ ၁၃၁၉။
- ၃၃။ ရာမညတိုင်း သုံးရပ်ဓာတ်တော်သမိုင်း၊ (ဦးပါ) မြန်မာ့ သြဘာ စာပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၂၇၃။
- ၃၄။ မန်းစက်တော်ရာနှင့် စေတီလေးဆူသမိုင်းမူ (ဦးတင်ရှိန်) ပြည်သူ့အလင်းပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၃၂၅။
- ၃၅။ သံလျင်ကျောက်တန်းစေတီတော်များသမိုင်း (ဦးသီလ) အောင်စာပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၃၁၄။
- ၃၆။ တကောင်းရာဇဝင် (ဦးယောကြီး) မောင်ဆွမ်းတေ စာပုံနှိပ်တိုက်။ မန္တလေး၊ ၁၃၁၄။
- ၃၇။ ရှေ့တိုက်သမိုင်းသစ် (ဦးဝံသအဂ္ဂ) ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက် ရန်ကုန်၊ ၁၃၂၅။
- ၃၈။ တောင်တွင်းကြီးသမိုင်း (ဦးဥာဏ) ပညာသိပ္ပံပိဋကတ် တိုက်၊ မန္တလေး၊ ၁၂၈၉။
- ၃၉။ ပုပ္ဖိုးတောင်သမိုင်း (ဆရာရွှေ) ၁၃၁၇။
- ၄၀။ မင်းဘူးရွှေစက်တော်သမိုင်းနှင့် ကျောင်းတော်ရာသမိုင်း (မင်းဘူးမောင်သော်) ဇေယျာဘုမ္မိပုံနှိပ်တိုက်၊ စလင်းမြို့၊ ၁၃၁၈။
- ၄၁။ ရှေ့အင်းတော်စေတီသမိုင်း (ယဉ်ကျေးမှု ထိန်းသိမ်းရေး အဖွဲ့) ရှေ့မန်းစာပုံနှိပ်တိုက်၊ မကွေးမြို့၊ ၁၃၁၄။
- ၄၂။ ပုဂံမြို့ ရှေ့စည်းခုံနှင့် အာနန္ဒာ ဘုရားသမိုင်းရာဇဝင် - (ဦးမြတ်သွင်) မြန်မာ့တာရာ စာပုံနှိပ်တိုက်၊ မန္တလေး၊ ၁၃၁၄။

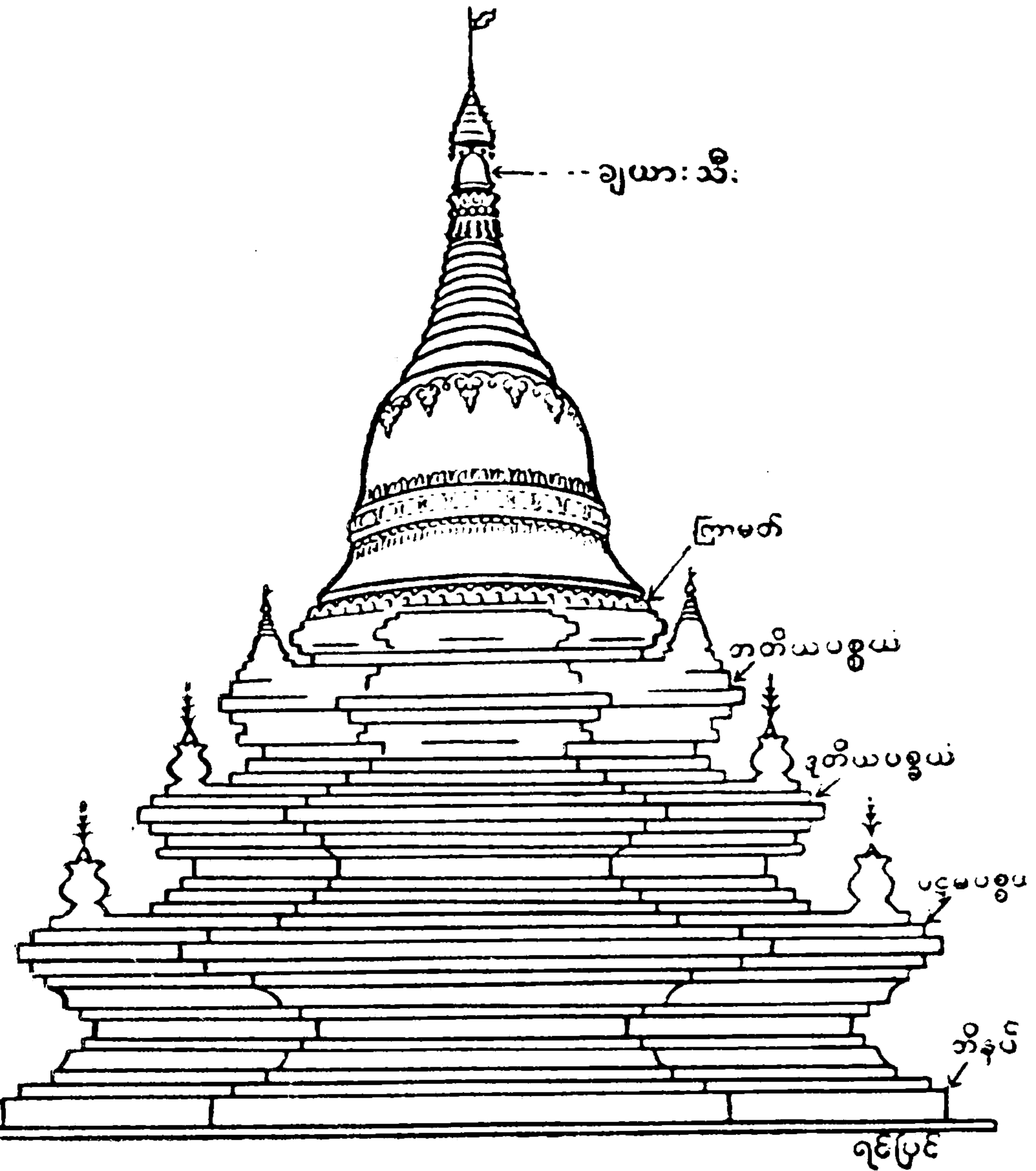
- ၄၃။ မြသလွန်စေတီတော်သမိုင်း (--) ရှေ့မန်းစာပုံနှိပ်တိုက်၊ မန္တလေး၊ ၁၃၁၇။
- ၄၄။ ရှေ့ကြီးစေတီတော်သမိုင်း (မာသ) ခေတ်စာပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၃၂၁။
- ၄၅။ ကျိုက္ခမိရေလယ်ဘုရားကြီးသမိုင်း (-) ဦးစိန်ရံအင်ဆန်း စာပုံနှိပ်တိုက်၊ မော်လမြိုင်။
- ၄၆။ မြတ်စောညီနောင်သမိုင်းနှင့် တောင်ငူရာဇဝင်၊ - (ဦးအောင်ခင်) ဇေယျစာပုံနှိပ်တိုက် တောင်ငူ။
- ၄၇။ ရှေ့ဥမင် ဘုရားသမိုင်းနှင့် ပင်းတယမြို့ရာဇဝင် (--) ဗမာ့ခေတ်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၃၁၇။
- ၄၈။ ရှေ့စာရံသမိုင်း (လယ်တီဦးလှတင်) ဇောတိကပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၃၂၄။
- ၄၉။ ပုပ္ဖိုးတောင်ကလပ်ပုံနှင့် သမိုင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိ၊ (ဦးသာတင်) ဇဋ္ဌိလစာပုံနှိပ်တိုက်၊ မြင်းခြံမြို့၊ ၁၃၁၀။
- ၅၀။ ကေလာသ စေတီတော်သမိုင်း၊ (ရှင်ဝေပုလ္လ) ရန်ကုန်၊ ၁၃၂၃။
- ၅၁။ သံလျင်ရာဇဝင်၊ (-) သူရိယ သတင်းစာတိုက်၊ ရန်ကုန် ၁၂၉၀။
- ၅၂။ တွံတေး ရှေ့ဆံတော်သမိုင်းသစ် (ကထိက ဦးသက်ဘင်) သုဓမ္မဝတီ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၃၁၈။
- ၅၃။ ရှေ့စက်တော် သမိုင်းကြီး၊ (ဆရာ ဦးတင်ရှိန်) ပြည်သူ့အလင်း ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၃၂၀။

- ၅၄။ မန်းရွှေစက်တော် သမိုင်း (စလင်း ဇေယျာသီရိ)
ဣစ္ဆာသယ ပိဋကတ် ပုံနှိပ်တိုက် ရန်ကုန်၊ ၁၃၂၁။
- ၅၅။ ရှင်ဖြူရှင်လှ ဘုရားသမိုင်း၊ (လယ်တီ ဦးလှပိုင်)
အတုလဝတီ စာပုံနှိပ်တိုက်၊ စစ်ကိုင်း၊ ၁၃၂၅။
- ၅၆။ အကျွတ်အလွတ် ဘုရားသမိုင်း (လယ်တီအသျှင်ပဏ္ဍိတ)
အမျိုးသား ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၃၂၅။
- ၅၇။ ကျိုက္ကစံ ဆံတော်ရှင် သမိုင်းသစ် (အသျှင် လက္ခဏ)
အေးအေး ပုံနှိပ်တိုက် ရန်ကုန်၊ ၁၃၂၅။
- ၅၈။ သီဟတော စေတီတော်သမိုင်း၊ (ဦးစောလင်း) ကိုလေး
ပုံနှိပ်တိုက် မန္တလေး၊ ၁၃၂၂။
- ၅၉။ မင်းကုန်းဘုရားများသမိုင်း၊ (လယ်တီ ဦးလှပိုင်)
အတုလဝတီ ပုံနှိပ်တိုက်၊ စစ်ကိုင်း၊ ၁၃၂၅။
- ၆၀။ မော်လမြိုင် (ပါဠိ ဆရာဦးဘသန်း) ဦးစိန်ရံ အင်ဆန်း
စာပုံနှိပ်တိုက်၊ မော်လမြိုင်၊ ၁၃၁၁။
- ၆၁။ မိတ္ထီလာ ကန်တော်သမိုင်း (ကဗျာဘာဏီ ဦးမြင့်ဆွေ)
မိဘဂုဏ် ပိဋကတ်တိုက် မိတ္ထီလာမြို့၊ ၁၃၁၉။
- ၆၂။ တောင်တွင်းကြီး သမိုင်း (မင်းလှ သီရိသင်္ခယာ)
ရွှေမြို့တော် ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၃၂၅။
- ၆၃။ ရှင် မုတ္တမ ဘုရားသမိုင်း (-) ဗဟိုစည် စာပုံနှိပ်တိုက်
ထားဝယ်မြို့၊ ၁၃၂၄။
- ၆၄။ ပတ္တမြားမြေသမိုင်း (ဦးသိန်းလွင်) မန္တလောဘုမ္မိပိဋကတ်
ပုံနှိပ်တိုက်။ မန္တလေးမြို့၊ ၁၃၁၈။

- ၆၅။ ဘုရားသမိုင်းပေါင်းချုပ်(မော်ပီဆရာသိန်း) မျိုးစောင့် ပုံနှိပ်တိုက်။ ရန်ကုန်၊ ၁၂၉၆။
- ၆၆။ ပုသိမ်ရာဇဝင်(မာသ)ဇွဲစာပုံနှိပ်တိုက်။ ရန်ကုန်၊ ၁၃၂၉။
- ၆၇။ ဦးပါရဲစေတီကမ်းဆည်ရေးရှင်းတန်း၊ (ရှင်သီရိ - အာသဘ)ရွှေပြည်အေးပုံနှိပ်တိုက်။ ဟင်္သာတမြို့၊ ၁၃၂၂။
- ၆၈။ ကမ္ဘာသေမိုင်း၊ (ဦးသိန်း)ဘဝပုံနှိပ်တိုက်။ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၃၂၅။
- ၆၉။ ကျိုက္ကမာစိန် စေတီတော် သမိုင်း (ရှင်ပညာဝံသ) မောရဝတီပုံနှိပ်တိုက်။ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၃၁၉။
- ၇၀။ ဆူးလေဆံတော်ရှင် စေတီတော်သမိုင်း မော်ကွန်းချုပ် (ဦးစိန္တဝ) မြသော်တာပုံနှိပ်တိုက်။ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၃၁၈။
- ၇၁။ ငါးထပ်ကြီး ဘုရားကြီးသမိုင်း၊ (ကဝိဇေဦးကျော်) မြန်မာ့စည်းရုံးရေးပုံနှိပ်တိုက်။ ကျောက်တန်းမြို့၊ ၁၃၁၈။
- ၇၂။ ကာလေးမြို့သမိုင်း၊ (အရှင်ပဒုမ)ကြီးပွားရေးပုံနှိပ်တိုက် မန္တလေးမြို့၊ ၁၃၂၆။
- ၇၃။ စစ်ကိုင်းတောင် အတ္ထုပ္ပတ္တိ သမိုင်းညွှန်ပေါင်း- [ဦးအရိယဝံသ]အောင်သီရိပုံနှိပ်တိုက်။ စစ်ကိုင်း၊ ၁၃၁၈။
- ၇၄။ ရွှေမော်ခေသမိုင်း (ဦးသက်တင်) စာပေဗိမာန် ပုံနှိပ်တိုက်။ ရန်ကုန်၊ ၁၃၁၇။
- ၇၅။ ရွှေဆံတော် သမိုင်းချုပ် (ပျိုပူးတွဲပါ) ဦးချစ်မောင် တည်းဖြတ်သည်။ ပညာဒီပပုံနှိပ်တိုက်၊ ပြည်မြို့၊ ၁၂၉၈။

- ၇၆။ သတ္တရူပကဝိလာသနီကျမ်း(-)စာပေဗိမာန်
ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၃၂၂။
- ၇၇။ ဒါဠာဓာတုပကာသနီကျမ်း(ရှင်သိရိန္ဒထေရ်)သုဓမ္မဝတီ
ပုံနှိပ်တိုက်။ ရန်ကုန်၊ ၁၃၀၂။
- ၇၈။ သမန္တတစက္ခုဒီပနီကျမ်း (မုံရွေးဆရာတော်)သုဓမ္မဝတီ
ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၃၀၂။
- ၇၉။ စေတီယပကာသနီကျမ်း(ရှင်မေဓာဝီ)ဂန္ဓမာပုံနှိပ်တိုက်
၁၃၂၇။
- ၈၀။ ကုန်းဘောင်မဟာ ရာဇဝင်တော်ကြီး၊-
(မောင်မောင်တင်) တိုင်းသတင်းစာပုံနှိပ်တိုက်၊
မန္တလေး ၁၂၆၇။
- ၈၁။ ဇာတာတော်ပုံရာဇဝင် (အဇာဂရ) အစိုးရပုံနှိပ်တိုက်၊
ရန်ကုန်၊ ၁၃၂၂။
- ၈၂။ မြန်မာရာဇဝင် သံခိပ်ကျမ်း (လယ်တီပဏ္ဍိတ) ရန်ကုန်၊
၁၂၉၂။
- ၈၃။ မှန်နန်းရာဇဝင်တော်ကြီး -၅-တွဲ (ပညာရှိအများ)
မိဘဂုဏ်ပုံနှိပ်တိုက်။ မိတ္ထီလာမြို့၊ ၁၃၁၉။
- ၈၄။ မဟာရာဇဝင်ကြီး(ဦးကုလား)ပြည်ကြီးမဏ္ဍိုင်ပိဋကတ်
ပုံနှိပ်တိုက်။ ရန်ကုန်၊ ၁၁၈၇။

ကုရူးစေတီရှေးသမိုင်း

ကလျာဏီသိမ်တော် (ပဲခူးမြို့)

ကလျာဏီသိမ်မှာ ပဲခူးမြို့ အနောက် တောင်ဘက်တွင် တည်ရှိလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၈၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဟံသာဝတီ၌ မင်းအဖြစ် ကို ရရှိသော ဓမ္မစေတီမင်းသည်၊ မိဘုရားကြီး ရှင်စောပုအား ဓမ္မဓရဘွဲ့ဖြင့်ရှိစဉ် ရဟန်းဘဝကတည်းက ကူညီခဲ့ဘူးသူဖြစ်သည့် အတိုင်း၊ လောကုတ္တရာ ရေး၌လည်း အမြော်အမြင် ရှိလေရာ၊ သာသနာတော် တည်တံ့ ရေးအတွက် ရဟန်းစစ် ရဟန်းကောင်း များ ဝိနည်းသိက္ခာနှင့်အညီ ပေါ်ပေါက်စေရန်၊ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ သာသနာသန်ရှင်းသည့်အလျောက် ရဟန်းတော်များကို သိက္ခာ သစ် တင်စေရသော် ကောင်းအံ့ဟု စိတ်ရည်သန်လေသည်။

ထို့ကြောင့် ၈၃၇-ခုနှစ် တပို့တွဲလဆုပ် ၁၁-ရက်နေ့ တွင် စိတြဒူတ အမတ်အုပ်ချုပ်သော သင်္ဘောတစင်း၊ တပို့တွဲ လဆုပ် ၁၂-ရက်နေ့တွင် ရာမဒူတ အမတ်အုပ်ချုပ်သော သင်္ဘော တစင်းတို့ဖြင့် ရှင်မောဂ္ဂလန်၊ ရှင်မဟာသီဝလိစသော ထေရ်ကြီး ၂၂-ပါးနှင့် နောက်ပါ သံဃာ ၂၂-ပါးတို့ကို သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ပို့ဆောင်ရာ တပေါင်းလဆုတ် ၈-ရက်နှင့်တန်ခူးလဆန်း ၉-ရက် နေ့များတွင် အသီးသီး ဆိုက်ရောက်ကြလေသည်။

သီဟိုဠ်မင်း ဘုဝနေကဗဟု သည်လည်း ကောင်းစွာပင် ဆောင်၍ သီဟိုဠ်ကျွန်း ကလျာဏီမြစ်ရေသိမ်၌ ပဉ္စင်းသစ်အဖြစ် သိက္ခာဆောင်စေ၍ လှူတန်းပူဇော်လေသည်။ သိက္ခာသစ်တင်ပြီး သော ရဟန်းတို့သည် သဘော ၂ စင်းဖြင့် ပင်လယ်ခရီးမှ ပြန်လာရာ တစင်းမှာ လှိုင်းလေအန္တရာယ်ကြောင့် ထိုသဘောမှ ရဟန်းတော်များ ကုန်းလမ်းမှ ပြန်လာခဲ့ကြ၍ လမ်းခရီးတွင် ထေရ်ကြီး ၆-ပါးနှင့် တပည့်ရဟန်း ၄-ပါး ပျံလှန်တော်မူပြီး ကျန်ရဟန်းတော်များသည် ကာလအတန်ကြာမှ ဒဂုန်မှတစ်ဆင့် ဟံသာဝတီသို့ ရောက်ရှိကြလေသည်။

ဓမ္မစေတီမင်းသည် ရောက်နှင့်သောသဘောမှ သိက္ခာသစ် တင်သော ရဟန်းများဖြင့် ကလျာဏီသိမ်ကို သမုတ်တော်မူစေ၍ ရဟန်းတို့အား ထိုသိမ်၌ သိက္ခာသစ် တင်စေရာ၊ ၈၄၁-ခုနှစ် အတွင်း ရဟန်းတော်ပေါင်း ၁၅၀၆၅-ပါး သိက္ခာသစ် တင်ပြီး ခဲ့လေသည်။ ကလျာဏီသိမ်မှာ ၃၈၃-ခုနှစ် နတ်တော်လဆန်း ၈-ရက်နေ့တွင် သမုတ်ခြင်းကိုစွဲ ပြီးစီးလေသည်။

ထိုနောက်တွင် ကလျာဏီသိမ်၌ သိက္ခာတင်လော ရဟန်း တော်တို့ တိုးပွားခဲ့၍၊ သိမ်တော်မှာ နှစ်ကာလ ကြာရှည်သဖြင့် ပျက်စီးလေရာ၊ ၁၂၃၅-ခုနှစ်တွင် ဟံသာဝတီခရိုင် သံလျင် မြို့နယ် ပုဂံတောင်ရွာမှ ဦးသိန်း-ဒေါ်မိဉ္ဇာတို့က မင်းတုန်းမင်းကြီး လက်ထက် မီးသင့်လောင်ခဲ့သော သိမ်တော်ကို အသစ်တဖန် တည်ဆောက် လှူတန်း၍ ၁၂၆၄-ခုနှစ်တွင် ပုဂံတောင်ရွာမှ ဒေါ်ကျေးနှင့် သားသမီး ၄-ယောက်တို့က အသစ်တဖန် တည်

ဆောက်ခဲ့ပြန်ရာ နှစ်ကာလကြာရှည်သဖြင့် ယိုယွင်းပျက်စီးခဲ့ရ ပြန်လေသည်။

၁၃၁၅-ခုနှစ်တွင် ကလျာဏီဆရာတော် အရှင်ဥာဏဝံသ ကို အမှူးပြု၍ ပဲခူးမြို့မှ ရွှေခြူး ဦးသူတော်နှင့် ဒေါ်မြတင် မိသားစုတို့က ဒါယကာပြုလျက် ကလျာဏီသိမ်ကို ပြန်လည် ဆောက်လုပ်လှူတန်းရာ၊ ၁၃၁၅-ခုနှစ် ဝါဆိုလပြည့် နေ့တွင် ဝန်ကြီးချုပ်နှင့်တကွ လူကြီး ၉-ဦးတို့က ပဏ္ဍိတ်ချခဲ့လေသည်။ ၁၃၁၆-ခုနှစ် သီတင်းကျွတ် လပြည့်နေ့တွင် သိမ်တော်ကြီး ရေစက်ချပဲ့ ကျင်းပခဲ့လေသည်။

ကလျာဏီသိမ်သမုတ်ခဲ့သည့် မေ့စေတီမင်း၏ ကျောက်စာ များလည်း သိမ်ဝင်း အရပ်အတွင်း ကျောက်စာရုံ၌ရှိလေသည်။

ကုသိုလ်တော် စေတီတော် (မန္တလေးမြို့)

ကုသိုလ်တော်စေတီတော် (မဟာလောက မာရဇိန်) မှာ မန္တလေး တောင်ခြေ အရှေ့ တောင်ဖက်တွင် ကျိန်းဝပ်တော် မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၂၁-ခုနှစ် ကဆုန်လဆန်း ၁၃-ရက်နေ့ ညဉ့် ၂-ချက်တီးကျော်တွင် မန္တလေးမြို့တော်ကို ပနွက်ချရာတွင် တပြိုင်တည်း အုတ်မြစ် ပနက်ချသော *၇-ဌာနအနက်၊ မဟာလောကမာရဇိန် စေတီတော်လည်း ပါဝင်လေသည်။ ထို့နောက် ကဆုန်လဆုတ် ၆-ရက်နေ့တွင် ၇-ဌာနကို အုတ်စီ ခင်းရလေသည်။

မင်းတုန်းမင်းကြီး စေတီတော် တည်သည့် ကာလတွင် သီဟိုဠ်ကျွန်း ကဏ္ဍတိတ္ထမြို့မှ ရဟန်းတော်နှစ်ပါး သိမ်ကိစ္စ ဝါဒ ကွဲပြားသဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခံရန် မန္တလေးနေပြည်တော်သို့ ကြွချီ

* ၇-ဌာနကား၊ မြို့တော်၊ ကျုံးတော်၊ မဟာလောက မာရဇိန်စေတီတော်၊ သိမ်တော်ကြီး၊ မဟာအတုလဝေယန် ကျောင်းတော်၊ ပိဋကတ်တိုက်တော်၊ သုဓမ္မာ စရပ်တော် တို့ ဖြစ်သည်။

လာရာ၊ ရဟန်းတော်များအပြန်တွင် အတွင်းတော်မြဲ ဦးကြီး၊ ဥပုသ်တော်ခေါင်း ဦးမေးနှင့် ဦးအောင်ထွန်းတို့ကို သီဟိုဠ်ကျွန်း သို့ စွယ်တော်ပင့်ထည့်လိုက်၍၊ စွယ်တော်ပွားတဆူ ပင့်ဆောင် လာခဲ့သဖြင့်၊ ၁၂၂၃-ခုနှစ် တပေါင်းလဆုတ် ၁-ရက်နေ့တွင် စေတီတော်၌ ဌာပနာလေသည်။ ရတနာစေတီများနှင့် ဓာတ်တော်များ၊ ဗောဓိရွက် စသည်တို့ကိုလည်း ဌာပနာလေ သည်။

၁၂၂၄-ခုနှစ် ဝါဆိုလတွင် မဟာရံတန်တိုင်း ၃-ထပ်နှင့် စေတီတော်ကြီး ပြီးစီး၍၊ လပြည့်ကျော် ၉-ရက်နေ့တွင် ထီးတော် တင်ကာ မဟာလောက မာရဇိန် စေတီတော်ဟူ၍ ဘွဲ့သမုတ်လေ သည်။ ထိုနောက် မင်းတုန်းမင်းကြီးသည် ၁၂၃၃-ခုနှစ်တွင် ပဉ္စမသင်္ဂါယနာ တင်တော်မူရာ ၁၂၂၂-ခုနှစ် ကဆုန်လဆန်း ၁-ရက်နေ့က စတင် ထုလုပ်ခဲ့သော ပိဋကတ် ကျောက်စာ ချပ်များကို စေတီတော်၏ ပထမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယ တန်တိုင်း အတွင်း၌ ဂူစေတီများတည်၍ သွင်းနှံစိုက်ထူခဲ့လေရာ ကျောက်စာ ချပ်နှင့် စေတီ ၇၂၉-ဆူ ရှိလေသည်။

စေတီတော်မှာ ဥာဏ်တော် ၅၁-တောင် ၁-မိုက် ၄-သစ်၊ ဒိန်ပံတော်အခင်း ၆၅-တောင်ရှိ၍ ၃-နှစ်ကြာ တည်ခဲ့ရလေသည်။ အနောက်မျက်နှာ၊ မြောက်မျက်နှာတို့တွင် မူလတည်စက အုတ် စရပ် ၃၆-ဆောင်ပါ ဆောက်လုပ်ထားခဲ့၍ ယခုအခါ ပျက်စီး ပျောက်ကွယ်ခဲ့လေသည်။

ကေလာသ ခေတီတော် (တောင်စွန်းမြို့)

ကေလာသဘုရားမှာ ကျိုက်ထီးရိုးတောင်၏ အနောက်
တောင်ဖက် တောင်စွန်းရွာအနီး ကေလာသတောင်ထိပ်ပေါ်တွင်
ကျိန်းဝပ်တည်ရှိသည်။

မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူချိန် ကာလတွင် သုဝဏ္ဏဘုမ္မိ
တိုင်း၌ တိဿဓမ္မရာဇာ မင်းကြီး မင်းပြုလေသည်။ ထိုမင်း၏
မေးစားခမည်းတော်နှင့် ဦးရီးတော်ဖြစ်သော ဂစ္ဆင်္ဂီရိတောင်မှ
တိဿရသေ့၊ ဗန္ဓဝဂီရိတောင်မှ သီဟရသေ့တို့နှင့် သီတင်းသုံး
ဖော် အဆွေခင်ပွန်းဖြစ်သော ကေလာသရသေ့သည် ကေလာသ
တောင်၌ တရားအားထုတ် နေလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် သာသနာနှစ် ၁၁၀-ပြည့်နှစ်တွင်
တိဿရသေ့နှင့် သီဟရသေ့တို့၏ မေးစားသားဟောင်း လူဝင်
စားဖြစ်သည့် ဂဝမ္ပတိထေရ်၏ အကျိုးဆောင် ချက်ကြောင့်
သုဝဏ္ဏဘုမ္မိတိုင်းသို့ ဒေသစာရီ ကြံချီလာခဲ့၍ ရသေ့တို့နှင့်
မင်းမိဖုရားတို့အား ၇-ရက်တိုင်တိုင် တရားရေအေး တိုက်ကျွေး
တော်မူလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် မဇ္ဈိမဒေသသို့ ပြန်၍ကြွတော်မူမည်
ပြုစဉ်၌ ရသေ့အသီးသီးတို့သည် အစဉ်ကိုးကွယ်ရာကို လျှောက်

ထားကြရာ - ဆံတော်နှစ်ဆူစီကို ရရှိလိုက်ကြ လေသည်။ ထို ဆံတော်များအနက် ကေလာသရသေ့သည် မိမိသီတင်းသုံးရာ ကေလာသတောင်ထိပ်တွင် ဆံတော်တဆူကို ဌာပနာ၍ စေတီ တည်လေသည်။ ကျန်တဆူကိုကား ဆံကျစ်ထက်၌ ကိုးကွယ်ထား ရာ၊ စုတေ သောအခါ တိဿရသေ့က ပင့်ဆောင်၍ နောင်အခါ ကျိုက်ထီးရိုးစေတီတွင် မိမိကိုးကွယ်သော ဆံတော်နှစ်ဆူနှင့်အတူ ဌာပနာ၍ စေတီတည်ခဲ့လေသည်။

ကေလာသစေတီတော်ကို ပေ-၁၀၀၀ ကျော်မြင့်သော တောင်ပေါ်တွင်တည်ရှိ၍ စေတီဉာဏ်တော် ၃၅-တောင်ခန့် မြင့်ခဲ့လေသည်။ မီးရထားပေါ်မှပင် ခရီးသွားများ ဖူးမြော် နိုင်လေသည်။ ထိုတောင်ကို ရှေးအခါက ဒိုးခလွန်းတောင်ဟု ခေါ်လေသည်။ မြောက်ဖက်တွင် ကျီးပင်ချောင်း၊ တောင်ဖက် တွင် ဓနိုးချောင်း၊ အနောက်ဖက်တွင် ဝင်းကချောင်း စသည့် ချောင်းများ ဝိုင်းရံထားသဖြင့် ချောင်းဝိုင်းတောင်၊ ဒိုးခလွန်းဟု ခေါ်တွင်လေသည်။ စေတီတော်ကို သထုံ တိုက်ကုလားမြို့စား သပေါ်မင်း လက်ထက် သာသနာနှစ်၁၁၇-ခုနှစ်တွင် တည်လေ သည်။ ထို့ကြောင့် ကျိုက်သီလပေါ်ဟု ခေါ်တွင်ခဲ့ရာမှ၊ ကျိုက်ကေလာသ၊ ကေလာသဘုရားဟု ခေါ်တွင်ခဲ့လေသည်။

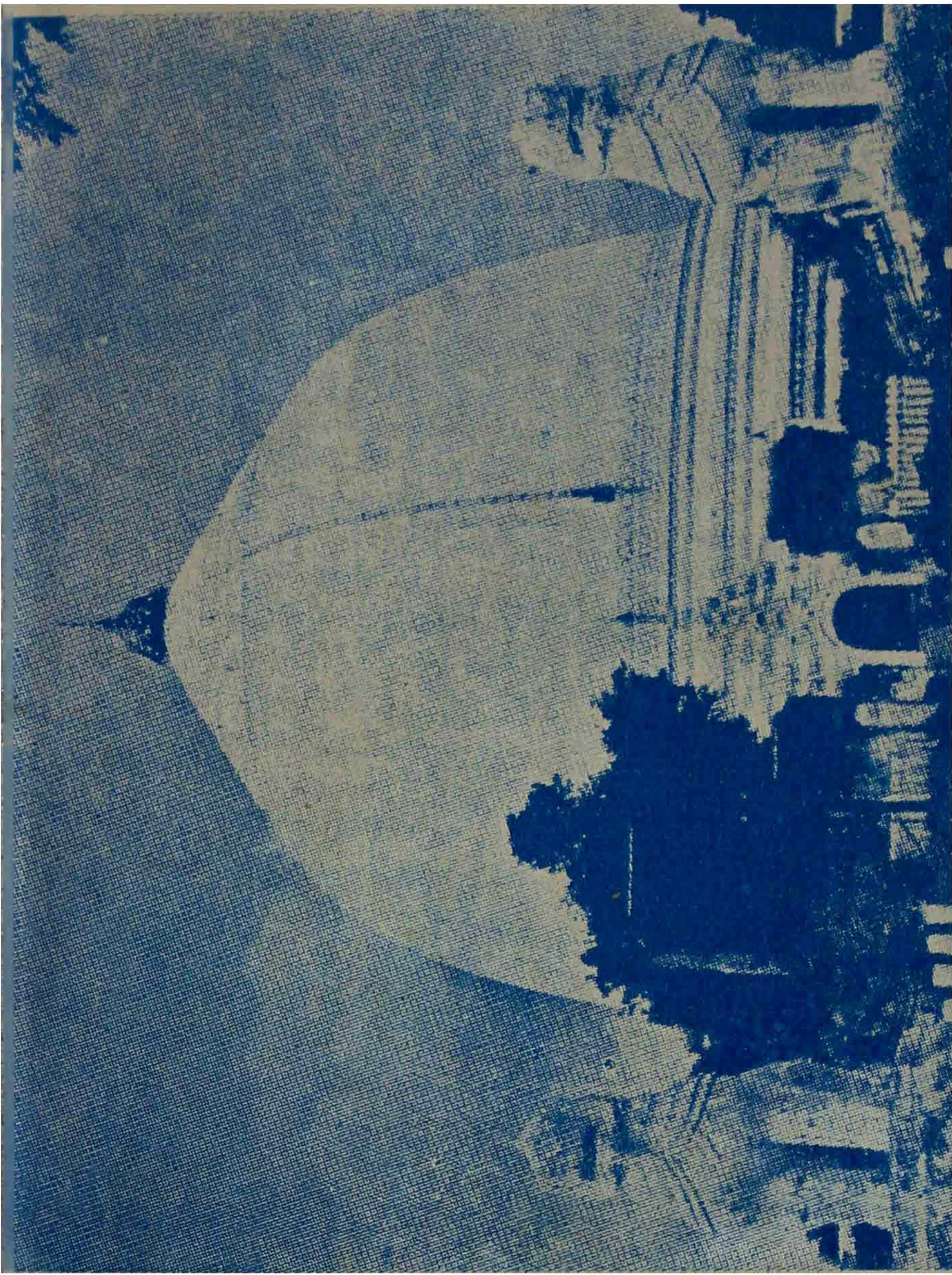
စေတီတော်ကို သာသနာ ၂၃၅-ခုနှစ်တွင် တိုက်ကုလား မြို့ သီရိမာသောကမင်းက ပြုပြင်ခဲ့၍၊ နောင်အခါ တောဖုံးခဲ့ ရာမှ ၁၂၂၂-ခုနှစ်တွင် သံဃာတော်များ ဦးဆောင်ပြုပြင်ကာ ထီးတော်သစ်တင်ခဲ့လေသည်။ ၁၂၄၀-ပြည့်နှစ်တွင် ဆရာတော်

ဦးမဉ္ဇူက ထိန်းသိမ်း၍ ၁၂၄၄-ခုနှစ်တွင် ထီးတော်သစ်လှူ၍
 ၁၂၆၄-ခုနှစ်တွင် အမြင့် ၁၆-ပေ ၉-လက်မရှိ၍ ထီးတော်သစ်ကို
 တင်ပြန်လေသည်။ ၁၂၉၂-ခုနှစ် ကဆုန်လဆန်း ၁၄-ရက်နေ့
 တွင် စေတီတော် ငှက်ပျောဖူးကို မိုးကြိုးခ၍၊ ဝါခေါင်လတွင်
 မိုးဒဏ်ကြောင့် ပြိုကျပြန်ရာ ၁၂၉၄-ခုနှစ် တန်ခူးလတွင်
 ဒါယကာများက ပြုပြင်၍ ထီးတော်တင်ခဲ့လေသည်။ ထိုနှစ်ဝါဆို
 လတွင် စိန်ဖူးတော်ပျောက်၍ ကျိုက်ထို ရာဇဝတ် ဝန်ထောက်
 ဦးဖိုးစိန်က ကမ္မကထပြု၍ စိန်ဖူးတော် တင်ခဲ့လေသည်။

စေတီတော်မှာ ယခုအခါ ဥာဏ်တော်အမြင့် ၁၁၃ ပေ၊
 ၉-လက်မ၊ ယင်ပြင်တော်အကျယ် ၁၇-တောင် ရှိလေသည်။

(၂၅) နှစ်ပတ်စပို့နှင့်ဆက်သွယ်ရေးနှင့်ဆက်သွယ်ရေး

ကောင်းမှုတော်၊ စေတီတော် (စစ်ကိုင်းမြို့)

ကောင်းမှုထော် ရာဇမဏိစူဠာ စေတီတော်မှာ စစ်ကိုင်းမြို့ မြောက်ဘက်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။ စစ်ကိုင်း ရွှေဘိုကားလမ်း၊ စစ်ကိုင်းမြို့မှ ၅-မိုင်ကွာခန့်တွင် တည်လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၉၉၈ ခုနှစ် တော်သတင်း လဆန်း ၁၀-ရက်နေ့တွင် သာလွန်မင်းတရားကြီးသည် မြတ်စွာဘုရား၏ စွယ်တော်ဆံတော်၊ သပိတ်တော်တို့ကို ရတနာအထူးထူးဖြင့် ပူဇော်ဌာပနာ၍ သီဟိုဠ်စေတီပုံအတိုင်း တည်ခဲ့လေသည်။ တန်တိုင်းသုံးထပ် ခြံရံ၍ စရပ်တန်ဆောင်းများလည်း ဆောက်လုပ်လှူတန်းလေသည်။ စေတီတော်ကို ၁၂-နှစ်တိုင် တည်ရလေသည်။ စေတီတော်ကို ၉၉၈-ခုနှစ်တွင်တည်၍ သားတော် ပင်းတလဲမင်း လက်ထက် ၁၀၁၁-ခုနှစ်တွင် ထီးတော် တင် ခဲ့ လေ သည်။ ဘွဲ့တော် ကို ရာဇမဏိစူဠာဟူ၍ သမုတ်တော်မူလေသည်။

သာလွန်မင်းကြီးသည် မဟာ စေတီတော် ထီးတော်တင်ရန် ပုဏ္ဏား အဇာဂရုအား အခါတောင်းသည်ကို မင်းကြီး ထီးတော်မတင်ရမီ နတ်ရွာစံမည်၊ သားတော်သာလျှင် ထီးတော်တင်ရမည်ဟု လျှောက်လေသည်။ ပုဏ္ဏား ဟောချက် အတိုင်း

နောက်တနေ့ ၁၀၁၀-ပြည့်နှစ် တော်သလင်းလဆန်း ၁၀-ရက်
နေ့တွင် နတ်ရွာစံသဖြင့် သားတော် ပင်းတလဲလက်ထက် ၁၀၁၁-
ခုနှစ် ကဆုန်လဆန်း ၈-ရက်နေ့တွင်မှ ထီးတော်တင်ခဲ့ရလေသည်။

ဌာပနာပစ္စည်းများတွင် ရုပ်ထုတော်ပေါင်း ၂၀၉၅-ဆူ၊
စေတီတော်ပေါင်း ၈၀၉-ဆူ၊ မေ့တော်ဓာတ်တော် မြောက်မြား
စွာတို့ကို ဌာပနာတိုက် ၇-တိုက်ဖြင့် ဌာပနာထားလေသည်။

စေတီတော်မှာ ဥာဏ်တော် ၁၀၁-တောင်၊ အချင်း
အတောင် ၁၆၂-တောင်တမိုက်ရှိ၍ အဝေးမှပင် ဖူးမြော်နိုင်
လေသည်။ ထီးတော်အလေးချိန်မှာ ပိဿာ ၃၄၄၀ ရှိလေသည်။
ထီးတော်အဝ ၉-တောင် ၂-မိုက်၊ အစောက် ၁၀-တောင် တမိုက်
၄-သစ်၊ စေတီတော်ပတ်လည်ကျောက်တိုင် ၈၀၂-တိုင် ဘုရား
အုတ်ပေါင်း- ၁၀၁၈၆၅၅၂၊ မြေနှိတ်င်း- ၁၆၄၄၅၈၅၊
အင်္ဂတေတင်း- ၂၂၄၉၈ ပါဝင်လေသည်။

ကန်တော့ပလ္လင် စေတီတော် (ပုဂံမြို့)

ကန်တော့ပလ္လင်စေတီတော်မှာ ပုဂံမြို့ဟောင်း အနောက်
ဖက် ဆုံကုန်းရပ်နှင့် ကိုးလုံးရပ်တို့အကြားတွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူ
လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၅၂၅ ခုနှစ်တွင် ပုဂံပြည် အလောင်းစည်သူ
မင်းကြီးသည် ဘေးလောင်းတော်တို့သည်မိမိကဲ့သို့ဘုန်းမကြီးဟူ၍
ဝစီကံဖြင့် ပစ်မှားမိ သောကြောင့် မျက်စိ ကွယ် လေ သော်
ဘိုးလောင်းတော်တို့၏ ၄၅ ပါးသော မင်းရုပ်များကို ရွှေစင်သွန်း
ခုတ်၍ အင်းပျဉ် ပလ္လင်ထက်၌ တင်ကာ ရွှေတန်ဆောင်း
ငွေတန်ဆောင်း တို့ဖြင့် ကန်တော့ပူဇော်သောအခါမှ မျက်စေ
ပြန်၍မြင်လေသည်။

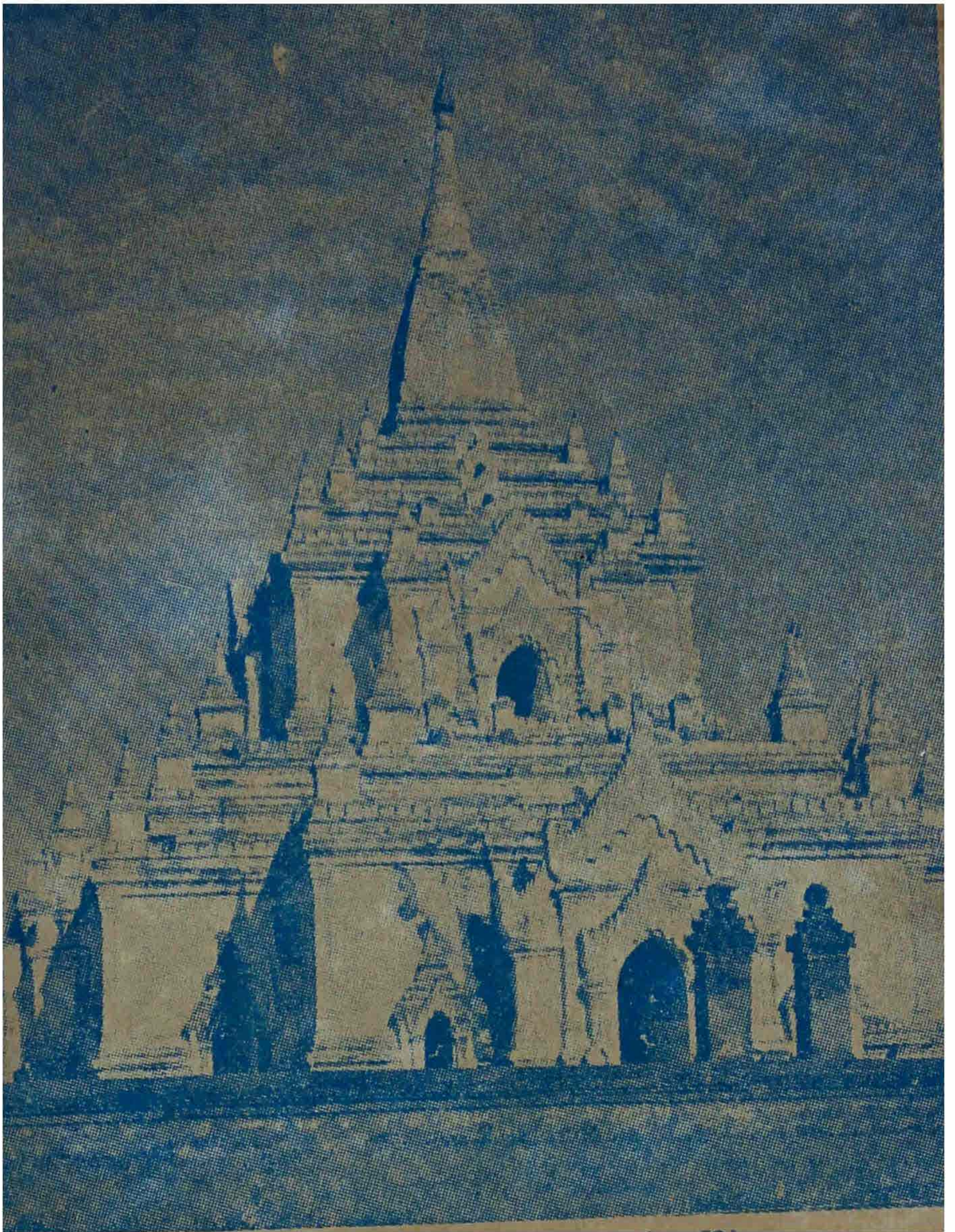
* ပုဂံနရပတိ စည်သူမင်းလက်ထက် စူဠာမဏိ ဘုရားတည်
သော အခါတွင်လည်း ပုံသုကာသခင် မဟာထေရ်ကို ဝစီကံဖြင့်
ပစ်မှားမိ၍ မထေရ်သည် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ကြွမည်ပြုသောအခါ

* အလောင်းစည်သူမင်း၏ သားတော်မှာနရသူဖြစ်၍ နရသူ
၏ သားတော် (မင်းယဉ်နရသိင်္ခ၏ညီ) မှာ နရပတိစည်သူ မင်းဖြစ်
သဖြင့် မြေးတော် တော်လေသည်။

စွယ်ကြိုအရပ်မှ ပင့်ဆောင်ခဲ့၍ အလောင်းစည်သူမင်း၏ အင်းပျဉ်
 တော်ထားရာ ပလ္လင်ထက်၌ ကျိန်းဝပ်စေ၍ ပူဇော်ကန်တော့သဖြင့်
 အပြစ်မှ ကင်းလွတ်လေသည်။ ထိုအခါ မင်းကြီးသည် ထိုကန်တော့
 ပလ္လင်ထားရာအရပ်၌ စေတီတော် တည်လိုသဖြင့် သက္ကရာဇ် ၅၆၅
 ခုနှစ်တွင် ကန်တော့ပလ္လင်ဘုံတော်သမုတ်၍ စေတီတော်တည်ထား
 လေသည်။ သို့ရာတွင် (၈) နှစ်ကြာသည့်တိုင်အောင် မပြီးစီးဘဲ
 ၅၇၃ ခုနှစ်တွင် နရပတိစည်သူမင်းကြီး နတ်ရွာစံလေရာ ၅၈၈ ခုနှစ်
 သို့ရောက်သောအခါ သားတော် ဇေယျသိင်္ခ နားတောင်းများ
 မင်းက ဆက်လက်တည်ထား၍ အထွတ်တင်တော်မူလေသည်။

(အလောင်းစည်သူမင်း လက်ထက် တရားစီရင်သော ညှပ်
 ကြီးတည်ရှိရာ ပလ္လင်ဖြစ်၍ ညှပ်ကြီးကွယ်သော် ဂေ ၂၈၊ ဂေ ၂၉၊
 ဘီလူးတို့စောင့်၍ တရားစီရင်သည်ဟူ၍ ဂေ ၂၈ပလ္လင်၊ ဂေ ၂၉၊
 ပလ္လင်စသည်ဖြင့်လည်း ခေါ်တွင်ကြလေသည်။)

ကန်တော့ပုလ္လင်-ဘုရားပုံတော် (ပုဂံမြို့)

ကမ္ဘာအေး စေတီတော် (ရန်ကုန်မြို့)

ကမ္ဘာအေး စေတီတော်မှာ ရန်ကုန်မြို့မြောက်ဘက် ၇-မိုင် အကွာ အင်လျားကန် အနောက်မြောက်ဘက်ရှိ ရေကူးရပ် သီရိမင်္ဂလာကုန်းတွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

ကမ္ဘာအေးစေတီကို ကမ္ဘာတဝှမ်းလုံး ငြိမ်းချမ်းစေရန် ရည်သန်လျက် ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်းဦးနုက ကြီးကြပ်နှီးဆော် လျက် ဒါယကာများ စုပေါင်းကုသိုလ်ပြုကာ ၁၃၁၂-ခုနှစ် ဝါခေါင်လဆုတ် ၄-ရက်နေ့တွင် စေတီတော်ကို တည်ထားခဲ့ လေသည်။

စေတီတော်တွင် အတွင်း လိုဏ် ဌာပနာတိုက် နှင့် တကွ တည်၍ ဘဒ္ဒကမ္ဘာတွင် ပွင့်တော်မူသော ဘုရားငါးဆူကိုရည်မှတ် ၍ ကြေးဆင်းတုတော်ကြီးငါးဆူကို မုခ်-၅-မျက်နှာ လိုဏ်အပြင် ပတ်ရံ၍ တည်ထားလေသည်။ ဘုရားငါးဆူတွင် ပွင့်တော်မူရာ ဗောဓိပင်များကို နောက်ခံရေးချယ်ထားသည့်ပြင်၊ လိုဏ်တွင်း ဌာပနာတိုက်ပတ်လည် အထက်ဆင့်၌ နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူသော ဘုရား ဆင်းတုတော်များကို ပွင့်တော်မူရာ ဗောဓိပင်နှင့်တကွ ပူဇော် ထားလေသည်။

စေတီတော်မှာ ဥာဏ်တော် ၇၈-တောင်နှစ်မိုက် ရှိလေသည်။ ၁၃၁၂-ခုနှစ် တပေါင်းလပြည့်ကျော် ၁-ရက်နေ့တွင် ထီးတင်ပွဲကို ခြံမြဲခြံမြဲသဲသဲ ကျင်းပခဲ့လေသည်။

ကမ္ဘာအေး စေတီတော်ကုန်းတွင် ဆဋ္ဌသံဂါယနာတင်ရာ မဟာပါသာဏ ကျောက်လိုဏ်ဂူ၊ ကမ္ဘာဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ် ပိဋကတ်တိုက်၊ သံဃာကျောင်းဆောင်များ၊ သိမ်တော်ကြီးနှင့် ဇရပ်တန်ဆောင်းများလည်း ရှိလေသည်။ လိုဏ်ဂူကို ၁၃၁၄-ခုနှစ် တပို့တွဲလဆန်း ၁-ရက်နေ့တွင် ပနက်ချ၍ တပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၆-ရက်နေ့တွင် အုတ်မြစ်ချကာ၊ ၁၃၁၆-ခုနှစ် ကဆုန်လဆန်း ၈-ရက်နေ့တွင် ပြီးစီးလေသည်။ အပြင်အလျား ၄၅၅-ပေ၊ အနံ ၃၇၀-ပေ။ အတွင်းအလျားပေ ၂၂၀၊ အနံပေ-၁၄၀-ရှိလေသည်။

ကျောက်ကူးဘုရားစေတီတော် (ညောင်ဦးမြို့)

ကျောက်ကူးဘုရားစေတီတော်မှာ ညောင်ဦးမြို့ အရှေ့
တာ-၇၀၀-ခန့်အကွာတွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၅၃၆-ခုနှစ်တွင် နန်းတက်သော နရပတိ
စည်သူမင်းကြီး၏ လက်ထက်တွင် ငှက်ပစ်တောင်ဂိုဏ်း အရှင်
ဥတ္တရဇိဝထေရ်၏တပည့် အရှင်ပဏ္ဍိတထေရ်သည် သီလနှင့်လွန်စွာ
ပြည့်စုံ၍ မင်းနှင့်တကွ ပြည်သူများ ကိုးကွယ်ကြလေသည်။
ထိုအခါ၌ ယုတ်ညံ့သော မိန်းမတဦးသည် တရားအားထုတ်ဟန်
ဖြင့် ကျောင်း၏ဥပစာ ကမ်းထိပ်တွင် ရက်အတန်ကြာ လာ
ရောက်နေထိုင်ပြီးနောက်၊ လူအများအား ရှင်ရဟန်းနှင့် ငြိစွန်း
လေဟန် သတင်းလွှင့်လေသည်။

ဒါယကာများကြားသိ၍ ရှင်ရဟန်းအား သွားရောက်
မေးမြန်းသောအခါ၊ ရဟန်းသည် သစ္စာပြုခြင်းဖြင့်သာ အမှန်
ကိုသိစေအံ့ဟု ဒါယကာ ဒါယကာမအပေါင်းတို့အား ဖိတ်ခေါ်
၍ မြစ်ဆိပ်ကမ်းသို့ ကြွသွားလေသည်။ မြစ်ကမ်းတွင် ဓားသွေး
နေသော ဒါယကာတယောက်ထံမှ ဓားမနှင့် ဓားသွေးကျောက်
ကို အလှူခံပြီးနောက်၊ မိမိသည် အကျင့်သီလ မပျက်ယွင်းပါက

ကျောက်တုံးနှင့် ဓါးမတို့သည် ရေ သတ္တဝါ ကဲ့ သို့ မြစ်၌ ကူးသန်းစေသော်ဟု သစ္စာပြု၍ ပစ်ချလိုက်လျှင် ကျောက်တုံးသည် ရေ၌ပေါ်၍ မြစ်ညာသို့ ဆန်တက်ကူးသွားလေသည်။ ဓါးမလည်း နောက်မှကူး၍လိုက်လေသည်။ ထိုအခါမှ ဒါယကာများနှင့် မင်းကြီးပါ ဝမ်းမြောက်နှစ်သိမ့်၍ သဒ္ဒါတရားတိုးပွားလေသည်။

ထိုအကြောင်းကို နောင်အစဉ် ထင်ရှားစေရန် သက္ကရာဇ် ၅၅၀-ပြည့်နှစ်တွင် နရပတိစည်သူမင်းသည် ချောက်ကမ်းပါးတွင်ဥမင်တူး၍ ကျောက်သား ကျောက်အုတ်တို့ဖြင့် မှမ်းမံ၍ ဂူတိုင်း၌ ပလ္လင်တော်အမြင့် ၆-တောင် အထက်၌ ၁၂-တောင် ဥာဏ်တော်မြင့်သော ရုပ်ပွားတော်ကိုတည်၍ ဂူနံရံ၌လည်းဗုဒ္ဓဝင်ဇာတ်တော်များ ရေးစေပြီ လျှင် ဂူနှစ်ဆင့်ထက်၌ ဥာဏ်တော် ၇-တောင်ရှိသော စေတီတော်ကို တည်လေသည်။ ဓာတ်တော် မွေတော်များကိုလည်း ဌာပနာလေသည်။ ကျောက်ကူးသည်ကို အစွဲပြု၍၎င်း၊ ဥမင်ကို ကျောက်ဖြင့် ကူးဆက်ပေါင်းမိုး ပြုလုပ်သဖြင့်၎င်း၊ ကျောက်ကူးဘုရားဟု သမုတ်လေသည်။

ကျောက်တော်ကြီးဘုရား (မန္တလေးမြို့)

ကျောက်တော်ကြီး ဘုရားမှာ မန္တလေးတောင်ခြေအနီး အရှေ့တောင်ဖက်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။ အကြီးဆုံးသော သလင်းကျောက်သား ဆင်းတုတော် ဖြစ်လေသည်။

မင်းတုန်းမင်းကြီးသည် မန္တလေးမြို့တော်ကို တည်ထောင်စံမြန်း၍ ၅-နှစ်ကြာသောအခါ သက္ကရာဇ် ၁၂၂၆-ခုနှစ်တွင် မန္တလေးမြို့ မြောက်ဖက် မိုင် ၂၀-ခန့် ကွာဝေးသော စကျင်တောင်၌ ကြီးမားသော ကျောက်သားတော်မှ ကျောက်ဆင်းတု ရုပ်ပွားတော်ကြီး ထွင်းထုရန် ကျောက်ဆစ်ပညာကျော်များအား စေလွှတ်တော်မူလေသည်။

ရုပ်ပွားတော်ကြီး ထုလုပ်ပြီးသောအခါ လှေဖေ၍တော် နှစ်စင်းကို ခိုင်ခံ့စွာစီရင်ပြီးနောက် ဝါခေါင်လ ရေသင့်သော အခါ စကျင်တောင်ခြေရေစပ်မှ မြေရှာမြစ်နားအရောက် ဆွဲယူပင့်ဆောင်ပြီးလျှင် မြစ်တွင်းမှ မြနန်းစကြာ မီးသင်္ဘောဖြင့် ပင့်ဆောင်ခဲ့ရာ ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၂-ရက်နေ့တွင် မန္တလေးမြို့တော်အနောက် အီကင်းရွာဆိပ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူလေသည်။ ထိုရွာဆိပ်မှ ခံကုန်းရွာမြောက် ရွှေတချောင်း မြောင်း

အတွင်းမှ အမှုထမ်း တသောင်း နှစ်ထောင် ကျော်ဖြင့် တန်ဆောင်မုန်း လဆန်း ၂-ရက်နေ့တွင် မန္တလေးတောင်ခြေ ကျိန်းဝပ်ရာသို့ ပင့်ဆောင်လေသည်။

၁၂၂၆-ခုနှစ် တပေါင်းလတွင် ရုပ်ပွားတော် မျက်နှာ တော်ဖွင့်၍ ၁၂၂၇-ခုနှစ် ကဆုန်လပြည့်ကျော် ၇-ရက်နေ့ တချက်တီးကျော်အချိန်တွင် မင်းကြီးကိုယ်တော်တိုင် ရွှေစုတ် တော်ဖြင့် မျက်ရေးတော်၊ မျက်ခုံးတော်တို့ကို ရေးဖွင့်၍ မဟာသကျ မာရဇိန်ဘွဲ့တော် ကမ္ဘည်းတပ်လေသည်။ သို့ရာတွင် ကျောက်တော်ကြီးဟူ၍ ထင်ရှားလေသည်။

ရုပ်ပွားတော်၏ ဥာဏ်တော်မှာ စမ္မခံမှ ရောင်လံ့တော် အထိ ၁၇-တောင် ၁ မိုက် ၄-သစ်၊ ထက်ဝယ်တော်အပြန် ၁၂ တောင် အပန်း ၂၈-တောင် ၂-မိုက် ၄-သစ်၊ ခါးတော်အဝန်း ၁၀-တောင် ၂-မိုက် ၄ သစ်၊ ပုခုံးစွန်းအကျယ် ၈-တောင်၊ အဝန်းအတောင် ၂၀ ဦးခေါင်းတော်အဝန်း ၁၃-တောင် ရှိလေ သည်။ ဘုရားကြီးဝဲယာပတ်လည်၌ အသီတိသာဝက ရဟန္တာ ရုပ်ထူတော်များကို အဋ္ဌပြုသဒ္ဒါတဆောင်စီဖြင့် တည်ထားခဲ့လေ သည်။

ရသေ့ကြီးဦးခန္တိက အဋ္ဌပြုသဒ္ဒါတို့၏ အနီးပတ်လည်တွင် လေးမျက်နှာပြည့် စောင်းတန်းများ ဆောက်လုပ်လှူတန်း ခဲ့လေ သည်။ သီတင်းကျွတ်လတွင် ပွဲတော်ကျင်းပ၍ အထူးစည်ကားလှ လေသည်။

ကျောက်တော်ကြီးဘုရား (အမရပူရမြို့)

ကျောက်တော်ကြီး ရုပ်ပွားတော်မှာ အမရပူရမြို့
တောင်သမန်ရွာအနီးတွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၁၁-ခုနှစ် ကဆုန်လဆန်း ၅-ရက်နေ့တွင်
ပုဂံမင်းသည် ရဟနာပူရ အဝမြို့မှ ပင့်ဆောင်ခဲ့သော ရုပ်ပွားတော်
ကြီးကို တည်ထားရန် ပုဂံအာနန္ဒာ ဘုရားပုံတော်ကိုယူ၍ လိုဏ်
စေတီတော် တည်ထားရန် တောင်သမန် အနောက်တောင်
ရွာနှစ်ရွာအကြားတွင် အုတ်ပြုဿဒ် တည်ရန် မြေကွက်လပ်ကို
မင်းကြီးကိုယ်တိုင် ကြည့်ရှုရွေးချယ်၍ ဆောက်လုပ်စေရာ၊
ထိုနှစ် နယုန်လဆန်း ၁၄ ရက်နေ့တွင် အဝမြို့ အုတ်ပြုဿဒ်တွင်
ကျိန်းဝပ်ခဲ့သော ရုပ်ပွားတော်ကြီးကို ကျောက်မော် မြို့စား
ဝန်ကြီး သတိုးမင်းကြီးမဟာမင်းလှသီဟသူ၊ ပန်းပဲဝန်အတွင်းဝန်
သတိုးမင်းကြီး မဟာမင်းလှကျော်သူတို့ကို လှေအမှုထမ်း သုံး
ထောင်ပေးအပ်၍ ပင့်ဆောင်စေရာ၊ သုံးရက်နှင့် မုတ္တမ တံခါးပြင်၊
ဘုရားပင့်ဆောင်ရန် ဖေင်ပေ ၇ သို့ရောက်၍ ဝါဆိုလပြည့်ကျော်
၆-ရက်နေ့တွင် သံဃာတော်တို့ကို သမ္ဗာန်တော်များဖြင့် တင်
ဆောင်၍ ရှေ့ဦးကြစေ၍ မင်းမှူးမတ်တို့ခြံရံကာ၊ ဖေင်တော်ကို
သင်္ဘောတော်ဖြင့် ဆွဲဆောင်ကာ အုတ်ပြုဿဒ်အတွင်း ပင့်ဆောင်

ကိုးကွယ်တော် မူလေသည်။ လိုဏ်အုတ်ပြာဿဒိစေတီတွင် အသိတိ
 ရဟန္တာရွှစ်ကျိပ် ကျောက်ရုပ်ထုတော်များနှင့် မနုဿိဟရုပ်များ
 ကိုလည်း ထုလုပ်ထားခဲ့လေသည်။ ရုပ်ပွားတော် ပင့်ဆောင်တည်
 ထားပြီးနောက် ဘုရားဘွဲ့တော်ကို မဟာသကျရံသီ ဟူ၍ သမုတ်
 လေသည်။

ကျောက်ဝိုင်းစေတီတော် (သမိုင်းဖြန့်)

ကျောက်ဝိုင်းစေတီတော်မှာ ရန်ကုန်မြို့ သမိုင်းရပ်၊ သမိုင်း ရွာအရှေ့ ဖက်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

ကျောက်ဝိုင်းဘုရားကို ရှေးအခါက ကျိုက်အဝိုင်းအွတ် ဟူ၍ မှန်ဘာသာဖြင့် ခေါ်တွင်ရာ၊ ပုန်းတမ်းကစား ဘုရားဟု အဓိပ္ပာယ်ရှိသဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် မဟေသရ နတ်မင်းနှင့် တန်းခိုးပြိုင်သည်ကို အစွဲပြု၍ ရှေးကတည်ခဲ့သည်ဟု ယူဆကြလေ သည်။ အချို့ကလည်း သံလျင်သမိုင်းနှင့်စပ်၍ ရှင်မေးလွန်း (ဗေဒန) သည် ငမိုးရိပ်မိချောင်း၏ အရိုးအရေများကို အုတ်ဂူ သွင်း၍ စေတီတည်ကာ ကျောက်များဖြင့် ဝိုင်းရံတည်ထားသဖြင့် ကျောက်ဝိုင်းဘုရားတွင်သည်ဟု ဆိုကြပေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၂၅ ခုနှစ်ခန့်တွင် ဘိုးကာယ အမည်ရှိ သူတော်တပါးသည် ကျောက်ဝိုင်းရပ်၌ တရားအားထုတ်နေထိုင် ခဲ့ရာ လူအများက အလွန်ကြည်ညို သဒ္ဓါဖြစ်လေသည်။ ထို သူတော်သည် မင်္ဂလာဒုံကျောက်ဝိုင်း သူကြီး ဦးသာရောက်နှင့် တိုင်ပင်၍ ကျောက်ဝိုင်းစေတီကို မှမ်းမံပြုပြင်ခဲ့လေသည်။ ထို အခါတွင် စေတီတော်ဟောင်းအောက်၌ အလွန်နက်သော တွင်း ခေါင်းကြီးရှိ၍ ကျောက်ဖျာဖြင့် ဖုံးအုပ်ပြီးနောက် ကျောက်အုတ် တို့ဖြင့် တည်လေသည်။ ရှေးက စေတီဟောင်းမှာ ဂဝံကျောက် သားတို့ဖြင့် ဝိုင်းရံထားသည်ကို တွေ့ရှိရလေသည်။

သူတော်ဘိုးကာယသည် ၁၂၂၅-ခုနှစ် နတ်တော်လဆန်း ၁၀-ရက်နေ့တွင် ရသေ့ဝတ်လျက် ဘုရား ရင်ပြင်တော်ကို ရှင်းလင်းကာ ဥာဏ်တော် အတောင် ၃၀-ရှိသော အုတ်သားစေတီတွင် ဓာတ်တော်မေ့တော်များ ဌာပနာ၍ တည်လေရာ ၃-လအတွင်းပြီး၍ တပို့တွဲလတွင် ပွဲသဘင်စည်ကားစွာ ကျင်းပခဲ့လေသည်။

၁၂၂၈-ခုနှစ်တွင် မင်္ဂလာဒုံ တိုက်သူကြီးသစ် ဦးတာပိုးက ကြီးမှူးလျက် စေတီတော်ကို မှမ်းမံခဲ့လေသည်။ ရသေ့ကြီးသည် ၁၂၃၄-ခုနှစ် တန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၁၂-ရက်နေ့တွင် ပျံလွန်တော်မူ၍ ဘုရားအနီးတွင် အုတ်ဂူသွင်း၍ သင်္ဂြိုဟ်ထားလေသည်။ ရွာသားများက စေတီရံ ၁၂၇ ဆူနှင့် တည်ထားကြ၍ အိန္ဒိယအမျိုးသား ဆာမိဆိုသူက စေတီတော်ကို ဥာဏ်တော် ၄-တောင်တိုးမြှင့်၍ ပြုပြင်ခဲ့လေသည်။

၁၂၆၀-ပြည့်နှစ်တွင် ရန်ကုန်မြို့ ဗဟန်းကျောင်းတိုက်မှ နတ်ညွှန်းဆရာတော် ကြွရောက်သီတင်းသုံး၍ ရုပ်ပွားတော် ၆-ဆူနှင့် အုတ်ဂူများကိုလှူလျက် ဇေတီရံ ၆-ဆူတို့ကို တည်ထားခဲ့လေသည်။ (၁၂၆၇-ခုနှစ်တွင် ထားဝယ် အရပ်မှ ဆင်ဖြူမတစီး ရောက်လာ၍ ထိုဘုရားအနီး၌ တလကျော်ထားရှိရာ အရပ်ရပ်မှ စည်ကားစွာ လာရောက်ကြည့်ရှု ကြလေသည်။) ၁၂၇၂ ခုနှစ်တွင် ဝတ္ထုကံမြေ ၄၃ - ဧကကို ဟံသာဝတီ အရေးပိုင်ရုံးမှ သတ်မှတ်လှူတန်းခဲ့လေသည်။

စေတီတော်မှာ ဥာဏ်တော် ၃၄-တောင် မြင့်တော်မူလေသည်။

ကျိုက္ကစံစေတီတော် (ရန်ကုန်မြို့)

ကျိုက္ကစံစေတီတော်မှာ ရန်ကုန်မြို့မြောက်ဖက် ကျိုက္ကစံ ရပ်ကွက်မြောက်ပိုင်းတွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူသည်။ ယခုအခါကံဘဲ ကျောက်ကုန်းရပ်ကွက်တွင် တည်ရှိလေသည်။

* ကျိုက်ခေါက်ဘုရားကိုတည်သော ရသေ့ ခေါက်သည် မင်း၏ အကူအညီဖြင့် ကျိုက်ခေါက်စေတီတော်၌ ဌာပနာသော ဆံတော်မှ ကြွင်းသောဆံတော်တဆူကို ဘုရားအလောင်း ဟင်္သာ မင်းဖြစ်စဉ် နားနေဘူးသော ပဌမ ပတိတကုန်းသို့ လာရောက်၍ စေတီတည်ပြီးလျှင် ဌာပနာလေသည်။ ဌာပနာတိုက်မှာ အကျယ် သုံးလံ၊ အလျား ၂၄-လံတွင် နံရံလေးမျက်နှာ၌ ပတ္တမြားချယ်စီ ထား၍ ပတ္တမြားပြာသဒ္ဒါနှင့် ရွှေသဘော၊ ရွှေငွေဖယောင်းတိုင် နှင့် ဓာတ်တော်ဆင်းတုတော်များကိုပါ ဌာပနာလေသည်။

ထိုနောက် သာသနာနှစ် ၂၃၈-ခုနှစ်တွင် သီဟိုဠ်မင်း သည် ရေဘေးကို ကာကွယ်နိုင်စွမ်းသော ပတ္တမြားကို အလိုရှိ၍ သထုံပြည်သို့ ရဟန္တာရှစ်ပါးကို ကြွစေလျက်၊ ဓာတ်တော် ၃၂-ဆူ

* သံလျင်ကျိုက်ခေါက်စေတီနှင့် ကျိုက္ကစံစေတီပွဲတော် တို့ကို နှစ်စဉ် တပို့တံ့လပြည့်နေ့တိုင်း ရက်တူကျင်းပလေသည်။

နှင့် ဆံတော် ၁၆-ဆူကို လက်ဆောင်ပါးလေရာ၊ ပတ္တမြားသည် ဥဒ္ဒဒိပ သံလျင်ကျန်း သီဟဒီပမင်းကြီးထံ၌ ရှိကြောင်းညွှန်ပြ၍ လာရောက်ပြီးလျှင် ဓာတ်တော် ဆံတော်တို့ကို အပ်နှင်း၍ပတ္တမြားကို ဆောင်ယူသွားလေသည်။ သီဟဒီပမင်းသည် ဝမ်းမြောက်လှ၍၊ စေတီတည်ရန် နေရာကို ရွေးချယ်ရာ ရဟန္တာတို့ညွှန်ပြသည့် အတိုင်း ပဌမ ပတိတကျန်းကိုတွေ့၍ ရှိရင်း စေတီတော်ကိုငံ၍ ဓာတ်တော်ဆယ်ဆူနှင့် ဆံတော်ဆယ်ခြောက်ဆူတို့ကို ဌာပနာပြန်လေသည်။

ရဟန္တာရှစ်ပါးကို အစွဲပြု၍ ကျိုက်တစ်ဟူ၍ ဘွဲ့တော် သမုတ်ရာမှ ကျိုက္ကစ်ဟု တွင်လာခဲ့လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၈၁-ခုနှစ်၌ နန်းတက်သော ဘကြီးတော်မင်းလက်ထက် အင်္ဂလိပ် မြန်မာ စစ်ရေးဖြစ်ပေါ်ချိန်၌ လေပြင်းမတိုက်ခတ်ဘဲ စေတီတော် တောင်ဖက်သို့စောင်း၍၊ စစ်ရေးပြီးသောအခါ အလိုလိုပြန်၍ တည့်သည်ဟုဆိုလေသည်။ သက္ကရာဇ် ၁၁၉၄-ခုနှစ်တွင် အင်းဝမင်းက ရွှေကျင်ဝန်ကြီး မဟာမင်းလှ ရာဇာအား ဘုရားပြုပြင်စေသဖြင့် ပြုပြင်၍ ရွှေထီးသစ် တင်တော်မူခဲ့ပြီး၊ ၁၂၀၅-ခုနှစ်တွင် စေတီတော် ပြုပျက်ပြန်ရာ ပုဂံမင်းလက်ထက်တွင် ဗုဒ္ဓရက္ခိတ ဂိုဏ်းထောက်ဆရာတော် အရှင်ဂန္ဓဇက ကြပ်မလျက် ယင်းခဲဝန်ထောက်မင်းကြီး မဟာမင်းခေါင် ရာဇသနှင့် မှုထမ်းများကွပ်ကဲကာ စေတီတော်ကို ပြုပြင်ပြန်လေသည်။ တွေ့ရှိရသော ဌာပနာတို့ကိုလည်း ၁၂၁၁-ခုနှစ်နုထွော်လဆန်း ၈-ရက်နေ့တွင် ဌာပနာ၍ ဓာတ်တော် မွေတော်သစ်များ

ဆင်းတုတော်များကိုလည်း ငွာပနာခဲ့လေသည်။ ပြင်ဆင်မပြီးစီး
သည်ကို အကောက်ဝန် သတိုးမင်းကြီး မဟာမင်းခေါင်
သီဟသူက ဘုရင့်အမိန့်တော်အရ ဆက်လက်ပြုပြင်ခဲ့လေသည်။
၁၂၁၂-ခုနှစ် တပို့တွဲလဆုတ် ၃-ရက်နေ့တွင် ပြီးစီးလေသည်။

ထိုနောက် ၁၂၅၉-ခုနှစ်တွင် ဦးဘိုးနီ ကြီးမှူး၍ ဒါယကာ
အများကင်း၊ ဒေါ်ဒွေးက ၁၂၇၅-ခုနှစ်တွင်ကင်း၊ နောင်
နှစ်များတွင်လည်း ဒါယကာ-ဒါယကာမ အ သီး သီး က ကင်း၊
အဆင့်ဆင့် မှမ်းမံပူဇော်ခဲ့ကြလေသည်။

ကျိုက်ကမာစိန်စေတီတော် (ရန်ကုန်မြို့)

ကျိုက်ကမာစိန် စေတီတော်မှာ ရန်ကုန်မြို့ အရှေ့ပိုင်း ပုဇွန်တောင် ဘုရားဖြူကျောင်းတိုက်အတွင်း၌ ကျိန်းဝပ်တော် မူလေသည်။

သာသနာနှစ် ၂၁၈-ခုနှစ်တွင် ပါဠိလိပုတ်ပြည် သီရိဓမ္မာ သောကမင်း လက်ထက် သရေခေတ္တရာ ရန်ပေါင်မင်းနှင့် နန်း ပိုင်ဖြစ်သော ရာမညသထုံပြည် သီဟဒီပမင်းသည် သီရိဓမ္မာ အသောကမင်းကြီးထံမှ မြတ်စွာဘုရား၏ ဓာတ်တော် မေ့တော် များကို ပူဇော်ခွင့်ရသဖြင့် မိမိ၏ စစ်သည် * သူရဲ ၈-ဦးအား

* သူရဲရှစ်ဦးတည်ခဲ့သော စေတီတော်များတွင် ရန်ကုန် မြစ်ဆိပ်အနီး ကျိုက်ဒေတဲ(ထောင်မှူးဘုရား)၊ ကုရှင်ကျောင်း နေရာ၌ တည်ရှိခဲ့ဘူးသော ကျိုက်ဇွဲကမာ (ညောင်ပင်ကုန်း ဘုရား)၊ ရွှေတိဂုံ အနောက်မြောက်တွင် တည်ရှိခဲ့ဘူးသော ကျိုက်ဒင်းမဲ၊ အလံပြဘုရားလမ်း ဆံတော်ကြို ဘုရားလမ်း ရှိ၊ ကျိုက်ခပေါက်စန္ဒတ်(အကြီးတော်ဘုရား) ကျိုက်ခပေါက်ဆွတ် (မင်းလက်ဝဲဘုရားခေါ် အလံပြဘုရား)၊ ကျိုက်ဒေတဲ (တွံတေး ရွှေဆံတော်ဘုရား) စသည်တို့ ပါဝင်သည်ဟု ဆိုလေသည်။

ခတ်တော်များ ခဲ့ဝေပေး၍ စေတီတော် တည်စေရာ ကျိုက္ကမာစိန် စေတီတော်ကိုပါ တည်ထားခဲ့လေသည်။

စေတီတည်ရာအရပ်မှာ ဆင်များ ရေ သောက် သော ရေကန်ကြီးရှိသဖြင့် ထိုရေကန်ကို အစွဲပြု၍ မွန်ဘာသာဖြင့် ကျိုက္ကမာစိန် စေတီတော်ဟူ၍ သမုတ်ခဲ့လေသည်။ ထိုစေတီတော် မှာ နှစ်ကာလကြာရှည်၍ ပြိုပျက်ခဲ့ရာ၊ တောကျောင်း မဟာထေရ် တပါးက ပုဇွန်တောင် ချောင်းအနီးမှ ကမ်းပြို၍ပျက်စီးသော ရှေးဘုရား တဆူကိုပါ ပင့်ဆောင်ကာ၊ ထိုကျိုက္ကမာစိန် စေတီ တော်၌ ဌာပနာ၍ ပြန်လည်ပြုပြင် တည်ထားခဲ့လေသည်။

ထိုစေတီတော်အနီး၌ သီ တင်း သုံး သော မန္တလေးမြို့ မိုးကောင်းဘိုက် ဇီးပင်ကျောင်းဘုန်းတော်ကြီး ဦးကေလာသဘ က စေတီတော်ကို ထုံးသင်္ကန်း ကပ်လှူခဲ့သည်မှစ၍ ဘုရားဖြူဟု ခေါ်တွင်ခဲ့ရာမှ ကျောင်းတိုက်ကိုလည်း ဘုရားဖြူကျောင်းတိုက် ဟု ခေါ်တွင်ခဲ့လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၆၄-ခုနှစ် တော်သလင်း လပြည့်ကျော် ၁၀-ရက်နေ့တွင် ဦးပိုက်နှင့် မိသားစုက အလှားအနံပေ ၄၀၊ အမြင့် ၄၆-ပေရှိသော ဘုရားဖြူစေတီတော် တန်ဆောင်းကို ဆောက်လုပ်ခဲ့၍၊ ၁၃၀၃-ခုနှစ်တွင် ရှင်ပညာဝံသထေရ်က စေတီ တော်ကို ပြုပြင်ခဲ့ပြန်လေသည်။ ၁၃၁၈-ခုနှစ် သီတင်းကျွတ် လဆန်း ၁၄-ရက်နေ့တွင် ကြေးထီးတော်ကို အသစ်တင်ခဲ့လေ သည်။

ကျိုက်ကလဲ စေတီတော် (မင်္ဂလာဒုံ)

ကျိုက်ကလဲ စေတီတော်မှာ ရန်ကုန်မြို့ မြောက်ဖက်မင်္ဂလာဒုံ ဒေသ၊ ရန်ကုန်-ပြည် မော်တော်ကားလမ်းအနီးတွင် ကျိန်းဝပ် တော်မူလေသည်။

သာသနာနှစ် ၂၁၈ - ခုနှစ်တွင် ပါဠိလိပုတ်ပြည်မှ ဓမ္မာသောကမင်းကို အမှုပြု၍ တတိယ သင်္ဂါယနာတင်ပြီးနောက် ရှင်မဟာမောဂ္ဂလိ ပုတ္တတိဿထေရ်၏တပည့် အရှင်ယသ၊ အရှင် သောဏနှင့် အရှင်သုစိ အမှူးရှိသော ရဟန္တာရှစ်ပါးတို့ ရမည တိုင်းသို့ သာသနာတော်ပြုစုရန် ဓာတ်တော် မွေတော် တို့ကို ပင့်ဆောင်၍ ကြွချီလာရာ သီဟဒီပမင်းက ဓာတ်တော်မွေတော် တို့ကို ဌာပနာ၍ စေတီတည်ပြီးနောက် မှူးမတ်တို့အားလည်း ဓာတ်တော်များ ဝေခွဲချီးမြှင့်ရာ အတ်အသီးသီးက စေတီပုထိုး များ တည်ကြသည့်အနက်၊ ကျိုက်ကလဲ နှင့် ကျိုက်လို့ စေတီတော် များလည်း ပါဝင်ခဲ့လေသည်။

ကကုသန် မြတ်စွာဘုရားသည် ဘီလူး၏ မျက်မှောင် ကြား၌ တန်ခိုးတော်ဖြင့် စင်္ကြံကြတော်မူရာ ဘီလူးသည် ရှာဖွေ မရသောကြောင့် မြတ်စွာဘုရား ပျောက်ကွယ်သည်ဟု ပြောဆို

သောနေရာ၌ တည်ထားသောကြောင့် ထိုကုန်းကို မှန်ဘာသာဖြင့် ကျိုက်ဒေးကလဲ၊ (ဘုရားပျောက်ကုန်း)ဟု ခေါ်တွင်၍ စေတီတော်ကိုလည်း ကျိုက္ကလဲဟု ခေါ်တွင်ခဲ့လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၇၄၅-ခုနှစ်တွင် ဗညားနွဲ့မင်းက ပြုပြင် တည်ထားခဲ့လေသည်။ ဂဝံကျောက်များနှင့်တည်၍ ဖေလင်းလုံးကိုလည်း ဂဝံကျောက်ကိုဆစ်၍ ထည့်လေရာ၊ အထက်ခေါင်းလောင်းပုံအထိ ဂဝံကျောက်သား သက်သက်ဖြင့် တည်လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၅၉-ခုနှစ်တွင် အင်းစိန်အပိုင် စမ်းကြီးဝရွာသူကြီးနှင့် ဒါယကာများက စုပေါင်းပြင်ဆင်ကြ၍ ၁၂၆၄-ခုနှစ်တွင် ပြီ စီးကာ ၁၂၆၆ ခုနှစ်တွင် အုတ်ဖိုရွာ ဒေါ်ကျော့က ထီးတော် တင်လှူလေသည်။

ရှေးအခါက ထိုကုန်း၏အရှေ့ဖက် အနောက်ဖက်တို့သည် ပင်လယ်တိမ် ဖြစ်ခဲ့သည်ဟု ယူဆကြလေသည်။

စေတီတော်မှာ ပန်းတင်ခုံ ရှစ်မျက်နှာရှိ၍ တမျက်နှာလျှင် ၂၀-တောင်ရှိလေသည်။

ကျိုက္ကလို့ စေတီတော် (မင်္ဂလာခုံ)

ကျိုက္ကလို့ စေတီတော်မှာ ရန်ကုန်မြို့မြောက်ဖက် မင်္ဂလာခုံ (ယခု ကျိုက္ကလို့) ဒေသ၊ ရန်ကုန်-ပြည်မော်တော်ကားလမ်း အနီးတွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သာသနာနှစ် ၂၁၈ ခုနှစ်တွင် မဇ္ဈိမဒေသမှ ရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ်၏ တပည့်အရှင် ယဿ၊ အရှင်သောနနှင့်၊ အရှင် သုစိအမှူးရှိသော ရဟန္တာရှစ်ပါးတို့ရာမညတိုင်းသို့ သာသနာပြုစုရန် ဓါတ်တော် မွေတော်တို့ကို ပင့်ဆောင်၍ ကြံချီလာရာ၊ သီဟဒီပမင်းက ဓါတ်တော်မွေတော်တို့ကို ပင့်ဆောင်ဌာပနာ၍ စေတီပုထိုးတည်သည့်ပြင် မှူးမတ်တို့အားလည်း ဓါတ်တော်များ ခွဲဝေပူဇော်စေလေသည်။ အမတ်အသီးသီးက စေတီပုထိုးများ တည်ကြသည့်အနက် ကျိုက္ကလို့ စေတီတော်မှာလည်း ပါဝင်ခဲ့လေသည်။

စေတီတည်ရာ ကုန်းထိပ်မှာ ကကုသန်ဘုရား လက်ထက် တော်၌ ကျိုက္ကလို့ ကုန်းတွင် မြတ်စွာဘုရား တန်ခိုးတော်ဖြင့် ပျောက်ကွယ်သွားသည်ကို ရှာဖွေမတွေ့သောကြောင့် အရှုံးပေး၍ ရှိခိုးကန်ထော့ရာနေရာဖြစ်၍၊ မှန်ဘာသာဖြင့် ဘုရားအားပန်းပေးသော ကုန်းဟူ၍ ကျိုက်ဒေးကလော့ဟု ခေါ်တွင်ခဲ့ရာမှာ ဘုရားကို

လည်း ကျိုက်ကလော့ဟု ခေါ်တွင်ခဲ့ရာ ယခုအခါ ကျိုက်ကလို့ ဟူ၍ထင်ရှားခဲ့လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၇၄၅-ခုနှစ်တွင် နန်းတက်သော ဗညားနွဲ့ (ရာဇဓိရာဇ်)မင်းက ပြုပြင်ခဲ့လေသည်။

စေတီတော်ကိုတောင်ကုန်းအစွန်းထိပ်၌ ဂဓံကျောက်ခံ၍ တည်ထားရာ ပန်းတင်ခုံ ရှစ်မျက်နှာရှိ၍ တမျက်နှာလျှင် ၃၅ တောင်ကျယ်ပြီးလျှင် ၅ တောင်မြင့်လေသည်။ အနောက်မျက်နှာ ၌ အတောင် ၁၀ ရှိသော မဟာရံတံတိုင်း၊ မြောက်မျက်နှာ၌ ၁၁၂ တောင်ရှိသော မဟာရံတံတိုင်းများပြုလုပ်၍ မုခ်ပေါက်လှေကား များလည်းရှိလေသည်။ ဘုရားပွဲကို တပို့ တံလပြည့်ကျော် ၆ ရက် မှ ၈ ရက်နေ့အထိ ကျင်းပလေ့ရှိလေသည်။

ကျိုက္ခမီရေလယ်ဘုရား (ကျိုက္ခမီမြို့)

ကျိုက္ခမီ ရေလယ်ဘုရားမှာ မော်လမြိုင်ခရိုင် ကျိုက္ခမီမြို့ ပင်လယ်ကမ်းခြေစပ်တွင် ပေါ်ထွန်းသော ကျောက်ဆောင်ကုန်း ထက်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူခါနီးတွင် ရမညကရန္တကတိုင်း သုတိန္ဒနဂရမြို့၊ (သုဝဏ္ဏဘူမိ) တွင် တိဿရာဇာမင်း နန်းစံရာ၊ သားတော် တိဿကမ္ဘာနှင့် သီဟကမ္ဘာတို့သည် သံသရာဝဋ်ကိုမြင်၍ ရသေ့ပြုလုပ်၍ နောင်တော် တိဿရသေ့သည် ဂစ္ဆဂီရိ (ဇင်းကျိုက်) တောင်၌၎င်း၊ ညီတော်သည် ဗန္ဓဝဂီရိ(ဇွဲကပင်) တောင်၌၎င်း သီတင်း သုံးတော်မူလေသည်။

ထိုရသေ့တို့မွေးစားသော သူငယ်သည် သေလွန်၍ မဇ္ဈိမဒေသ၌ လူဝင်စားဖြစ်ကာ မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူသောအခါ တရားနာကြားရ၍ ၇-နှစ် အရွယ်တွင်ပင် ဂဝမ္ပတိ ရဟန္တာ ဖြစ်လေသည်။ ထိုနောက် ဂဝမ္ပတိထေရ်သည် ဘဝဟောင်းက မွေးစားခမည်းတော် ရသေ့တို့ မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြင်စေနိုင်ရန် မြတ်စွာဘုရားကိုပွင့်တော်မူ၍၊ မြတ်စွာဘုရားသည် သုဝဏ္ဏဘူမိ ပြည်သို့ ကြွတော်မူရာ ယောနကတိုင်း၊ သာဂရပြည် ကြင်းမိုင်း မြို့သို့ ရှေးဦးစွာရောက်ရှိတော်မူလေသည်။

ကြွင်းမိုင်းမင်းတွင် သားထော်နှစ်ကျိပ်ရှိ၍ မင်းကိုကွယ်
 သော ကပိန္နဲရသေ့ တပါးလည်း ရှိလေသည်။ မင်းသားများနှင့်
 ရသေ့ တို့သည် ဘုရားရှင်အားဖူးမြင်၍ တရားနာကြားပြီးနောက်
 ကိုးကွယ်ရာကို တောင်းပန်သဖြင့် ဆံတော်တဆူစီ ပေးအပ်တော်
 မူလေသည်။ မြတ်စွာဘုရားသည် ကြွင်းမိုင်းမြို့မှ တောငိုင်းတောင်
 (ကျိုက္ခမိတောင်ဖက် သုံးမိုင်ခန့်ကွာ) ပေါ်သို့ ကြွရောက်သီတင်း
 သုံး၍ ကျိုက္ခမိဘုရားတည်ရာ ကျောက်ဆောင်ပေါ်တွင် တဖန်
 သီတင်းသုံးပြီးမှ သုဝဏ္ဏဘုမိသို့ ကြွတော်မူလေသည်။

ရသေ့နှင့် မင်းသားတို့သည် ဆံတော်ကို အထူးထူးပူဇော်
 ကြ၍ ရတနာအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် မှမ်းမံပြီးသော် စေတီတည်ရန်
 နေရာကိုရှာဖွေရာ မော်လမြိုင်မြို့အထက် မြစ်မကြီး နှစ်ကျေခွဲ
 အကွာ အရှေ့ဖက်ကမ်း၌ရှိသော တောင်ပေါ်တွင် ဆံတော်
 ၁၀-ဆူ ဌာပနာ၍ ၁၈-တောင်မြင့်သော စေတီကို တည်လေ
 သည်။ သာသနာနှစ် ၁၁၇-ခုနှစ်တွင်ပြီး၍ ဒဿမစေတီတော်ဟု
 သမုတ်လေသည်။ ဆံတော်၁၁-ဆူကိုလည်း ကျိုက္ခမိရေလယ်ကျွန်း
 ကျောက်ဆောင်ပေါ်၌ ဌာပနာ၍ ၁၈-တောင် မြင့် သော
 စေတီတည်ကာ ဧကဒဿမ စေတီတော်ဟု သမုတ်လေသည်။
 ဒဿမစေတီတော်ကို နောင်အခါ ဒဿမစေတီဟုခေါ်၍ ရွာကို
 ဒဿရွာဟုခေါ်တွင်ရာ ယခုအခါ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်ထဲ၌ တည်ရှိ
 လေသည်။

မင်းသားညီနောင်တို့သည် ဧကဒဿမဘုရား တောင်ဖက်
 ကော့ဘိန်းအရပ်၌ မြို့တည်ထောင်ရာ အရပ်အနေမသင့်သဖြင့်
 ဥဒေါင်းပေါ်သော မြစ်လေးမြစ်ဆိုင်ရာ တောကို ရှင်းလင်း၍

ရမ္မာဝတီမြို့တည်ပြန်ရာ ရမ္မာဝတီဟုသမုတ်၍ နောင် အခါ
မောရမြိုင်၊ မော်လမြိုင်ဟု ခေါ်တွင်လေသည်။

မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံပြီးနောက် သာသနာနှစ်
၂၁၇ - ခုနှစ်တွင် သီဟိုဠ်ကျွန်း ဒေဝါနံ ပိယတိဿ မင်းသည်
အဓိဋ္ဌာန်၍ ရအပ်သော ရုပ်ပွား ၄ - ဆူကို သာသနာတည်တံ့ရန်
ကျွန်းတုံး၊ သင်္ကန်းတုံး၊ ကျောက်လှည်းဘီးထက်တွင် တင်၍
သာသနာတည်ရာအရပ်၌ ဆိုက်စေရန် အဓိဋ္ဌာန်၍ မျှောလွှတ်ရာ
သင်္ကန်းတုံးနှင့် ရုပ်ပွားတော်သည် ကျိုက္ခမီရေလယ်ဘုရားကျွန်းသို့
၂၁၇-ခုနှစ် နတ်တော်လပြည့်နေ့၌ ဆိုက်တော်မူ၍ ဧကဒဿမ
စေတီ အရှေ့ မုခ်တွင် ပင့်ဆောင်ထား၍ နောင်အခါ စေတီတော်
ပြိုပျက်သဖြင့် အပေါ်မှင့်ကာ ဝတ်ကျောင်း ဆောက်လုပ်၍
ရုပ်ပွားတော်ကို ပင့်ဆောင်ထားလေသည်။ ရုပ်ပွားတော်သည်
အစဉ်သဖြင့် တောင်ဖက်ပင်လယ်သို့သာ မျက်နှာမူမြဲ ကျိန်းဝပ်
သဖြင့် မှန်ဘာသာဖြင့် ကျိုက်ဟမီ၊ ဘုရားမျှော်ဟု ခေါ်တွင်ရာမှ
ကျိုက္ခမီဟု တွင်ခဲ့၍ မြို့ရွာကိုပါ ကျိုက္ခမီဟု ခေါ်တွင်ခဲ့လေသည်။

ဝတ်ကျောင်း ပတ်ဝန်းကျင်တွင် တံတား၊ ကျောက်လမ်း
ကျောင်း၊ ဇရပ်၊ မုခ်ဦးတို့ကို ဒါယကာများက အဆင့်ဆင့်က
တည်ထား လှူတန်းခဲ့ကြလေသည်။ ၁၂၇၂ - ခုနှစ်ကစ၍
အဆောက်အဦများတိုးပွားလာခဲ့၍ သီတင်းကျွတ်လဆန်း၁၄-ရက်
နေ့မှ လဆုတ် ၈-ရက်နေ့အထိ ဘုရားပွဲတော် ကျင်းပလေ့ရှိလေ
သည်။

ကျိုက်ခေါက်စေတီတော် (သံလျင်မြို့)

ကျိုက်ခေါက်စေတီတော်မှာ ဟံသာဝတီခရိုင် သံလျင်မြို့ မှ ကျောက်တန်းသို့ သွားရာ လမ်း မကြီး ၏ အနောက် ဖက် တောင်ကုန်းပေါ်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သာသနာနှစ် ၃၅-ခုနှစ်တွင် အထရံမြို့ (သံလျင်မြို့)၌ ပါဒနိုင်းငံ မင်းတပါးဖြစ်သော သုခမုခ နန်းစောရှင်မင်းသည် ရွှေဥဒေါင်းကို ဖမ်းမိရာ ထိုဒေါင်းဝပ်သော ကုန်းမြေ၌ ဘုရား တည်လိုသောကြောင့် စုံစမ်းရာ ဂူတခုတွင် တိဿနာဂ ဘွဲ့ခံ မှန်ရသေ့ကြီး *ဘိုးမှန်ခေါက်ကို တွေ့ရ၍ ရသေ့ကြီးက ဒေါင်း

* ရသေ့ကြီး ဘိုးမှန်ခေါက်သည် အိပ်မက်အရ မိမိနေသော ဂူအနီးရှိတောင်ပေါ်မှမြကြပ်နှင့်တကွ ဆံတော်မြတ်လေးဆူ ကို တူးဖော်ရရှိ၍၊ ဒါယကာ မှန်ဘို့ ကွန်ကလေစာကို ခေါ်၍ မနှစ်သားသမီးတစု၊ ဘိုးအန်စာ၊ ဘိုးနီဒက်တို့နှင့် ဆယ်တန် ရွာသား မှန်အမျိုးသာ များက ဘုရားတည်ခဲ့သည်ဟု သမိုင်း တစောင်၌ ဆိုလေသည်။

သမိုင်းတစောင်ကမူ သီ ဟ ဒီ ပ ကျွန်းမှ တိဿရသေ့ (ရသေ့ခေါက်) သည် ဆံတော်နှစ်ဆူကို မြတ်စွာဘုရား သထုံပြည်သို့ ကြွတော်မူစဉ်က ရရှိခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။

(ကျိုက္ခံ ဆံတော်ရှင် သမိုင်းသစ်။ စာမျက်နှာ-၉၂)

ဝပ်သောနေရာ၌ ရှေးက တိဿဘောဂသေန ရှင်ရသေ့ ဌာပနာ
ခဲ့သော ဆံတော်မြတ်ရှိ၍၊ တူးဖော်ကာ ဌာပနာ၍ ဘုရားတည်
လေဟု ညွှန်ကြားသည့်အတိုင်း၊ ဝါးယားတောက်ကို ရှင်းလင်းကာ၊
ဆံတော်ကို ဌာပနာ၍ စေတီတည်လေသည်။

(မြတ်စွာဘုရားသည် ဂ-ဝါမြောက်အခါ မဟာသက္ကရာဇ်
၁၁၁-ခုနှစ်တွင် ဂဝမ္ပတိထေရ်ပင်၌ သုဝဏ္ဏဘုမ္မိသို့
ကြွတော်မူစဉ် ပါဒဘုရင်ဟောင်း တိဿဘောဂသေန
ရသေ့နှင့် ရသေ့ ၇၁-ဦးတို့လိုက်ပါသွားရောက် ဖူးမြော်
၍ ဆံတော်ဘဆူ ရရှိခဲ့ရာ၊ အဓိဋ္ဌာန်ဖြင့် ၇၁ ဆူပွားစေ၍
ရသေ့တို့ ပင့်ဆောင်ခဲ့ပြီးနောက်၊ ပါဒမြို့တော် ဝန်းကျင်
၌ စေတီ ၇၁-ဆူတည်၍ ဌာပနာခဲ့သည်ဟု ဆိုလေ
သည်။)

စေတီတည်ရာ ကုန်းတော်ကို ဝါးယားကုန်း ဟူ၍၎င်း၊
ဟင်္သာတောင်ဟူ၍၎င်း၊ မွန်ဘာသာဖြင့် ဟော့ (ဝါးယားကုန်း)
ဟူ၍၎င်း၊ ဒေါင်းဝပ်ကုန်းဟူ၍၎င်း၊ ဓါတ်တော်ကုန်းဟူ၍၎င်း
ခေါ်ဆိုခဲ့ကြလေသည်။ ဘုရားဘွဲ့တော်မှာ ရသေ့ခေါက်ကိုအစွဲ
ပြု၍ ကျိုက်ခေါက် (မျိုးနွယ်ဘုရား) ဟု ခေါ်တွင်လေသည်။
ကျိုက် ဟော့ (ဝါးယားကုန်း ဘုရား) ဟု ခေါ်တွင်ရာမှ
ကျိုက်ခေါက်ဟု တွင်လာခဲ့သည်ဟုလည်း ဆိုလေသည်။

စေတီတော်ကို သာသနာနှစ် ၃၈-ခုနှစ်တွင် တည်ပြီးခဲ့၍
ဥက္ကဏ္ဍတော် အတောင် ၈၀-ရှိလေသည်။

ကျိုက်ထီးရိုး စေတီတော် (ကျိုက်ထို)

ကျိုက်ထီးရိုးဘုရားမှာ ကျိုက်ထိုမြို့မြောက်ဖက် ၁၆-မိုင် ကွာရှိ တောင်ကုန်းမြင့်ပေါ်တွင် တည်ရှိလေသည်။ အရှေ့ရိုးမ တောင်တန်းအပါအဝင် ပေါင်းလောင်းဘောင်၏ တောင်ထွတ် တခုဖြစ်၍ လုံးတင်တောင်ဟုခေါ်ရာမှ ကျိုက်ထီးရိုးဘုရားကို အစွဲ ပြု၍ ကျိုက်ထီးရိုးတောင်ဟုတွင်လေသည်။ အမြင့်ပေ ၃၆၁၈-ပေ မြင့်လေသည်။ ကျိုက်ထီးရိုးစေတီမှာ တောင်ထိပ်စွန်းရှိ လုံးပတ် ပေ ၅၂-ခန့်ရှိသော ကျောက်တုံးကြီးပေါ်တွင် တည်ထားသော စေတီတော် ဖြစ်လေသည်။

မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူချိန်လောက်တွင် ရှေးကသုဘိန္ဒ နဂရဟု တွင်ခဲ့သော သုဝဏ္ဏဘုမ္မိနေပြည်တော်၌ တိဿဓမ္မမင်းနှင့် သီရိကပ္ပ အမည်ရှိသော မိဖုရားကြီးမှ ဖွားမြင်သော သားတော် တိဿဓမ္မနှင့် သီဟရာဇာတို့သည် ထီးနန်းမှခွါ၍ ရသေ့ပြုလျက် တောတောင်တို့၌ တရားအားထုတ်နေကြ၍ မင်းကြီး နတ်ရွာစံ လျှင် ရသေ့တို့ မွေးစားသောသားက တိဿဓမ္မ သီဟရာဇာ မင်းအဖြစ် ဆက်ခံထီးနန်းစံလေသည်။ ထိုအချိန်ကား မဟာ သက္ကရာဇ် ၁၁၀-ပြည့်နှစ်ခန့်ပင် ဖြစ်လေသည်။

ဒနာဝင်တော် တိဿရသေ့သည် ဂစ္ဆဂီရိတောင် (သထုံမြို့
 တောင်ဖက် ၃၅-မိုင်ကွာ)တွင် သီတင်းသုံး၍၊ ညီတော်သီဟ
 ရသေ့သည် ဗန္ဓဝဂီရိတောင် (ဇင်းကျိုက်တောင် အရှေ့ဖက်
 မိုင် ၃၀-ခန့်ကွာ)တွင် သီတင်းသုံးနေလေသည်။ ကမ္မဋ္ဌာန်း
 ဘဝနာအားထုတ်၍ လောကီအဘိညာဉ်ကိုလည်း ရရှိကြလေ
 သည်။ ထိုအချိန်၌ ကေလာသတောင်၌လည်း သီတင်းသုံးဖေ
 ရသေ့တပါး သီတင်းသုံးလျက် ရှိလေသည်။

ထိုစဉ်အခါ ညီတော်သီဟရသေ့ မွေးစား သားသည်
 မဇ္ဈိမဒေသ၌ လှူဝင်စားဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရား တရားတော်ကို
 နာကြားရသဖြင့် ၇-နှစ်အရွယ်၌ ဂဝမ္ပတိထေရ်အဖြစ် ရဟန္တာ
 ဖြစ်ခဲ့ပြီးလေရာ၊ ကျေးဇူးရှိသော မိမိခမည်းတော်နှင့် ဦးရီးတော်
 ရသေ့တို့ထံသို့ သွားရောက်၍ ရှေးဦးစွာ မြတ်စွာဘုရားပွင့်တော်
 မူကြောင်းနှင့် တရားတော်ကို နာကြားရကြောင်း များကို
 တင်လျှောက်လေသည်။ ရသေ့တို့လည်း ကြည်ညိုလှသောကြောင့်
 မြတ်စွာဘုရားကို ပင့်ဆောင်ပေးရန် တိုက်တွန်းလေသည်။
 ဂဝမ္ပတိထေရ်လည်း တိဿဓမ္မ သီဟရာဇာမင်းထံသို့လည်း ဝင်၍
 မြတ်စွာဘုရား ကြံတော်မူမည့် အကြောင်းကို ပြောကြား၍
 မင်းလည်း ဝမ်းမြောက်စွာ ကျောင်းတော်နှင့် မဏ္ဍပ်ကြီးများ
 ဆောက်လုပ်လေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် ဂဝမ္ပတိထေရ်၏ ပင့်လျှောက်ချက်
 အတိုင်း သုဝဏ္ဏဘူမိတိုင်းသို့ ဒေသစာရီ ကြံချီတော်မူခဲ့၍ ၇-ရက်
 တိုင် သီတင်းသုံးတော်မူပြီးလျှင် တိဿရသေ့၊ သီဟရသေ့နှင့်

ကေလာသရသေ့တို့နှင့် မင်းမိဖုရား ပရိသတ်တို့အား တရားဟောကြားတော်မူလေသည်။ မြတ်စွာဘုရားသည် မဇ္ဈိမဒေသသို့ ပြန်ကြွတော်မူမည်ရှိရာ၊ ရသေ့တို့က အစဉ်ကိုးကွယ်ရာကို လျှောက်ထားတောင်းပန်သဖြင့် ရသေ့ ၃-ပါးအား ဆံတော်နှစ်ဆူစီ ပေးအပ်တော် မူလေသည်။

ထိုအခါတွင် ကုသိနာရုံ တောင်ရသေ့ ၊ ဒိုးကမော့ခတူန် ဂလိုင်တောင်ရသေ့ ၊ ဒိုးခလွန်းတောင်ရသေ့ ၊ မဲလံတောင်ရသေ့ ၊ မှတ်လအိတောင်ရသေ့ ၊ ဒိုးယွန်းတောင်ရသေ့ ၊ ဆောင်ခဲတောင်ရသေ့ စသည်တို့လည်း ဆံတော်များကို ရရှိလိုက်လေသည်။

ရသေ့တို့ရရှိသော ဆံတော်များအနက် သီဟရသေ့သည် ဇင်းကျိုက်တောင်နှင့် ဇွဲကပင်တောင်တို့၌ စေတီတဆူစီ တည်၍ ဌာပနာခဲ့လေသည်။ ကေလာသ ရသေ့လည်း ကေလာသတောင်၌ စေတီတဆူတည်၍ ဆံတော်တဆူ ဌာပနာပြီး၊ ကျန်တဆူကို ဆံကျစ်ကြား၌ ကိုးကွယ်ထားလေသည်။ တိဿရသေ့ကြီးလည်း ဆံတော်နှစ်ဆူလုံးကို ဆံကျစ်ကြား၌ပင် ကိုးကွယ်ထားလေသည်။ ကေလာသရသေ့ စုတေသော် ဆံတော်တဆူကို တိဿရသေ့ကြီးကပင် ဆက်လက်၍ ဆံကျစ်ကြား၌ ကိုးကွယ်ပူဇော်ထားလေသည်။

ရသေ့ကြီး စုတေချိန် နီးသောအခါ သိကြားမင်းက ဆံတော်ကို လူအများကိုးကွယ်နိုင်ရန် စေတီတည်၍ ဌာပနာသင့်ကြောင်း တိုက်တွန်းသဖြင့် ရသေ့ကြီးက မိမိဦးခေါင်းပေါ်၌ ပင့်ဆောင်ထားဘိ သကဲ့သို့ တည်ရှိရန် မိမိ ဦးခေါင်းပုံသဏ္ဍာန်

ရှိသော ကျောက်တုံးကို ရွာစေလေသည်။ ထိုနောက်ရသေ့ကြီး အသက် ၈၀-ပြည့်၊ မဟာသက္ကရာဇ် ၁၂၂ - ခုနှစ်တွင် တောင် ထိပ်၌ရှိသော ဦးခေါင်းပုံကျောက်တုံးကြီးတွင် ဆံတော်သုံးဆူ ဌာပနာ၍ စေတီတော် တည်ထားလေသည်။

ထိုဘုရားကို မွန်ဘာသာဖြင့် ရသေ့ရွက်သော ဘုရား ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် ကျိုက်လူသိရိဟု ခေါ်တွင်ရာမှ ကျိုက်ထီးရိုးဟူ၍ တွင်လာခဲ့လေသည်။

ကျိုက်ထီးရိုးစေတီတည်ရာ တောင်ထွတ်မှ တောင်ကုန်း ထက်မှ ပေ-၈၀ မြင့်၍၊ လုံးဝန်း ၅၅-ပေခန့်ရှိ၍ စေတီတည်ရာ ကျောက်လုံးမှာ လုံးပတ် ၅၂-ပေ၊ အမြင့် ၁၈-ပေ ရှိလေသည်။ တည်စဉ်က ဥာဏ်တော် ၃-တောင် တမိုက်သာရှိ၍ စစ်တောင်း မြို့ဝန်မင်း၊ လှသိခံသူရက ဥာဏ်တော် ၁၂-တောင်မြင့်အောင် မှမ်းမံတည်ထားခဲ့လေသည်။

ကျိုက်ထီးရိုးတောင်၏ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ရသေ့တောင်၊ မုဆိုးတောင်၊ ကျီးကန်းဂူ၊ ကျောက်ထပ်ကြီး၊ နဂါးဘုရား၊ ဖါး ဘုရား၊ စင်္ကြန်ကျောက်၊ နတ်ရေတွင်း စသည်တို့ရှိ၍ လမ်းခရီးတွင် လည်း စခန်းများနှင့်၊ လှမ်းစေတီ၊ မြစေတီ၊ ကျောက်သမ္ဗန် စေတီများလည်း ရှိလေသည်။

ကျိုက်ဗျင်းနတ်စေတီတော် (ဇင်းကျိုက်မြို့)

ဗျင်းနတ်စေတီတော်မှာ သထုံမြို့တောင်ဖက် ၃၅-မိုင်ခန့် အကွာ၊ အရှေ့ရိုးမ တောင်တန်းတောင်စွယ်ရှိ ပေ ၃၀၂၂-ပေ မြင့်သော ဇင်းကျိုက်တောင် (ဂစ္ဆဂီရိတောင်) ထုတ်ပေါ်၌ ကျိန်း ဝပ်တည်ရှိလေသည်။ တောင်တက်ခရီး ၄-မိုင်နီးပါးခန့် ရှိ၍ ဇင်းကျိုက်လမ်းမှ၎င်း၊ ဖလပ်လမ်းမှ၎င်း သွားရောက်ဖူးမြော် နိုင်လေသည်။

မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူချိန်လောက်တွင် သုဝဏ္ဏဘုမ္မိ နေပြည်တော်၌ တိဿဓမ္မမင်းနှင့် သီရိကပ္ပအမည်ရှိ မိဖုရားကြီးမှ ဖွားမြင်သော သားတော်တိဿဓမ္မနှင့် သီဟရာဇာတို့သည် ထီးနန်း မှုခွာ၍ ရသေ့ပြုလျက် နောင်တော်သည် ဂစ္ဆဂီရိတောင်၌၎င်း၊ ညီတော်သည် ဗန္ဓဝဂီရိတောင်၌၎င်း၊ သီတင်းသုံးတော်မူကြလေ သည်။ ထိုရသေ့တို့သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာကို အားထုတ်ကြ သဖြင့် လောကီအဘိဉာဏ်ကိုလည်း ရရှိလေသည်။

ထိုစဉ်အခါ သီဟရသေ့သည် သူငယ် တယောက်ကို ကောက်ယူမေးစားထားရာမှ သူငယ်ကွယ်လွန်ရာ မဇ္ဈိမဒေသတွင် လှဝင်စားဖြစ်လေသည်။ မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူသောအခါ

ထိုလူဝင်စားသည် ၇-နှစ်အရွယ်၌ပင် တရားတော်ကိုနာကြားရသဖြင့် ၈၀မှတိ ရဟန္တာဖြစ်လေပြီးသော် ခမည်းတော်ဟောင်းနှင့် ဦးရီးတော် ဟောင်းတို့အား မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူ၍ တရားတော်ကို နာကြားရကြောင်း လာရောက် ပြောကြားလေသည်။

ရသေ့တို့လည်း ကြည်ညိုပီတိဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရားကို ပင့်ဆောင်ပေးပါရန် တောင်းပန်ကြသဖြင့် ၈၀မှတိထေရ်သည် မြတ်စွာဘုရားထံ ပြန်ကြ၍ လျှောက်ထားသည့် အတိုင်း မဟာသက္ကရာဇ် ၁၁၀-ပြည့်နှစ်တွင် သုဝဏ္ဏဘုမ္မိတိုင်းသို့ မြတ်စွာဘုရား ကြွချီလေသည်။ သုဝဏ္ဏဘုမ္မိတိုင်း တိဿဓမ္မ သီဟရာဇာမင်း ဆောက်လုပ်လှူတန်းသော ကျောင်းတော်၌ သီတင်းသုံး၍ မဇ္ဈိမဒေသသို့ ပြန်လည်ကြွချီမည် ရှိသောအခါ ရသေ့တို့က အစဉ်ကိုးကွယ်ရာ ကို လျှောက်ထား တောင်းပန်သည့် အတိုင်း တိဿရသေ့၊ သီဟရသေ့နှင့် ကေလာသရသေ့တို့အား ဆံတော်နှစ်ဆူစီ သနားတော်မူခဲ့လေသည်။

သီဟရသေ့သည် မိမိရရှိ ကိုးကွယ်ရသော ဆံတော်နှစ်ဆူအနက် တဆူကို တိဿဓမ္မ သီဟရာဇာမင်း၏ အကူအညီဖြင့် သာသနာနှစ် ၁၁၂-ခုနှစ်တွင် ဇင်းကျိုက်တောင်ပေါ်၌ ဘိနပ်တော်အကျယ် ၁၀-တောင်ရှိ စေတီတော်တည်၍ ဌာပနာလိုက်လေသည်။ မင်းကြီးသည်လည်း ဘုရားကိုပူဇော်စောင့်ရှောက်ရန်

တောင်ခြေ၌ ရွာတည်ပေးခဲ့ရာ၊ ဘုရား တောင်ခြေရွာ ဟူ၍ မှန်ဘာသာဖြင့် ကွမ်ဇိုင် ကျိုက်ဟု ခေါ်တွင်ရာမှ ဇိုင်းကျိုက်၊ ဇင်းကျိုက်ဟူ၍ ထင်ရှားခဲ့လေသည်။

စေ တီ တော် တည် ရာ တောင် တန်း မှာ ရှေး အ ခါ က ပင်လယ်ကမ်းစပ်ဖြစ်၍ နဂါးမတို့ လာရောက်ပျော်ပါးရာ နေရာ ဖြစ်၍ နဂါးမဘုရားဟူ၍ မှန်ဘာသာဖြင့် ကျိုက်ပျော်နပ်၊ ပျော်နတ်၊ ဗျင်းနတ်ဘုရားဟူ၍ ခေါ်တွင်ခဲ့လေသည်။ စေတီ တော်သည် ဥာဏ်တော်အတောင် ၃၀-ခန့် မြင့်လေသည်။

ကျိုက်မွတ်လအိ စေတီတော် (ကျိတ်မြို့)

ကျိုက်မွတ်လအိ စေတီတော်သည် မော်လမြိုင်မြို့အထက်
ဟောင်းတရောချောင်းဖျားရှိ ကျိတ်မြို့အရှေ့ တာတသောင်း
ကျော်ကွာ မွတ်လအိတောင်ထိပ်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

(ထိုတောင်၏ အရှေ့ ခရီးအဖြောင့် ၈-မိုင်ကွာမွတ်လအိ
တောင်ထိပ်၌လည်း မွတ်လအိရသေ့ တည်သော ကျိုက်မွတ်
လအိစေတီတော် ကျိန်းဝပ်လေသည်။)

မဟာသက္ကရာဇ် ၁၁၁-ခုနှစ်တွင် မြတ်စွာဘုရားသည်
သထုံပြည်သို့ ကြွတော်မူရာ၊ မွတ်လအိတောင်မှ ကပ္ပရှင်ရသေ့ နှင့်
မွတ်လအိတောင်မှ နာရဒရှင်ရသေ့ တို့သည် အခြားတိဿရသေ့၊
သီဟရသေ့ စသည်တို့နှင့်အတူ မြတ်စွာဘုရား၏ ဆံတော်ဓါတ်
များကို ကိုးကွယ်ခွင့် ရရှိခဲ့လေသည်။

ထိုအခါ ကပ္ပရှင်ရသေ့သည် ကျိတ်တောင်ပို့ မြို့ကို
အုပ်ချုပ်စေသော ကုလပုမင်းနှင့် တိုင်ပင်ကာ မဟာသက္ကရာဇ်
၁၁၄-ခုနှစ် နတ်တော်လတွင် ပွဲသဘင်ကြီးစွာဖြင့် တောင်ထိပ်၌
စေတီတည်၍ ဆံတော်ကိုဌာပနာကာ ကိုးကွယ် ကြ လေ သည်။
လူအများလည်း ရတနာအထူးထူးတို့ဖြင့် ပူဇော်လေသည်။

စေတီတော်မှာ ဖိနပ်တော် ၁၀ တောင်၊ ဥာဏ်တော် ၁၅ တောင်ရှိ၍ ကျောက်သားဖြင့် တည်လေသည်။ တောင်ထိပ်ပြင်မှာ အရှေ့အနောက် အတောင် ၄၀ ကျယ်၍ တောင်နှင့်မြောက် ၂၅ တောင်ကျယ်လေသည်။ စေတီတော်ကို အမြဲထင်ပေါ်သော ဘုရားဟူ၍ မှန်ဘာသာဖြင့် ကျိုက်မုတ်လအိဟူ၍ ခေါ်တွင်လေသည်။

ထိုတောင်ထိပ်မှာ ပေ ၆၀၀၀ ကျော် မြင့်လေသည်။

ကျိုက်မွှော်ဝန်းစေတီတော်(ကျောက်တန်းမြို့)

ကျိုက်မွှော်ဝန်းစေတီတော်မှာ ဟံသာဝတီခရိုင် သံလျင်မြို့တောင်ဖက် ကျောက်တန်း မွှော်ဝန်းချောင်းအတွင်း ရေလည်ကျွန်းပေါ်၌ ကျိုန်းဝပ်တော်မူ၍ ကျောက်တန်း ရေလည်ဘုရားဟု ထင်ရှားလေသည်။

သာသနာနှစ် ၂၃၈-ခုနှစ်တွင် ပါဒမြို့(သံလျင်)၌ ဘောဂသေနမင်းသည် ထီးနန်းစံခိုက် သမုဒ္ဒရာရေ တက်သောကြောင့် ခြင်္သေ့ သေတကောင် မျောပါလာရာ၊ ဆရာတော်ရသေ က ထိုခြင်္သေ့ သည် မင်း၏အနွယ်တော် ဝိဇယမင်းနှင့် သွားစပ်ကြောင်း ပြောပြ၍ ခြင်္သေ့ ကို သီဟရာဇာကျွန်းအမည် တွင်အံ့သောနေရာတွင် ဆည်တင်ပြီးနောက်၊ ခြင်္သေ့ဦးခေါင်းကို ကျောက်သေတ္တာဖြင့် ထည့်ပြီးလျှင် မိမိသီဟိုဠ်ကျွန်းမှ လှေငယ်ဖြင့် ကူးလာစဉ်က လှေငယ်ဆိုက်ရာကေ့၌ မြုပ်ကာ၊ ထိုနေရာ၌ အမှတ်တရ စေတီတည်ထောင်ထားရာ၊ ထိုစေတီတော်ကို ကျိုက်မွှော်ကလေး ဟူ၍ ခေါ်တွင်လေသည်။

* ထိုစေတီကို တုတ္တနာဂမင်း (ပါဒမြို့မင်း ၁၁-ဆက်
 မြောက်)က ဆက်လက်ပြုပြင်လေသည်။ ထိုမင်းသည်သီဟိုဠ်ကျွန်း
 သို့ တိုင်ခန်းလှည့်ရာ ရဟန္တာမြတ်တို့ကို ဖူးမြင်ရ၍ ရှေ့ကြုတ်၊ ငွေ
 ကြုပ်တို့နှင့် ဓါတ်တော်များကိုရရှိ၍ ဘုရားတည်ရန် မိန့်ကြားခြင်း
 ခံရပြီး နေပြည်တော်သို့ ပြန်ရောက်လာပြီးနောက် ရဟန္တာများ
 အကူအညီဖြင့် ကျိုက်မျှော်ကလော့စေတီကို ငွေ၍ ဓါတ်တော်များ
 ဌာပနာကာ ကျိုက်မျှော်ဝန်းစေတီတော်ဟု ဘွဲ့သမုတ်လေသည်။

နှစ်ကာလကြာမြင့်ခဲ့သဖြင့် စေတီတော်သည် ပျက်စီးပြိုကွဲ
 ၍ ခြုံနှံ့သိမ်းတိုရစ်ဆိုင်းလျက်ရှိခဲ့ရာ ၁၂၇၀-ပြည့်နှစ်တွင် ကျောက်
 တန်းမြို့နေ အမိန့်တော်ရဦးဘထွန်း၏ဇနီး ဒေါ်သက်က အိပ်မက်
 အရ ပြန်လည်ပြုပြင် မှမ်းခံခဲ့လေသည်။

၁၃၁၁-ခုနှစ် တန်ခူးလဆုတ် ၁၁-ရက်နေ့ နံက်တွင် လေမှုန်
 တိုင်းဒဏ်ကြောင့် ထီးတော်နှင့်ငှက်ပျောဖူး မြေခခဲ့ရသဖြင့် ထိုနှစ်
 နယုန်လဆန်း ၁၂-ရက်နေ့တွင် ကျောက်တန်းမြို့မှ ဦးကျော်နှင့်
 ဒါယကာဒါယကာမများက ပြန်လည်ပြုပြင် ခဲ့လေသည်။

စေတီတော်မှာ အရှေ့ အနောက်ဖိနပ်တော် ၂၆-တောင်
 တောင်နှင့်မြောက် ဖိနပ်တော် ၃-တောင်တမိုက်ရှိ၍ ဥာဏ်တော်
 အမြင့် ၃၄-တောင် ရှိလေသည်။

* ပါဒပြည် ဇေယျသေနမင်းလက်ထက် သာသနာနှစ်
 ၁၄-ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ မဟာဗောဓိမှ ရှင်ဝိစိတ္တဉာဏနှင့်
 မဟာရေဝတ ထေရ်တို့အဖူးပြုသော ရဟန္တာ ၇၀၀-တို့သည်
 သွားတော်ဓါတ်၊ ဆံတော်ဓါတ် ခမ္မကရိုဏ်တို့ကို သဘော ၃-စင်း
 ဖြင့် ပင့်ဆောင်ခဲ့လျက် မင်းအားအပ်နှင်းသဖြင့် စေတီတော်တည်
 ၍ ဌာပနာကြောင်းနှင့်လည်း သမိုင်းမူကဲရှိ၏။

ကျိုက်သလ္လံစေတီတော် (မော်လမြိုင်မြို့)

ကျိုက်သလ္လံ စေတီတော်မှာ မော်လမြိုင်မြို့ နာဂဝိသ
တောင်တန်း တောင်ရိုးပေါ်တွင် ကျိန်းဝပ် စံပယ်တော်မူလေ
သည်။

သာသနာနှစ် ၁၉၁-ခုနှစ် ဥပဒေဝမ်းလက်ထက်တွင် သထုံ
ပြည်ပျက်စီးပြီးနောက် ဆံတော်ခါတ်၊ သွားတော်ခါတ်တို့ပျောက်
ကွယ်ခဲ့ပြီးနောက် မြို့သစ်တည်သောအခါ ရဟန္တာတို့ ရှာဖွေစု
ဆောင်းပြန်ရာ သွားတော်ခါတ် ၃၃-ဆူရရှိလေသည်။ ထိုခါတ်
တော်များအနက် ရမ္မာဝတီ (မော်လမြိုင်)မြို့မှ အကြီးအကဲတဦး
က တဆူရရှိခဲ့ရာ၊ မှတ်ပိရာဇာမင်းသည် စေတီတော် တည်ထား
ကိုးကွယ်လိုသောကြောင့် နေရာကောင်းကို ရှာဖွေလေသည်။

ထိုအခါဆရာတော်က မြတ်စွာဘုရား ဒေသစာရိကြွထွက်
မှုစဉ်က ခေတ္တရပ်တန့်ဘူးသော ရမ္မာဝတီမြို့ထိပ်နာဂဝိသသံလင်း
တောင်ထိပ်စွန်း၌ တည်ရန်အကြံပေး၍ ဘုရားရှင် သုဝဏ္ဏဘုမ္မိ
သထုံပြည်သို့ ကြွချီစဉ်က မှတ်လအိတောင် ရသေ့အား ပေးအပ်
ချီးမြှင့်သော ဆံတော်ခါတ်ကိုလည်း ဆရာတော် ကိုးကွယ်ရင်း
ရှိရာမှ ထုတ်ယူပေးအပ်လေသည်။

ထို့ကြောင့် သာသနာနှစ် ၂၃၆-ခုနှစ်တွင် မင်းနှင့်တကွ မှူးမတ်၊ သူဌေး ဆင်းရဲသားများပါ စုဝေး၍ မြို့အရှေ့ နာဂဝိသ တောင်ထိပ်တွင် ဖိနပ်တော်အတောင် ၄၀၊ ဥာဏ်တော် အမြင့် ၅၅-တောင်ရှိသော စေတီတော်ကို တည်လုပ်၍ မြတ်စွာဘုရား ဓါတ်တော်၊ ဆံတော်နှင့် ရုပ်တုဒေတော်များ၊ မင်းရုပ်တုနှင့် ရတနာ များကိုပါ ဌာပနာလေသည်။

ထိုစေတီမှာ ရှေးက ပင်လယ်ကမ်းစပ် တောင်ကမ်းဖြစ်၍ မွန်ဘာသာဖြင့် ကျိုက်သံလင်၊ ကမ်းပျက်ဘုရားဟု ခေါ်တွင်ရာမှ ကျိုက်သံလွှ် ဘုရားဟု တွင်လာခဲ့သည်။ အချို့ကလည်း ဆံတော် ဌာပနာ၍ ကျိုက်စလင်မှကျိုက်သလွှ် ဖြစ်လာသည်ဟူ၍လည်း ဆို လေသည်။

နောင်အခါ မင်းအဆက်ဆက်တို့ ပြုပြင်ကြ၍ ၁၁၈၆-ခု နှစ်တွင် မွန်ဦးထော်ဒလးက ပြုပြင်ခဲ့လေသည်။ ၁၁၂၅-ခုနှစ် လောက်တွင် ဆင်ဖြူရှင်မင်း၏ အမတ်ကြီး မဟာနော်ရထာနှင့် နောက်အခါ အင်္ဂလိပ်မြန်မာစစ်ပွဲအတွင်း ၁၁၈၅-ခုနှစ်ခန့်တွင် စကြာဝန်ကြီးက ၎င်းကျိုက်သလွှ် ဘုရားကို ပြုပြင်ခဲ့သေးသည်ဟု သိရှိရလေသည်။

စေတီတော်မှာ ဖိနပ်တော်အဝန်း ပေ ၄၅၀၊ ဥာဏ်တော် အမြင့်ပေ-၁၅၀၊ ထီးတော်အမြင့် ၂၅-ပေခွဲရှိ၍ စေတီ ၇၃၄-ဆူ ရှိလေသည်။

ကျောင်းတော်ရာစေတီတော် (လယ်ကိုင်းမြို့)

ကျောင်းတော်ရာ စေတီတော်မှာ မင်းဘူးမြို့နယ် လယ်ကိုင်းမြို့မြောက်ဖက်၊ ပုင်ဖြူမြို့၏အရှေ့ဖက်၊ ရောဝတီမြစ် တွင်းသို့ စီးဝင်သော မုန်းချောင်းအနီးတွင် တည်ရှိသည်။ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးတော်မူခဲ့သော စန္ဒကူးကျောင်းတော် နေရာတွင် တည်ထားသော စေတီတော်ဖြစ်သည်။

တရံရောအခါ သုနာပရန္တတိုင်း၊ ဝါဏီဇဂါမရွာ၌ ကုန်သည်တဦးတွင် မဟာပဏ္ဍနှင့် စူဠပဏ္ဍဟူ၍ သား ၂-ယောက် ရှိလေသည်။ မဟာပဏ္ဍသည် မဇ္ဈိမဒေသ၊ ကောသလတိုင်း၊ သာဝတ္ထိပြည်သို့ ကုန်ကူးသွားရာ၊ မြတ်စွာဘုရား ပုင်တော်မူစဉ် ကာလဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရားကိုဖူးမြင်ရပြီး ဘုရားနာကြားရသဖြင့် ရဟန်းပြုလေသည်။ ထိုနောက် ခွင့်ပန်ကာ ဝါဏီဇဂါမသို့ ပြန်ကြွခဲ့လေသည်။ စူဠပဏ္ဍလည်း နောင်တော်ရဟန်းအား ဆွမ်းလုပ် ကျွေးလေသည်။

ပဏ္ဍထေရ်သည် အဇ္ဈဟတ္ထတောင်မှ သမုဒ္ဒဂီရိအရပ်သို့ ၎င်း၊ မာတုလာဂီရိအရပ်သို့၎င်း၊ ကြွရောက်သီတင်းသုံးတော် မူလေသည်။ မာတုလာဂီရိအရပ်ကား - မင်းဘူးလယ်ကိုင်းအနီး

ကျောင်းတော်ရာပတ်ဝန်းကျင် သစ်တော်ရွာ ပင်ဖြစ်လေသည်။ တရံခါသော် စုဠပုဏ္ဏသည် ကုန်ကူးသွားရာ သမုဒ္ဒရာ၌ လှိုင်းလေ အန္တရာယ် ကျရောက်သဖြင့် ပုဏ္ဏထေရ်က တန်ခိုးဖြင့် စောင့်ရှောက်ကာ ကုယ် ပေး လေ သည်။ ကုန်သည်တို့လည်း ပုဏ္ဏထေရ်အား စန္ဒကူးနံ့ သာတို့ဖြင့် လှူတန်းပူဇော်ရာ ပုဏ္ဏထေရ်က စန္ဒကူးကျောင်းတော်ကို ဆောက်လုပ်စေ၍ သာဝတ္ထိပြည်သို့ ကြွရောက်ကာ မြတ်စွာဘုရားအား ပင့်လျှောက်လေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် ပင့်လျှောက်ချက်အတိုင်း သုနာပရန္တတိုင်း ဝါဏီဇဂါမသို့ ကြွချီတော်မူရာ သစ္စဗန် တောင်ထိပ်၌ သစ္စဗန်ရေအား တရားဟောကြားကာ ဟိံသာိက္ခု ဖြစ်စေပြီး ဝါဏီဇဂါမသို့ ကြွရောက်လာလေသည်။ ရွာသားများလည်း ဝမ်းမြောက်စွာ ပူဇော်လှူတန်းကြလေသည်။ မြတ်စွာဘုရားသည် ဂန္ဓာရုံ စန္ဒကူးကျောင်းတော်တွင် ခုနစ်ရက် သီတင်းသုံးကာ တရားဟောကြားတော်မူပြီးနောက် သာဝတ္ထိပြည်သို့ ပြန်ကြွတော်မူလေသည်။

ထိုစန္ဒကူးကျောင်းတော်သည် နှစ် ကာ လ ကြာ ချည် ၍ ပျက်စီးခဲ့ရာ၊ သက္ကရာဇ် ၄၂၀-ခုနှစ် တပေါင်းလဆန်း ၉-ရက်နေ့တွင် ရွှေဂဒါယကာ ဇေယျသုရအလောင်းစည်သမင်းကြီးသည် မစ္ဆဂိရိကိုအောင်နိုင်ပြီး၍ မပဉ္စယဆည်ကို ဆည်တော်မူပြီးနောက် တာတော်အဆုံးရှိသော ကျောင်းတော်ရာ၌ စေတီတည်ကာ ဝတ္ထုကံမြေများလည်း လှူတန်းခဲ့လေသည်။ အလောင်းစည်သမင်းကြီးသည် ဝတ္ထုကံမြေလှူသော ကျောက်စာကိုလည်း ရေးထိုးစိုက်ထူခဲ့၍ နောက်မင်းများကလည်း ပူဇော်လှူတန်းခဲ့ကြ

လေသည်။ သီရိနန္ဒဓမ္မရာဇပဝရာဓိပတိမင်းနှင့် ဘိုးတော်ဘုရား
 တို့သည် ထင်ရှားသော ဒါယကာများ ဖြစ်လေသည်။ သက္ကရာဇ်
 ၁၂၃၈-ခုနှစ်တွင် မင်းတုန်းမင်းကြီးသည် လယ်ကိုင်အမတ်
 နေမျိုး မင်းလှသီဟသူ၊ ပန်းဆေးကန်တောရ ဂိုဏ်းအုပ်ဆရာတော်
 ဂိုဏ်းထောက်ဆရာတော်၊ ကျောက်စစ်ပုံ ဂိုဏ်း ထောက်ဆရာတော်
 ကျောင်းတော်ရာဘိုက် ဆရာတော်တို့ကို ကြပ်မတ်စေလျက်၊
 ဓာတ်တော်မေ့တော်များ ဌာပနာ၍ စေတီတော် တည်ထားလေ
 သည်။

ထိုစေတီတော်သည် ပိန္နဲတိုင်စိုက်ထူပြီးခိုက် ၁၂၄၀-
 ပြည့်နှစ်တွင် မင်းတုန်းမင်းကြီး နတ်ချာစံသဖြင့် သီပေါမင်း
 နန်းတက်ရာ၊ လယ်ကိုင်မြို့ဝန်သစ် ဦးဘိုးအိုကို အမတ်ခန့်ထား
 ၍ စေတီတော် ဆက်လက်တည်စေရာ၊ ထီးဘော်၊ ငှက်မြတ်နား၊
 စိန်ဖူးနှင့်တကွ ၁၂၄၃ ခုနှစ်တွင် သေလာမယ စေတီတော်ကြီး
 အောင်မြင်ပြီးစီးခဲ့လေသည်။ ၁၃၁၉ ခုနှစ်မှ ၁၃၂၃-ခုနှစ်
 အထိ ဆေးဝက်ပါ ဆရာတော်ကြီးမှူး၍ ရတနာများ ဌာပနာ
 ကာ စေတီတော်ကို မှမ်းမံတည်ထားခဲ့ပြန်လေသည်။

စေတီတော်မှာ ဖိနပ်ဘော်ဘဖက် ၇၅-တောင်တထွာ၊
 ဥာဏ်တော် ၉၂-တောင်တထွာ၊ ထီးဘော်အမြင့် ၁၅-တောင်၊
 မုခ်ဘုရားပါ စေတီပေါင်း ၁၀၈-ဆူ ရှိလေသည်။

ချောင်းမမွေတော် စေတီတော် (ညောင်ကန်မြို့)

ချောင်းမမွေတော် စေတီတော်မှာ မုံရွာခရိုင် ညောင်ကန် ရွာ၏ အနောက်မြောက်အရပ်၌ ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

ချောင်းမမွေတော် စေတီတော်မှာ ညောင် ကန် ရွာ တော်လေးဆူ အပါအဝင် ဖြစ်လေသည်။ ထိုအရပ်၌ တိမ်းရင်းမြို့ ကြီးပွားထွန်းကားစဉ်က တည်ထားကိုးကွယ်ခဲ့လေသည်။ မဇ္ဈိမ ဒေသ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်မှ အဇာတသတ်မင်း၏ အဆက်အနွယ် ဖြစ်သော နာဂဒါသမင်းအား နန်းချ၍ သုဿနာဂမင်း နန်းတက် ရာ၊ နာဒါသမင်းနှင့် နှမတော် သီဝလိဒေဝီတို့သည် ဓာတ်တော် မွေတော်တို့ကိုပင့်ဆောင်ကာ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ တိမ်းရှောင် ခဲ့၍ ကလေးရာဇဂြိုဟ်၌၎င်း၊ တိမ်းရင်းရာဇဂြိုဟ်၌၎င်း မြို့ပြ တည်ထောင်နေထိုင်ခဲ့ကြရာ တိမ်းရင်းမြို့ (ညောင်ကန်ရွာ)ဒေသ၌ ဓာတ်တော်မွေတော်တို့ကို ဌာပနာ၍ ဖလားကမ်းဘုရား၊ ဆင်ဝပ် ဘုရား၊ မြတံဆိပ်ဘုရား၊ မွေရှင်တော်ဘုရား စသည့်ဘုရားစေတီ အများကိုလည်း တည်ထားခဲ့လေသည်။

စေတီတော်ကို သံဖိုချောင်းဦးတိုက်၍ နှစ်မ္ဘာကဲ့သော ကုန်းတော်အလယ်ဗဟို၌ တည်ထားသောကြောင့် ချောင်းမ္ဘာ မွေတော်ဟု ခေါ်တွင်ခဲ့ရာမှ ချောင်းမမွေတော်ဟူ၍ ခေါ်တွင် လေသည်။ နှစ်စဉ် ဝါဆိုလဆန်း ၁၂-ရက်နေ့တွင် ဘုရားဆွမ်းတော် ကြီးပွဲတော် ကျင်းပမြဲ ဖြစ်လေသည်။

၁၂၇၄-ခုနှစ်တွင် မောဂ္ဂလန်တိုက်၊ တောင်ကျောင်း ဘုန်းတော်ကြီး ဦးနာယက က ကြီးမူး၍ ပြုပြင်ထားခဲ့လေသည်။

ဂူပြောက်ကြီး စေတီတော် (ပုဂံမြို့)

* ဂူပြောက်ကြီးနှင့် ဂူပြောက်ငယ် စေတီတော်နှစ်ဆူမှာ ပုဂံမြို့တောင်ဖက် မြင်းကပါရွာ မြစေတီအနီးတွင် ကျိန်းဝပ်တော် မူ၍၊ မြစေတီဂူပြောက်ကြီးဟူ၍၎င်း၊ မြင်းကပါဂူပြောက်ကြီး ဟူ၍၎င်း ခေါ်တွင်လေသည်။

ကျန်စစ်သားမင်းကြီးသည် အနော်ရထာမင်းကြီး မျက် တော်မူသဖြင့် ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်စဉ်က မထီးတူမ သမ္ဘူလနှင့် သင့်မြတ်ခဲ့ရာတွင် လက်ဝတ်တော်ပေး၍ မှာထားခဲ့သည့်အတိုင်း၊ မင်းကြီးနန်းတက်၍ သားငယ်ရာဇကုမာရနှင့်အတူ မင်းကြီးထံသို့ လိုက်ပါသွားရာ တြိလောက ဝဋ္ဋ သကာဒေဝီ ဦးဆောက်ပန်း အမည်ဖြင့် မိဖုရားမြှောက်တော်မူ၍၊ ထီးနန်းကိုမူ မြေးတော် အလောင်းစည်သူ မင်းသားအား လွှဲအပ်ရန်စီမံပြီး ဖြစ်သဖြင့်

* ပုဂံမြို့နှင့် ညောင်ဦးမြို့ အကြားရှိ ဝက်ကြီးအင်း ရွာ၏ အရှေ့တောင်ဖက်၌ ဂူပြောက်ကြီး၊ ဂူပြောက်ငယ်ဟူ၍ စေတီ တော် နှစ်ဆူရှိသေး၍ ထိုစေတီတို့ကို ကျန်စစ်မင်းတည်ခဲ့သည်ဟု သိမှတ်ရလေသည်။

သားတော်အား ဇေယျခေတ္တရာဘွဲ့ဖြင့် ကျေးရွာသုံးရွာကိုလည်း အပိုင်စားစေလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၄၇၄ ခုနှစ်တွင် ခမည်းတော်ကျန်စစ်မင်းကြီး သည် နာမကျန်း ဖြစ်တော်မူရာ သားတော် ရာဇကုမာရသည် ခမည်းတော်အား ကောင်းစွာပြုစု၍၊ ကျေးဇူးဆပ်သောအားဖြင့် ရွှေစင်တို့ဖြင့် ဘုရားရုပ်ပွားတော် သွန်းကာ၊ မိမိစားရသော ရွာသုံးရွာကိုလည်း ရုပ်ပွားတော်အားလှူတန်း၍ မင်းကြီးရှေ့ မှောက်တွင် မဟာထေရ်တို့ကိုပင့်၍ ရေစက် သွန်းချ စေလျှင် မင်းကြီးလည်း ဝမ်းမြောက်တော်မူလေသည်။ ထိုနောက် ရွှေ အထွတ်တင်သော ဂူစေတီတော်ကိုတည်ပြီးလျှင် ရွှေရုပ်ပွားတော် ကို ဌာပနာပြီးလျှင် ရွာသုံးရွာကိုလည်း စေတီတော်ဝတ် ပြု ရန် လှူတော်မူ၍ ဘုရားဆုပန်ကာ၊ ဘုရားကိုလှူခဲ့သော ကျွန်တို့အား နှိပ်စက်ပါက အရိမေတ္တေယျဘုရားရှင်အား မဖူးရစေသားဟူ၍ အဓိဋ္ဌာန်ဆုတောင်းကာ ပါဠိ၊ ပြု၊ မွန်၊ မြန်မာ လေးဘာသာ တို့ဖြင့် ကျောက်စာရေးထိုး စိုက်ထူတော်မူခဲ့လေသည်။

ထိုကျောက်စာကို သက္ကရာဇ် ၁၂၄၈-ခုနှစ်လောက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ ကျောက်စာဝန် ဒေါက်တာဖိုးရှမ်းမားက မြစေတီ ခြေရင်းတွင်ကပ်လျက် တွေ့ရှိရပြီး မိတ္ထူကျောက်စာ တချပ်ကို လည်း ဂူပြောက်ကြီးလိုက်အတွင်းမှ တွေ့ရှိရလေသည်။ လိုက်အ တွင်းမှကျောက်စာမှာ ၃-ပိုင်းကျိုးလျက်ရှိ၍ အောက်နှစ်ပိုင်းကို

သာဓကောရုံရပြီး၊ ၁၂၆၆ ခုနှစ်တွင် မြစေတီမဟာရံ တံတိုင်းပြု၍
 ပြင်ဆင်ရာ၌ ကျန်တပိုင်းကို တံတိုင်းပျက်အတွင်းမှ တွေ့ရှိရလေ
 သည်။ မြစေတီမှာ ဂူပြောက်ကြီးနှင့်ကပ်လျက်ရှိ၍၊ ရှေးဦးစွာ
 ကျောက်စာကိုမြစေတီခြေရင်းမှတွေ့ရသဖြင့် မြစေတီကျောက်စာ
 ဟု ခေါ်တွင်ခဲ့ကြလေသည်။ သို့ရာတွင် ဂူပြောက်ကြီးကျောက်စာ
 ဟူ၍၎င်း၊ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာဟူ၍၎င်း ပြောင်းလဲခေါ်တွင်
 ခဲ့ကြလေသည်။

ငါးထပ်ကြီး ဘုရား (သံလျင်မြို့)

ငါးထပ်ကြီးဘုရားမှာ သံလျင်မြို့တောင်ဖက်၊ ကျောက်
ဘန်းသွား လမ်းမကြီးပေါ်ရှိ ပါဒမြို့တော်ဟောင်း တည်ရာ
ပါဒကြီးရွာ၌ ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

၁၂၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် အထက်မြန်မာနိုင်ငံမှ စုံနဲဆင်း၍
ပါဒကြီးရွာ၌ သီတင်းသုံးတော်မူသော ရဟန်းတော် ဦးကုသလ
သည် ကျောင်းတိုက် စည်ကားပြီးနောက် ရုပ်ပွားတော်ကြီး
တည်ထားတော်မူလိုသဖြင့် ကျောင်းအရှေ့ဖက် ကုန်းမြေကို
၁၂၆၆ ခုနှစ်တွင် မြေညှိစေပြီး၊ ၁၂၆၈ ခုနှစ် တော်သလင်း
လဆုတ် ၇-ရက်နေ့တွင် အုတ်မြစ်ချ၍ ရုပ်ပွားတော်ကြီးတည်ခဲ့ရာ
၁၂၆၉ ခုနှစ် ကဆုန်လပြည့်နေ့တွင် ရုပ်ပွားတော်ကြီး ပြီးစီး
တော်မူလေရာ မာရ်ငါးပါး အောင်မြင်သည်ကို အစွဲပြု၍
ငါးထပ်ကြီးဘုရားဟူ၍ ဘွဲ့တော်သမုတ်လေသည်။

ထိုနောက် ပါဒကြီး ရွာသူရွာသားတို့က ဘုံငါးဆင့်
ရှိသော တန်ဆောင်းကြီးကို၎င်း၊ ၁၂၇၀ ပြည့်နှစ်တွင်
ဦးမောင်ကလေး၊ ဒေါ်အေးမယ် မိသားစုတို့က အရုဏ်ခံ

တန်ဆောင်းကြီးကို၎င်း၊ ၁၂၇၃ ခုနှစ်တွင် ဦးဖေကိုး၊
ဒေါ်အေးကြိုင် သားသမီးတစ်စုက ဘုံ ၇-ဆင့်ရှိ တန်ဆောင်း
ကြီးကို၎င်း၊ ၁၂၇၇ ခုနှစ်တွင် ဦးသာကျော် ဒေါ်အုန်းပွင့်မိသား
စုတို့က တန်ဆောင်းသစ်ကြီးကို၎င်း၊ ၁၂၇၈ ခုနှစ်တွင် ဦးဖေတိုး
ဒေါ်ငြိမ်းတို့က အထက် မန်းစက်တော်ရာပုံ ခြေတော်ရာတဆူကို
၎င်း အသီးသီး လှူတန်းခဲ့ကြလေသည်။

ရုပ် ပွားတော်ကြီးမှာ ဥာဏ်တော်အမြင့် ပေ ၄၀၊
၈-လက်မ၊ ပလ္လင်တော်အလျား ၃၃-ပေ၊ ၁၁ လက်မ၊ အနံ ၂၀-ပေ
၁၁ လက်မ၊ ပလ္လင်တော်အမြင့် ၄ ပေ ၆ လက်မ၊ ရှိလေသည်။

ငှက်ပစ်တောင် စေတီတော် (ပုဂံမြို့)

ငှက်ပစ်တောင်ဘုရားမှာ ညောင်ဦးမြို့တွင်ရှိ၍ ဈေး၏ တောင်ဖက် ဆပွဒဘုရား၏ အရှေ့ဖက်တွင် တည်ရှိသေးသည်။

ငှက်ပစ်တောင် ဘုရားသည် ပုဂံ ပြူစောထီးမင်း၏ ကောင်းမှုတော်ဖြစ်လေသည်။ သက္ကရာဇ် ၉၂ ခုနှစ်တွင် တည်သည် ဟု မှတ်သားကြလေသည်။

သတိုးမဟာရာဇာမင်း၏အနွယ် သတိုးအာဒိစ္စမင်း၏သား မင်းထီးသည် မလည်အရပ်မှ ပုဂံမြို့တော်သို့ ရောက်ရှိပြီးနောက် ပြူအိုလင်မယားထံ၌ တည်းခိုနေလေသည်။ ထိုအခိုက် ပုဂံပြည် အရပ်လေးမျက်နှာတွင် ဝက်ကြီး၊ ငှက်ကြီး၊ ရှူးပုံ၊ ကျားကြီး ဟူသော ရန်သူလေးဦး ပေါ်ပေါက်လေရာ လေးအဟတ်တတ် မြောက်သော မင်းထီးသည် ရန်သူများကို ဖြိုခွင်းနှိမ်နင်းလေ သည်။ ထိုသို့နှိမ်နင်းရာ၌ ငှက်ကြီးကိုပစ်သတ်သောနေရာ၌ နောင် အခါ ဘုရားတည်လေသည်။

မင်းထီးသည် ပုဂံမင်း၏ ချီးမြှောက်ခြင်းခံရ၍ မင်း၏ သွီးတော် သီရိစန္ဒာဒေဝီနှင့် လက်ထပ်ပြီးနောက်၊ အိမ်ရှေ့အရာ

ခံလေသည်။ မင်းကြီး နတ်ရွာစံသောအခါ မိမိဆရာရသေ အား
လူဝတ်လဲစေ၍ နန်းတင်ပေးပြီးလျှင်၊ ထို ရသေ ကြောင်မင်း
နတ်ရွာစံသောအခါမှ သက္ကရာဇ် ၈၉-ခုနှစ်တွင် ပြုစောထီး
မင်းအဖြစ် မင်းပြုလေသည်။

ပြုစောထီးမင်းသည်

- ကျားကိုသတ်ရာ ဌာနဉ္စိုင်း၊
- ရွှားပျံကိုသတ်ရာ ဌာနဉ္စိုင်း၊
- ဝက်ကြီးကိုသတ်ရာ ဌာနဉ္စိုင်း၊
- ငှက်ကြီးကို သတ်ရာဌာနဉ္စိုင်း၊
- လေးဆက်ရာ ဌာနဉ္စိုင်း၊
- လေးညှို့ တင်ရာ ဌာနဉ္စိုင်း၊
- မြားသ,ရာ ဌာနဉ္စိုင်း၊
- မင်းသွီးများအား ငှက်ရန်မှ ဝှက်ရာဌာနဉ္စိုင်း၊
- ငှက်တောင်ပစ်ရာ ဌာနဉ္စိုင်း၊
- ဗျိုင်းနားရာ ဌာနဉ္စိုင်း၊
- ဖွတ်ဝပ်ရာ ဌာနဉ္စိုင်း၊
- ပေါက်ပင်ပေါက်ရာ ဌာနဉ္စိုင်း၊
- ဖါးဝပ်ရာ ဌာနဉ္စိုင်း၊
- ဗူးပင်များပေါက်ရာ ဌာနဉ္စိုင်း၊

ဘုရားတဆူစီတည်ခဲ့၍၊ ဂေါတမဘုရားကိုလည်း တည်ခဲ့လေသည်။
ငှက်ပစ်တောင်ဘုရားမှာ ပြုစောထီးသည် ထီးလိုင်ကာ ငှက်ကြီး

ကို ပစ်သတ်ရာနေရာ၌ တည်ထားခဲ့သော ဘုရားဖြစ်လေသည်။ ထိုနေရာသည် ငှက်တောင်ကို စွန့်ပစ်ရာဌာနဟူ၍လည်း ယူဆကြလေသည်။

ငှက်ပစ်တောင်ဘုရား ကျိန်းဝပ်ရာဌာနမှာ ၂၅-ပေခန့် မြင့်သော တောင်တန်းဖြစ်၍ မုခ်လေးမျက်နှာနှင့် စေတီနှစ်ဆူ တည်ထားလေသည်။ ဂေါတမဘုရားမှ လက်ဝဲဖက်စေတီတော်၏ အောက်ဖက်တောင်ခြေတွင် တည်ရှိလေသည်။ စေတီနှစ်ဆူ အနက် လကျာစေတီ ပျက်စီးသည်ကို သက္ကရာဇ် ၇၂၆-ခုနှစ်တွင် ငှက်ပစ်တောင်မဟာထေရ်က ပြင်ဆင်ခဲ့လေသည်။ ထိုတောင်၏ မြောက်ဖက်တွင် ငှက်ပစ်တောင် ကျောင်းတိုက်ရှိ၍၊ နရပတိ စည်သူမင်းကြီးသည် ဥမင်ပေါင်း ၁၀၀၀-ကျော် တည်ဆောက် လှူတန်းခဲ့လေသည်။

စူဠာမုနိစေတီတော်(ပုဂံမြို့)

စူဠာမုနိစေတီတော်မှာ ပုဂံမြို့အရှေ့တောင်ဖက်
မင်းနန်သုရှာသို့သွားရာ လမ်းအနီးတွင် ကျိန်းငပ်တော်မူလေ
သည်။

သက္ကရာဇ် ၅၃၆ - ခုနှစ်တွင် နန်းတက်တော်မူသော
နရပတိစည်သူမင်းကြီးသည် အနော်ရထာမင်းကြီး တည်တော်
မူခဲ့သော တို့ဝပ်တောင် စွယ်တော်ရှင်စေတီသို့ မူးမတ်များနှင့်
အဖူးမျှော်ထွက်တော်မူ၍ အပြန်တွင် ချောက်တခုဆီမှ အရောင်
တဝင်းဝင်း တောက်ပနေသည်ကို တွေ့မြင်ရလေလျှင်၊ မင်းချင်း
တယောက်အား စေလွှတ်ကြည့်ရှုစေရာ၊ ထိုနေရာ၌မီးရောင်ကို၎င်း၊
ပတ္တမြားကို၎င်း၊ မတွေ့ရှိရသဖြင့် မင်းကြီးသည် ထိုဒေသ၌ကောင်းမှု
တော် ပြုစေလို၍ နတ်များညွှန်ပြသည်ဟုယူဆကာ၊ ထိုချောက်ကို
မြေဖို့စေလေသည်။

ချောက်ကိုဖို့၍ မြေပြင်ညီညာလေလျှင် သက္ကရာဇ် ၅၄၅ -
ခုနှစ်၌ စေတီတော်တဆူကို လိုက်နာဆင်နွှဲ ဟည်တော်မူလေ
သည်။ ထိုစေတီတော်ကိုတည်ရာ၌ ပြည်သူပြည်သားများအား
ကွပ်ညှပ်ခြင်း ပြင်းသောကြောင့် ကုသိုလ်ပြုရာ၌ အ,ကုသိုလ်

များလှသည်ဟူ၍ ပံ့သုကုထေရိက ကဲ့ရဲ့၍ မင်းကြီး၏ဆွမ်းကို
 မစားဘဲ နေလေသည်။ ထိုအခါမင်းကြီးက ပြည်သူ၏ဆွမ်းလည်း
 မိမိ၏ဆွမ်းပင် ဖြစ်သည်ဟုဆိုရာမှ မထေရ်မြတ်သည် သီဟိုဠ်သို့
 ကြွတော်မူမည်ရှိရာ မင်းကြီးတောင်းပန်ဝန်ချ၍ ကန်တော့ရလေ
 သည်။

စေတီတော်တည်ရာမှ ပိုသော အုတ်များကို စေတီတော်
 အနီးတွင် ၅၄၈-ခုနှစ်၌ စေတီတဆူ တည်ထားရာ သပိတ်မှောက်
 စေတီဟု တွင်လေသည်။

စေတီတော်ကြီး ပြီးစီးလျှင် စူဠာမုဏိ စေတီတော်ဟူ၍
 သမုတ်တော်မူလေသည်။

စက္ကတ်စေတီတော် (မင်းဘူးမြို့)

စက္ကတ်စေတီတော် (ရှင်ပင်စက္ကိန်းတဲ)မှာ မင်းဘူးမြို့ စက္ကထဲတောင်ထိပ်တွင် ကျိန်းဝပ်တော် မူလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် မဟာသက္ကရာဇ် ၁၂၃-ခုနှစ်တွင် စူဠပုဏ်၊ မဟာပုဏ်ညီနောင်တို့ ပင့်လျှောက်ချက်အရ၊ သုနာပရန္တ တိုင်း ဝါဏိဇ္ဇဂါ၊ ရွှေသို့ ကြွရောက်ပြီးနောက် စန္ဒကူးကျောင်း တော်တွင် ၇-ရက် သီတင်းသုံးတော်မူပြီးလျှင် မဇ္ဈိမဒေသသို့ ပြန်၍ ကြွတော်မူမည် ရှိသောအခါ မင်းဘူးမြို့ တောင်ဖက်၊ ဆားပွတ်တောင်ညိုတိုဝန်းရံလျက်ရှိသော ကေလာလဘ စက္ကိန်းတဲ တောင်ထိပ်သို့ ကြွရောက်လာလေသည်။

ထိုတောင်သို့ ရောက်သောအခါ သိကြား မင်း သည် နောင်တော်ဘုရားရှင်တို့အား လှမြဲဖြစ်သော ရတနာမြသလွန် တော်ကို ဆက်ကပ်ပူဇော်၍ မြတ်စွာဘုရားသည် ယဿီ သီတင်း သုံးတော်မူလေသည်။

ထိုသို့ သီတင်းသုံးနေရာမြတ်တွင် စေတီတဆူ တည်ထား ကိုးကွယ်ခဲ့ကြရာ ရှင်ပင်စက္ကိန်းတဲ စေတီတော်ဟု ခေါ်တွင်ရာမှ စက္ကတ်စေတီတော်ဟု ခေါ်တွင်လာခဲ့လေသည်။

စွယ်တော်ရှင် စေတီတော် (ဂုံဂေါမြို့)

စွယ်တော်ရှင်စေတီတော်မှာ ဂုံဂေါမြို့လယ် တောင်ကုန်းပေါ်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၆၀၄-ခုနှစ်တွင် ပုဂံပြည်ရှင် နရပတေ့မင်းလက်ထက် မစ္ဆဂီရိသို့ ပုန်ကန်သူများအား နှိမ်နင်းရန် စေလွှတ်သောတပ်များ ချုပ်စဉ်၊ တပ်လန့်၍ ကစဉ့်ကလျားဖြစ်ရာ ဗိုလ်မှူး၊ စစ်ကဲ၊ စစ်ကွပ်တို့အား သစ်တောလေးရပ်သို့ အပြစ်ဒဏ်ခတ်၍ ပို့လွှတ်ရာမှ မြစ်သာမြစ်အနီးတွင် ဂုံဂေါမြို့ကို တည်ခဲ့ကြလေသည်။ ထိုမြို့တွင် သီရိဓမ္မာ အသောကမင်းကြီးသည် စေတီပုထိုးများ တည်ခဲ့၍ အလောင်းစည်သူမင်းကြီးသည်လည်း မြစ်သာမြစ်တလျှောက်တွင် စေတီတည်ထားခဲ့လေသည်။

တရံခါသော် ဂုံဂေါကျောင်းနေ ရှင်စန္ဒာလင်္ကာရ၏ တပည့်လောင်း၊ စတာရွာမှ မောင်ထွားသည် မြစ်သာမြစ်တွင် ရေငုပ်ကစားရာမှ စွယ်တော်ဓာတ်ကို ရောင်ခြည်သော် ကွန့်မြူးလျက် ဖူးတွေ့ရသဖြင့် ပင့်ဆောင်၍ ဆရာတော်အား ဆက်ကပ်လေသည်။ ဆရာတော်သည် ကျောင်း၌ကိုးကွယ် ပူဇော်ထားရာ အင်းဝဘုရင် ကြားသိတော်မူသဖြင့် သက္ကရာဇ် ၁၁၄၉-ခုနှစ်

ဝါခေါင်လဆုတ် ၁၀ ရက်နေ့တွင် မူးမတ်တို့ကို စေလွှတ်ပင့်ဆောင်စေရာ စွယ်တော်မြတ်နှင့်တကွ၊ စွယ်တော် တွေ့ရှိရင်း မောင်ထွားကိုပါ ခေါ်ဆောင်ခဲ့ပြီးလျှင် တော်သလင်းလဆန်း ၆-ရက်နေ့တွင် ရွာသစ်ကြီးသို့ ဆိုက်ရောက်လေသည်။

မင်းကြီးလည်း စွယ်တော်မြတ်ကို တဲတော်ဆိပ်မှ ကြိုယူပင့်ဆောင်၍ ရတနာပြောင် မှန်ဆင်တော်ဖြင့် ပင့်ဆောင်ကာ နန်းတော်ဦး စွယ်တော်စင်၌ ကျိန်းဝပ်စေလေသည်။ မောင်ထွားအားလည်း ချီးမြှောက်အခွင့်အရေး ပေးလေသည်။ မောင်ထွားသည် အင်းဝမြို့ ရွှေညောင်ပင်ရပ်သို့ ခင်သေးနှင့် ရည်ငံကြပေသည်။

ထိုအချိန်တွင် စွယ်တော်စင်မှ စွယ်တော်ပျောက်ကွယ်ခဲ့၍ နန်းတော်ကြီးတွင် ရုတ်ရုတ်သဲသဲဖြစ်ကာ ရွှေပြည်စိုး ဇေတရစ်အား စုံစမ်းစေရာ၊ မောင်ထွားပင် ခိုးယူမည်ဟု ဖမ်းဆီးစစ်ဆေး၍ မရသည့်အခါတွင် မိမိရည်မှန်းရင်း ခင်လေး၏ အရေးပေးခြင်းခံရသူ ဖြစ်သဖြင့် အငြိုးဖြင့်သတ်ရန် သုဿန်သို့ ထုတ်လေသည်။

စွယ်တော်မြတ်မှုကား ယောနယ်အတွင်း လောင်းထောင်ရွာကုန်းထိပ်၌ ကျိန်းဝပ်၍ ရောင်ခြည်တော်လွှတ်သဖြင့် လောင်းထောင်သူကြီးက ပင့်ဆောင်၍ ဘုရားတည်ရန်စီစဉ်ရာ၊ ဂုံဂေါရွာသားများသိ၍ လာရောက် ဖူးမျှော်ကြပြီး၊ ၎င်းတို့ရွာမှ စွယ်တော်မြတ်ဖြစ်သည်ဟု လုယူပင့်ဆောင်ရာမှ အချင်းများကြ၍ လောင်းထောင်ရွာသူကြီးသည် အင်းဝနန်းတော်သို့ ၁၀၅၁-ခုနှစ် နယုန်လဆန်း ၉-ရက်နေ့တွင် လာရောက်သံတော်ဦးတင်ရာ၊

စွယ်တော်မြတ်သည် ကိန်း ဝပ် ရင်း အရပ်သို့ ပြန်ကြွကြောင်း ပုဏ္ဏားတော်တို့ တင်လျှောက်ချက်နှင့်ညီ၍ မောင်ထွားအသက် ချမ်းသာရာရ၍ ချီးမြှောက်မြဲ ချီးမြှောက်ခံရလေသည်။

သို့နှင့် မင်းတရားကြီး နတ်ရွာစံပြီးနောက် သားတော် နန်းတက်ရာ၊ ၁၀၆၁-ခုနှစ် ဝါခေါင်လဆန်း ၄ ရက်နေ့တွင် စွယ်တော်မြတ်ကို မြစ်ကြောင်းမှ ပင့်ပြန်လေသည်။ သို့ရာတွင် ထိုနှစ်သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့တွင် ဂုံဂေ ကျောင်း၌ စွယ်တော် မြတ်ပြန်လည် ကိန်းအောင်းနေကြောင်း၊ ဆရာတော် အရှင် စန္ဒာလင်္ကာရ ဖူးတွေ့ရပြန်လေသည်။ ထိုအကြောင်းကို မင်းကြီး ကြားသိ၍ ရွှေမြန်တေ့လွတ်၍ ကြည့်စေပြီး၊ စွယ်တော်ကိန်း ဝပ်ရာအရပ်၌ပင် စေတီတည်ရန် ဝတ္တကမြေလှူလေသည်။ ဂုံဂေ မြို့သုမြို့သားများအားလည်း အခွန်တော်မင်းတိုင်း ကင်းလွတ်ခွင့် ပြုလေသည်။ သို့ရာတွင် ၁၀၆၇-ခုနှစ် ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၉-ရက် နေ့တွင် တတိယအကြိမ် အင်းဝသို့စွယ်တော်မြတ်ပင့်ဆောင်တော် မူပြီး ပြန်လည်ကိန်းဝပ်သည့်အခါမှ စေတီတော်တွင် ဌာပနာ လေသည်။ ၁၁၁၀-ပြည့်နှစ်တွင် ဂုံဂေ သူကြီးက စွယ်တော်ရှင် စေတီအားငုံ၍ စေတီသစ်တည်၍ ထီးတော်သစ် လှူတန်းလေ သည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၇၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဂုံဂေ မြို့အုပ်နှင့် ဆရာ တော် ဦးတိဿတို့ကြီးမား၍ ရွာသားများက စေတီတော် ဖိနပ် တော် ၃၂ တောင်၊ ဥာဏ်တော် ၃၉ တောင်မြှင့်ကာ မွမ်းမံတည် ထားခဲ့ကြလေသည်။

ဆပဋ္ဌ စေတီတော် (ညောင်ဦးမြို့)

ဆပဋ္ဌ စေတီတော်မှာ ညောင်ဦးမြို့ ရွှေမင်းဝံကျောင်း
တိုက် တောင်ဖက်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဗုဒ္ဓသာသနာတော် ဖြန့်ချိတော်မူသော
ရှင်သောဏထေရ်နှင့် ရှင်ဥတ္တရထေရ်တို့၏ တပည့် အနွယ်ရှင်
ဥတ္တရာ ဇီမဟာထေရ်သည် ပုဂံပြည် နရပတိစည်သူ မင်းလက်
ထက် သက္ကရာဇ် ၅၄၂-ခုနှစ်တွင် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ဘုရားဖူးကြရာ၊
ပုသိမ်ကျေးလက် ဆပဋ္ဌရွာသား သာမဏေတပါးကိုပါ ခေါ်
ဆောင်သွားပြီးလျှင် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဆပဋ္ဌသာမဏအား ပဉ္စင်း
ခံပေးလေသည်။ ထိုနောက် ဆပဋ္ဌရဟန်းသည် ပိဋကတ်တော်
တို့ကို သင်ကြားပေါက်မြောက်ပြီးနောက် ပုဂံပြည်၌ ရဟန်းများ
ကို ဝိနည်းနှင့်အညီ ကံပြုနိုင်ရန် သီဟိုဠ်သံဃာ လေးပါးကိုပါ
ပင့်ဆောင်၍ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်လာခဲ့လေရာ၊ ၅၅၃-ခုနှစ်တွင်
ပုသိမ်မြို့သို့ ရောက်ရှိလေသည်။ ပုသိမ်မြို့တောင်အရပ်၌ ဝါဆို
တော်မူ၍ ဝါကျွတ်လျှင် ပုဂံပြည်ကို ကြွတော်မူလေသည်။

ထိုအခါ နရပတိစည်သူမင်းကြီးသည် မထေရ်မြတ်တို့ကို
 ကြည်ညိုလှ၍ ရောဝတီမြစ်အတွင်း၌ ဖေါင်ဖွဲကာ သာမဏေများ
 ကို ပဉ္စင်းခံပေးလေသည်။ ထိုနောက် အနော်ရထာမင်းကြီး
 တည်ထားခဲ့သော ငှက်ပစ်တောင်ကြီး၊ တာမနီကြီး၊ မြင်းကပါ
 ကြီး၊ တုရှင်းတောင်ကြီး ဟူသော ကျောင်းတိုက်ကြီး များနှင့်
 မနီးမဝေးတွင် သက္ကရာဇ် ၅၅၃-ခုနှစ်၌ ကျောင်းတိုက်တည်၍
 ကိုးကွယ်တော်မူလေသည်။ ထိုကျောင်းတိုက်အတွင်း၌ သီဟိုဠ်
 ကျွန်းရှိ စေတီများ၏ ပုံတော်အတိုင်း ဆပဋ္ဌထေရ် ကြပ်မတ်စီရင်
 တော်မူစေ၍ စေတီတော်တည်ထား ကိုးကွယ်လေသည်။ ထိုစေတီ
 တော်ကို ဆပဋ္ဌစေတီတော်ဟူ၍ ခေါ်တွင်ကြလေသည်။

ဆူးလေစေတီတော် (ရန်ကုန်မြို့)

ဆူးလေစေတီတော်မှာ ရန်ကုန်မြို့လယ်တွင် ကျိန်းဝပ်တော် မှုလေသည်။

ဆူးလေစေတီတော် ကျိန်းဝပ်သော ကုန်းမြေမှာ ရွှေတိဂုံ စေတီတော်ကို ဥက္ကလာပမင်းကြီး တည်တော်မူသောအခါက၊ သိင်္ဂုတ္တရကုန်းမြေကို ချာဖွေရန် ကမ္ဘာစောင့် နတ်ကြီးများ စုဝေးရာအရပ် စုလေဟူ၍ ဆော်ရာအရပ်ဖြစ်သည်ဟုဆိုလေသည်။

သာသနာနှစ် ၂၃၅-ခုနှစ်ခန့်တွင် သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ ရှင်ယသ ရှင်သောဏနှင့် ရှင်သုခိအမှူးရှိသော ရဟန္တာ ရှစ်ပါးတို့သည် ဆံတော်နှင့် ဓာတ်တော်တို့ကို ပင့်ဆောင်ခဲ့၍ သံလျင်ဘောဂသေန မင်းအား ပေးအပ်လေရာ ထိုမင်းကြီးသည် ဆံတော်ဓာတ်တော် အချို့ကို ကျိုက္ကဆံစေတီတည်၍ ဌာပနာပြီးနောက် ရဟန္တာ တပါး ပျံလွန်တော်မူသဖြင့် မင်းကြီး စိတ်ဝမ်းငယ်တော်မူ၍ ဆူးလေစေတီတည်ရန်အတွက် အသုတ်အမည်ရှိ အမတ်ကြီးအား တာဝန်လွှဲအပ်လေသည်။

အမတ်ကြီးသည် ကောင်းမြတ်သော ဆူးလေကုန်းတော် ကိုညှိ၍ စေတီတော်တည်ပြီးလျှင် ဓာတ်တော် ဆံတော်များကို ဌာပနာလေသည်။ ထိုစေတီကို အသုတ်အမတ်တည်၍ ကျိုက် အသုတ်ဘုရားဟု တွင်လေသည်။ နှစ်ပေါင်း များစွာ ကြာမြင့်

သောအခါ ဆူးလေပင်များ ဖုံးအုပ်နေသဖြင့် ဆူးလေစေတီ တွင်သည်ဟူ၍၎င်း၊ ဆံတော်ကို ဌာပနာသောကြောင့် မွန်ဘာသာ ဖြင့် အသုတ် ပါဠိဘာသာဖြင့် စူဠဟုခေါ်ရာမှ စူဠစေတီ၊ ဆူးလေ စေတီတော်ဟူ၍ ရှေ့လျှောက်လာသည်ဟူ၍၎င်း၊ မှတ်သားကြလေ သည်။

အချို့က ရဟန္တာရှစ်ပါး ပင့်ဆောင်ခဲ့သော ဓာတ်တော် ဆံတော်များကို သထုံသီဟဒီပမင်းရရှိ၍ မူးမတ်ဘို့အား ဝေပေး ရာမှ မဟာသုရအမတ်ရရှိခဲ့ပြီး စေတီတော်တည်သဖြင့် ကျိုက်သုရ မွန်အသံထွက်ဖြင့် ကျိုက်စုရဲမှ (စုလဲ) ဆူးလေဟူ၍ ပြောင်းလဲ လာသည်ဟုလည်း မှတ်ယူလေသည်။ (ရန်ကုန်ရာဇဝင် စာမျက်နှာ ၅၇)

ဆူးလေစေတီတော်ကို မွန်မင်းအဆက်ဆက် ပြုပြင်ခဲ့ကြ၍ မင်.တုန်းမင်းကြီးသည် ရှေ့ဘိဂုံစေတီတော် ဆည်းလည်းတော် တင်လှူရန်နှင့် ဆူးလေစေတီတော်ကိုပါ ပြုပြင်ရန် စစ်ကဲ- ဦးထွန်းလေးအား တာဝန် ပေးအပ်သဖြင့် ဥာဏ်တော် ၈၂- တောင်မြင့်အောင် ပြုပြင်မွမ်းမံခဲ့သေးသည်။

စေတီတော်မှာ ဥာဏ်တော် ၁၅၂ ပေ၊ ၇-လက်မခွဲမြင့်၍ အောက်ခြေမှစ၍ ချယားသီး ပိန္နဲသီးတိုင်အထိ ရှစ်မြောင့်ချိုး ဖြစ်လေသည်။ ရင်ပြင်တော်မှာ ပေ-၂၀- ကျယ်လေသည်။ မုခ် လေးဖက် တန်ဆောင်းများရှိ၍ မဟာဗောဓိပင်နှင့် ဆူးလေ နတ်ရုပ်များလည်း ရှိလေသည်။ မြေပြင်မှ စိန်ဖူးတော်အထိ ၁၆၃-ပေ၊ ၇ လက်မခွဲရှိလေသည်။ ယင်ပြင်တော် စတုရန်းပေ ၃၇၁၀၀-ရှိလေသည်။

ဆင်များရှင်စေတီတော် (စစ်ကိုင်းမြို့)

ဆင်များရှင် စေတီတော်မှာ စစ်ကိုင်းမြို့ အနောက်
မြောက်ဖက် ရွှေဘို မုံရွာသွား မော်တော်ကားလမ်း အနောက်
ဖက်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၇၉၁-ခုနှစ်တွင် မိုးညှင်းမင်းတရားကြီး၏
လက်ထက်တော်တွင် သီဟိုဠ် ကျွန်းမှ သီရိသဒ္ဓမ္မာလင်္ကာရနှင့်
သီဟဋ္ဌ မဟာသာမိထေရ် နှစ်ပါးသည် ဓာတ်တော်ငါးဆူ
ပင့်ဆောင်၍ အင်းဝသို့ ရောက်လာလေသည်။ ပုသိမ်သို့ရောက်စဉ်
မွန်ဘုရင် ဗညားရံက ပင့်ဆောင် ကိုးကွယ်လိုသော်လည်း အခွင့်
မရချေ။

မိုးညှင်းမင်းလည်း စစ်ကိုင်းအနောက် သာယာသော
မြေအပြင်၌ ၇၉၂-ခုနှစ် တပေါင်းလပြည့်နေ့တွင် စေတီတော်
တည်လေသည်။ ဘုရားအနောက်တွင် ရွှေအုတ်ကျောင်း ဆောက်
ကာ သီဟိုဠ်ထေရ်များကို တင်လှူလေသည်။ ဓာတ်တော်ငါးဆူ
ကို စေတီတော်တွင်ဌာပနာ၍ ရတနာစေတီဟူ၍ သမုတ်တော်
မူလေသည်။

ထိုနောက် သက္ကရာဇ် ၈၄၇-ခုနှစ်တွင် ဒုတိယမင်းခေါင်က ရတနာစေတီ ပြုပျက်သည်ကို မယ်တော် အမိတ္တသီရိနှင့် ထွက်တော်မူ၍ ပြုပြင်ကာ တံဘိုင်းမဟာရာဇ်တွင် ဆင်ရုပ်အများရံလျက် မုခ်ဦးတွင်လည်း ဆင်ရုပ်ခံလေရာ၊ ထိုအခါမှစ၍ ဆင်များရှင်စေတီတော်ဟူ၍ ထင်ရှားလာခဲ့လေသည်။

စေတီတော်မှာ ဥာဏ်ဒတ်အတောင် ၁၂၀- ရှိခဲ့လေသည်။ ၁၃၁၈-ခုနှစ် ၀-ဆိုလဆန်း ၉-ရက်နေ့တွင် ငလျင်ဒဏ်ကြောင့် စေတီတော်ပြိုကျသဖြင့် ဌာပနာပစ္စည်းများတွင် ရွှေစေတီများ၊ ရွှေကြုပ်များနှင့် ပတ္တမြား ရတနာများကို ဖူးမြင်ကြရလေသည်။ ဌာပနာများကို ပြန်လည်ဌာပနာ၍ စေတီတော်ကို ပြုပြင်တည်ထားခဲ့လေသည်။

တန့်ကြည့်တောင် စေတီတော် (တန့်ကြည့်တောင်)

တန့်ကြည့်တောင် စေတီတော်မှာ ပုဂံမြို့ တဖက်ကမ်း
တန့်ကြည့်တောင်ထိပ်ပေါ်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူပြီး
နောက် သုနာပရန္တတိုင်းသို့ ဒေသစာရီ ကြွချီတော်မူသောအခါ
ရပ်တန့်၍ ကြည့်ရှုတော်မူရာ တောင်ထိပ်ဖြစ်သဖြင့် ဟိရညက
ပဗ္ဗတတောင်ထိပ်ကို တန့်ကြည့်တောင်ဟု ခေါ်တွင်ခဲ့လေသည်။
မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးနောက် သာသနာတော်နှစ်
၂၃၈ ခုနှစ်တွင် သီရိဓမ္မာအသောကမင်းကြီးသည် စေတီပေါင်း
၈၄၀၀၀ တည်တော်မူရာ တန့်ကြည့်တောင်ထိပ်၌လည်း စေတီ
တော်တဆူ တည်တားခဲ့လေသည်။

ထို့နောက် နှစ်ကာလရှည်ကြာ၍ စေတီတော်ပြိုပျက်ရာ
ပုဂံပြည်အနော်ရထာမင်းကြီးသည် သီဟိုဠ်ကျွန်း ဓာတုသေနမင်း
ဆက်သလိုက်သော စွယ်တော်ပွားကို ဆင်ဖြူတော်တွင် တင်၍
အဓိဋ္ဌာန်ကာ လွှတ်ရာ၊ ဆင်ဖြူတော်သည် မြစ်ကိုကူး၍ တန့်ကြည့်
တောင်ထိပ်ပေါ်၌ ဝပ်ရာမှ ထိုနေရာ၌ စေတီတည်မည်ပူရာ၊

စေတီဟောင်းကိုတွေ့ရှိရလေလျှင် ရှင်အရဟံ၏ မိန့်ကြားချက်အရ
 အသောကမင်းကြီး၏ ကောင်းမှု ဖြစ်ကြောင်း သိရှိရကာ
 ဝမ်းမြောက်စွာဖြင့် စေတီတော်ကို ငံ့၍ ပြုပြင်တည်တော်မူ
 လေသည်။

ထိုစေတီတော်ကို တန်ကြည်စေတီခတ်ဟူ၍ပင် သမုတ်
 တော်မူလေသည်။ စေတီတော်၌ ဌာပနာသော စွယ်တော်မှာ
 ဒုတိယ စွယ်တော်ပွားဖြစ်၍၊ မူရင်းစွယ်တော်ကို ရွှေစည်းခုံ စေတီ
 တော်၌ ဌာပနာတော်မူလေသည်။

ဇွဲကပင် စေတီတော် (ဘားအံမြို့)

ဇွဲကပင် စေတီတော်မှာ ဘားအံမြို့နှင့် ၈-မိုင်ခန့်အကွာ၌ တည်ရှိသော ဇွဲကပင်တောင် (ဗန္ဓဝဂီရီ)ပေါ်တွင် ကျိန်ဝပ်တည် ရှိလေသည်။ ဇင်းကျိက်တောင်၏ အရှေ့ဖက် မိုင် ၃၀ ခန့်ကွာဝေး ၍ အခြားတောင်တန်းများနှင့်မပတ်ဘဲ ကွင်းလယ်၌ တောင်တလုံး တည်း တည်ရှိ၍ ၂၃၇၂-ပေကျော် မြင့်လေသည်။

မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူချိန်လောက်တွင် သုဝဏ္ဏဘုမ္မိ နေပြည်တော်၌ တိဿဓမ္မမင်းနှင့် သီရိကပ္ပအမည်ရှိသော မိဖုရား ကြီးမှ ဖွားမြင်သော သားတော် တိဿဓမ္မနှင့် သီဟရာဇာတို့သည် တရားသံဝေဂရ၍ နန်းမေ့ကိုစွန့်ကာ ရဟန်းပြုလျက် နောင်တော် သည် ဂစ္ဆဝဂီရီတောင်၌၎င်း၊ ညီတော်သည် ဗန္ဓဝဂီရီ ဇွဲကပင် တောင်၌၎င်း သီတင်းသုံးတော် မူကြလေသည်။

ထိုစဉ်အခါ သီဟရာဇေသည် သူငယ်တယောက် ကို ကောက်ယူခွေးစားထားရာမှ သူငယ်ကွယ်လွန်ရာ မဇ္ဈိမဒေသတွင် လူဝင်စား ဖြစ်လေသည်။ မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူသောအခါ

ထိုလူဝင်စားသည် ၇-နှစ် အရွယ်၌ပင် တရားတော်ကို နာကြားရ သဖြင့် ဂဝမ္ပတိဘွဲ့ဖြင့် ရဟန္တာဖြစ်လေပြီးသော် ခမည်းတော် ဟောင်းနှင့် ဦးရီးတော်ဟောင်းတို့အား မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော် မူ၍ တရားတော်ကို နာကြားရကြောင်း လာရောက် ပြောကြား လေသည်။

ရသေ့တို့လည်း ကြည်ညိုဝမ်းမြောက်လှ၍ မြတ်စွာဘုရား ကို ပင့်ဆောင်ပေးပါရန် တောင်းပန်ကြသဖြင့် ဂဝမ္ပတိထေရ် သည် မြတ်စွာဘုရားထံ ပြန်ကြွ၍ လျှောက်ထားသည့် အတိုင်း မဟာသက္ကရာဇ် ၁၁၀-ပြည့်နှစ်တွင် သုဝဏ္ဏဘုမ္မိတိုင်းသို့ မြတ်စွာ ဘုရား ကြွချီလာလေသည်။ သုဝဏ္ဏဘုမ္မိတိုင်း တိဿဓမ္မသိဟရာဇာ မင်း ဆောက်လုပ်လှူတန်းသော ကျောင်းတော်၌ သီတင်းသုံး၍ မဇ္ဈိမဒေသသို့ ပြန်လည်ကြွချီမည် ရှိသောအခါ ရသေ့တို့က ထာဝစဉ်ကိုးကွယ်ရာကို လျှောက်ထား တောင်းပန်သည့် အတိုင်း တိဿရသေ့နှင့် သိဟရသေ့တို့အပြင် ကေလာသ ရသေ့ကိုပါ ဆံတော်နှစ်ဆူစီ ပေးအပ်ခဲ့လေသည်။

သိဟရသေ့သည် မိမိရရှိသော ဆံတော် နှစ်ဆူအနက် တဆူကို ဇင်းကျိုက်ဘုရားတောင်တွင် ဘုရားတည်၍ ဌာပနာခဲ့ ပြီးနောက် ကျန်ဆံတော်တဆူကို ဗန္ဓဝဂီရိတောင်၌ မိမိသီတင်း သုံးခဲ့ဘူးသည့်အတိုင်း စေတီတည်၍ ဌာပနာလေသည်။

တောင်မှာစောက်မတ်၍ တောင်စွန်းအမြင့်ဆုံး နေရာတွင် ခတောင်ဖက်ချောက်နှင့် ၅-ပေကွာခန့်၌ စေတီတော် ကျိန်းဝပ်လေ သည်။ ဥာဏ်တော် အတောင် ၃၀-ခန့် မြင့်လေသည်။ တောင်ထိပ်

တွင် ရေ လုံလောက်စွာရရှိ၍ ခရီးလမ်းတလျှောက်၌ စခန်းများ ရှိ၍ ဂမုန်းပင်များ ပေါများလေသည်။ သံလွင်မြစ်အရှေ့ဖက် ကမ်းရှိ ဝင်းကျန်ရွာ၊ တရုပ်လှရွာတို့မှ လှည်းဖြင့်၎င်း၊ ဘာအံမြို့မှ ခမာ်တော်ကားဖြင့်၎င်း သွားရောက်နိုင်၍ သံလွင်မြစ်အတွင်း သင်္ဘောပေါ်မှ ထင်ရှားစွာ ဖူးမြင်နိုင်လေသည်။ တောင်တက် ခရီး ၃-မိုင်ခွဲခန့် တက်ရောက်ရလေသည်။

ဇွဲကပင် ခေါ်ခြင်းမှာ ထိုတောင်ခြေတွင်ကပ်၍ သင်္ဘော ကြီးများ ချည်နှောင်ခဲ့သဖြင့် မွန်ဘာသာဖြင့် ဒိုးဂရွယ်ကပန်ဟု ခေါ်၍ ဘုရားကို ကျိုက်ဂရွယ်ကပန် ဟု ခေါ်ရာမှ ဂရွဲကပန်၊ ဇွဲကပန်၊ ဇွဲကပင် ဖြစ်လာသည်ဟု ဆိုသည်။ (မွန်စေတီဟော် သမိုင်းပေါင်းချုပ် ၁၈၁ မျက်နှာ-၂၆။) ကရင်ဘာသာစကားဖြင့် သင်္ဘောကြီးချည်တောင် ခွဲကပေါင်မှ ဇွဲကပင်ဟူ၍ တွင်လာ ကြောင်းနှင့်လည်း ဆိုသည်။ (ဘားအံမြို့လမ်းညွှန်၊ စာမျက်နှာ-၂၃)

တူဝေစေတီတော် (ဘားအံမြို့)

တူဝေ (ဒူဝေ)စေတီတော်မှာ ဘားအံမြို့ တော်ပုံစခန်း၊
တောင်ဖက်၊ ဇွဲကပင်တောင်ခြေတွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း ၅၀၀-
ခန့်တွင် ဇွဲကပင်တောင်ခြေအနီး၌ သေဆုံးသွားသော ကရင်
အကြီးအကဲ တဦးအား မီးသဂြိုဟ်ရာ ပြာပုံမှ ထူးဆန်းသော
သခွါးပင် ပေါက်လာ၍ အသီးတလုံးသာ သီးပြီး၊ ထိုအသီးမှ
သုဇယ်တယောက်ပေါက်ဖွား၍ သုဝဏ္ဏဘုမ္မိ မှန်ဘုရင်က မွေးစား
ထားခဲ့ရာ အရွယ်ရောက်လျှင် သာမဏေဝတ်စေပြီး သီဟိုဠ်ကျွန်း
သို့ ပိဋကတ်စာပေ သင်ကြားရန် စေလွှတ်လိုက်လေသည်။

သာမဏေသည် အကျင့်သီလထူးမြတ်လှ၍ သက်တော်
၂၆-နှစ်တွင် ရဟန္တာဖြစ်ပြီးနောက် မိမိနေရင်းဒေသသို့ ကြွရောက်
လာကာ အယုမ္မားယွင်းသော ပြည်သူတို့အား တရားဟောပြော
လေသည်။ ထိုနောက် သခွါးပင်ပေါက်ရာ၌ ပေါက်၍နေသော
ညောင်ပင်ကြီးကို နုတ်ထွင်ရှင်းလင်းကာ၊ ညောင်စောင့်နတ်
အစား ကိုးကွယ်ပူဇော်ရန် သစ္စာစေတီတော်တဆူ တည်ထားခဲ့

လေသည်။ လူမျိုးအပေါင်းတို့ အတူအညီခွဲဝေ၍ စိုက်ပျိုးလုပ်
ကိုင် စားသောက်စေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် တူဝေစေတီတော်
ဟူ၍ သမုတ်ခဲ့လေသည်။

ထိုစေတီတော်တွင် ဒုံ ရင်း က ရင် အ မျိုး သား တို့ က
လက်ထပ်ပြီးစ မောင်မယ်များ သစ္စာပြုစေလေ့ရှိ၍ တောင်ခြေရှိ
ကရင်အမျိုးသားများက လေးမြတ်ကိုးကွယ်ကြလေသည်။

စေတီတော်မှာ အုတ်စေတီဖြစ်၍ ဥာဏ်တော် ၉-တောင်
မျှ ရှိလေသည်။

တန်တားဦး မင်္ဂလာစေတီတော် (အင်းဝမြို့)

တန်တားဦး မင်္ဂလာစေတီတော်မှာ အင်းဝမြို့ ဇေယျပထ တန်တားဦးထိပ်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၈၄၂ - ခုနှစ်တွင် နန်းတက်သော အင်းဝ ဒုတိယမင်းခေါင်သည် အိမ်ရှေ့မင်းအဖြစ်နှင့် ရှိစဉ်ကပင် တန်တားဦးအရပ်၌ မင်္ဂလာစေတီ တည်မည်ဟု ဆန္ဒရှိခဲ့သဖြင့် အုတ်ကျောက်များကို စုဆောင်းခဲ့လေသည်။ ထိုနောက်မင်းအဖြစ် သို့ ရောက်သည့်နှစ်တွင်ပင် စေတီတော်ကို စ၍တည်လေသည်။ သို့ရာတွင် ဓာတ်တော်မေ့တော်များကို ဌာပနာရန် ရွာဖွေ ပင့်ဆောင်ရသည်နှင့် ၈၅၈-ခုနှစ်တွင်မှ အလယ်ဌာပနာတိုက်ကို ပိတ်နိုင်ပြီး ၈၆၁-ခုနှစ်တွင်မှ စေတီတော်ကြီးပြီးစီး၍ ထီးတော် တင်ရသဖြင့် ၁၉-နှစ်လုံးလုံး ကြာမြင့်လေသည်။ စေတီတော်တွင် ရုပ်တုအသီးသီး၊ ရတနာများနှင့် ပဒေသာပင်များကိုပါ ဌာပနာ လေသည်။ ဓာတ်တော်ပင့်ဆောင်ဌာပနာခန်း၊ ဌာပနာအစီအရင် များနှင့် ပွဲသဘင်ကြီးကျယ်ခန်းနားပုံများကို ရှင်သီလဝံသနှင့် ရှင်ရဋ္ဌသာရ စာဆိုရဟန်းတော်နှစ်ပါးလုံးက မော်ကွန်းအသီးသီး

ရေးထိုး ဖွဲ့ဆိုခဲ့ကြ၍ တန်တားဦးတည်မော်ကွန်းဟူ၍ ထင်ရှား
လေသည်။

တန်တား(ဦး)မှာ အင်းဝ ပထမ မင်းခေါင် မင်းအဖြစ်သို့
ရောက်သောအခါ ငယ်ဆရာသိင်္ဃရာဇာဆရာတော်၏ဆန္ဒအတိုင်း
တည်ဆောက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

သာလှန်မင်းတရားကြီး လက်ထက်တွင် မင်္ဂလာစေတီကို
ရွှေသင်္ကန်း ကပ်လှူခဲ့လေသည်။

ထီးဆောင်းစေတီတော် (ဇုတ်သုတ်ရွာ)

ထီးဆောင်းစေတီတော် (ကျိုက်ကလွတ်ဒက်စေတီတော်)
မှာ ဘီးလင်းနယ် ဇုတ်သုတ်ရွာတွင် ကျိန်းဝပ်တော် မူလသည်။

သာသနာနှစ် ၁၁၁-ခုနှစ်တွင် မြတ်စွာဘုရားသည် သုဝဏ္ဏဘုမ္မိဘိုင်းသို့ ဒေသစာရီကြွတော်မူသောအခါ ကော့ကလွတ်ဘကော နတ်ဘီလူးကျန်းမှ ဘီလူးညီနောင်တို့သည် မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြင်ရ၍ ဆံတော်တဆူ ပူဇော်ခွင့်ရရှိကြရာ မိမိနေရပ်သို့ ရောက်သော် ရွာသားများနှင့် တိုင်ပင်၍ သာသနာနှစ် ၁၁၃-ခုနှစ်တွင် ဂဝံကျောက်အုတ်တို့ဖြင့် စေတီတဆူ တည်ထားခဲ့လေသည်။ မြတ်စွာဘုရားရုပ်တု၊ ဘီလူးညီနောင်ရုပ်တု၊ ရွှေငွေများအပြင် နတ်သမီးဆံပင်တို့ကိုဖြတ်၍ ကျစ်ခွေကာ ဌာပနာလေသည်။

စေတီတော်မှာ ဖိနပ်တော် အတောင်-၉၀၊ ဖိနပ်ခုံ-၂၃ တောင်၊ ဒုတိယဖိနပ်တော် ၃၆-တောင်၊ ရှစ်မြှောင့် ၁၈-တောင် စီ၊ ဥာဏ်တော် အတောင်၆၀-ရှိလေသည်။ စေတီတော်ပတ်လည်၌ ကျောက်ပြင်ပျက် နှစ်တောင်တမိုက်၊ ထီးရိုးနှစ်တောင်ထွာ

ရှိသော ကျောက်ထီး ၁၂-စင်းကိုလည်း လူတန်းလေသည်။
 ဂဝံကျောက်အုတ်များမှာ လူ-၂၀-မှာ ၈၀-အထိ မ,ချီရသော
 ကျောက်တုံးကြီးများ ပါဝင်လေသည်။ ဘွဲ့တော်ကိုနုတ်တည်သော
 ဘုရားဟူ၍ မှန်ဘာသာဖြင့် ကျိုက်ကလွတ်ဒက် ဟူ၍၎င်း နတ်သွီး
 ဆံပင်ကြီး ဌာပနာ၍ ကျိုက်ဇုတ်သုတ် ဟူ၍၎င်း ခေင်္ဂါတိုင်လေ
 သည်။ ကျိုက်ဇုတ်သုတ်၊ ထီးဆောင်းဘုရားဟု ထင် ရှား ၍
 ရွာကိုလည်း ဇုတ်သုတ်ရွာဟူ၍ ခေင်္ဂါဝေင်္ဂါလေသည်။

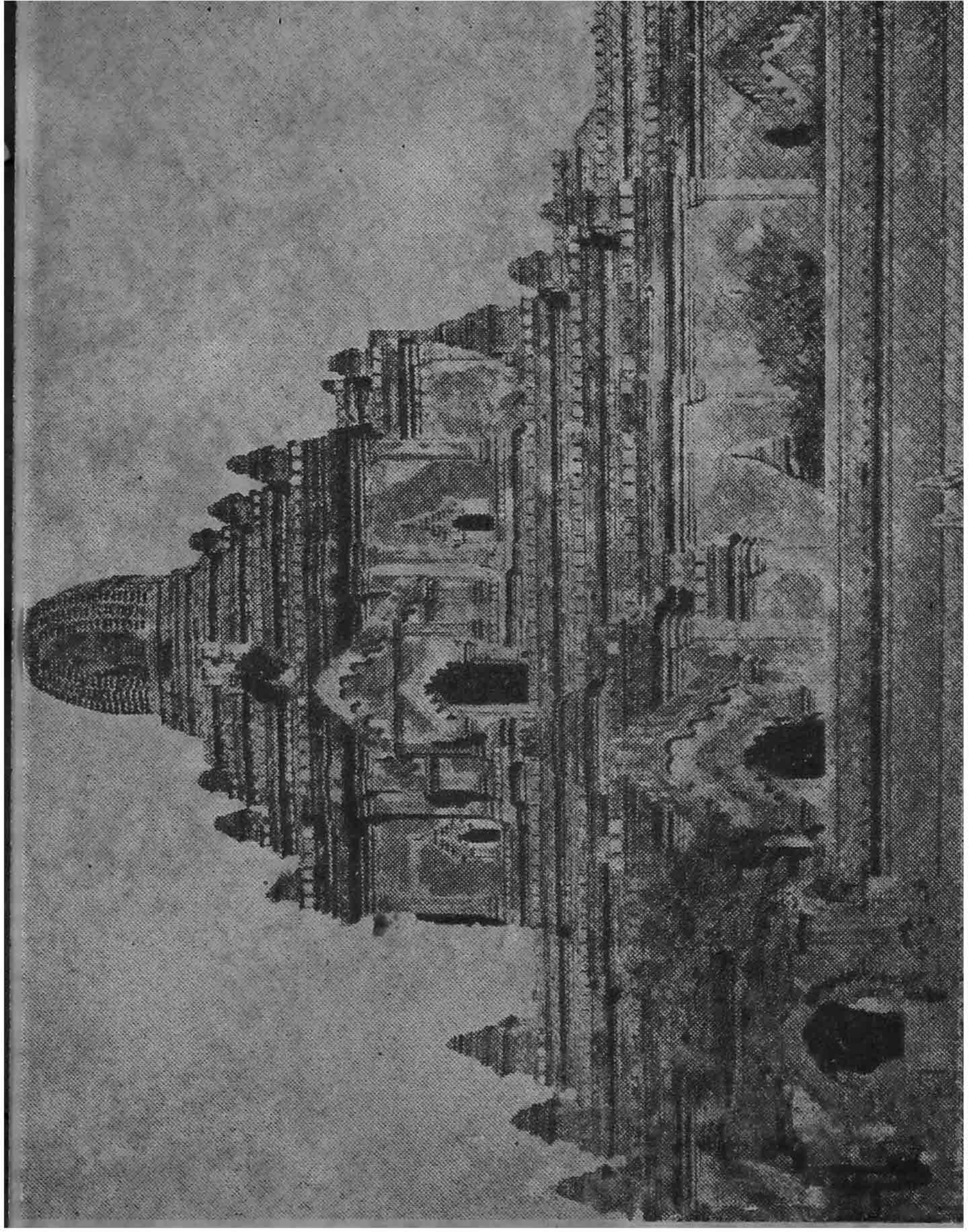
ထီးလိုမင်းလိုစေတီတော် (ပုဂံမြို့)

ထီးလိုမင်းလို စေတီတော်မှာ ပုဂံမြို့နှင့် ညောင်ဦးမြို့သွား ကားလမ်းမ၏အရှေ့ဖက် ဥပါလိ သိမ်အနီးတွင် ကျိန်းဝပ်တော် မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၅၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပုဂံပြည်၌ နန်းတက်တော် မူသော နရပတိစည်သူမင်းကြီးတွင် ဇေယျသုရ၊ ရာဇသုရ၊ အင်္ဂသု၊ ပျံချီနှင့် ဇေယျသိမ်ဟူ၍ သားတော်ငါးပါး ရှိတော် မူလေသည်။ မယ်တော်မိဖုရားကြီးသည် မင်းကြီးအား မြတ်နိုး ယုယတော်မူ၍ ခုနာကိုင့်၍ သက်သာရာရစေလေသည်။ ထိုအခါ မင်းကြီးထံမှ လိုရာကိုတောင်းခံခွင့် ရရှိလေရာ သားတော်ထွေး ဇေယျသိမ်အား နန်းစောင့်ထားရန် လျှောက်တောင်းသဖြင့် မိဖုရားကြီး အလိုအတိုင်း ပြည့်စေလေသည်။ နောင်တော်ကြီး များကလည်း ကြင်နာသဖြင့် ခွင့်ပြုတော် မူကြလေသည်။

တခါသော် နရပတိစည်သူမင်းကြီးသည် သား တော် ငါးပါးအလယ်၌ ထီးဖြူကိုစိုက်၍ ထီးဖြူညွတ်ရာသူသည် ထီးနန်း မွေခံစေရမည်ဟူ၍ မင်းသားများ၏ ဆန္ဒနှင့်ညီ၍ ထီးဖြူကို လက်ထော်မှုလွတ်ရာ၊ ထီးဖြူသည် ဇေယျသိမ်ဘက်သို့ ညွတ်လေ

(၂၅) ငွေခန်း၊ ငွေလုံး၊ ငွေခွက်

သဖြင့် ထီးရောမင်းပါ အလိုဆန္ဒတူညီလိုလားသည်ဟူ၍ အသိ
အမှတ် ပြုကြလေသည်။

နရပတိစည်သူမင်း နတ်ရွာစံတော်မူသောအခါ ဇေယျ
သိင်္ခမင်းသားသည် မင်းအဖြစ်ကိုရသဖြင့် ထီးဖြူစိုက်ရာအရပ်၌
သက္ကရာဇ် ၅၇၆-ခုနှစ်တွင် ကောင်းမှုတော်စေတီ တည်တော်
မူလေသည်။ စေတီတော်ကို တိလောကမင်္ဂလာဟူ၍ ဘွဲ့ခေါ်ရာမှ
တိလောမင်္ဂလာ၊ တိလောမင်္ဂလာ၊ ထီးလိုမင်းလိုဟူ၍ အမည်
ပြောင်းလဲခဲ့လေသည်။ အချို့ကလည်း ထီးနှင့်မင်း လိုလားသည်
ကိုစွဲ၍ ထီးလိုမင်းလိုအမည်တွင်သည်ဟု ယူဆကြလေသည်။

ထူပါရုံစေတီတော် (စစ်ကိုင်းမြို့)

ထူပါရုံစေတီတော်မှာ စစ်ကိုင်းမြို့တွင် ကျိန်းဝပ်တော် မူလေသည်။

မိုးညှင်းမင်း၏ သားတော်ဖြစ်သော ပြည်စားနရပတိ သည် သက္ကရာဇ် ၈၀၄-ခုနှစ်တွင် ထီးနန်း ဆက်ခံရရှိလေသည်။ နရပတိမင်းသည် ကောင်းမှုတော် တည်လိုသဖြင့် သက္ကရာဇ် ၈၀၉-ခုနှစ်တွင် စစ်ကိုင်းမြို့၌ ထူပါရုံစေတီတော်ကိုတည်၍ ဓာတ်တော် မေ့တော်များကို ဌာပနာတော်မူလေသည်။ ထူပါရုံဒါယကာ နရပတိဟူ၍ ရာဇဝင်၌ ထင်ရှားလေသည်။

ထူပါရုံစေတီတော် ထီးတင်ပွဲကို ၇-ရက်တိုင်တိုင် ကျင်းပ ရာ အထူးစည်ကားလှ၍ သီဟိုဠ်၊ ဟံသာဝတီ၊ ယိုးဒယား၊ လင်းဇင်း၊ တရုတ်ပြည်တို့မှ လူအမြောက်အများ လာရောက် ဖူးမျှော်ကြလေသည်။ (ပဲခူးမဟာစေတီတော် ပွဲတော်စည်ကားလှ သဖြင့် ဟံသာဝတီမင်းက အင်းဝမှ သံတမန်တို့အား ဤမျှ စည်ကားသော ဘုရားပွဲတော်ကို တွေ့မြင်ဘူး၏လောဟု မေးရာ၊ ထူပါရုံစေတီ ထီးတင်ပွဲ နောက်ဆုံးရက်မျှလောက် စည်ကားပါ သည်ဟု လျှောက်သဖြင့် မင်းကြီး ပြုံးတော်မူသည်ဟု ဆိုလေ သည်။)

ဓမ္မရုံကြီးစေတီတော် (ပုဂံမြို့)

ဓမ္မရုံကြီး စေတီတော်မှာ ပုဂံမြို့ အရှေ့ တောင်ဖက်၊ ရွှေဆံတော်စေတီ၏ အရှေ့ဖက်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၅၄၄-ခုနှစ်တွင် နန်းတက်တော်မူသော နရသူမင်းကြီးသည် ကောင်းမှုကုသိုလ်တော် ပြုလိုသောကြောင့် စေတီတော် တည်တော်မူရာ အာဏာတော် ပြင်းထန်သောကြောင့် ပန်းရံတို့သည် စေ့စေ့စပ်စပ် လုပ်ဆောင်ကြရသဖြင့် အချိန်ကြာရှည်ခဲ့လေသည်။ စေတီတော်ကြီးအနီးတွင် ဓမ္မရုံသီမထေရ်မြတ် သီတင်းသုံးတော်မူသောကြောင့် ဓမ္မရုံသီစေတီတော်ဟူ၍ ဘွဲ့တော်ချည်တော်မူရာ၊ နောင်အခါ ဓမ္မရုံကြီးဟု အမည်တွင်လေသည်။

နရသူမင်းကြီးသည် ကောင်းမှုတော် ဓမ္မရုံသီစေတီကို ဖူးမျှော်ရန်ထွက်တော်မူရာ၊ ပုဏ္ဏားယောင်ဆောင်၍ ခ၊စားလာသော ကုလားရှစ်ယောက်တို့က လုပ်ကြံသဖြင့် နတ်ရွာစံသဖြင့် ကုလားကျမ်းဟူ၍ ရာဇဝင်၌ တွင်လေသည်။

စေတီတော်မှာ အလွန်ကြီးမားတော်မူသဖြင့် တည်ရင်း ကပင်လျှင် ပြီးစီးအောင်မတည်နိုင်ခဲ့ဘဲ ရှိခဲ့၍ နောင်အခါ ပြုပြင်တည်ထားရန်လည်း ခက်ခဲလှသောကြောင့် စေတီအုံ အဆင့် မတက်နိုင်ဘဲ၊ အောက်ခံ ကုလားကျောင်းတိုက်ဂူသာလျှင် တည်ရှိနေခဲ့လေသည်။

နဂါးရုံစေတီတော် (ပုဂံမြို့)

နဂါးရုံစေတီတော်မှာ ပုဂံမြို့ မြင်းကပါရွာ၏ တောင်ဖက် သုံးဖါလုံခန့်တွင် လမ်း၏အရှေ့ဖက်၌ ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၄၃၉-ခုနှစ်တွင် စောလူးမင်း နန်းတက်၍ မိဖုရား ဦးဆောက်ပန်း နတ်ရွာစံသဖြင့် ဥဿာမင်းသမီးတော် သီရိစန္ဒာဒေဝီကို မိဖုရားမြှောက်လေသည်။ ထိုအခါ ကျန်စစ်သားကိုလည်း အတွင်းတော်သို့ ခေါ်၍ ထားပြန်လေသည်။ တနေ့သောအခါ သီရိစန္ဒာဒေဝီနှင့် ကျန်စစ်သားတို့ ယခင် ပဲခူးမှ ခေါ်ဆောင်လာစဉ်ကပင် အငြိအစွမ်း ရှိခဲ့ဘူးသည့်အတိုင်း မောင်းမတို့က အထင်အမြင် လွဲမှားကာ စောလူးမင်းအား သံတော်ဦးတင်ကြလေရာ ကျန်စစ်သားကို အရာမှနှုတ်သိမ်း၍ ဒလသို့ပို့ရာ ဒလသို့မသွားမီ မြင်းကပါအရပ်တွင် အိပ်ပျော်နေစဉ် နဂါးတကောင်သည် ကျန်စစ်သား၏ ဦးခေါင်းဖက်မှလာ၍ အုပ်မိုးနေလေသည်။ ထိုအခါ ကျန်စစ်သား၏ မိဖုရား အပယ်ရတနာမြင်၍ ကျန်စစ်သားအား ပြောလေသော်၊ ငါကား

မချွတ်ကေန် မင်းဖြစ်ရမည်တည်း၊ မင်းဖြစ်သော် ဤအရပ်၌ ဘုရားတည်မည်ဟု အဓိဋ္ဌာန်ပြုတော်မူလေသည်။

ကျန်စစ်သားသည် သက္ကရာဇ် ၄၄၆ ခု-နှစ်တွင် မင်းဖြစ် တော်မူလေရာ၊ ၄၄၉-ခုနှစ်တွင် ယခင် နဂါးအုပ်စိုးခဲ့ဘူးသော နေရာ၌ စေတီတဆူတည်၍ နဂါးရုံဘုရားဟု ဘွဲ့သမုတ်တော် မူလေသည်။ အပယ်ရတနာ ပုန်းအောင်းရာအရပ်၌လည်း အပယ် ရတနာဘုရားတဆူ တည်ထားခဲ့လေသည်။ အပယ်ရတနာဘုရား မှာ နဂါးရုံဘုရားအနီး၊ လမ်း၏ အနောက်ဖက်တွင် ရှိလေသည်။

နန်းဘုရားစေတီတော် (ပုဂံမြို့)

နန်းဘုရား စေတီတော်မှာ ပုဂံမြို့တောင်ဖက်၊ မြင်ကပေါ် အနောက် မန္တဟာဘုရားနှင့် ကပ်လျက် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

အနော်ရထာမင်းသည် သုဝဏ္ဏဘုမ္မိသထုံပြည်မှ ပိဋကတ်တော်နှင့်တကွ မန္တဟာမင်းကို ဆောင်ကြဉ်းခဲ့၍ မြင်းကပေါ်အရပ်၌ ထားတော်မူရာ၊ မန္တဟာမင်း နတ်ရွာစံပြီးနောက်၊ ထိုမင်း၏ မြစ်တော်သော နာဂသမန်း အမတ်သည် ဘေးတော် မန္တဟာမင်း၏ နန်းတော်ကို နောင်အစဉ်အမှတ်ရစေရန်၊ ခြူးပန်း ခြူးနွယ်တို့ဖြင့် အဆန်းတကျယ်စီမံ၍ သက္ကရာဇ် ၅၅၀-ပြည့်နှစ်တွင် စေတီတော် တည်ထားလေသည်။

နာဂသမန်းသည် နရပတိစည်သူ မင်းကြီးထံ၌ ခစားတော်မူရာ၊ မိချောင်းကိုင်း၊ ဆင်၊ ကျားတို့ကိုင်း တယောက်ချင်းသတ်နိုင်စွမ်းသောကြောင့် အနန္တသုရိယဘွဲ့ကို ရရှိလေသည်။ တိုင်းပြည် အန္တရာယ်ရှိတိုင်း နှိမ်နင်းရ၍ အောင်မြင်သည်သာ များလေသည်။ ကောင်းမှုကုသိုလ်လည်း များစွာပြုလေသည်။ မင်းကြီးသည် နှစ်သက်တော်မူသဖြင့် မိဖုရားငယ်မှ ဖွားသော မင်းသမီး (ဇေယျသိင်္ခမင်းသား၏ နှမတော်)နှင့် ထိမ်းမြားတော်မူလေသည်။

နန်းဦးရွှေဘုံသာစေတီတော် (ကင်းတပ်မြို့)

နန်းဦးရွှေဘုံသာ စေတီတော်မှာ အထက် ချင်း တွင်း
ကင်းတပ်မြို့တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

အလောင်း မင်းတရားကြီးသည် မဏိပူရသို့ ချီတက်ရန်
ဗိုလ်မှူးတပ်မှူး စစ်သည်ရဲမက်တို့နှင့် ၁၁၂၀-ပြည့်နှစ် တန်ဆောင်
မုန်းလဆန်း ၂-ရက်နေ့တွင် ကျောက်မြောင်း မြို့မှ ရောဝတီ
မြစ်ကြောင်းစုန်ငါးနောက် ချင်းတွင်းမြစ်ကြောင်း ဆန်တက်ရာ
နတ်ကျွန်းတောင်မြေသို့ ဆိုက်ရောက်ကာ အောင်တပ်ချရပ်လေ
သည်။ ထိုနောက် မြစ်၏အနောက်ဖက်ကမ်း မော်လူးရွာမှ
ချောင်းရိုးလမ်းအတိုင်း ချီတက်ရာ၊ တာတထောင် ရောက်တိုင်း
လက်ဝဲလက်ျာရှိ သစ် ငါကြီးများတွင် ဆင်တရပ်အမြင့်၌ တွင်း
ဖောက်၍ ရုပ်ပွားတော်တဆူကျ သွင်းထားပူဇော်ခဲ့ရာ တမူးမြို့
အထိ ၂၉-ဆူနှင့် ကက်စိန်စခန်းအထိ ၄၉-ဆူ ပူဇော်ခဲ့လေသည်။

ထိုနောက် ပြာသိုလဆန်း ၁၄-ရက်နေ့တွင် မဏိပူရမြို့ကို
အောင်မြင်၍ အအုပ်အချုပ်ခန့်ထားခဲ့ပြီး ပြန်ခဲ့၍ တမူးမြို့မှတစ်ဆင့်

မော်လူးနတ်ကျွန်း တောင်မြေ စခန်းသို့ တပို့ တွဲလဆန်း ၁ ရက်
 နေ့တွင် ရောက်ရှိလေရာ၊ ထိုအရပ်ကို ကင်းတပ်တော်ဟု တွင်စေ
 လေသည်။ ထိုအရပ်တွင် ယာယီစံမြန်းသော နန်းတော်ဦး ကုန်း
 ထိပ်မော်တွင် ဓါတ်တော်များကို ဌာပနာလျက် စေတီတော်တဆူ
 တည်ထားလေသည်။ ရွှေဆင်းတု ငွေဆင်းတု များကိုလည်း
 ဌာပနာ၍ ဗိုလ်မှူး တပ်မှူးတို့ကလည်း ဆင်းတုများကို ဌာပနာ
 ခဲ့လေသည်။

စေတီတော်ကြီးပြီးလျှင် ရွှေထီးတင်တော်မူ၍ နန်းဦး
 ရွှေဘုံသာဟူ၍ သမုတ်တော် မူလေသည်။ စစ်ချီတက်ရာတွင်
 တပ်ဦး၌ ပင့်ဆောင်ကိုးကွယ်သော ဒက္ခိဏသဘာဝါ နှစ်ဆူအနက်
 တဆူမှာ နန်းတော်ရာ၌ ဆောက်လုပ်ခဲ့သော မင်းကျောင်းတွင်
 ပူဇော်ခံထားရှိခဲ့၍ ဆရာတော်အဆက်ဆက် ကိုးကွယ်ခဲ့လေသည်။

စေတီတော်ပျက်စီးသည်ကို ၁၂၅၁-ခုနှစ်တွင်း ကင်းတပ်
 မြို့ ညောင်ဝိုင်းဆရာတော်က ပြုပြင်ခဲ့၍ ၁၂၉၀- ပြည့်နှစ်တွင်
 ဒုတိယ ညောင်ဝိုင်းဆရာတော်နှင့် ဒီ ယကာများက ပြုပြင်ခဲ့၍
 ၁၃၁၄-ခုနှစ်တွင် ကလေးဝ တောကျောင်းဆရာတော် ဦးသာဂရ
 က ကြီးကြပ် ပြုပြင်ခဲ့ပြန်လေသည်။

ပုညရှင်စေတီတော် (စစ်ကိုင်းတောင်)

ပုညရှင် စေတီမှာ စစ်ကိုင်းတောင်ရိုး ပုညတောင်စွယ်
တွင် ကျိန်းဝပ်သော စေတီတော်ဖြစ်လေသည်။

ပုညရှင်တောင်ကို က ကုသန်ဘုရားလက်ထက်က သေလာ
ပဗ္ဗတတောင်ဟူ၍၎င်း၊ ကောဏဂုံ ဘုရား လက်ထက်က ဝဂ်စာရ
တောင်ဟူ၍၎င်း၊ ကဿပဘုရား လက်ထက်က ဓမ္မိကတောင်
ဟူ၍၎င်း၊ ဂေါတမဘုရား လက်ထက်တွင် နာဂဒတ္တဒတောင်ဟု
မည်တွင်စေခဲ့လေသည်။ ထိုနောက်တွင် ငဖါးတောင်ဟု တွင်ရာ
မှ ပုညရှင်စေတီကို အစွဲပြု၍ ပုညတောင်ဟူ၍ပင် ခေါ်ဆိုခဲ့လေ
သည်။ ပုညတောင်၊ ပုညရှင် စေတီ တို့ကို စာဆိုတော်
ဇေယျရန္တမိတ်နှင့် ရှင်ထွေးနာသိန်စသော ရှေးစာဆိုတို့ ဖွဲ့ဆိုခဲ့
ကြဘူးလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် ၃-ဝါမြောက်အခါက သုနာပရန္တ
တိုင်း စစ်ကိုင်းဒေသသို့ ကြွချီတော်မူခဲ့၍ စစ်ကိုင်းတောင်၌ ဇေတ
ဘိလူးအမှူးပြုသော ဘိလူး ၉-ကျိပ် ၉-ယောက်တို့အား တရား
ဟောကြားတော် မူခဲ့သည်ဟု မှတ်သားရလေသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့်

ငါတို့တောင်သို့ ကြွတော်မူ၍ ယုန်မင်းဖြစ်စဉ်က ကျင်လည်ခဲ့ဘူး
သော နေရာဖြစ်ကြောင်း ဗျာဒိတ်တော် ထားတော် မူသည်ဟု
လည်း ဆိုလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၆၇၄-ခုနှစ်တွင် တစ်စီးရှင်သီဟသူသည် ဝိဇယ
ပူပင်ပင်းယမြို့ကိုတည်ထောင်လေသည်။ ထိုမင်းလက်ထက် ဘေး
အိုးစဉ်ဆက် ကိုးကွယ်လာခဲ့သော သရီရမါတ်တော် ၇ ဆူ ကိန်း
အောင်းသော ရတနာကွမ်းခွက်တွင် မင်းကြီးသည် မါတ်တော်
ကိန်းအောင်းသည်ကိုမသိဘဲ ကွမ်းထည့်စားမိရာမှ ယားယံသော
အနာရောဂါရှိ ကွမ်းခွက်ကို ပန်းတိမ်သည် ငစိန်သင်ထံသို့ ပို့၍
ဖျက်ကြည့်စေရာ မါတ်တော်တို့ကို တွေ့ရလေသည်။ မါတ်တော်
နှစ်ဆူမှာ ပေနှင့်တူတွင် မြုပ်ဝင်နေသဖြင့် မါတ်တော် ၅-ဆူ
ကိုသာလျှင် မင်းကြီးထံသို့ ပို့ ဆက်လေရာ၊ မင်းကြီးက ကွမ်းခွက်
တော်၌ ရှေ့မယ်န ၇ ချက်ရှိသည်ကိုသိ၍ မါတ်တော် ၇-ဆူရှိတန်
ရာလျက် နှစ်ဆူကိုထိန်ဝှက်သည်ဟု ပန်းတိမ်သည်ငစိန်သင်ကို ဖမ်း
ဆီးစေလေသည်။

ငစိန်သင်သည် တူနှင့်ပေကိုထမ်းလျက် သန်လျက်ခုံကျန်
အရောက်ပြေး၍ လှေကြုံဖြင့်စစ်ကိုင်းဖက်သို့ ကူးပြီးနောက် ပုည
အမတ်ထံသို့ ရောက်ရှိလေသည်။ ထိုပုညအမတ်ကား စစ်ကိုင်းမြို့
တည် အသင်္ခယာစောယုန်း၏ အမတ်ဖြစ်လေသည်။ အမတ်ကြီး
သည် မါတ်တော်နှစ်ဆူ ရောင်ခြည်ကွန်မြူးသည်ကို ဖူးမြင် ရ၍
ငစိန်သင်ထံမှ ပေနှင့်တူကိုတောင်းယူပြီးလျှင် ကောင်းစွာ ပူဇော်
ပင့်ဆောင်သဖြင့် မါတ်တော်များ ပေနှင့်တူမှထွက်၍ ရတနာပန်း
တောင်း၌ တည်လေသည်။

အမတ်ကြီးလည်း ဓါတ်တော်များ အိမ်ဦး၌ ရိုသေမြတ်နိုးစွာ ကိုးကွယ်ထားရာမှ ပူဇော်မှုများ ကိုးကွယ်နိုင်အောင် ဌာပနာ၍ စေတီတည်လိုသဖြင့် ဓါတ်တော်ပတ္တမြားကြုပ်ကို ရွှေလင်ပန်းနှင့်တင်ကာ သင်ပုတ်ပုံပြု၍ မင်းမှုထမ်းတိုင်းအား စစ်ကိုင်းတောင်ရိုးရှိ တင်လိုရာအရပ်၌ တင်ထားခိုင်းလေသည်။ ထို အမှုထမ်းက ငဖါးတောင်ပေါ်၌ တင်ထားခဲ့သဖြင့် အဓိဋ္ဌာန်အတိုင်း ထိုငဖါးတောင်ထိပ်၌ သက္ကရာဇ် ၆၈၄-ခုနှစ်တွင် စေတီတော်ကိုတည်လေသည်။ ထိုတောင်ထိပ်၌ သီရိဓမ္မာအသောကမင်း တည်ခဲ့သော ဘုရားစေတီအဟောင်းပေါ်၌ ထပ်ငုံ၍တည်သည်ဟုလည်း ဆိုလေသည်။

ထိုအခါ အသင်္ခယာသောယုမ်းမင်း သိ၍ မိမိအားမတင်လျှောက်ဘဲ ဦးစွာစေတီတည်သည်ဟု ပူဇော်အမတ်နှင့် ငစိန်သင်တို့ကို ရေနှစ်၍သတ်စေသော်လည်း ရေသည် ထိုသူနှစ်ဦးကို မဖုံးနှစ်ဘဲ ပတ်ဝန်းကျင်၌သာ ရေဝှမ်း၍နေလေသည်။ ထိုအခါ အပြစ်မှလွတ်၍ မင်းနှင့်အမတ်တို့ စေတီတော်ကို အပြီးမုမ်းမံကာ ရွှေထီးအထွတ်ကင်တော်မူလေသည်။

ပူဇော်အမတ်တည်သဖြင့် ပူဇော်စေတီ၊ ပူဇော်ရှင်စေတီဟူ၍၎င်း၊ နောင်အခါ ဝါစဉ်ဘုရားပွဲတွင် ဦးစွာ ဆွမ်းကပ်ရာ ဖြစ်သဖြင့် ဆွမ်းဦးပူဇော်ရှင် စေတီဟူ၍၎င်း ခေါ်တွင်ခဲ့ကြလေသည်။

ထိုနောက် မင်းအဆက်ဆက် ကိုးကွယ် ပူဇော်ခဲ့ကြ၍ အင်းဝမိုးညှင်းမင်း လက်ထက်တွင် သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ ပင့်ဆောင်ခဲ့သော မေ့တော် ၄ ဆူအနက် နှစ်ဆူကို ပူဇော်ရှင်ဘုရား၌ ဌာပနာခဲ့ပြန်လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၉၂၀-ပြည့်နှစ်တွင် ဟံသာဝတီ ဆင်ဖြူရှင်မင်း
 ကင်း၊ သက္ကရာဇ် ၉၅၃-ခုနှစ်တွင် ငါးဆူဒါယကာ မင်းကင်း၊
 ၉၇၉-ခုနှစ်တွင် အနောက်ဖက်လွန်မင်းကင်း၊ ၁၀၀၂-ခုနှစ်တွင်
 သာလွန်မင်းကြီးကင်း၊ ၁၀၆၁-ခုနှစ်တွင် စနေ မင်း ကင်း၊
 ၁၁၃၅-ခုနှစ်တွင် ကုန်းဘောင် ဆင်ဖြူရှင်မင်းကင်း၊ ၁၁၄၇-
 ခုနှစ်တွင် ဘိုးတော်မင်းတရားကင်း၊ အသီးသီး မှမ်းမံပြုပြင်၍
 ဝတ္ထုကံမြေကျန်သီးတော်စသည် လှူဒါန်းပူဇော်ခဲ့ကြလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၆၅-ခုနှစ်မှစ၍ စစ်ကိုင်းတောင်ရိုး ဓနုဖြူ
 ချောင်ဆရာတော် အရှင်အရိယဝံသကကြီးမှူး၍ အဆောက်အဦ
 များ ထပ်ဖြည့်ဆောက်လုပ် ခဲ့လေသည်။ ၁၃၁၈-ခုနှစ် ဝါဆို
 လဆန်း ၉-ရက်နေ့တွင် ငလျင်ဒဏ်ကြောင့် ပုညရှင် စေတီတော်
 ကြီး အတန်ငယ်ပျက်စီးခဲ့ရာ ပြန်လည်ပြုပြင်မှမ်းမံပြီးခဲ့ လေသည်။

ပုညရှင်စေတီတော်မှာ ဖိနပ်တော် ၆၂-ပေ (၄၁ တောင်
 ၁-မိုက်) ဥာဏ်တော် ၁၃၃-ပေ (၈၈-ဘောင် ၂-မိုက်) ထီးတော်
 အမြင့် ၂၅-ပေ၊ ၁၀-လက်မ ရှိလေသည်။

ပတ္တမြားစေတီတော် (စစ်ကိုင်းတောင်)

ပတ္တမြား စေတီတော်မှာ စစ်ကိုင်းတောင်တန်း ငမါး
တောင်၏ အရှေ့မြောက်ယွန်း၊ ဝတ်ချက်ရွာ၏ အနောက်ဖက်
အမြင့် ၈၅၉-၆ မြင့်သော တောင်ထိပ်ထက်၌ ကျိန်းဝပ်သော
စေတီဖြစ်၍ ပတ္တမြားတောင်ကို အစွဲပြုကာ ပတ္တမြားတောင်ဟု
ခေါ်တွင်လေသည်။

ပတ္တမြားတောင်သည် ကကုသန် ဘုရားလက်ထက်တွင်
ဂန္ဓမာဒန တောင်ဟူ၍၎င်း၊ ကောဏဂုံ ဘုရားလက်ထက်တွင်
သီတာရက တောင်ဟူ၍၎င်း၊ ကဿပ ဘုရားလက်ထက်တွင် မာဏိ
ကဉ္စန တောင်ဟူ၍၎င်း၊ ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား လက်ထက်တွင်
ပတ္တမြားတောင်ဟူ၍၎င်း အမည်တွင်ခဲ့လေသည်။ မြတ်စွာဘုရား
သည် ၃-ဝါမြောက်တွင် ညီတော် အာနန္ဒာ ထေရ်နှင့်အတူ
သုနာပရန္တတိုင်း စစ်ကိုင်းဒေသသို့ ဒေစာရီကြာချီတော် မူခဲ့၍
ဇေတဝီလူး အမှူးရှိသော ဘီလူး ၉-ကျိပ် ၉-ယောက်တို့ကို တရား
ဟောကြား၍ ငမါးတောင်နှင့် ပတ္တမြားတောင် များသို့လည်း
ကြာချီလာကာ၊ ထိုတောင်ထက်၌ ရှေ့သမင် ဖြစ်ခဲ့ဘူးကြောင်းကို
ဗျာဒိတ်ထားတော် မူခဲ့သည်ဟု မှတ်သားရလေသည်။

သာသနာနှစ် ၂၁၈-ခုနှစ်တွင် နန်းတက်သော သီရိဓမ္မာ အသောက မင်းကြီးသည် စေတီပေါင်း ၈၄၀၀၀- တည်ထား ကိုးကွယ်ခဲ့ရာတွင် စစ်ကိုင်းတောင် ပတ္တမြားတောင်ထိပ်ရှိ စေတီ တော်မှာလည်း အပါအဝင် ဖြစ်ခဲ့လေသည်။ စစ်ကိုင်းမြို့တည် အသင်္ခယာ စောယုမ်းမင်းလက်ထက် အပြင်မုဋ္ဌော ၉-ဆူသတ်မှတ် ရာတွင် ပတ္တမြားစေတီ ပါဝင်ခဲ့လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၇၇၆-ခုနှစ်တွင် ပတူသင်္ခရာဇာသည် ပတ္တမြား စေတီကို ၃-ထပ်ငုံ၍ တည်လေသည်။ ၇၉၁-ခုနှစ်တွင် မင်းကြီးစွာ ၏ မိဖုရားကြီး စောဥမ္မာက ပတ္တမြားစေတီကို ဝတ္ထုကံမြေများ လှူတန်းခဲ့၍ သိမ်လည်းသမုတ်လေသည်။ အင်းဝမင်းအဆက်ဆက် တို့လည်း ပူဇော်ခဲ့ကြလေသည်။ ရေသွန်းပွဲများလည်း ကျင်းပခဲ့ လေသည်။

(ပတ္တမြားစေတီကို ဝတ်ချက်ရွာမှ ယာကြီးအမ အမည် တွင်သော မကြီးဆိုသူက ကျောက်မိကျောင်း သိုက် တွင်းမှ ပတ္တမြား ရတနာများရရှိသဖြင့် ထုခဲ့ရောင်းချ၍ စေတီတည်ထား ကိုးကွယ်ခဲ့သည်ဟူ၍လည်း စကားစဉ် ရှိလေသည်။)

အင်းဝမင်းရဲကျော်ထင် လက်ထက်တွင် ပတ္တမြားစေတီ၌ ရေသွန်းရာ၌ မိုးသည်းထန်စွာ ရွာခဲ့ဘူးလေရာ မိုးကောင်းဘုရား ဟူ၍ အမှတ်ပြုခဲ့ကြလေသည်။ ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင် ဘိုးတော် ဘုရား၏ မိထွေးတော် ဒလမြို့စားမိဖုရားက စေတီတော်ကြီးနှင့် တန်ဆောင်းကိုပြုပြင်ခဲ့၍ ၁၁၅၇-ခုနှစ် တပို့တံ့လပြည့်နေ့တွင် ဘိုးတော်ဘုရားကုယ်တိုင် ရေစက်သွန်းချခဲ့လေသည်။

၁၂၀၀-ပြည့်နှစ်တွင် ငလျင်ကြီးလှုပ်ရာ ပတ္တမြားစေတီ မှာ ငလျင်ဒဏ်ခံရလေသည်။ ၁၂၇၇-ခုနှစ်တွင်လည်း လေမိုးကျ သဖြင့် ထီးတော်မြေခလေရာ သံဃအဖွဲ့ကြီးက တာဝန်ယူ၍ မန္တလေးမြို့အနောက်ပြင် ဦးကျစ်လစ် ဇနီးမောင်နှံက ပြုပြင်ခဲ့ လေသည်။

ပတ္တမြားစေတီတော်သည် ဘိနပ်တော် ၃၈-ပေ၊ (၂၅- တောင် ၁-မိုက်) ဥာဏ်တော် ၄၃-ပေ၊ ၃-လက်မ (၂၈-တောင် ၂-မိုက် ၄-သစ်) ရှိလေသည်။

၁၃၁၅ ခုနှစ်မှစ၍ ပတ္တမြားစေတီတော် ပြုပြင်စောင့် ချောက်ရေး သံဃအဖွဲ့ကြီးက ကြီးမှူး၍တာဝန်ယူခဲ့ရာ ၁၃၁၈- ခုနှစ် ဝါဆိုလဆန်း ၉-ရက်နေ့တွင် ငလျင်လှုပ်ခဲ့သဖြင့် စေတီ တော် ကဲ့ပျက်သည်ကို ၁၃၂၀-ပြည့်နှစ်တွင် ပြန်လည်မွမ်းမံ တည်ထားခဲ့လေသည်။

ပတ္တမြားတောင်ပေါ်သို့ မော်တော်ကားလမ်းကို ၁၃၁၈ ခုနှစ်က ဖောက်လုပ်ခဲ့၍ ၁၃၂၁-ခုနှစ်တွင် တိုးတက်ပြုပြင်နိုင်ခဲ့ လေသည်။

ပြည်တော်ပြန်ဘုရား (ဇလွန်မြို့)

ပြည်တော်ပြန်ဘုရားရုပ်ပွားတော်မှာ ဇလွန်မြို့ ဘိုးပုဏ္ဏား ကုန်း၌ ကျိန်းဝပ်လေသည်။ မူလကျိန်းဝပ်ရာ နေရာ၌ မြစ်ကမ်း နှင့်နီး၍ ရေဝပ်သောကြောင့် ကုန်းမြင့်ဖို့၍ ရွှေ့ပြောင်းကိုးကွယ် ခဲ့ကြလေသည်။

ပြည်တော်ပြန်ဘုရားကို သာယာဝတီမင်းနှင့် ပုဂံမင်းတို့ လက်ထက် မင်းလှကျော်ထင် နော်ရထာဘွဲ့နှင့် မဟာသမန္တ မင်းခေါင်ဘွဲ့များ ချီးမြှင့်ခြင်းခံရသော ဇလွန်နှင့် ခဲပေါင် မြို့သူကြီး ဦးရွှေပွင့်က တည်ထားခဲ့ခြင်း ဖြစ်လေသည်။ ဦးရွှေပွင့် သည် ရပ်ရွာမှအလှူငွေကောက်ခံ၍ ရန်လွှင့်လှေတော်ဖြင့် နေပြည် တော်သို့ ဆန်တက်ကာ ဘုရင့်မယ်တော်ထံတွင်အခွင့်ပန်၍ နန်းဦး ၌ ကိုးကွယ်ရန် ထုလုပ်ထားသော ဖယောင်းပုံကို ၁၂၁၀-ပြည့် နှစ် တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့တွင် ကြေးသွန်းစေ၍ ဇလွန်မြို့သို့ ပင့်ဆောင်လာကာ၊ မာရ်အောင်မြင် ဘွဲ့တော်ဖြင့် တန်ဆောင်း ဆောက်လုပ် ကျိန်းဝပ်တော် မူစေလေသည်။ မြို့သူမြို့သားတို့ လည်း ဝမ်းမြောက်ကြည်ညိုစွာ ပူဇော်ကိုးကွယ်ကြလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၁၃-ခုနှစ်တွင် ပုဂံမင်းလက်ထက် အင်္ဂလိပ် မြန်မာ စစ်ဖြစ်ပွားရာတွင် ဇလွန်မြို့သည် ဗြိတိသျှလက်အောက်သို့ ရောက်ရှိပြီးနောက် 'တော်လှန်ထကြွသူများကို လိုက်လံတိုက်ခိုက် သော အင်္ဂလိပ်စစ်ဗိုလ် ဆာဂျွန်ချစ်သည် မာရ်အောင်မြင်ရုပ်ပွား တော်ကို ၁၂၁၄-ခုနှစ် ဝါခေါင်လတွင် သင်္ဘောဖြင့် ပင့်တင်၍ ကာလကတ္တားမြို့သို့ ပင့်ဆောင်သွားလေသည်။ သို့ရာတွင် ဝိတိုရိယ ဘုရင်မကြီး၏အမိန့်ဖြင့် ၁၂၁၅-ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန် လည်ပို့ဆောင်စေရာ ဇလွန်မြို့တွင် ဆိပ်ကမ်း မကောင်းသော ကြောင့် ဟင်္သာတဆိပ်ကမ်း ဆန်ကာတန်းတွင် ကျိန်းဝပ်စေခဲ့ လေသည်။ ထိုအခါ ဇလွန်မြို့အုပ် ဦးဆောင်းကြီးက လှေတော် ဖြင့် ပင့်ဆောင်ခဲ့၍၊ ဇလွန်မြို့မြောက်ပိုင်း ဆိပ်ကမ်းမှတင်ဆောင် ၍ ယာယီစံကျောင်းတွင် သီတင်းသုံးစေလေသည်။ ထိုအခါမှစ၍ ပြည်တော်ပြန်ဘုရားဟူ၍ ထင်ရှားလေသည်။

ထိုနောက် စံကျောင်းအနောက်ဖက်ရှိ ဆရာတော် ဦးဖြူ၏ ကျောင်းတိုက်တွင် နှစ်ကာလအတော်ကြာ ပင့်ဆောင်သီတင်း သုံးစေလေသည်။ သစ်သားပလ္လင်မှ အုတ်ဂူတည်ဆောက်၍ သစ် သား တန်ဆောင်းများလည်း အဆင့်ဆင့်ဆောက်လုပ် ပူဇော် ခဲ့လေသည်။ ထိုမှ မန္တလေးကျောင်းအနီးသို့၎င်း၊ သရက်တော ရှေ့သို့၎င်း ပြောင်းရွှေ့ စံတော် မူစေ၍ ၁၂၄၁- ခုနှစ်တွင် ဒေါ်နှင်းဖူးက အုတ်ပလ္လင်ထက်သို့ ပြောင်းရွှေ့ သီတင်းသုံးစေ လေသည်။ ထိုနောက်တွင် ရောဝတီမြစ်ရေလျှံခြင်းကြောင့် တာဝှိ

ခြင်း၊ တောင်ကုန်းဖို့ခြင်းများနှင့် စရပ်တန်ဆောင်းဆောက်လုပ်
 ခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး၊ ၁၂၆၃-ခုနှစ်တွင် တောင်ကုန်းပေါ်သို့
 ပြောင်းရွှေ့သီတင်းသုံးစေလေသည်။ ၁၂၇၀-ပြည့်နှစ်တွင် တမြို့
 လုံး ရေလွှမ်းမိုးသဖြင့် နေရာသစ်ရှာဖွေပြုပြင်ကာ ၁၂၈၀-ပြည့်
 နှစ် ကဆုန်လပြည့်နေ့တွင် ဘိုးပဏ္ဍားကုန်းသို့ ပင့်ဆောင်
 ကိုးကွယ် ခဲ့ကြပြန်လေသည်။ ၁၂၈၃-ခုနှစ်တွင် အလျား အနံပေ
 ၃၀-ရှိသော အုတ်ဂန္ဓကုဋ်တိုက်ကို ကုသိုလ်ရှင်များက တည်
 ဆောက် လှူတန်းခဲ့လေသည်။

ဖေၤတေၢ်ဦးဘုရား (အင်းလေး-နမ့်ဟူးရွာ)

ဖေၤတေၢ်ဦးရုပ်ပွားတေၢ်မျှားမှာ ရှမ်းပြည် အင်းလေး ကန်တွင်းရှိ နမ့်ဟူးရွာ ဂန္ဓကုဋိတိုက်ကြီးတွင် ကျိန်းဝပ်တေၢ်မူလေ သည်။ ရုပ်ပွားဆင်းတုတေၢ် ငါးဆူဖြစ်၍ ရွှေတုံးကြီးမျှား ကဲ့သို့ ဖူးမြင်ရလေသည်။ သရက္ခန်သားကို ထုလုပ်ပူဇော်ထားခြင်း ဖြစ် လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၄၅၄-ခုနှစ်တွင် နန်းတက်တေၢ်မူသော ပုဂံပြည့် ရှင် အလောင်းစည်သူ မင်းကြီးသည် ဖေၤတေၢ်ဖြင့် တိုင်းခန်း လှည့်လည်တေၢ်မူရာ၊ မလ္လာယုကျွန်းသို့ ရောက်သည်တွင် သရက္ခန် နံ့သာနှစ်တို့ဖြင့် ထုလုပ်သော ရုပ်ပွားတေၢ် ၅-ဆူကို ပင့်ဆောင် ကိုးကွယ်ခွင့်ရသဖြင့် ဖေၤတေၢ်ဦးတွင် ပင့်ဆောင်ကာ ပုဂံမြို့ တေၢ်သို့ ပြန်လေသည်။ ထိုနောက် ၄၅၇-ခုနှစ်တွင် ဖေၤတေၢ်စကြာ ဖြင့် တိုင်းခန်းလှည့်လည်တေၢ်မူပြန်ရာ၊ ရုပ်ပွားတေၢ် ၅-ဆူကို ပင့်ဆောင်လာခဲ့ရာ၊ ထန်းလေးစင်အရပ်သို့ ရောက်သောအခါ သပြေညိုတောင်တန်း ကာဆီးလျက်ရှိရာ၊ ခါးသန်လျက်ဖြင့် ခုတ် ဖြတ်ဖေၤတေၢ်ထွင်း၍ ဖေၤတေၢ်ဝင်ရောက် ပြန်လေသည်။ ဖေၤတေၢ် သည် ဖေၤတေၢ်ပေၤတေၢ်မူ ဆက်လက်၍ တောင်ခြေရင်းရှိ

သန်းထောင်အရပ်သို့ ဖေါင်ဆိုက်တော်မူသည့်အခါ ဖေါင်တော် ဦးတိုင် ပင့်ဆောင်ခဲ့သော ရုပ်ပွားတော် ငါးဆူကို ဌာပနာ၍ စေတီတည်ခဲ့လေသည်။ ထိုမှတစ်ဖန် ရမ္မာဝတီပြည် (သလဲဦးနယ် မြေနှင့် မိုင်းသောက်နယ်မြေစပ်ကြား ပေပင်ရွာ အနောက်ဖက်) သို့လည်း ထွက်ချီစံမြန်းခဲ့ပြန်လေသည်။

နှစ်ကာလ ကြာရှည်လွန်မြောက် ပြီးနောက် သက္ကရာဇ် ၇၂၁-ခုနှစ်တွင် ညောင် ရွှေ မြို့တော်ကို တည် ထောင် သော စော်ဘွားကြီး စီဆိုင်ဖ လက်ထက်တွင် သန်းထောင်ဘုရားဒေသရှိ တောချုံအတွင်း လိုဏ်ဂူမှ ရောင်ခြည်တော်ကုန်မြူးသဖြင့် စီဆိုင်ဖ သည် ပရိသတ်တို့နှင့်ထွက်ကာ ချုံတို့ကို ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်း ရှာဖွေ ရာ အလောင်းစည်သူ ဌာပနာခဲ့သော ရုပ်ပွားတော် ၅ဆူကိုဖူးတွေ့ ရလေသည်။

စော်ဘွားကြီးသည် ရုပ်ပွားတော်မြတ်တို့ကို ညောင်ရွှေမြို့ သို့ ပင့်ဆောင်ကိုးကွယ်ခဲ့၍ သီတင်းကျွတ်လဆန်း ၇-ရက်နေ့တိုင်း ဟော်နန်းတော်ဦးမှ ပြာသာဒ် မဏ္ဍာပ်တွင်းသို့ ပင့်ဆောင်၍ အများပြည်သူ ပူဇော်ခံလေသည်။ သက္ကရာဇ် ၉၇၇- ခုနှစ်တွင် ညောင်ရွှေစော်ဘွား မစောနန်းဖ စပ်နန်းဟေး လက်ထက်တွင် ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ စော်ဘွားတို့က မြို့တော်ကို ထိပါး တိုက်ခိုက် သဖြင့် ရုပ်ပွားတော်များကို အန္တရာယ်ကင်းရာ ညောင်ရွှေနယ် ရွှေအင်းတိမ်ဘုရားကြီး အရံစောင့်များရပ်ကွက်၌ ကျောင်းတော် ဆောက်လုပ်၍ ကျိန်းဝပ်စေလေသည်။ နှစ်စဉ် သီတင်းကျွတ် လဆန်း ၇-ရက်နေ့တွင်မူကား ရုပ်ပွားတော်များကို ညောင်ရွှေမြို့ သို့ ပင့်ဆောင် အပူဇော်ခံလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၃၃-ခုနှစ်တွင် ဖေါင်တော်ဦး ကျောင်း
 တော်ကို မီးသင့်သဖြင့် ရွာကြီးဘန်းပုံအရပ်သို့ ပြောင်းရွှေ့ပြီး
 နောက် ၁၂၄၃ ခုနှစ်တွင် သာလေးတိုက် နမ့်ဟူးရွာ၊ နမ့်ဟူး
 ကျောင်းတော်သို့ ပြောင်းရွှေ့ ကျိန်းဝပ်စေလေသည်။ ထိုမှအစဉ်
 အဆက်အားဖြင့် နှစ်စဉ် သီတင်းကျွတ်လတိုင်း ရုပ်ပွားတော်များ
 ကို အင်းလေးကန်တွင်း ၁၉-ဌာနသို့ ဒေသစာရိပင့်ဆောင်၍ အပူ
 ဇော်ခံလေ့ရှိ၍ ညောင်ရွှေမြို့တွင် ၂-ညဉ့်နှင့် ၃-ရက် ကျိန်းဝပ်
 တော်မှုစေလေသည်။ ထိုကာလအတွင်း သဘင်ကြီးစွာပူဇော်လေ
 ရှိလေသည်။ ထိုနောက်မှ ဌာနစဉ်အတိုင်း ကျောင်းတော်သို့ ပြန်
 လည်ပင့်ဆောင်လေသည်။

ရုပ်ပွားတော်များ ကြံချီအပူဇော်ခံရာ ဌာနများမှာ မူလ
 ကျောင်းတော်မှ အင်းတိမ်၊ ဟံသာရုံမ၊ ညောင်ရွှေမြို့၊ နမ့်သဲ၊
 လင်းကင်း၊ ကြေးစားကုန်း၊ မိုင်းသောက်၊ သလဲဦး၊ ငါးဖယ်
 ချောင်း၊ စရပ်ကြီး၊ ဘုရားပေါက်၊ နမ့်ပန်၊ နောင်တော၊ မန်ကျည်း
 ဆိပ်၊ ကျိုင်းခန့် မိုင်းပျိုး၊ အင်းပေါင်၊ ရွာကြီး ရေသာတို့ ဖြစ်လေ
 သည်။

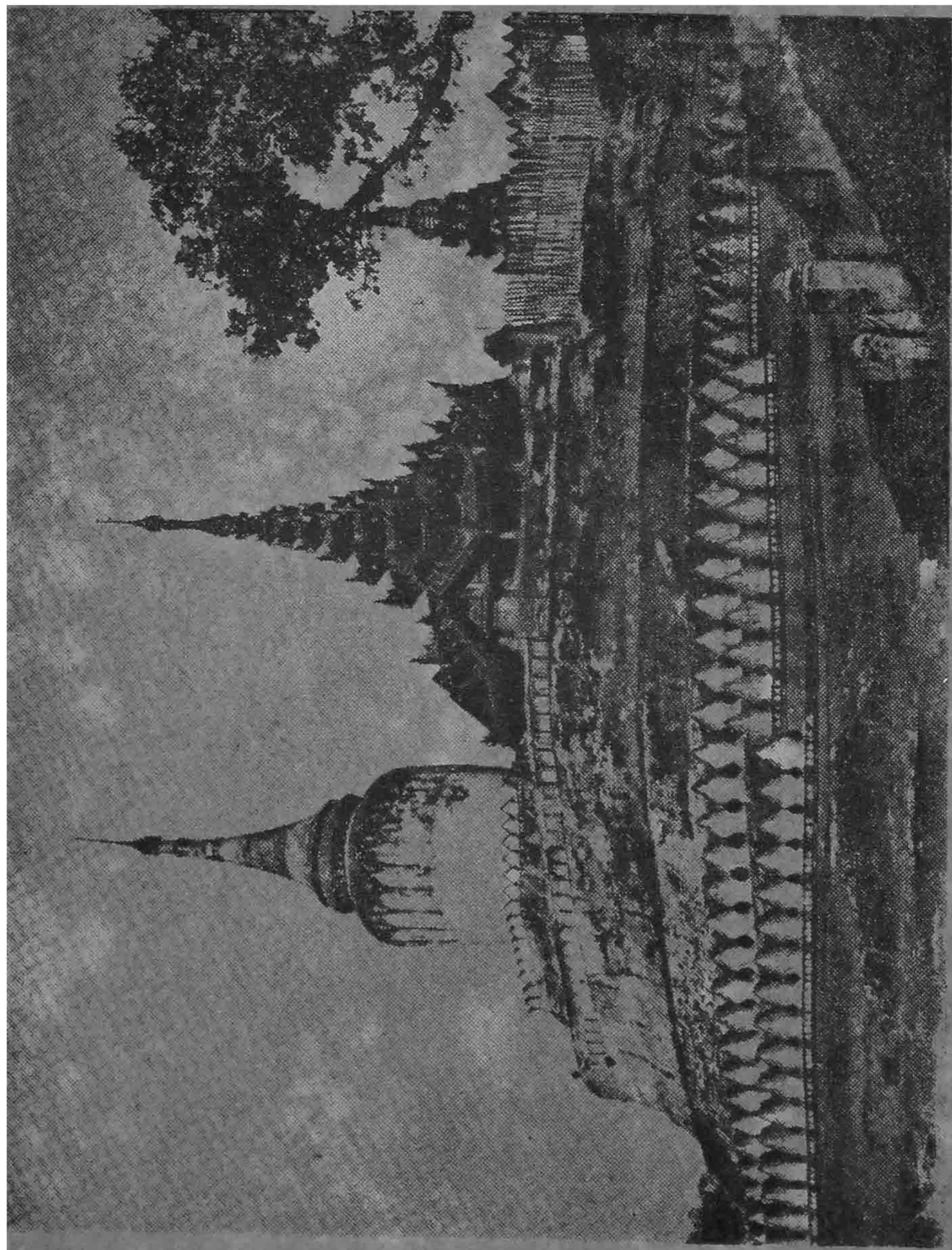
ဗူးဘုရားစေတီတော် (ပုဂံမြို့)

ဗူးဘုရားဟုထင်ရှားသော စေတီတော်မှာ ပုဂံမြို့ ရောဝတီ မြစ်ကမ်း ကျောက်မော်ရပ်အငူပေါ်တွင် ကျိန်းဝပ်တော် မူလေ သည်။

သက္ကရာဇ် ၂၉-ခုနှစ်တွင် (သမုဒ္ဒရာဇ်မင်း) သမုတိရာဇ် မင်းသည် ယုန်လွတ်ကျွန်းတွင် အရိမဒ္ဒနာဟု သမုတ်၍ မြို့တည်ခဲ့ လေသည်။ ထိုအခါတွင် ကျားကြီး၊ ဝက်ကြီး၊ ငှက်ကြီး ရှူးပျံတို့ နှင့် ဗူးပင်များသည် အန္တရာယ်ကြီးစွာ ပြုလေသည်။ နှိမ်နင်း၍ မရနိုင်အောင် ဖြစ်လေသည်။ ထိုကာလ၌ တ ကောင်း မင်း ရိုး စောထီး-အမည်ခံ လုလင်ပျိုသည် ပြုအိုလင်မယားထံ၌ ခိုလှုံ နေထိုင်ရာမှ လေးအတတ်ကို တတ်မြောက်သဖြင့် ရန်သူတို့အား ကောင်းစွာ ဖြိုဖျက်ပေးနိုင်သဖြင့် မင်းကြီးက သမီးတော် သီရိစန္ဒာ နှင့် ထိမ်မြား၍ အိမ်ရှေ့ အရာပေးလေသည်။

မင်းကြီး နတ်ရွာစံလျှင် စောထီးသည် ဆရာရသေ့ အား ဦးစွာနန်းတင်၍ သက္ကရာဇ် ၈၉-ခုနှစ်တွင် ပြုစောထီးမင်းအဖြစ်

(၅) နေပြည်တော် (၂) မြို့နယ်

နန်းတက်လေသည်။ နန်းတက်ပြီးနောက် ရန်အန္တရာယ် တို့အား နှိမ်နင်းရာ အောင်မြေအရပ်တို့၌ စေတီတော်များ တည်ထားခဲ့ရာ ဗူးပင်များကို ပယ်ရှင်းရာနေရာ၌ ဗူးဘုရားစေတီကို တည်ခဲ့လေ သည်။

ထိုစေတီတော်ကို မင်းအဆက်ဆက် ပြုပြင်ခဲ့၍ ကုန်းငူကို လည်း ကျောက်အုပ်ဖို့လျက် မှမ်းမံပြုပြင်ထား ခဲ့လေသည်။ စေတီ တော်ကျိန်းဝပ်ရာ ကျောက်စိုင်းမှာ ဗူးသီးပုံသဏ္ဍာန်ရှိသည်ဟု မှတ် ယူကြလေသည်။ လက်ရှိ စေတီတော်မှာ အဆင့်ဆင့်ပြုပြင်ခဲ့သော စေတီပင် ဖြစ်လေသည်။

ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် (ရန်ကုန်မြို့)

ဗိုလ်တထောင် စေတီတော်မှာ ရန်ကုန်မြို့ အရှေ့ပိုင်း ရန်ကုန်မြစ်ကမ်းအနီးတွင် တည်ရှိ ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

ဗိုလ်တထောင် စေတီတော်ကို ဥက္ကလာပမင်းကြီး တည် ထားခဲ့လေသည်။ ဥက္ကလာတိုင်းမှ တပုဿနှင့် ဖလိကတို့သည် မဟာသက္ကရာဇ် ၁၀၃-ခုနှစ် ၀၂ဆိုလဆန်း ၅-ရက်နေ့၌ မြတ်စွာ ဘုရားထံမှ ဆံတော်ခါတ်များကိုရရှိခဲ့ကြ၍ ဆံတော်ကိုပင့်ဆောင် လာခဲ့ရာ၊ ဥက္ကလာပမင်းကြီးသည် ဗိုလ်ခြေတထောင်နှင့် ဆင်း၍ ဆံတော်ကြိုရာအရပ်တွင်၊ ဆံတော်ကိုဌာပနာ၍ စေတီတော်တည် ထား ကိုးကွယ်တော်မူလေသည်။ ထိုစေတီတော်ကို ဆံတော်ဦး စေတီဟုခေါ်တွင်လေသည်။ မှန်ဘာသာဖြင့် ကျိုက်ဒေးအပ်ဘုရား ဟု ခေါ်တွင်လေသည်။

ကျိုက်ဒေးအပ်မှာ၊ ကျိုက်၊ဘုရား။ ထေး၊ လထေး၊အဖိုး ကြီး။ အတ်၊ တောင်းဆိုသည်ဟူ၍ အဖိုးကြီးများ ဆံတော် တောင်းသည်ဘုရားဟု အဓိပ္ပာယ်ဖော်လေသည်။ အချို့က လည်း ကျိုက်၊ဘုရား။ဒေး၊ကုန်း။ အပ်၊သာချင်းသည် ဟူ၍ သာချင်းသည်ကုန်း ဘုရားဟူ၍လည်း အဓိပ္ပာယ် ဖော်လေ

သည်။ ဥက္ကလာပမင်း၏ သားတော် ရေနစ်သေဆုံး၍ ဘုရား
ဝင်း၌ သင်္ဂြိုဟ်မြုပ်နှံသောကြောင့် မှန်နန်းဘုရား ဟုလည်း
ခေါ်ဆိုခဲ့ကြလေသည်။

ဗိုလ်တထောင် စေတီတော်ကို မင်းအဆက်ဆက် ပူဇော်
လှူဒါန်းခဲ့ကြရာ၊ ဘိုးတော်မင်းတရားလက်ထက်တွင် ရွှေကျင်မင်း
ကြီး ဦးခိုင်က ထပ်မံ ပြုပြင်ခဲ့လေသည်။ ၁၃၀၇-ခုနှစ် နတ်တော်
လဆန်း ၁၂-ရက်နေ့တွင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ဗုံးဒဏ်ကြောင့်
စေတီတော် ပြိုပျက်ခဲ့ရာ၊ ၁၃၀၉-ခုနှစ် ပြာသိုလဆုတ် ၉-ရက်နေ့
တွင် ပြန်လည်တည်ထား ခဲ့လေသည်။ ၁၃၁၅-ခုနှစ် ပြာသိုလ
ဆုတ် ၆-ရက်နေ့မှစ၍ ၇-ရက်တိုင် ထီးတော်တင်ခဲ့လေသည်။

စေတီပြိုပျက်ရာမှ ဓါတ်တော် နှစ်ဆူနှင့် ဆံတော်တဆူတို့
ကို ဓါတ်တော်ကြုပ်နှင့်တကွ စေတီတော် ဌာပနာတိုက်တွင် ထည့်
သွင်း ဌာပနာခဲ့လေသည်။

စေတီတော်သစ်မှာ ဥာဏ်တော် ၁၃၂-ပေ ၇-လက်မ မြင့်
၍ ဖိနပ်တော်ပတ်လည် ၃၇၆-ပေ ရှိလေသည်။ ငှက်ပျောဖူးမှာ
၁၉-ပေမြင့်၍ ထီးတော်မှ စိန်ဖူးတော်အထိ ၂၇-ပေ ၉-လက်မ
ရှိလေသည်။

မနုဟာဘုရား(ပုဂံမြို့)

မနုဟာဘုရားမှာ ပုဂံမြို့တောင်ဘက် မြင်းကပါအနီး
လမ်း၏အနောက်ဖက်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၄၀၀-ပြည့်နှစ်တွင် ပုဂံအနော်ရထာမင်းကြီး
သည် သထုံပြည်သို့ ပိဋကတ်တော်များ ပင့်ဆောင်ရန် ချီတက်ပြီး
နောက် ပိဋကတ်တော်များနှင့်အတူ သထုံမင်း 'မနုဟာအား
ခေါ်ဆောင်ခဲ့၍ မြင်းကပါအရပ်တွင် နေရာချထားတော်မူလေ
သည်။ မနုဟာမင်းသည် အာခံတိုင်းမှ စက်ပြောင်ပြောင် ထွက်
သည်တွင် အနော်ရထာမင်း ထိတ်လန့်၍ ဘုန်းတန်ခိုး ယုတ်နိမ့်
အောင်ပြုသဖြင့် စက်အရောင် ကင်းပျောက်လေသည်။ ထိုအခါ
မနုဟာမင်းသည် မာန်မာန်နိမ့်ချ၍ မိမိလက်ဝတ်တော် မနောမယ
ပတ္တမြားကို မြင်းကပါ သဌေးထံသို့ရောင်းချ၍ သီရိဇေယျဘုံ
အရပ်၌ သက္ကရာဇ် ၄၁၉-ခုနှစ် တပေါင်းလဆန်း ၆-ရက်နေ့တွင်
စေတီတဆူ တည်လေသည်။

စေတီအုတ်ကျောင်း လိုက်တွင်း၌ အလျား ၂၉ -တောင်
ရှိုသော ပလ္လင်တော်ထက်၌ ဥာဏ်တော် ၃၂-တောင်ရှိ ဆင်းတု
တော်တဆူ၊ လက်ဝဲလကျောတိုင်းတဆူစီ၊ ပေါင်း ၃-ဆူစီကို

တည်၍ အနောက်မျက်နှာတွင် ဥာဏ်တော် ၅၀ - တောင်ရှိ
လျောင်းတော်မှ ရုပ်ပွားတော်ကြီးကို တည်လေသည်။ ထိုနောက်
ဘဝအဆက်ဆက်မင်းဖြစ်၍ သူတပါး နိုင်နင်းခြင်းကို မခံရပါလို
၏ ဟု ဆုပန်လေသည်။

မနုဟာမင်းကို အစွဲပြု၍ မနုဟာဘုရားဟု တွင်လေသည်။
ရုပ်ပွားတော်သည် လိုဏ်ဂူပမာဏနှင့် ကျဉ်းကျပ်စွာ တည်ထား
သဖြင့် မင်းကြီးသည် အကျဉ်းအကြပ်နေရပုံကို ဘုရားဖူးသတို့၏
စိတ်၌ အာရုံထင်စေရန်ရည်၍ ထိုကဲ့သို့တည်ထားသည်ဟု ယူဆ
ကြလေသည်။

မဟာစေတီတော် (ပဲခူးမြို့)

မဟာစေတီတော်မှာ ပဲခူးမြို့အနောက်ဖက်တွင် ကျိန်းဝပ်
တော်မူလေသည်။

ဟံသာဝတီ ဆင်ဖြူရှင်၊ ဘုရင့်နောင်မင်းကြီးလက်ထက်
သက္ကရာဇ် ၉၃၈-ခုနှစ် ဒုတိယဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၃-ရက်နေ့တွင်
သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ ဓမ္မပါလမင်း လက်ဆောင်ပဏ္ဏာများနှင့်စွယ်တော်
တဆူ ဆက်သ လာလေသည်။

မင်းကြီးသည် မူလကပင် မြစ်အနောက်ဖက်တွင် ပုထိုး
စေတီတော်ကြီးတည်ရန် သဒ္ဓါထက်သန်တော်မူသဖြင့် ၉၂၁-
ခုနှစ် နယုန်လကစ၍ တောချုံတို့ကို ခုတ်ထွင် ရှင်းလင်းခဲ့၍
ဗညားသော၊ ဗညားဒလ၊ ဗညားပရံ၊ ဗညားကျန်းတော၊ သီရိဇေယျ
နော်ရထာ၊ သီရိဇေယျကျော်ထင်၊ နေမျိုးကျော်ထင်၊ နန္ဒ
ကျော်ထင်၊ ဟူသော အမတ်ကြီး ၈-ယောက်တို့က ကြပ်မတ်၍
ထိုနှစ်ဝါဆိုလဆန်း ၅-ရက်နေ့တွင် ဖိနပ်တော်ခင်း၍ လဆုတ်
၂-ရက်နေ့တွင် သံဃာတထောင်ကို ဆွမ်းလုပ်ကျွေးကာ ရွှေအုတ်
ငွေအုတ်တို့ကို စ၍စီလေသည်။

ထိုနောက် ရွှေအဆင်း ဓါတ်တော်-၆၀၊ ပုလဲအဆင်း
ဓါတ်တော် ၈၂၁၈၊ မြတ်လေးငုံအဆင်းဓါတ်တော်-၁၂၉၁၆

တို့ကို ပတ္တမြားစေတီတွင်ထည့်ကာ၊ ရွှေ၊ ငွေ၊ မိုးကြိုး၊ ကြေးနီ၊ စသည်စသည် အဆင့်ဆင့်ထပ်ငုံ၍ ဓါတ်တော်ပေါင်း - ၃၆၃၆၉ ဆူ၊ ရုပ်တုတော်များ၊ မင်းမိဖုရားအရုပ်များ စသည်တို့ကို ဌာပနာ တော်မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၉၂၂-ခုနှစ် ပြာသိုလပြည့်ကျော် ၂-ရက်နေ့ တွင် ထီးတော်တင်၍ ဆောင်းတော်မူသော မင်္ဂိုဠ်ကို လှူတော် မူလေသည်။ နန်းတော်ကိုဖျက်၍ မဟာ စေ တီ ပတ် လည် ဌာ ကျောင်းကြီးလေးကျောင်း ဆောက်လုပ်လေသည်။ ကျောင်း စရပ် အသီးသီးနှင့် ရွှေကိုယ်လေး လှူတော်မူ၍၊ ၉၂၃-ခုနှစ် တန်ခူးလပြည့်ကျော် ၆-ရက်နေ့တွင် ပဉ္စင်းတံထောင် ခံတော် မူလေသည်။ ထိုနေ့တွင် မဟာစေတီတော်ကို ရွှေကိုယ်လေး မျက်ပါးခတ်၍ သင်္ကန်းကပ်တော်မူလေသည်။ ပဲ့တော်မှာ ခြိမ်းခြိမ်း သဲ စည်ကားလှလေသည်။

မဟာစေတီတော်သည် တည်စဉ်က ဥာဏ်တော်အတောင် ၁၅၀၊ ဖိနပ်တော်အတောင် ၁၀၀-ရှိလေသည်။

နှစ်ကာလကြာရှည်၍ စေတီတော်ပြိုပျက်ခဲ့ရာ လွတ်လပ် ပြီးသောကာလတွင် ဒါယကာအများ စုပေါင်း၍ ပြုပြင် တည် ထားခဲ့ကြပြန်လေသည်။

(၉၂၁-ခုနှစ် နတ်တော်လဆန်း ၁၄-ရက်၊ နန်းတော်မှ မဟာစေတီသို့ ဓါတ်တော်ပို့ သောနေ့တွင် ဘုရင့်နောင်၏မိဖုရား ကြီး ရာဇဒေဝီမှ သွီးတော်တပါး ဖွားမြင်သဖြင့် ရာဇာ ဓါတု ကလျာဟု အမည်ပေးလေသည်။)

မဟာဗောဓိစေတီတော်(ပုဂံမြို့)

မဟာဗောဓိ စေတီတော်မှာ ပုဂံမြို့ရိုးအတွင်း၊ ဗူးဘုရား၏ အရှေ့တောင်ဖက်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၅၇၃ ခုနှစ်တွင် နားတောင်းများမင်းဟု တွင်သော ဇေယျသိင်္ခမင်းသည် ပုဂံပြည်တွင် နန်းတက်တော်မူရာ နန်းစံ ၄-နှစ်မြောက် သက္ကရာဇ် ၅၇၇-ခုနှစ်တွင် မဇ္ဈိမဒေသမှ ဓာတ်တော်မေတော် လက်ဆောင်တော်များနှင့် မဟာဗောဓိပင် အရပ်၌ တည်ထားကိုးကွယ်သော စေတီတော်ပုံ ထုလုပ်ထား သည့် ပုံတော်စေတီတော်တဆူကို ဆက်သ လေသည်။

မင်းကြီးလည်း လွန်စွာနှစ်သက် အားရတော်မူ၍ ထို ပုံတော်အတိုင်း ဓါတ်တော်မေတော်တို့ကို ဌာပနာ၍ စေတီတော် တဆူ တည်ထားလိုသောကြောင့် မူးမတ်တို့အား အမိန့်ထုတ်ပြန် ၍ ကျွမ်းကျင်သော ပန်းရံတို့နှင့် မဟာဗောဓိ စေတီပုံတော် အတိုင်း စေတီတော်တည်၍ ဘုံတော်ကိုလည်း မဟာဗောဓိဟူ၍ ပင် သမုတ်တော်မူလေသည်။ စေတီတော်ပတ် ဝန်း ကျင်၌ ဗုဒ္ဓဂယာ မဟာဗောဓိအရပ်၌ တည်သော သတ္တဌာနကဲ့သို့ သတ္တဌာန စေတီ ၆ - ဆူ ဝန်းရံ၍ တည်တော်မူပြန်လေသည်။ စေတီတော် ဆွမ်းဝတ် ဆီမီးဝတ်များအတွက် နယ်သတ်မှတ်၍ အကောက်အခွန်တော်များ လှူတန်းလေသည်။

မဟာမြတ်မုနိဘုရား (နမ့်ဆမ်မြို့)

မဟာမြတ်မုနိဘုရားမှာ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း နမ့်ဆမ်မြို့ နှင့် တမိုင်ကွာ ရှေ့စကားပင်တောင် (ဝိန်းထွန်းစံ) ပေါ်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

မဟာမြတ်မုနိ ရုပ်ပွားတော်ကြီးကို သက္ကရာဇ် ၁၁၄၃-ခုနှစ်က တောင်ပိုင်နယ် ကွန်ဟယ်ရှာဇာတိ ပလောင်ဘုန်းတော်ကြီး သုဓမ္မာဆရာတော် ဦးဂဠုန်ဘွဲ့ခံ၊ ဦးစန္ဒာကြီးမှူး၍ ပဉ္စလောဟာဖြင့် သွန်းလုပ်တော်မူခဲ့လေသည်။ ထို့နောက် ပေ ၅၀၀၀-ကျော်မြင့်သော ရှေ့စကားပင် တောင်ပေါ်သို့ ပင့်ဆောင်၍ ကိုးကွယ်ထားခဲ့လေသည်။

ဘုရားကြီး၏ ပထမ မကိုဋ်တော်မှာ ရွှေချိန် ၅-ပိဿာ ၉၈-ကျပ်ရှိ၍ နဝရတ်ကျောက်မျက်ရတနာတို့ဖြင့် ပူဇော်ထားရာ ငွေနှစ်သိန်းနီးပါးခန့် တန်ဘိုးရှိလေသည်။ ၁၂၉၆-ခုနှစ် ကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၁-ရက်နေ့ညတွင် မကိုဋ်တော်ကို လူမသမာများ ခိုးယူသွားသဖြင့် စော်ဘွားကြီး ခွန်ပန်းစိန်ကကြီးကြပ်၍ ရွှေချိန်

၄-ပိဿာကျော်နှင့် ကျောက်မျက် ရတနာတို့ဖြင့် မကိုဋ်သစ် ပြုလုပ်ကာ ၁၂၉၈-ခုနှစ် တပေါင်းလပြည့်နေ့တွင် တင်လှူလေသည်။ တောင်ပိုင်းနယ် ဆဋ္ဌမဂိုဏ်းချုပ် ဦးဇနိယက ကျောက်မျက်စီချယ်သော ရွှေစလွယ်တော်ကြီးကို တင်လှူလေသည်။

ရုပ်ပွားတော်ကြီးမှာ စမ္မခံမှ မဏိတော်အထိ ဥာဏ်တော် ၇-တောင် တမိုက်ရှိလေသည်။

မဟာမြတ်မုနိဘုရား (မန္တလေးမြို့)

မဟာမြတ်မုနိ ရုပ်ပွားတော်မှာ မန္တလေးမြို့ တောင်ဖက်၊ အမရပူရမြို့၏ မြောက်ဖက်တွင် ကျိန်းဝပ်စံနေတော်မူလေသည်။ ရခိုင်ပြည်မှ ပင့်ဆောင်ကိုးကွယ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

မဟာသက္ကရာဇ် ၉၇-ခုနှစ်တွင် ရခိုင်ပြည်၌ သီရိရာဇာ မင်းနှင့် ကုမာရီဒေဝီတို့မှ ဖွားမြင်သော စန္ဒသုရိယ မင်းသား သည် မင်းအဖြစ်သို့ ရောက်လေသည်။ တရံခါတွင် စန္ဒသုရိယ မင်းသည် မဇ္ဈိမဒေသ၌ ဘုရားပွင့်တော်မူကြောင်းကို ကြားသိရ သဖြင့် ဘုရားရှင်အား ဖူးမြင်လိုစိတ် ထက်သန်ပြင်းပြတော်မူလေ သည်။ ထို့ကြောင့် မူးမတ်တို့နှင့် တိုင်ပင်လျက် မြတ်စွာဘုရား အား ၇-ရက်တိုင် ပူဇော်ရည်မှန်း၍ တောင်းတ ဆုပန်ကြလေ သည်။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရား သိမြင်တော်မူ၍ ညီတော်အာနန္ဒာ နှင့် ရဟန္တာ ၅၀၀-တို့ကိုပါ ခေါ်ဆောင်လျက် မဟာသက္ကရာဇ် ၁၁၃-ခု ကဆုန်လပြည့်နေ့တွင် ရက္ခပူရတိုင်း၊ ဓညဝတီရခိုင်ပြည် သို့ ကြွရောက်၍ မြို့အနောက်မျက်နှာ ကစ္ဆပနဒီ မြစ်အရှေ့ဖက် ကမ်း သေလာဂီရိတောင်သို့ ရောက်ရှိတော်မူလေသည်။

စန္ဒသုရိယ မင်းသည် မြတ်စွာဘုရား ကြွချီတော်မူလာ
 ကြောင်း ကြားရလျှင် အားရဝမ်းမြောက်စွာဖြင့် သေလာဂီရိ
 တောင်သို့ သွားရောက်ဖူးမြော်ကာ တရားနာကြားပြီးလျှင် နန်း
 တော်သို့ ကြွတော်မူရန် ပင့်လျှောက်လေသည်။ နန်းတော်တွင်
 မြတ်စွာဘုရားအား ၇-ရက်ပတ်လုံး ဆွမ်းလုပ်ကျွေး၍ ပရိသတ်
 နှင့်အတူ တရားနာ ကြား လေ သည်။ ရှေ့ ကျောင်း တော် ကြီး
 ဆောက်လုပ်၍လည်း လှူတန်းလေသည်။ မြတ်စွာဘုရားသည်
 မဇ္ဈိမဒေသသို့ ပြန်လည် ကြွရောက်မည်ရှိသောအခါ စန္ဒသုရိယ
 မင်းက ပူဆွေးသောကရောက်၍ လှူအပေါင်းတို့ အစဉ်ပူဇော်ရန်
 နိမိတ်ကိုယ်စား ချီးမြှင့်တော်မူရန် လျှောက်ထားလေရာ၊ မြတ်စွာ
 ဘုရားက ခွင့်ပြုတော်မူလျှင် ရတနာ ၆၅-တင်းကို ကြိုချက်၍
 ဓညဝတီမြို့၏ အရှေ့မြောက်ထောင့် သီရိမကုဋ္ဌတောင်ထိပ်တွင်
 ရုပ်ပွားတော် သွန်းလုပ်လေသည်။ ထိုအခါတွင် ရုပ်ပွားတော်
 ဦးခေါင်းမစေ့ဘဲ ကွဲကွာနေသဖြင့် အကြိမ်ကြိမ် ပြန်လည်သွန်း
 လုပ်သော်လည်း မရဘဲရှိလေလျှင် မြတ်စွာဘုရားသည် ရင်ငွေ
 တော်ယူ၍ ၇-ကြိမ်ထည့်တော်မူရာ ရုပ်တုတော်သည် ကောင်းစွာ
 စေ့စပ်၍ သက်ရှိထင်ရှား မြတ်စွာဘုရားနှင့် မတိုမိုယိုမိုရှိလေ
 သည်။ ထိုအခါကား မဟာသက္ကရာဇ် ၁၁၃-ခုနှစ် ကဆုန်လပြည့်
 ကျော် ၁ ရက်နေ့ ဖြစ်သတည်း။

မြတ်စွာဘုရား ပြန်ကြွတော်မူလေလျှင် စန္ဒသုရိယမင်း
 သည် ရုပ်ပွားတော်ကို ကောင်းစွာပူဇော်၍ ဂန္ဓကုဋ္ဌတိုက်ကို
 ဆောက်လုပ်၍ ကျိန်းဝပ်စေတော်မူလေသည်။ မင်းအဆက်ဆက်
 တို့လည်း ကိုးကွယ်ပူဇော်ကြလေသည်။

မဟာမြတ်မုနိ-ဘုရားပုံတော် (မန္တလေးမြို့)

သက္ကရာဇ် ၁၁၄၆-ခုနှစ်တွင်ကား အင်းဝဘုရင်သည် မဟာမြတ်မုနိရုပ်ပွားတော်ကို ကိုးကွယ်ရန် ဆန္ဒပြင်းပြထက်သန် လှသဖြင့် အိမ်ရှေ့မင်းက ဗိုလ်မင်းသီရိကျော်ထင်နှင့်အတူ သွား ရောက်ပြီးလျှင် စစ်သည်တပ်သားအများနှင့် ထိုနှစ် တပို့တွဲ လဆန်း ၁၀-ရက်နေ့တွင် ရုပ်ပွားတော်ကို ဖေါင်တော်နှင့်တင် ကာ ပင့်ဆောင်၍ ပိုးချည်ကျန်းတပ်တော်သို့ ရောက်တော်မူလေ သည်။ ထိုနောက် တောင်ကုပ်ဆိပ်မှ ဥယျာဉ်ကြောင်းဖြင့် ယန္တရားရထားဖြင့် ပင့်ဆောင်တော်မူကာ ပန်းတောင်းမြို့ဆိပ်မှ ရောဝတီမြစ်ကြောင်းအတိုင်း ဖေါင်တော်ဖြင့်တဖန် ပင့်ဆောင်ခဲ့ ပြန်ရာ၊ ၁၁၄၇-ခုနှစ် ကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၂-ရက်နေ့တွင် စစ်ကိုင်းဆိပ်သို့ ဆိုက်လေသည်။ မင်းတရားကြီးသည်၊ လည်ပင်း ထိနစ်သော မြစ်ပြင်သို့ဆင်း၍ ကြိုယူပင့်ဆောင်ကာ၊ အမရပူရ မြို့တော် မြောက်ယွန်းတွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူစေ၍ ပြသဒိ တန်းဆောင်း ဆောက်လုပ်ပူဇော် ကိုးကွယ်ခဲ့လေသည်။

ကုန်းဘောင်မင်း အဆက်ဆက်တို့လည်း ပူဇော်လှူဒါန်း ကြရာ ၁၁၅၂-ခုနှစ် တော်သလင်း လပြည့်ကျော် ၁၁-ရက်နေ့ တွင် ရွှေသင်းကျစ်ကို လှူတော်မူ၍ ကျိဝန်မင်းကြီး ကလည်း စောင်းတန်း ဆောက်လုပ်လေသည်။ ၁၁၅၃-ခုနှစ်တွင် တရုပ်မြို့ စား မိဖုရား သုသိရိမင်္ဂလာဒေဝီက အာရုံခံတန်ဆောင်း ဆောက် လုပ်ပြန်၍ ၁၁၆၁-ခုနှစ်တွင် တောင်ငူမြို့စား သုသိရိ မဟာဓမ္မ ရာဇာက ဂန္ဓကုဋ်ကို ပြုပြင်ပြီးလျှင် ၁၂၀၄-ခုနှစ်တွင် မြောက်နန်း မိဖုရား သီရိပဘာနန္ဒာဘိ ရတနာဒေဝီက မြောက်မျက်နှာ ဂန္ဓ ကုဋ်ပြာသဒိ၊ မဟာရိတံတိုင်း၊ မီးတားတို့ကို တည်လုပ်လှူတန်း

လေသည်။ အမရပူရ စတုတ္ထနန်းစံ မင်းတရားကလည်း နဝရတ် ၉-ပါး မကိုဋ်တော်၊ နရကင်း၊ ဒုရင်၊ စလွယ်တော်များကို ဆက်ကပ် လှူဒါန်းလေသည်။

မင်းတုန်းမင်းကြီး၏ မြောက်နန်းမိဖုရား သီရိသု မဟာ ရတနာဒေဝီကလည်း ဂန္ဓကုဋ္ဌိ ပြာသာဒ်တော်ကို မွမ်းမံပြုပြင်၍ ၁၂၄၅-ခုနှစ် ကဆုန်လဆန်း ၁၀-ရက်နေ့တွင် မင်းတုန်းမင်းကြီး က ကနကဒဏ် ထီးဖြူတော်ကို လှူတန်းလေသည်။ ၁၂၄၅- ခုနှစ် နှောင်းတန်ခူးလဆန်း ၁၃-ရက်နေ့တွင် မဟာမုနိပြာသာဒ် တော်၊ စောင်းတန်းတော်များကို မီးခ၍ ရွှေသားမကိုဋ်၊ နားပန်၊ စလွယ်၊ သင်္ကန်းတော်များ ပျက်စီးလေရာ၊ ရွှေချိန် ၅၄-ပိဿာခွဲ ကျော် ပြန်လည်စုဆောင်းရရှိ၍ ၁၂၄၆-ခုနှစ်ဦး တန်ခူးလဆုတ် ၇-ရက်နေ့မှစ၍ ပြန်လည်ပြုပြင်ကာ၊ ထိုနှစ် ကဆုန်လဆန်း ၁၀- ရက်နေ့တွင် မကိုဋ်တော်ကို သွန်းလုပ်တော်မူ၍ ရွှေပုဇွန်သင်္ကန်း တော် ကပ်လှူလေသည်။ ၁၂၄၆-ခုနှစ် ဝါဆိုလဆန်း ၁၃-ရက် နေ့တွင် မကိုဋ်တော်ကပ်လှူ၍ ရွှေပုဇွန်သင်္ကန်းတော် ကပ်လှူပြန် ရာ သင်္ကန်းတော်ရွှေချိန် ၁၀၀-ပိဿာမျှ ရှိလေသည်။

၁၂၆၀-ပြည့်နှစ်တွင် အနာသပိဏ် သူမြတ်က အုတ် ပြာသာဒ်တော် ဆောက်လုပ်လှူတန်းခဲ့၍ ၁၂၇၈-ခုနှစ်တွင် လေ ခ၊ သဖြင့် ပြာသာဒ်ထီးတော် မြေကျပြန်ရာ မိုင်းပျဉ်ရပ်စောက် စော်ဘွားက ထီးတော်ကို၎င်း၊ ညောင်ရွှေစော်ဘွားက ငှက်မြတ် နားတော် စိန်ဖူးတော်ကို၎င်း လှူတန်းပြန်လေသည်။ ၁၂၈၁- ပြည့်နှစ် ဝါခေါင်လဆုတ် ၄-ရက်နေ့တွင် ထီးတော် တင်ခဲ့လေ

သည်။ ၁၃၀၄-ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်တပ်တို့ မြေလှန် စံနှစ်ဖြင့် မန္တလေးမြို့ကို မီးရှို့ရာ၌ ဘုရားကြီး မြောက်ဖက်နှင့် အနောက်ဖက် စောင်းတန်းများ မီးခင်္ဂလေသည်။ ၁၃၁၀-ပြည့်နှစ် တော်သလင်းလတွင် မြောက်ဖက်စောင်းတန်းကို ပြန်လည် တည်ဆောက်ပြီးလေသည်။

မဟာမြတ်မုနိ ရုပ်ပွားတော် ဓမ္မခံမှ မကိုဋ်တော် အဆုံး ဉာဏ်တော် ၁၅-ပေတိတိရှိ၍ ဓမ္မခံအမြင့် ၁-ပေ ၄-လက်မ ရှိလေသည်။ ဒူးတော်အစွန်းနှစ်ဖက် အကွာအဝေးမှာ ၈-ပေ ၆-လက်မရှိလေသည်။

မဟာမြတ်မုနိဘုရား (မော်လမြိုင်မြို့)

မဟာမြတ်မုနိ ရုပ်ပွားတော်မှာ မော်လမြိုင်မြို့ အရှေ့ဖက် တောင်ရိုးတန်းပေါ်၌ ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

၁၂၄၀-ပြည့်နှစ်တွင် ရတနာပုံနေပြည်တော်၌ နန်းတွင်း ရေး ရှုပ်ထွေးပြီးနောက် သီပေါဘုရင် နန်းတက်တော် မူလေရာ၊ ထီးမေ့နန်းမေ့နှင့်ပတ်သက်၍ မင်းတုန်းမင်းအား အကြံပေး မိန့်ကြားခဲ့သော ဝဇီရာရာမ ဆရာတော်နှင့် သင်္ဂဇာ ဆရာတော်တို့ သည် နေပြည်တော်ကိုစွန့်၍ မော်လမြိုင်မြို့သို့ ကြွရောက်တော်မူ လေသည်။ စိန်တုံးမိဖုရားကြီးလည်း ဆရာတော်ကို ကိုးကွယ်ရင်း ရှိ၍ လိုက်ပါလာလေသည်။ ကာလရှည်ကြာလေသော် မန္တလေး မြို့တော်ရှိမဟာမြတ်မုနိရုပ်ပွားတော်ကိုဖူးမြင်လိုစိတ်ထက်သန်ဖြစ် ပေါ်လေသောကြောင့် မော်လမြိုင်မြို့နေ လူအများလည်း အစဉ် မကွာ ဖူးမြော်ရစေရန် ဝဇီရာရာမဆရာတော်သည် ကျောင်းအမ ဒေါ်ရွှေပွင့်အား မိန့်ကြားသဖြင့်၊ ဒေါ်ရွှေပွင့်သည် အဖေဖော်များ နှင့်အတူ မန္တလေးမြို့သို့ သွားရောက်၍ မဟာမြတ်မုနိ ပုံတော်ကို

ကူးယူကာ၊ ကျိုက်သလ္လံ ကုန်းတော် မြောက်ဖျား တောင်စွယ်၌
၁၂၆၆-ခုနှစ် ကဆုန်လဆန်း ၁၄-ရက်နေ့တွင် မဟာမုနိ ရုပ်ပွား
တော်ကို သွန်းလုပ်လေသည်။

သွန်းလုပ်ရာတွင် ရှေ့သား ၁၈၄၃-ကျပ်၊ ငွေသား ၆၂၈၄
ကျပ်ထည့်သွင်း သွန်းလုပ်၍ ၈၂ နာပတီအမည်ရှိ အိန္ဒိယတိုင်းသား
မဒရာစီလူမျိုးတဦးက ၂၃-ရတီရှိ ပတ္တမြားကို သင်းကျစ်တော်၌
ချယ်လှယ်ရန် လှူတန်းလေသည်။

မဟာသကျသီဟဘုရား (မန္တလေးမြို့)

မဟာသကျသီဟ ရုပ်ပွားတော်မှာ မန္တလေး မြို့တွင်း အောင်နန်းရိပ်သာရပ်၌ ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

အင်းဝ စတုတ္ထမြို့တည် ဘကြီးတော်မင်းတရားသည် ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်ကြီးတဆူ တည်ထား ကိုးကွယ်လိုသောဆန္ဒဖြင့် ၁၁၆၆-ခုနှစ်မှစ၍ မြေညက်ကို၎င်း၊ ဖယောင်းပုံတော် ကို၎င်း၊ အရိမေတ္တေယျ ဘုရားရှင်၏ ဥာဏ်တော်အတိုင်းအတာ ကျမ်းဂန်ထွက်အတိုင်းသွန်းထုစေပြီးလျှင် ၁၁၈၈-ခုနှစ် တပေါင်းလပြည့်ကျော် ၁၃ ရက်နေ့တွင် ကြေးနီ၊ သလုံ၊ ကြေးစင် ပိဿာ ၁၆၀၀၀၊ ငွေစင် ၁၀၀၀၊ ရွှေစင် ၁၀၀၀ စုစုပေါင်းလျက် ကိုယ်တိုင် သွန်းလုပ်တော်မူလေသည်။ မင်းညီမင်းသား မူးမတ်တို့ကလည်း ရှေ့ငွေရတနာများ ထည့်ဝင်၍ သွန်းလောင်းကြလေသည်။

ရုပ်ပွားတော်ကြီးပြီးမြောက်သောအခါ မဟာသကျသီဟ ဘွဲ့တော်ဖြင့် အနေကဇာတင်၍ မဟာမြတ်မုနိစေတီ အနောက်လေးထပ်ကျောင်း နေရာတွင် ဘုံ ၇-ဆင့်ရှိ ပြာသာဒ်ဆောက်လုပ်၍ ကျောက်ဖြူပလ္လင်တော်ထက်၌ ပင့်ဆောင်ကိုးကွယ်တော် မူလေသည်။ သွန်းလုပ်ရာ၌ ကြပ်မပ်သောပန်းတည်းဝန်အားချွန်းတောင် မြို့ကိုစားစေ၍ အမှုထမ်းတို့အားလည်း ဆုလာပ်ချီးမြှင့်လေသည်။

၁၂၀၉-ခုနှစ်သို့ ရောက်သောအခါ ရုပ်ပွားတော် တန်ဆောင်းပြာသာဒ်ပျက်စီးသဖြင့် ပုဂံမင်းက ထိုနှစ် ဝါခေါင်လွန်း ၂-ရက်နေ့တွင် ဖေါင်တော်၊ လှော်ကားတော်တို့ဖြင့် အမရပူရ မြို့သို့ ရုပ်ပွားတော်ကို ရွှေ့ပြောင်း ပင့်ဆောင်ကာ အမရပူရ အနောက် မဟာဝိဇယရံသီစေတီတော် တောင်ဖက်တွင် ဘုံ ၅-ဆင့်ရှိ တန်ဆောင်း ပြာသာဒ်ဆောက်လုပ်၍ ကိုးကွယ် ပြန်လေသည်။

ထိုနောက် ၁၂၄၇-ခုနှစ် နှောင်းတန်ခူး လပြည့်ကျော် ၁၂-ရက်နေ့တွင် သီပေါမင်းက ရုပ်ပွားတော်ကြီးအား မန္တလေး မြို့တွင်းသို့ ပင့်ဆောင်၍ ပြာသာဒ်ဆောက်လုပ် ကိုးကွယ်တော်မူ ပြန်လေသည်။ ထိုသို့ပင့်ဆောင်ရာတွင် မန္တလေးမြို့ဝန် ယင်းတော် မြို့စားမင်းကြီး သီရိမဟာဇေယျဝါမဏိက အုပ်ကွပ်၍ ၁၉-ရက် တိုင်တိုင် အခမ်းအနားကြီးကျယ်စွာဖြင့် ပင့်ဆောင်ရလေသည်။

၁၃၀၃-ခုနှစ် နှောင်းတန်ခူးလပြည့်ကျော် ၄-ရက်နေ့တွင် ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ဒဏ်ကြောင့် အဆောက်အဦ ပြာသာဒ်များ ပျက်စီးခဲ့ရာ ဒါယကာအများက စုဆောင်း ပြုပြင်ခဲ့ပြန်သဖြင့် ပြာသာဒ် မှန်ဦး များနှင့်တကွ ခမ်းနားပြည့်စုံခဲ့ရ ပြန်လေသည်။ ပရိယတ္တိဂုဏ်ထူး စာပြန်ပွဲကျင်းပလေ့ရှိသဖြင့် သကျသီဟ စာပြန် ပွဲဟု ထင်ရှားလေသည်။

ရုပ်ပွားတော်ကြီးမှာ ဥာဏ်တော်အမြင့် ၉-တောင် ၂-မိုက်၊ ယက်ဝယ်အချင်း ၇-တောင် တမိုက် လေးသစ်၊ စမ္မိဒ်အချင်း ၈ တောင် ၁-မိုက် ၄-သစ်၊ အမြင့် ၂-မိုက် ၄-သစ်၊ မောင်းလုံး တော်လုံးပတ် ၃-တောင် ၂-မိုက် ၄-သစ်ရှိလေသည်။

မုပွန်စေတီတော် (မော်လမြိုင်မြို့)

မုပွန်စေတီတော်မှာ မော်လမြိုင်မြို့ တောင်ဖက်စွန်းတွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သာသနာတော်နှစ် ၂၃၆-ခုနှစ်တွင် မုပွန်အရပ်နေ လူတို့ သည် သားတော်ခါတ်တဆူကို ပူဇော်ခွင့် ရရှိကြသည့်အတိုင်း ရုပ်ရွာအကြီးအကဲတို့တိုင်ပင်ကာ မြစ်ကမ်းနဖူးပေါ်တွင် ဌာပနာ ပြီးနောက် စေတီတဆူ တည်ထားကြလေသည်။ မြတ်စွာဘုရား ရုပ်ပွားတော်ကိုလည်း ဌာပနာလေသည်။

ထိုစေတီမှာ ကျောက်ကမ်းပါး အငူလေးခုအစွန်းပေါ်၌ တည်ရှိ၍ အစွန်းလေးခုဘုရားဟူ၍ မုန့်ဘာသာဖြင့် ကျိုက်မူးပွန် ဟု ခေါ်တွင်လေသည်။ ထိုဒေသကိုလည်း မုပွန်ရပ်ဟုပင် ခေါ်ဆိုလေသည်။

မူလစေတီတော်မှာ ပြိုပျက်၍ ကမ်းနား ကျောက်စွန်းပေါ်၌ စေတီငုတ်တိုသာ ကျန်လေလျှင်၊ ကုန်းတွင်းသို့ရွှေ့၍ တည်ထားခဲ့ကြပြန်လေသည်။ (စေတီတော် သမိုင်းပေါင်းချုပ်၊ စာမျက်နှာ-၄၉။)

မော်တင်စေတီတော် (မော်တင်စွန်း)

မော်တင်စေတီတော်မှာ ပုသိမ်ခရိုင် ပင်လယ်ကမ်းစပ်
မော်တင်စွန်းတွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်ပြီးနောက်
လင်းလွန်းပင်ရင်း၌ သီတင်းသုံး နေတော်မူစဉ် ရာမညတိုင်း
ဥက္ကလာပမြို့မှ တပုဿနှင့် ဘလ္လိက ကုန်သည် ညီနောင် တို့
ဖူးမျှော်ခွင့်ရပြီးနောက်၊ ဒွေးဝါစိက သရဏဂုဏ်တည်၍ ပြန်မည်
ပြုသောအခါ မြတ်စွာဘုရားအား အစဉ်ကိုးကွယ်ရာကို တောင်း
ပန်ခဲ့သည့်အတိုင်း ဆံတော်ရှစ်ဆူကိုရရှိ၍ ပင့်ဆောင် လာခဲ့ကြ
လေသည်။

ထိုအခါ လမ်းခရီးမော်တင်နဂါးရစ်ဝဲအငူ၌ စံပျော်သော
နဂါးမင်းက ဆံတော်ရှစ်ဆူကို ခိုးယူလိုက်လေသည်။ ထိုနောက်
ဇယသေန နဂါးမင်းသည် မော်တင်တောင်စွန်းတွင် မြသား
ရတနာတို့ဖြင့် ၁၀၃-ခုနှစ် ဝါဆိုလပြည့်နေ့တွင် စေတီတည်ကာ
ဌာပနာ၍ ကိုးကွယ်လေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် ၈-ဝါမြောက်တွင် သုဝဏ္ဏဘုမ္မိ
သထုံပြည်သို့ ကြွတော်မူသောအခါ သရန မော်တင်တောင်ထိပ်

သို့ ရောက်သောအခါ နဂါးကိုးကွယ်သည့် ဆံတော်နှစ်ဆူ
 ရောင်ခြည်တော် ကွန့်မြူးသဖြင့် ဘုရားရှင်သည် လကျာရစ်
 ရစ်ပတ်၍ ကြွတော်မူလေသည်။ ဒုတိယအကြိမ် ကြွတော်မူသော
 အခါလည်း ထိုနည်းတူပင် လကျာရစ် ရစ်ပတ်လေသည်။ သီရိဓမ္မာ
 အသောကမင်းကြီးလည်း ထိုစေတီတော်ကို ထပ်မံ၍ တည်လေ
 သည်။ အနော်ရထာမင်းနှင့် ဣန်စစ်မင်းတို့လည်း မော်တင်
 အင်္ဂုသိရောက်၍ စေတီတော်ကို ပူဇော်ခဲ့ဘူးသည်ဟု ဆိုလေသည်။

အလောင်းစည်သူမင်းကြီးသည် ပင်လယ်သို့ တိုင်းခန်း
 လှည့်လည်တော်မူရာ နဂါးရစ်အင်္ဂု မော်တင်စွန်းသို့ ရောက်သော
 အခါ အလို့အလျောက် ဖေါင်တော်ရပ်တံ့လေရာ အကြောင်း
 အရာကိုစုံစမ်း၍ မော်တင်စေတီတော်ကို တက်ရောက်ပူဇော်၍၊
 ထိုစေတီတော်အနီးတွင် မင်းမြောက် တန်ဆာငါးပါး၊ သင်္ကန်း
 နက် ရုပ်ပွားတော်နှင့် ဓါတ်တော်များကို ဌာပနာ၍ ဖေါင်တော်
 ဦး စေတီတော်ကိုလည်း တည်ခဲ့လေသည်။ မော်တင်စေတီကို
 လည်း ရတနာကျောက်အုတ်တို့ဖြင့် မွမ်းမံကာ ဉာဏ်တော်၄၀-
 အထိမြှင့်၍ တည်တော်မူလေသည်။ ဖေါင်တော်ဆိပ် စေတီကို
 လည်း ကျောက်ဆောင်ပေ၂၅ တည်ခဲ့လေသည်။

၁၃၂၈-ခုနှစ် သီတင်းကျွတ်လတွင် ဂေါပကအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်း
 ၍ ပြုပြင်စောင့်ရှောက် ပူဇော်လျက် ရှိလေသည်။ နှစ်စဉ်
 တပေါင်းလတွင် ပွဲတော်ကို စည်ကားစွာ ကျင်းပလေသည်။

မင်္ဂလာစေတီတော် (ပုဂံမြို့)

မင်္ဂလာစေတီတော်မှာ ပုဂံမြို့မှ မြင်ကပါရွာသို့ သွားရာ လမ်းတွင် အနောက်ဖက်၌ ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၆၁၇-ခုနှစ်တွင် ပုဂံပြည်၌ နန်းတက်သော နရသီဟပတေ့ မင်းကြီးသည် ဥယျာဉ်ကစားကျူး၍ အပျော် အပါး များတော်မူလေသည်။ တနေ့သောအခါ သတိသံဝေဂ ရ၍ ၆၃၀-ပြည့်နှစ် တပေါင်းလဆန်း ၆-ရက်နေ့တွင် ပုဂံမြို့ တောင်ဖက် ပန်းပွတ်အရပ်တွင် ကောင်းမှုတော်စေတီကို တည် တော်မူလေသည်။

စေတီတည်၍ ပစ္စယာ သုံးဆင့်ပြီးလေလျှင် “ဘုရားလည်း ပြီး၊ ပြည်ကြီးလည်း ပျက်လတ္တံ့” ဟူ၍ တပေါင်စကား ပေါ် သောကြောင့် မင်းကြီးသည် ဘုရားကို ဆက်လက်မတည်ဘဲ ၆- နှစ်တိုင်တိုင် ရပ်ဆိုင်းထားလေသည်။ ထိုအခါ ပုံသုက္က မဟာထေရ် က အသင်မင်းကြီးသည် ဘုရားဆုပန် မင်းဖြစ်ပါလျက် အသက် သေရမည်ကိုကြောက်၍ ဘုရားကိုအပြီးမတည်ဘဲ ထားသည်မှာ ကဲ့ရဲ့ဘွယ်ဖြစ်တော့သည်။ ပြည်နှင့်မင်းကြီးသည် သင်္ခါရတရားကို လွန်နိုင်မည်မဟုတ်ဟူ၍ သတိပေး ဟောပြောသောအခါမှ သတိ

သံဝေဂရကာ ၆၃၆-ခုနှစ် ကဆုန်လပြည့်နေ့မှစ၍ ဆက်လက် တည်တော်မူပြန်လေသည်။

စေတီတော်၌ ဓာတ်တော်၊ မေ့တော်များ ရတနာအတိ ပြီးသော နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူဘုရား၊ သတ္တဌာနဘုရား၊ သာဝကရုပ်တု များ၊ ဆွေတော် မျိုးတော်အရုပ်များ၊ ရတနာပန်းတောင်းဖြင့် ထည့်သော သရီရဓာတ်တော်များကိုလည်း ဌာပနာလေသည်။ အိမ်တော်မှ စေတီတော်သို့ ဓာတ်တော်များ ပို့ဆောင်ရာတွင် အခမ်းအနား ကြီးကျယ်စွာ ကျင်းပလေသည်။ ထိုနှစ်တွင် မင်းကြီးလည်း တောကစားထွက်တော်မမူချေ။ ဓာတ်တော်များ ပင့်ဆောင်ရာတွင် မင်းညီမင်းသား၊ မှူးမတ်သမီး၊ မင်းသမီးတို့ ဝတ်ဆင်သော တန်ဆာများ၏ ကြီးကိုဖြတ်၍ ဌာပနာတိုက်သို့ ချည်း ပူဇော်လေသည်။

သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ သရီရဓာတ်တော် ရောက်ရှိ လာသော် လည်း စေတီတော် ဌာပနာပိတ်ပြီး၍ အနောက်မြောက်ထောင့် ပုထိုးသာတွင် ဌာပနာတော်မူလေသည်။ စေတီတော်ပြီးလျှင် မင်္ဂလာစေတီတော်ဟု သမုတ်၍ သဘင်ကြီးစွာ ခံလေသည်။

မင်းကွန်းစေတီတော် (မင်းကွန်းရွာ၊စစ်ကိုင်း)

မင်းကွန်းစေတီတော်မှာ စစ်ကိုင်းမြို့မြောက်ဖက် ရောဝတီ မြစ်ကမ်းနဖူးရှိ မင်းကွန်းရွာတွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၄၃-ခုနှစ်တွင် အင်းဝနေပြည်တော်၌ မင်း အဖြစ်ရောက်တော်မူသော ဘိုးတော်ဘုရားသည် ပမာဏအားဖြင့် နိုင်းဘွယ်မတူအောင် ကြီးမားလှသော စေတီပုထိုးတော်ကြီးတဆူ တည်ထားကိုးကွယ်တော်မူလိုသဖြင့် မင်းဝံတောင်စွယ်ရှိ မင်းရွာ အရပ်၌ သင့်လျော်သောနေရာမြတ်ကို ရွေးချယ်စေကာ ၁၁၅၂- ခုနှစ် နတ်တော်လဆန်း ၅-ရက်နေ့တွင် ထွက်တော်မူ၍ တပို့တံ လဆန်း ၅-ရက်နေ့တွင် ရွှေအုတ် ငွေအုတ်တို့ဖြင့် ဖိနပ်တော် ခင်းတော်မူ၍ ရွာကိုလည်း မင်းကွန်းဟု သမုတ်လေသည်။

ဘိုးတော်ဘုရားသည် အမရပူရမြို့တော်သို့ ပြောင်းရွှေ့ စံမြန်းသော်လည်း၊ မြို့နန်းတော်တွင် မစံမြန်းဘဲ မင်းကွန်းသို့ မကြာခဏ ထွက်တော်မူကာ ယာယီနန်းတွင် ရက်လအတန်ကြာ စံမြန်း၍ စေတီတော် တည်လုပ်ရာ၌ ကြပ်မတ်ဆော်ဖန်တော်မူလေ သည်။

၁၁၅၃-ခုနှစ် ပြာသိုလဆန်း ၁၂-ရက် နေ့တွင်၎င်း၊
၁၁၅၄-ခုနှစ် နတ်တော် လပြည့်ကျော် ၁-ရက်နေ့တွင်၎င်း၊

၁၁၅၅-ခုနှစ် ပြာသိုလဆန်း ၁-ရက်နေ့တွင်၎င်း၊ ၁၁၆၂-ခုနှစ် ပြာသိုလပြည့်ကျော် ၂-ရက်နေ့တွင်၎င်း၊ အကြိမ်ကြိမ် မင်းကုန်း သို့ ထွက်တော်မူ၍ ယာယီနန်းတွင် စံမြန်းတော်မူလေသည်။

မင်းကုန်းပုထိုးတော်ကြီးတွင် အလယ်ဌာပနာ တိုက်မ၌ စတုရန်းအချင်း ၁၀-တောင် အစောက် ၇-တောင်ရှိသော ဌာပနာ တိုက်နှင့် တိုက်ပေါင်း ၁၂-တိုက်ကို ကြေးသလုံမည်း အချိန်ပေါင်း ၂၀၆၆၉၀၀-ပိဿာတို့နှင့် သွန်းလုပ်၍ အုတ်တိုက်၊ သဲတိုက်တို့ဖြင့်ရံကာ၊ ဘုရားရုပ်တုတော်၊ ဓာတ်တော်မေ့တော် များကို ပင့်ဆောင်ပြီးနောက် ၁၁၅၀-ခုနှစ် တန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၂-ရက်နေ့တွင် ထွက်တော်မူ၍ တပေါင်းလဆန်း ၁၅-ရက်နေ့တွင် ဌာပနာတော်မူလေသည်။ တရုပ်ပြည်မှ စွယ်တော် သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ မေ့တော် ဓာတ်တော်၊ အံတော်၊ နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူ ဌာပနာများကိုပါ ထည့်သွင်းဌာပနာတော်မူလေသည်။ ဌာပနာသော ဆင်းတုရုပ်တုတော်ပေါင်းကား အလွန် များပြားလှလေသည်။

စေတီတော်ကြီး ပြီးစီးသည့်အခါ ကျိန်းဝပ်တော်မူမည့် ပုံတော်ကို စေတီတော်ကြီး၏ အရှေ့တောင်ဖက်၌ ပုံတော်စေတီ ဟူ၍ တည်ထားလေသည်။

ပုထိုးတော်ကြီးမှာ ပမာဏကြီးမားလှသဖြင့် မပြီးစီးနိုင် ရှိလေရာ၊ သိုက်တဘောင်အရ ဆက်လက်တည်လုပ်ခြင်းမပြုခဲ့ဟု အဆိုရှိလေသည်။ ဘိုးတော်ဘုရားသည် ၁၁၇၁-ခုနှစ်တွင် နတ်ရွာ စံတော်မူလေသည်။

မင်းမျှော်ရာဇာ စေတီတော် (ပုဂံမြို့)

မင်းမျှော်ရာဇာ စေတီတော်မှာ ပုဂံမြို့အရှေ့ မြောက်ဖက် လမ်းမ၏အနီးတွင်း ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၂၉၃-ခုနှစ် ပုဂံပြည်၌ နန်းတက်တော်မူသော တောင်သူကြီးမင်း လက်ထက်တော်တွင် တန်နက်မင်း၏ မိဖုရား တပါးမှဖွားမြင်၍ တိမ်းရှောင်နေရသော သူငယ်သည် ကွမ်းဆော် အဖြစ် အမှုထမ်းရာမှ၊ မင်းလောင်းပေါ်မည်ဟူသော ကောဠာ ဟလသတင်းကြောင့် တူရှင်းတောင်သို့သွားရာ၊ ထိုသူအားပင် လျှင် လူအများက မင်းလောင်းဟူ၍ အမှတ်ပြုကာ ဦးတိုက်ကြ သဖြင့်၊ ထိုမှ နန်းတော်သို့ဝင်ရာ၊ နန်းတော်ဦးတွင် တောင်သူကြီး မင်းထွက်၍ ကြိမ်းဝါးရာ၌ ဦးစောက်ကျ၍ နတ်ရွာစံတော်မူလေ သည်နှင့် သက္ကရာဇ် ၃၂၆-ခုနှစ်တွင် ကွမ်းဆော်သားသည် မင်း အဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၄၄၆-ခုနှစ်တွင် ကျန်စစ်သားမင်းသည် မင်း အဖြစ်သို့ ရရှိတော်မူသောအခါ ဘိုးတော်မင်းကြီး မင်းအဖြစ်သို့ ရောက်သည့် ပြည်သူအများ မင်းလောင်းမျှော်ရာ နေရာ၌ စေတီ တော်တဆူ တည်ထားတော်မူ၍ မင်းမျှော်ရာဇာဟူ၍ ဘွဲ့သမုတ် တော်မူလေသည်။

မင်းအိုချမ်းသာစေတီတော် (ပုဂံမြို့)

မင်းအိုချမ်းသာ စေတီတော်မှာ ပုဂံမြို့၏ အရှေ့မြောက် ဖက်၊ ညောင်ဦးလမ်းမတောင်ဖက် ကုန်းမြင့်ပေါ်တွင် ကျိန်းဝပ် တော်မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၄၄၆-ခုနှစ်တွင် ပုဂံပြည်၌ ကျန်စစ်မင်းကြီး သည် မင်းအဖြစ်သို့ရောက်၍ ကောင်းမှုတော် စေတီ ပုထိုးများ လည်း တည်တော်မူလေသည်။ မင်းကြီးသည် သက်တော် ၇၂-နှစ် ရှိတော်မူသောအခါ သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ သီဟိုဠ် မင်း သည် မြတ်စွာ ဘုရား၏ သရီရဓါတ်တော် ကိုးဆူကို ရတနာကြုပ်နှင့် ပို့လှတ် ဆက်သလေသည်။ ထိုအချိန်တွင် မင်းကြီးသည် ဇရာရွယ်ရောက် သဖြင့် နာမကျန်း ဖြစ်တော်မူလျက်ရှိရာ၊ ထိုသရီရဓါတ်တော်များ ကို ဌာပနာ၍ မိမိအသက်ရှည်ရန်အတွက် ရည်စူးကာ စေတီတော် တည်လိုသဖြင့် မူးမတ်တို့အား ၄၇၄-ခုနှစ်တွင် စေတီတည် ထားစေ၍ မင်းအိုချမ်းသာဟူ၍ ဘွဲ့သမုတ် တော်မူလေသည်။ မင်းကြီးသည် စေတီတော်ကိုတည်ရာ၌ စေတနာ တက်ကြွတော် မူသဖြင့် ရတနာအမျိုးမျိုးနှင့် သရီရဓါတ်တော် များကိုလည်း ဌာပနာတော်မူလေသည်။

မာရ်အောင်ရတနာစေတီတော် (မန္တလေးမြို့)

မာရ်အောင်ရတနာ စေတီတော်မှာ မန္တလေးမြို့ အရှေ့တောင်ဖက် မဟာသီရိဟေမဝန် ဥယျာဉ်တော်အတွင်း၌ ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။ ဝါခင်းကုန်းဘုရားဟု ထင်ရှားလေသည်။

သီပေါမင်း လက်ထက်တွင် မင်းတရားကြီး၏ ကုသိုလ်တော်အဖြစ် တည်တော်မူခဲ့ရာ၊ ၁၂၄၁-ခုနှစ် က ဆုန် လ ဆန်း ၄-ရက်နေ့တွင် ပွဲသဘင်ကြီးစွာဖြင့် ရှေ့ထီးတင်တော်မူလေသည်။ စေတီတော်တွင် ရတနာသိမ်မြို့အပိုင် ရွာသာယာအရပ် တလည်း ချောင်းအနီး ဥမင်လိုက်မှ ဖူးတွေ့ရသော ဓါတ်တော် မွေတော် များနှင့် မဇ္ဈိမဒေသ ပလ္လင်တော်ပေါရာ ဒေသမြေ၊ ရုပ်တုဆင်းတုတော်များ၊ ဓမ္မခန္ဓာပါဠိတော် ရှေ့ပေ ချပ် များကို ထည့်သွင်း ဌာပနာတော်မူလေသည်။

စေတီတော်မှာ ဖိနပ်တော် ၅၅-တောင်၊ ဥာဏ်တော် ၅၆-တောင် ရှိလေသည်။ သီပေါမင်းအားလည်း မာရ်အောင် ရတနာစေတီတော် ဒါယကာဟူ၍ ခေါ်တွင်လေသည်။

မယ်ဒက်စေတီတော် (ရေတာရှည်မြို့)

မယ်ဒက်စေတီတော်မှာ တောင်ငူခရိုင် ရေတာရှည်မြို့နယ် တွင် ကျိန်းဝပ်လေသည်။ ရေတာရှည်မြို့မှ ၁၂၉၆-ခုနှစ်ကပင် မြေလမ်း ဖောက်လုပ်ထားရှိခဲ့လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၉၀၀-ကျော်တွင် အင်းဝ၌ ရှမ်းမင်းများ ဝင် ရောက်၍ တိုင်းပြည် စနောင့်စနင်းဖြစ်စဉ် မင်းကြီး ရန်နောင်၏ ဆွေမျိုးများဖြစ်သော မယ်ဒက်၊မယ်နဲ့ ညီအမ နှစ်ယောက်သည် မိခင်ကြီးနှင့်အတူ တောင်ငူနယ်သို့ ထွက် ပြေး တိမ်းရှောင်ရာ မှ ပိတောက်ကုန်းရွာတွင် နေထိုင်ကြလေသည်။ မကြာမီ မိခင် သေ ဆုံးသဖြင့် သူကြီးအိမ်တွင် ကိုယ်နေကြေးဖြင့် ငွေချေးကာ မိခင် ကြီးအား သဂြိုဟ်ရပြီး၊ မိမိတို့သည် သူကြီးအိမ်၌ ငြိငြင်စွာ နေ ထိုင်ကြရလေသည်။

တနေ့သော် အင်းဝမှ ဘားမဲ့ဆရာတော်၏တပည့် သာ မဏေတပါးသည် သိုက်စာအရ တောင်ငူမြို့ မြောက်ဖက် ပေါင်း လောင်းမြစ်နှင့် ဆက်စပ်နေသော မိကျောင်းအိုင်၌ ကျောက် မိကျောင်းသိုက်ကို တူးဖော်ရန် လာရောက်ကြရာ၊ မယ် ဒက် နှင့် မယ်နဲ့တို့က ကျောက်မိကျောင်းရှိရာသို့ လမ်းညွှန်ပြပေးကြသဖြင့်

သိုက်ကိုအောင်သော်သာမဏောက ရွှေငွေရတနာများပေးခဲ့သဖြင့် မယ်ဒက်နှင့် မယ်နဲတို့သည် သူကြီးအား ကြွေးဆပ်ကာ ထိုရွာ၌ပင် နေထိုင်ကြလေသည်။

ထိုနောက် မယ်ဒက်သည်မိကျောင်းအိုင်မှ ၃-မိုင်ခန့်အကွာ တောတွင်း၌ စေတီတဆူ တည်ထားကိုးကွယ်၍ မယ်ဒက်စေတီဟု တွင်လေသည်။ မယ်နဲကလည်း စစ်တောင်းမြစ်အရှေ့ဖက် ၂-မိုင် ခန့်အကွာတွင် ဘုရားစေတီတည်လေရာ မယ်နဲစေတီဟု တွင်လေ သည်။ ထိုညီအမသည် သိုက်စောင့်များနှင့် ချစ်ခင်၍ လိပ်ပြာနုတ် ခံရကာ သေဆုံး၍ ဥစ္စာစောင့်ဖြစ်သွားကြသည်ဟု ဆိုလေသည်။

ထိုနောက် ၁၂၆၇-ခုနှစ် တပေါင်းလတွင် အင်းဝမိုးထား သာသနာပိုင်ဆရာတော်ကြီး၏ တပည့်ပျဉ်းမနား ဇာတိဖြစ်သော မယ်ဒက်တောရ ဆရာတော်သည် ဟောင်းနှမ်းပျက်စီး နေသော မယ်ဒက်စေတီကို ငံ့အုပ်၍ ဖိနပ်တော် ၅၂-တောင်၊ ဥာဏ်တော် ၅၄-တောင်မြင့်သော စေတီတော်ကို တည်ထားတော်မူ၍ သတ္တ ဌာနဘုရား ၇-ဆူ၊ ဗျာဒိတ်ခံသည်မှ ဓါတ်တော် ဝေသည်အထိ၊ ၄၉-ဌာနဘုရား ၄၉-ဆူ၊ ရဟန္တာရုပ်တု စသည်တို့နှင့် ဓါတ်တော် မွေတော်များစွာကို ပင့်ဆောင်လျက် နိုင်ငံအနှံ့ ဖြန့်ချိစိုက်ပျိုး တော်မူ၍ ၁၃၀၅-ခုနှစ်တွင် ပျံလွန်တော်မူသည်အထိ မယ်ဒက် တောရ၌ပင် သီတင်းသုံးတော်မူလေသည်။

မြသလွန်စေတီတော် (မကွေးမြို့)

မြသလွန် စေတီတော်မှာ မကွေးမြို့ ရောဝတီမြစ်ကမ်း
ထိပ် နဂုတ္တမတောင်ကုန်းထက်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

မဟာသက္ကရာဇ် ၁၂၃-ခုနှစ် ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၈-ရက်
နေ့တွင် မြတ်စွာဘုရားသည် သုနာပရန္တတိုင်း၊ လယ်ကိုင်းသို့
ဒေသစာရီ ဖြန့်ချိတော်မူ၍ လယ်ကိုင်း စန္ဒကူးကျောင်းတော်တွင်
သီတင်းသုံးပြီးနောက် ပြန်၍ ကြာစဉ် ကေလာသဘ စက္ကတဲ
တောင်ထိပ် (မင်းဘူး) ၌ သီတင်းသုံးတော် မူပြန်လေသည်။
ထိုအခါ သိကြားမင်းသည် ရတနာသလွန်ကို ပူဇော်လှူတန်း
လေသည်။

မြတ်စွာဘုရား ပြန်ကြွတော်မူလျှင် ရောဝတီမြစ် အရှေ့
ဖက် တောအုပ်မှ ဘီလူး မောင်နှမ ခြောက်ယောက်တို့ အနက်
ဘောကျော်၊ ဘောသေခ၊ ဘောရသူ၊ ဘောရသ၊ ညီအစ်ကို
လေးယောက်က မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမျှော်ရ၍ နောင်အစဉ်
ကိုးကွယ်ရန် မြသလွန်တော်ကို သနားချီးမြှင့်ခြင်း ခံရလေသည်။
ဘီလူးတို့သည် တောတွင်း၌ မြသလွန်ကိုဌာပနာ၍ စေတီတည်ရာ
အရပ်မသင့်သဖြင့် သိကြားမင်းကဖျက်၍ မြစ်ဆိပ်ကမ်းအနီး

သီတင်းသုံးသော ဒိဗ္ဗစက္ခု၊ ဒိဗ္ဗသောတနှင့် ဒိဗ္ဗသာန ရသေ့ သုံးဦးတို့အား အပ်နှံပြီးနောက် ကဿပဘုရားရှင်၏ ရွှေသလွန်တော်ဌာပနာရာ နဂုတ္တမတောင်ထိပ်၌ သက္ကရာဇ် ၁၂၇-ခုနှစ် တပေါင်းလပြည့်နေ့တွင် ဌာပနာထားလေသည်။ စေတီတည်ရန် ကိုမု သလွန်တော်ပင်ဆောင်ခဲ့သော ဘီလူးလေးဦးတို့ လူ့ဘဝသို့ ရောက်မှ တည်စေရန် အဓိဋ္ဌာန်ထားခဲ့လေသည်။

ဘီလူးမငယ် ဒက္ခဒါလီသည် ဘုရားရှင်ကို ဖူးခွင့်မကြုံခဲ့၍ မြသလွန်တော် ဌာပနာရာ၌ ပူဇော်၍ လူ့ဘဝရရန် ဆုပန်ရာ သေလွန်သော် ဝေလာမ ပုဏ္ဏားသမီးဖြစ်၍ တကောင်းမင်းကြီး မိဖုရားဖြစ်လေသည်။ ထိုအခါ ရသေ့သုံးပါး စံရာ ဌာန၏ မြောက်ဖက် မဟာဂါမရွာမှ သုဘောဂသဋ္ဌေးသည် မြသလွန်တော် ဌာပနာရာ နေရာ၌ စေတီတည်လိုသဖြင့် ရသေ့တို့ထံ ခွင့်တောင်းရာ ဘီလူးတို့ လူ့အဖြစ်ရောက်မှ ထိုသတိနှင့်အတူ တည်နိုင်မည် ဖြစ်ကြောင်း ပြောပြသဖြင့် ဘီလူးဝင်စားသူတို့ကိုသာ ရှာဖွေစောင့်မျှော်နေရလေသည်။ ထိုအခါ သဋ္ဌေးသမီး ပုဏ္ဏဝတီသည် ပန်းကုံး၌ စာခွေထည့်၍ ဘီလူးဝင်စားသူသာလျှင် တွေ့ရှိစေရန် အဓိဋ္ဌာန်ပြုကာ နဂုတ္တရကုန်းအနီး၌ ချထားလေသည်။

ဘီလူးညီနောင်တို့လည်း သေလွန်၍ လူ့ဘဝကိုရကြပြီး သလွန်တော်ကိုပူဇော်ရန် နဂုတ္တမကုန်းသို့လာကြရာ ပုဏ္ဏဝတီ၏ ပန်းကုံးနှင့်စာကိုတွေ့၍ လိုက်လာလေရာ သုဘောဂသဋ္ဌေးထံသို့ ရောက်လျှင် ဘောကျော်ဝင်စားသူအား သမီးနှင့်လက်ထပ်ပေး၍ ရွှေငွေရတနာများပေးကာ မြသလွန်တော် တည်ရာဌာန၌ စေတီ

တည်ရန် တိုင်ပင်ကြပြီးနောက် မဟာသက္ကရာဇ် ၁၅၀-ပြည့် နှစ်တွင် ဥာဏ်တော် ၃၅-တောင်မြင့်သော စေတီကို တည်ကြလေ သည်။

နှစ်ကာလ ကြာရှည်သော် သက္ကရာဇ် ၄၁၂-ခုနှစ်တွင် ပုဂံပြည်၌ နန်းတက်သော စောလူးမင်းက ပြုပြင်၍ ဓါတ်တော် ၁၂၀၊ ရုပ်ပွားတော် ၇-ဆူတို့ကို ထပ်မံဌာပနာ၍ ဥာဏ်တော် ၅၅-တောင်မြင့်အောင် တည်လေသည်။ ဘီလူးမ ဆုတောင်းရာ၊ ပန်းကုံးချရာ၊ လင်လျာမျှော်ရာ၊ ရသေ့ သီတင်းသုံးရာတို့၌လည်း စေတီများတည်ခဲ့လေသည်။ ထို့နောက် ကျန်စစ်မင်းက ဝတ္ထုကံမြေ လှ၍ ရှေ့သင်္ကန်း ကပ်လှူခဲ့ပြီး အလောင်းစည်သူ မင်းကလည်း ရှေ့သင်္ကန်း ကပ်လှူခဲ့ပြန်လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၀၉-ခုနှစ်တွင် ငလျင်ဒဏ်ကြောင့် ပြိုပျက်ရာ မကွေးမြို့သင်္ကြမ်းမင်း၊ မင်းထင်၊ မင်းလှကျော်ခေါင်က အမိန့်တော် ခံ၍ ၁၂၀၉-ခုနှစ် တပေါင်းလပြည့်နေ့တွင် စေတီတော်ကို ထပ်မံတည်ထား၍ ဓာတ်တော်များကိုလည်း ဌာပနာခဲ့လေသည်။ ဥာဏ်တော် ၆၆-တောင် နှစ်မိုက်ထိအောင် မြင့်တည်၍ အချင်း ၅-တောင်နှစ်မိုက်၊ အမြင့် ၁၇-တောင်ရှိသော ထီးတော်ကို တင်လှူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၁၄-ခုနှစ်တွင် မင်းတုန်းမင်းလက်ထက် မကွေးမြို့စား အဂ္ဂမဟာသေနာပတိ သတိုးမင်းကြီး မဟာမင်းလှ သီဟသူက မှမ်းမံပြုပြင်၍ ရှေ့သင်္ကန်း ကပ်လှူခဲ့ပြန်လေသည်။

မြသိန်းတန်စေတီတော် (မင်းကွန်း)

မြသိန်းတန်စေတီတော်မှာ ရောဝတီမြစ်၏ အနောက်ဖက် ကမ်း၊ မင်းကွန်းရွာ၊ မင်းကွန်းပုထိုးတော်ကြီး၏ မြောက်ဖက်အနီး တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

ဘိုးတော်ဘုရားသည် သက္ကရာဇ် ၁၁၅၂-ခုနှစ်တွင် မင်းကွန်းပုထိုးတော်ကြီးကို တည်တော်မူရာ၊ မြေးတော် စစ်ကိုင်းမင်းကလေးနှင့် မြေးတော်ဆင်ဖြူရှင်မယ်တို့သည် ပုထိုးတော်ကြီးအနီး စေတီတဆူတည်ထားလိုကြောင်း ချင့်တောင်း ရရှိသည့်အတိုင်း၊ ဘုရားအလောင်းတော် ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်းဖြစ်စဉ် ပျော်စံခွဲဘူးသော ဆင်ဖြူတောင်၌ မြေညှိကာ ၁၁၆၄-ခုနှစ် တန်ခူးလဆန်း ၅-ရက်နေ့တွင် စစ်ကိုင်းမြို့ဝန် ကြပ်မတ်လျက် စတင် တည်လုပ်စေလေသည်။

စစ်ကိုင်းမင်းကလေးမှာ ဘိုးတော်ဘုရား၏ သားတော်အိမ်ရှေ့မင်း၏ သားတော်ဖြစ်၍ ဆင်ဖြူရှင်မယ်မှာ ဘိုးတော်ဘုရား၏သားတော် ပြည်မင်းသား၏ သမီးတော်ဖြစ်လေသည်။

စေတီ ဖိနပ်တော်အချင်း ၆၄-တောင်၊ ၂-မိုက်၊ ၄-သစ်ခင်း၍ ပန္နက်ချကာ၊ ပထမ အာလိန်မှစ၍ တည်လုပ်ပြီး၊ အာလိန်

ထိပ်၌ အလျား၊ အနံ ၁၂-တောင်မျှသော ဌာပနာတိုက် ၁၆-တိုက်
 ကို ပြုလုပ်၍ သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ ပင့်ဆောင်ခဲ့သော ဓါတ်တော် ၅-ဆူ
 ကို ၁၁၆၄-ခုနှစ် ဝါဆိုလဆန်း ၂ ရက်နေ့တွင် ဌာပနာလေ
 သည်။ ဆင်ဖြူရှင်မယ် ဝတ်နေကျ တသိန်းတန်မြရတနာကိုလည်း
 လှူတန်းဌာပနာခဲ့လေသည်။ ဆင်ဖြူမယ်တည်သဖြင့် ဆင်ဖြူမယ်
 ဘုရားဟူ၍၎င်း၊ တသိန်းတန် မြရတနာကို ဌာပနာ၍ မြသိန်းတန်
 ဘုရားဟူ၍၎င်း ထင်ရှားလေသည်။

စေတီတော်၌ အာလိန်ငါးဆင့်၊ တောင်စဉ် ခုနစ်ထပ်၊
 လိုက်မုခ်များနှင့်တည်၍ မြတ်စွာဘုရား တာဝတိံသာမှ ကြွတော်
 မူသည်ကို ရည်စူး၍ စောင်းတန်းသုံးသွယ်ဖြင့် မှမ်းမံတည်ထား
 လေသည်။ စေတီတော် ပြီးမြောက်သောအခါ ဘိုးတော်ဘုရား
 ကိုယ်တော်တိုင် မင်းခမ်းမင်းနားဖြင့် ထွက်တော်မူ၍ သဘင်ကြီး
 စွာခံပြီးလျှင်၊ ၁၁၆၉-ခုနှစ် တန်ခူးလပြည့်ကျော် ၄-ရက်နေ့တွင်
 ရေစက်သွန်းချ၍ ထီးတော် တင်လှူတော်မူလေသည်။

ထိုစေတီတော်ကြီးသည် ကာလရှည်ကြာ၍ င လျှင် ဒဏ်
 ကြောင့် ပြိုပျက်ရာတွင် မင်းတုန်းမင်းကြီး၏မိဖုရားခေါင် ဆင်ဖြူမ
 ရှင်က ပြုပြင်ခဲ့ပြန်လေသည်။

မြတ်စောညီနောင်စေတီတော် (တောင် ၇၆)

မြတ်စောညီနောင်ဘွဲ့ခံ နောင်တော်စေတီ၊ ညီတော်စေတီ
နှင့် မယ်တော်စေတီတို့မှာ တောင်ငူမြို့ပေါင်းလောင်းမြစ် အရှေ့
ဖက်ကမ်းတွင် ကျိန်းဝပ်တည်ရှိလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် သုနာပရန္တတိုင်း ကျောင်းတော်ရာသို့
စုဠပုံ၊ မဟာပုံညီနောင်တို့ ပင့် လျှောက် သ ဖြင့် ကြွတော်မူစဉ်က
ဇေယျာဝဇ္ဇာတိုင်း၊ အာသာဝတီ ပေါင်းလောင်းမြစ်ဖျားတွင်
ရပ်တံ့ တော်မူ၍ ကြက်မင်းဖြစ်စဉ်က ကျက်စားတော်မူရာ နေရာ
ဖြစ်ကြောင်းနှင့် ဗျာဒိတ်ထားခဲ့လေသည်။

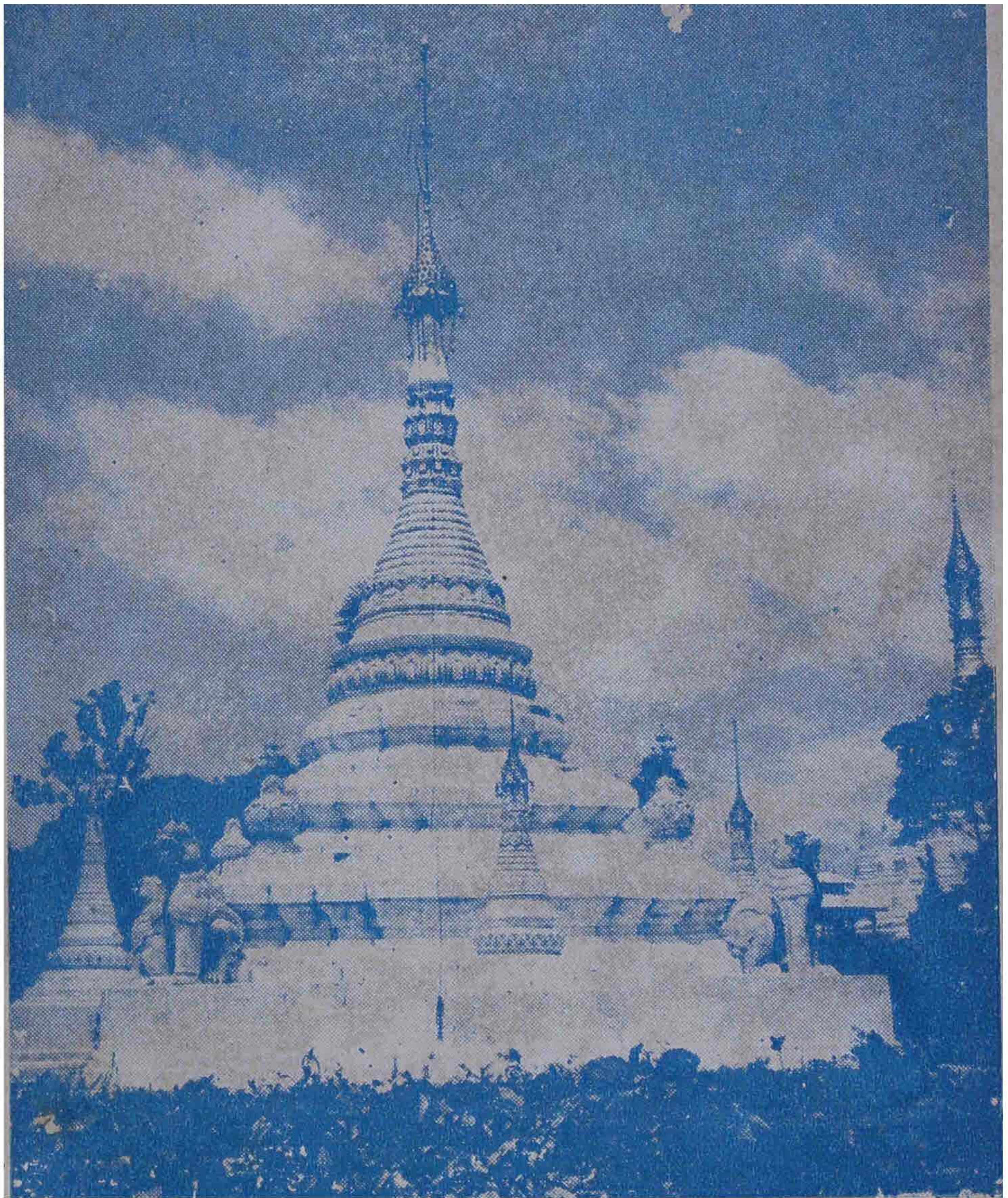
ထိုနောက် မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူပြီး
နောက် ဓါတ်တော် မွေတော်များ ကြွင်းကျန်ရစ်ရာ၊ သီရိဓမ္မာ
အသောကမင်းကြီးသည် အဇာတသတ်မင်း မြှုပ်နှံထားရာမှ ဖေ
ထုတ်၍ စေတီတော်တည်ရန် အရပ်ရပ်မင်း၊ အကြီးအကဲတို့အား
ဓါတ်တော်ဖြန့်ဝေရာ၌ တောင်ငူဒေသ၌ ရွာတည်၍နေခဲ့ကြသော
မြတ်လှရွာအုပ်၊ စောလှရွာအုပ်၊ ကျောက်ဖါး ရွာအုပ်တို့လည်း
ဓါတ်တော်များကို ပူဇော်ခွင့်ရကြ၍၊ မြတ်စွာဘုရား ဗျာဒိတ်

ထားတော်မူခဲ့ရာ၌ စေတီအသီးသီး တည်ထား၍ ဌာပနာကိုးကွယ်
ကြလေသည်။

ထိုသို့ တည်ထားရာတွင် နောင်တော်မြတ်လှ (မြတ်လှရွာ
အုပ်) တည်သော နောင်တော်စေတီနှင့် ညီတော် စောလှ (စောလှ
ရွာအုပ်) တည်သော ညီတော် စေတီတို့ကို မြတ်စောညီနောင်ဟု
ခေါ်တွင်ခဲ့၍၊ ဦးရီး ဦးကျောက်ဖါး (ကျောက်ဖါးရွာအုပ်) တည်
သော စေတီတော်ကို ရှင်ပင်ကျောက်ဖါးဟု ခေါ်တွင်ခဲ့ရာမှ
ရှင်ပင်ကျောက်ဆောက်ဟု တွင်လာခဲ့လေသည်။ မြတ်လှနှင့်စောလှ
တို့၏ မိခင် မယ်စန္ဒာတည်သော စေတီတော်ကိုကား မယ်တော်
စေတီဟု တွင်လေသည်။ *

ပုဂံနရပတိစည်သူမင်းကြီးသည် တိုင်းခန်းလှည့်လည်တော်
မူရာ ပေါင်းလောင်းမြစ်ကို ဆန်တက်၍ မြတ်စောညီနောင်စေတီ
နှင့် ရှင်ပင်ကျောက်ဆောက် စေတီတို့ကိုလည်း ပြုပြင် ခဲ့သည်ဟု
ဆိုလေသည်။

* သမလနှင့် ဝိမလညီနောင်တို့ တည်သည်ဟုလည်း မှတ်သား
ကြသည်။

မြတ်စောညီနောင်-ဘုရားပုံတော်(တောင်ငူမြို့)

ရတနာသင်းကျစ်စေတီတော် (မိတ္ထိလာမြို့)

ရတနာသင်းကျစ် စေတီတော်မှာ မိတ္ထိလာမြို့ ထီးသုံးဆင့် ဘုရားကြီး၏ အနောက်ဖက် ခရစ်ယမ်ကျောင်းဝင်း အတွင်း၌ တည်ရှိ၍ ပြုပျက်လျက်ရှိလေသည်။ ဘုရားကျောက်စာကို စေ့စပ် ကုန်း ရန်အောင်မြင်ဘုရား ပရဝုဏ်အတွင်းသို့ ရှေ့ ပြောင်း ထားလေသည်။

ဘိုးတော်ဘုရားသည် ၁၁၅၈-ခုနှစ်တွင် မိတ္ထိလာကန် တော်ကိုဆည်ရန် စစ်အင်္ဂါလေးပါးဖြင့် အမရပူရမြို့မှ ထွက်တော် မူလာ၍ ရှေ့စောလူးကုန်းတွင် ကွန်းချ စံမြန်းတော် မူလေသည်။ ထိုအခါ သားတော် ဥပရာဇာလည်း လိုက်ပါလာ၍၊ အသီးသီး တာဝန်ယူကာ ကန်တော်ကို ဆည်ဖို့လေသည်။ ဥပရာဇာသည် ကန်တော် ဆည်ဖို့ပြီးနောက် မြောက်ဖက် ကန်တော် ထိပ် တွင် အမှတ်တရ ကျောက်စေတီတဆူ တည်ထားတော်မူ၍၊ ထိုစေတီ တော်တွင် ခမည်းတော်မင်းကြီး၏ မကိုဋ်တော်နှင့် ငွေဆင်းတု တော် ၂၅-ဆူကို ဌာပနာတော်မူလေသည်။ ၁၁၅၈-ခုနှစ် ဝါဆိုလပြည့်နေ့မှစ၍ ပန္နက်ချမှတ်ကာ၊ စေတီ ဌာပနာတိုက်

ပြီးသောအခါ ဆင်းတုရုပ်တုနှင့် ရတနာများကို ၇-ရက် ၇-လီ
 ကြီးကျယ်စွာ ငွှာပနာလေသည်။ ကျောက်ချပ်ရေ ၂၇၄၆-ချပ်ကို
 စေတီတည်၍၊ ၂၁၈၆-ချပ်ကို အခင်းပြုလေသည်။ အလုံးစုံ
 ကျောက်တို့ဖြင့် မှမ်းမံတည်ထား၍ ပြီးစီးလျှင် ရတနာ သင်းကျစ်
 စေတီတော်ဟုသမုတ်၍ ကျောက်စာလည်း စိုက် ထူ တော် မှု လေ
 သည်။ ငွှာပနာတိုက်မှာ ဖိနပ်တော်အောက် ၁၉-တောင်အစောက်
 တွင် တိုက်ခန်းပြုလုပ်ခဲ့လေသည်။

ကျောက်စာမှာ အနည်းငယ်ချို့ယွင်းနေ၍ ၁၃၁၅-ခုနှစ်က
 မိတ္ထီလာမှ ဦးဘရင်က ရန်အောင်ဘုရားအတွင်းသို့ ရွှေ့ပြောင်း
 ထားခဲ့လေသည်။

ရွှေကျီးမြင့် စေတီတော် (မန္တလေးမြို့)

ရွှေကျီးမြင့် (ရွှေကျီးမြင့်) စေတီတော်မှာ မန္တလေးမြို့
ကျားမြို့ရိုးအနောက် ပြည်ကြီးကြက်သရေရပ်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်
မူလေသည်။

ပုဂံပြည် အနော်ရထာမင်းကြီး၏မြေးတော် မင်းရှင်စော
သည် တိုင်းခန်းလှည့်လည်ရာတွင် မန္တလေးတောင် ပတ်ဝန်းကျင်
တနေရာသို့ ရောက်သောအခါ ရွှေအဆင်းရှိသော ကျီးတကောင်
ကို ထူးဆန်းစွာတွေ့မြင်ရသဖြင့် မူးမတ်များ၏ တင်လျှောက်ချက်
အရ၊ ရွှေကျီးမြင့်ရသောနေရာတွင် စေတီတော်တဆူ တည်ထား
ခဲ့လေသည်။ ထိုစေတီ၏ လိုဏ်ဂူတွင် ဆုတောင်းပြည့်ရုပ်ပွားတော်
တဆူနှင့် ဓါတ်တော်များကိုလည်း ဌာပနာခဲ့လေသည်။

အလောင်းစည်သူ မင်းကြီးလည်း ဓါတ်တော်များကို
ဌာပနာ၍ မှမ်းမံပြုပြင်တော်မူခဲ့လေသည်။ မင်းတုန်းမင်းကြီး
အား မဟန်နကီဇော်ဂီဆက်သသော ဗောဓိသားကို မင်းကြီး
ကိုယ်တိုင် ထုလုပ်ခဲ့သည့် ဒက္ခိဏသာခါ ရုပ်ပွားတော်ကို ၁၂၅၁-
ခုနှစ်မှစ၍ ရွှေကျီးမြင့်စေတီတော် အာရုံခံ တန်ဆောင်းတွင်
လိုဏ်ဂူ ဂန္ဓကုဋ္ဌိတိုက်နှင့် ပင့်ဆောင် ပူဇော် ထားလေသည်။
အလောင်းစည်သူမင်း ကိုးကွယ်တော်မူခဲ့သော ရှင်မဟာကဿပ
ရုပ်ပွားတော်နှင့် အံတော်တို့ကိုလည်း ပင့်ဆောင်ကျိန်းဝပ်စေခဲ့
လေသည်။ ထို့ပြင် စိန်ဆင်းတု၊ မြဆင်းတု စသော နန်းစဉ်ဘုရား
ဆူ ၆-ဆူကိုလည်း ပင့်ဆောင်ထားလေသည်။

ရွှေကြက်ယက် စေတီတော် (အမရပူရမြို့)

ရွှေကြက်ယက်၊ ရွှေကျက်ကျစေတီတော်များမှာ အမရပူရမြို့နယ် ရောဝတီမြစ် ကမ်းနဖူးရှိ တောင်ကုန်းငယ်များပေါ်တွင် ကျိန်းဝပ်စံပယ်တော်မူလေသည်။

မြတ်စွာဘုရား အလောင်းတော်သည် ဟိမဝန္တာတော၌ ကြက်မင်းဖြစ်စဉ် ဗာရာဏသီမင်း၏ မိဖုရားက တရားနာလိုသောကြောင့် မုဆိုးအားဖမ်းဆီးစေရာမှ ကြက်မင်းသည် ပျံသန်းထွက်ပြေးလာခဲ့ပြီး၍ ရောဝတီမြစ် ရွှေတောင်ဦးမော်အနီးရှိ မန္တာဂီရိတောင်ထိပ် နဂါးရစ် တောင် ထိပ် တို့၌ ခိုလှုံ သောကြောင့် ရွှေကြက်ယက်၊ ရွှေကြက်ကျဟု အမည်တွင်သော တောင်ငယ်နှစ်လုံးပေါ်တွင် သာသနာနှစ် ၁၂၈-ခုနှစ်၌ သီရိဓမ္မာအသောကမင်းကြီးသည် ဓါတ်တော်များကို ဌာပနာ၍ စေတီတည်ထားခဲ့လေသည်။

ထိုနောက် သက္ကရာဇ် ၄၁၁-ခုနှစ်တွင် ထိုစေတီတော်ပျက်စီးသည်ကို ပုဂံပြည်အနော်ရထာမင်းကြီးက ပြုပြင်တည်ထားပူဇော်ခဲ့၍ ၅၄၇-ခုနှစ်တွင် နရပတိစည်သူမင်းကြီး တည်ထားပြုပြင်ပြန်လေသည်။ နရပတိစည်သူသည် အိမ်ရှေ့ မင်းသား

အဖြစ် စံစဉ်က နောင်တော် နရသိခံမင်းသည် ခယ်မတော်
 ဝေဠုဝတီမင်းသွီးကို တိမ်းမတ်သဖြင့် လည်ဆယ်၍ ငဆောင်ချမ်း
 အရပ်သို့ ရန်သူနှိမ်နင်းရန် စေလွှတ်သည်ကို ချီတက်သွားရောက်
 ရလေသည်။ နရပတိစည်သူ တပ်ထွက်ခိုက် နရသိခံမင်းသည်
 ဝေဠုဝတီကို သိမ်းပိုက်သဖြင့် မြင်းတော်ခံငပြည့် လိုက်သွား
 လျှောက်တင်ရာ တပ်ကိုရုပ်သိမ်း၍ နေပြည်တော်သို့အပြန်တွင်
 ရွှေကြက်ယက်ဘုရား၌ သင်္ကန်းကပ်၍ စဉ်းလဲသောနောင်တော်ကို
 လုပ်ကြံအောင်မြင်စေရန် ဆုပ်နံ့သဖြင့် ဆုတောင်းပြည့်လေသော
 ကြောင့် မှမ်းမံပြုပြင်၍ မင်းညီမင်းသားတို့ တက်ရောက်ဖူးမြော်
 ဆုပ်နံ့ခြင်းမပြုရန် ပိတ်ပင်ခဲ့လေသည်။

ထိုနောက် သက္ကရာဇ် ၆၈၈-ခုနှစ်တွင် စစ်ကိုင်းတရဖျား
 မင်းကြီး၏မယ်တော်ကင်း၊ ၇၃၃-ခုနှစ်တွင် အင်းဝ မင်းကြီးစွာ
 စော်ကဲကင်း၊ ၁၁၂၅-ခုနှစ်တွင် ဆင်ဖြူရှင် မင်းတရားကြီး
 ကင်း၊ ၁၁၇၃-ခုနှစ်တွင် ဘိုးတော်မင်းတရား၏ သားတော်
 ဥပရာဇာကင်း၊ ၁၁၈၄-ခုနှစ်တွင် ဘကြီးတော် မင်းကင်း၊
 အဆင့်ဆင့် ထပ်မံပြုပြင်တည်ထားခဲ့ကြပြီးနောက် ၁၂၀၀-ပြည့်
 နှစ်တွင် ငလျင်ဒဏ်ကြောင့် ပျက်စီးရပြန်လေသည်။ ၁၂၀၈-ခုနှစ်
 တွင်ကား ဘကြီးတော်မင်း၏မယ်တော်၊ တိလောကမဟာရတနာ
 ပဒုမာဒေဝီ မိဖုရားကြီးသည် စာရေးတော်ကြီး မဟာမင်းကျော်
 မင်းထင်ကို ကြပ်မတ်စေလျက် ပြုပြင်တည်ထား၍ ဓါတ်တော်
 မွေတော်များကိုလည်း ဌာပနာလေသည်။ ဉာဏ်တော်ကိုလည်း
 ၆-တောင်တိုးမြှင့်၍ တည်လေသည်။ ထိုနှစ် တပို့တွဲလဆုတ် ၅-
 ရက်နေ့တွင် ရေစက်သွန်းချတော်မူလေသည်။

ထိုနောက် နှစ်ကာလကြာရှည်၍ ပျက်စီး ပြန်သည်ကို ၁၂၆၂-ခုနှစ်တွင် ရွှေကြက်ယက် လယ်ပြင်ဆရာတော် အမှူးပြု၍ ဒါယကာ၊ ဒါယကာမအများက၊ စောင်းတန်းကျောင်းစရပ်တို့ နှင့်တကွ မှမ်းမံတည်ဆောက် လှူတန်းပြန်လေသည်။ ၁၂၇၉-ခုနှစ် သီတင်းကျွတ်လဆုတ် ၈-ရက်နေ့တွင် ရွှေကြက်ယက်တောင်သည် အလျားအတောင် ၅၀၊ အနံ ၁၀-တောင်၊ အစောက်အတောင် ၂၀-ခန့် နိမ့်ကျပြိုဆင်းသောကြောင့် နောင် ၃-နှစ်အကြာတွင် ညောင်စင်ဆရာတော် အရှင်သောဘိတ အမှူးပြု၍ အလှူရှင်များက ပြန်လည်ပြုပြင် မှမ်းမံကြပြန်လေသည်။ ၁၂၈၃-ခုနှစ် ဝါဆိုလတွင် ပြီးစီးအောင်မြင်ခဲ့လေသည်။

ရွှေကြက်ယက်၊ ရွှေကြက်ကျ စေတီတော်များ နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြည်နဝဒေး၊ ဦးမင်း၊ သူတော်ဦးမင်းစသော စာဆိုပုဂ္ဂိုလ်အများက ကဗျာဖွဲ့စီ ခဲ့ကြလေသည်။ ဘုရားအနီးတွင် နတ်ကွန်းများရှိ၍ ဘုရားပြုပြင်ကြောင်း ကျောက်စာများလည်း ရှိလေသည်။

ရွှေချက်သိုစေတီတော် (ရွှေဘိုမြို့)

ရွှေချက်သို စေတီတော်မှာ ရတနသိမ် ရွှေဘိုမြို့တွင် ကျိန်းဝပ် စံပယ်တော်မူလေသည်။

အလောင်းဘုရား ဦးအောင်ဇေယျသည် ရန်အပေါင်းကို နှိမ်နင်း၍ နိုင်ငံတော်ကို စည်းရုံးထူထောင်ပြီးသောအခါ မြို့တော် တည်ရန်သင့်မြတ်သော ဌာနကို ပညာရှိအမတ်တို့အား မေးတော် မူသောအခါ မှူးမတ်တို့က အလောင်းဘုရား ဖွားမြင်တော်မူ၍ ရွှေချက်သိုရာ မုဆိုးဘိုမြို့၌သာ မြို့တော် တည် သင့် ကြောင်း လျှောက်တင်ကြလေသည်။

ထို့ကြောင့် ၁၁၁၅-ခုနှစ် ပထမ ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၆-ရက်နေ့တွင် ရွှေအုတ်၊ ငွေအုတ်၊ မိုးကြိုးအုတ်၊ ကြေးအုတ်၊ ကြေးနီအုတ်၊ သံအုတ်၊ မြေအုတ်စသည်တို့ဖြင့် မြို့တော်ကို၎င်း၊ နန်းတော်ကို၎င်း၊ ကျုံးတော်ကို၎င်း၊ မဟာနန္ဒာကန်တော်ကို၎င်း၊ ရွှေချက်သိုရာ၌ စေတီတော်ကို၎င်း၊ နတ်ကုန်းကို၎င်း၊ ဗဟိုရံစင်ကို ၎င်း၊ ၇-ဌာနတဖြိုင်တည်းကို နေ့နံသင့်သော မင်းသား၊ မှူးမတ်၊ ပုဏ္ဏားပညာရှိ၊ သဠေး၊ ဗိသုကာ စသည်တို့နှင့် မြေစံနှစ်၍ တည် တော်မူလေသည်။ မြို့တော်မတည်မီ (၇) ရက်ကပင် ပုံသဘင် ကျင်းပလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆ - ခုနှစ်တန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၁၃ - ရက်
 နေ့တွင် အလောင်းမင်းတရားသည် ရတနသိင်္ခ ရွှေနန်းကို
 သိမ်းတော်မူ၍ တန်ဆောင်မုန်း လပြည့်နေ့တွင် ရွှေချက်သို့
 စေတီတော်ကို ရှေ့ထီးအထွတ် တင်တော်မူလေသည်။ ရွှေပေါက်
 ပေါက်၊ ငွေပေါက်ပေါက်၊ နဝရတ်ပေါက်ပေါက်၊ တမ်းခွန်၊
 တန်ဆောင် စသည်ပူဇော်၍ ရက်လည်အောင် သဘင်ကျင်းပ
 တော်မူလေသည်။ အလှူကြီးပေး၍ စေတီတည်လုပ်သော အကြီး
 အကြပ်၊ ပန်းရံ၊ ပန်းတော့၊ ပန်းတမော့၊ ပန်းပဲ ရွှေသဏ္ဍေးသမား
 တို့ကိုလည်း ထိုက်သင့်ရာ ချီးမြှောက်လေသည်။

စေတီတည်ရာအရပ်မှာ မယ်တော်ခမည်းတော်တို့ စံနေ
 တော်မူသည့် မင်္ဂလာအိမ်တော်ရာဖြစ်၍ မင်းတရားကြီး ဖွားမြင်
 စဉ်က ချက်မြုပ်ရာနေရာဖြစ်သည့်အတိုင်း ရွှေချက်သို့ စေတီတော်
 ဟု သမုတ်တော်မူလေသည်။

ရွှေဂူကြီးစေတီတော် (တောင် ဂူမြို့)

ရွှေဂူကြီးစေတီတော်မှာ တောင်ငူမြို့ ပန်းလှိုင်ရပ်တွင် ကျန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

ရွှေဂူကြီးစေတီမှာ တောင်ငူမြို့ မတည်မီကပင် ရှိခဲ့သဖြင့် သီရိဓမ္မာ အသောကမင်းကြီးလက်ထက်တွင် စေတီပေါင်း ၈၄၀၀၀ တည်ထားခဲ့စဉ်က ဓာတ်တော်မေ့တော်များကို ဌာပနာ၍ တည်ခဲ့သော စေတီဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူကြလေသည်။

ထိုစေတီတော်ကို သက္ကရာဇ် ၆၄၁-ခုနှစ်တွင် တောင်ငူ၌ နန်းတက်သော သဝန်ကြီးမင်းကောင်း၊ ၆၈၇-ခုနှစ်တွင် နန်းတက်သော ကရင်ဘမင်းကောင်း၊ ပြုပြင်မှုမ်းမံခဲ့ကြလေသည်။

စေတီတော်သည် နှစ်ကာလကြာရှည်၍ ပြိုပျက်ခဲ့ရာ ရန်ကုန်မြို့ ကြည့်မြင်တိုင် ညောင်ပင်တန်းရပ်မှ ဦးစံဖေနှင့် ဦးညီပုတို့က ကြီးမှူးလျက် ၁၃၁၃-ခုနှစ် တပို့ တွဲလပြည့်နေ့တွင် အုတ်မြစ်ချပြီးလျှင် သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်း ဦးနု ပင်ဆောင်ခဲ့သော ဓာတ်တော်များကို ဌာပနာ၍ တည်ထားခဲ့ရာ ပြီးစီး၍ ၁၃၁၄-ခုနှစ် ကဆုန်လဆုတ် ၂-ရက်နေ့ နံက်တွင် ထီးတော်တင်ပွဲ ကျင်းပခဲ့လေသည်။

ရွှေဂူကြီးစေတီတော် (ပုဂံမြို့)

ရွှေဂူကြီးစေတီတော်မှာ ပုဂံမြို့ရိုးတွင်း နန်းတော်များ သဗ္ဗညုဘုရား၏ မြောက်ဖက်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၄၇၄-ခုနှစ်တွင် ပုဂံပြည်၌ နန်းတက်တော် မူသော အလောင်းစည်သူမင်းကြီးသည် ၄၇၅-ခုနှစ်တွင်ရှင်အရဟံ စိမ်းညက်မင်း သားတော် မဟာထေရ်တို့နှင့်တိုင်ပင်လျက် မြတ်စွာ ဘုရား၏ ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌ အရှင်သာရိပုတ္တရာစိမံဆောက် လုပ်အပ်သော ဂန္ဓကုဋ်တိုက် ပုံသဏ္ဍာန်နှင့်တူစွာ ဂူစေတီတော်ကြီး တဆူကို တည်ထားလေသည်။

ထို စေ တီ တော်၌ မလည်တောင်ခြေမှ ပတ္တမြားတို့ကို ကြဲဖြန့်၍ နန်းစဉ်ကိုးကွယ်ရာ ဓါတ်တော် မွေတော်တို့ကို ဌာပနာ တော်မူ၍ သဘင်ကြီးစွာဖြင့် ရွှေထီး တင်တော်မူလေသည်။ အလောင်းစည်သူမင်းကြီးသည် ပင်လယ်ဒေသသို့ တိုင်းခန်းလှည့် လည်တော်မူ၍ အပြန်တွင် သက္ကရာဇ်-၅၀၃-ခုနှစ်၌ အနော်ရထာ မင်း၊ စောလူးမင်း၊ ကျန်စစ်မင်းနှင့် ခမည်းတော် စောယုန်းမင်း အရုပ်၊ သူရဲကောင်းလေးဦး၏ အရုပ်များကို ကြေးဖြင့်သွန်း၍ ရွှေဂူကြီးဘုရား၌ သွင်းထားလေသည်။ ထိုနောက် ဘဝဟောင်း

ပဋိက္ခရာမင်းသားဘဝက အရိုးများကို ရှင်အရဟံ စုထားရာ၌ သွားရောက်ယူဆောင်၍ ရွှေဂူဘုရား၌ မြှုပ်နှံလေသည်။ ကြေးချိန် တသောင်းရှိသော ခေါင်းလောင်းကြီးကိုလည်း သွန်းလှူတော် မူလေသည်။

မင်းကြီးသည် နာမကျန်း ဖြစ်သောအခါ သားတော် နရသူမင်းသားသည် ထီးနန်းရလို့စောဖြင့် ရွှေဂူကြီးဘုရားတွင်းသို့ ပို့၍ ထားခဲ့ပြီး အဝတ်နှင့်ဖိ၍ လုပ်ကြံသဖြင့် ထိုဘုရားလိုက်တွင်း ၌ပင် မင်းကြီး နတ်ရွာစံရလေသည်။

အလောင်းစည်သူမင်းကြီးအား ရွှေဂူကြီးဒါယကာဟူ၍ ခေါ်ဆိုကြလေသည်။

ရွှေဂူကြီးစေတီတော် (မိုးကုတ်မြို့)

ရွှေဂူကြီးစေတီတော်မှာ မိုးကုတ်မြို့ အရှေ့မြောက်အရပ် တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သာသနာနှစ် ၂၃၆-ခုနှစ်တွင် သီရိဓမ္မာအသောက မင်း ကြီးသည် မြတ်စွာဘုရား ဓါတ်တော်မေ့တော်များကို ရရှိသဖြင့် စေတီပေါင်း ၈၄၀၀၀ တည်ထားရာ၌ မိုးကုတ်ဒေသတွင် ဆံတော် သွားတော်နှင့် သရီရဓါတ်တော်များကို ဆင်တော်ပေါ်၌ တင်ကာ အဓိဋ္ဌာန်ပြု၍လှူတော်မူပြီး၊ ဆင်တော်ဝပ်ရာ၌ ရွှေဂူစေတီတော် တဆူတည်၍ ဓါတ်တော်များ ဌာပနာခဲ့လေသည်။

နှစ်ကာလကြာရှည်၍ စေတီတော်ပြိုပျက်ရာ အင်းဝပထမ မင်းခေါင်လက်ထက်တွင် မိုးကုတ်နယ်၌ ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက် ရသော ဗညာဒလအမတ်ကြီးက ၇-တောင်အမြင့်ရှိအောင် စေတီ တော်ကို ထပ်မံတည်ဆောက်မူခဲ့လေသည်။ ထိုနောက် နှစ်ပေါင်း ကြာမြင့်စွာ တောဆိုင်း၍နေခဲ့ပြီးမှ ၁၂၇၀-ပြည့်နှစ် ခန့်တွင် ဦးကုလားနှင့် ဦးစံလှ စသူတို့က စေတီပျက်ကို ဖူးတွေ့ရ၍ တော ခုတ်ထွင်ကာ ၂၅-တောင် အမြင့်ရှိသော စေတီတော်ကိုတည်ကာ ရွှေသင်္ကန်းကပ်လှူခဲ့ကြလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၇၄-ခုနှစ်တွင်လျှင်လှုပ်သဖြင့် စေတီတော် ပြုပျက်ပြန်ရာ၊ ၁၂၇၆-ခုနှစ်တွင် ဒါယကာအများ စုပေါင်း၍ ဥာဏ်တော်အတောင် ၅၀-မြင့်သော စေတီတော်ကို ကျောက် သားဖြင့် တည်ထားခဲ့ကြလေသည်။ စေတီအရှေ့ မုခ်တွင် ကျောက် တိုက် အရုဏ်ခံတန်ဆောင်းကြီးကိုလည်း ဒေါ်ငွေက ဆောက်လုပ် လှူတန်းခဲ့လေသည်။

ရွှေစာရံစေတီတော် (ရွှေစာရံရွာ၊ မန္တလေး)

ရွှေစာရံစေတီတော်မှာ မန္တလေးမြို့ အရှေ့မြောက်ဖက်၊ အမရပူရမြို့နယ် ရွှေစာရံရွာတွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

ပုဂံပြည် အနော်ရထာမင်းကြီးအား မော ကိုးပြည်ထောင် စော်ဘွားက သမီးတော် စောမုန်လှကို ဆက်သလေရာ၊ မင်းကြီးသည် မြတ်နိုးစွာဖြင့် မိဖုရားမြှောက်လေသည်။ စောမုန်လှသည် ရတနာသုံးပါးကို ဆည်းကပ်ရုံသေ၍၊ နားချောင်း၌ ဓါတ်တော် ကိန်းအောင်းသဖြင့် အရောင်အဝါ ထွန်းတောက် လေ သည်။ အခြားမိဖုရားများသည် စောမုန်လှကို မနာလိုသဖြင့် စုန်းဖြစ်၍ တောက်စားကြောင်းနှင့် ကုန်းချောကြလေရာ၊ မင်းကြီးယုံကြည် သဖြင့် မိမိဌာနသို့ပြန်စေရာ၊ မိဖုရားသည် မောပြည်သို့ ပြန်လေ သည်။

လမ်းခရီးတွင် လက်ဝဲနား၌ ဆင်ဝတ်သော နားချောင်း သည် ချောင်းထဲသို့ ကျွတ်ကျ၍ရှာဖွေရာ နားချောင်းမှ ရောင် ခြည်တော်ကို ဖူးတွေ့ရသဖြင့် နားချောင်းကို ရရှိပြီးနောက် ထို အရပ်တွင် မိမိအခြွေအရံများနှင့် ဥာဏ်တော် ၅-တောင် ရှိသော စေတီကိုတည်၍ ဓါတ်တော် ကိန်းအောင်းသော နားချောင်းများ ကိုဌာပနာလေသည်။

ထိုအကြောင်းကို အနော်ရထာမင်းကြီးကြားလျှင် စေတီ
 မုခ်ဝ ရှမ်းပြည်ဖက်သို့လှည့်လျှင် သတ်စေ၊ ပုဂံပြည်ဖက်သို့ လှည့်
 လျှင် အသက်ချမ်းသာစေဟု မင်းမှုထမ်းများကို စေလွှတ်ရာ၊ ည
 ချမ်းအချိန်ရောက်လေသော် နောက်တနေ့မှ အမိန့်ပြန်ရန် ဆိုင်း
 ငံ့ထားပြီး အမိန့်တော်အကြောင်းကို နောက်ပါ အမှုထမ်းများ
 ထံမှ သိရပြီးနောက်၊ မြတဘက်ဖြင့် စေတီကိုလှမ်း၍ အဓိဋ္ဌာန်ကာ
 လှည့်လေလျှင် မုခ်ဦးသည် ပုဂံပြည်ဘက်သို့ လှည့်လေသည်။
 နောက်တနေ့တွင် စေလွှတ်သောအမှုထမ်းတို့ တွေ့မြင်၍ ပုဂံပြည်
 သို့ပြန်ကာ မင်းကြီးအားလျှောက်ထားရာ ဝမ်းမြောက်တော်မူ၍
 သက္ကရာဇ် ၄၁၆-ခုနှစ် တန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၁၀-ရက်နေ့တွင်
 ရှင်မုန်လှတည်၍ စာရံနားဇောင်း ၄၁ပနာသော ရွှေစာရံ စေတီ
 တော်ကို ဝတ္ထုကံမြေ တာ ပေါင်း တထောင် လှူတော်မူလေ
 သည်။

ထိုနောက် ၄၇၅-ခုနှစ်တွင် အလောင်းစည်သူ မင်းက
 ဗတ်မိုးမြတ်မြေ တိုးချဲ့လှူတန်း၍ကျန်သီးတော် ၅၀-လှူလေသည်။
 မိုးညှင်းမင်းတရားကြီးက ရွှေစာရံဘုရားကို သံတောင် ၃၀-မြင့်၍
 တည်တော်မူပြီးနောက်၊ ငါးထပ်ဒါယကာမင်း၏မယ်တော် မိဖုရား
 ခေါင်ကြီးက ထပ်မံပြုပြင်၍ ရွှေထီးအထွတ်တင်ကာ မြေအထိ
 ရွှေမုမ်းမံခဲ့လေသည်။

ရွှေစာရံစေတီတော် (သထုံမြို့)

ရွှေစာရံစေတီတော်မှာ သထုံမြို့အနောက်တောင်ဖက်ပိုင်းတွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် မဟာသက္ကရာဇ် ၁၀၅-ခုနှစ်တွင် သုံးဝါမြောက်အခါ၌ ဂဝမ္ပတိထေရ်ကို အကြောင်းပြု၍ သုဝဏ္ဏဘူမိသထုံပြည်သို့ ကြွတော်မူလေသည်။ ထိုအခါ၌ *သထုံမင်းကြီးနှင့် မိဖုရားတို့သည်၎င်း၊ ပြည်သူပြည်သား တို့သည်၎င်း ရတနာတို့ဖြင့် အထူးထူးပူဇော်ကြ၍ မြတ်စွာဘုရား သီ တင်း သုံး တော် မူ ရန် ကျောင်းတော်ကိုလည်း ဆောက်လုပ်လှူတန်းလေသည်။ ကျောင်းတော်ကို မြတ်စွာဘုရား ဥဒေါင်းမင်း၊ ဆင်မင်း၊ ရသေ့ မင်း ဘဝက ပျော်မွေ့ဘူးသည် မောရပဗ္ဗတကုန်း၌ တည် ဆောက် လေလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် မဇ္ဈိမဒေသသို့ ပြန်၍ကြွတော်မူမည် ရှိသောအခါ၊ မင်းကြီးသည် ပူပန်ငိုကြွေးကာ နောင်အစဉ် ကိုး

* သထုံမင်းအမည်ကို သူရိယစန္ဒ မဟာဒုတ္တပေါင် ဟူ၍ ဆိုသည်။ အခြားသမိုင်းတို့၌ တိဿဓမ္မသီဟရာဇာဟု ဆိုသည်။

ကွယ်ရာကို တောင်းပန်သဖြင့် သွားတော် လေးဆူကို ပေးအပ်
တော်မူလေသည်။

မင်းကြီးသည် ရှင်လန်းအားရတော်မူ၍ သုနာပရန္တဥန္တတ
ကုန်းထက်၌ အဝုံး ၄၇-တောင် အစောက် ၄၇-တောင် တူးဖော်
၍ ဌာပနာမည်ပြုရာ၊ ရှေးဘုရား သုံးဆူတို့၏ ဆံတော် ဓါတ်၊
တောင်ဝှေးတော်နှင့် မြသပိတ်တော်တို့ကို ဖူးတွေ့ရလေလျှင် အထူး
ဝမ်းမြောက်တော်မူ၍ ရတနာအထူးထူးဖြင့် ဌာပနာတိုက်မုမ်းမံ
၍ ၁၀၅-ခုနှစ် တပေါင်းလဆန်း ၅-ရက်နေ့တွင် ဌာပနာကာ
မြကျောက်ဖျာပိတ်၍ အထက်မှ စေတီတော်ကို တည်ထားခဲ့လေ
သည်။ ပြည်သူတို့လည်း ရတနာအသီးသီးဖြင့် ပူဇော်ကြလေသည်။
စေတီတော်ကိုလည်း စိရံဌာတုစေတီတော်ဟု သမုတ်လေသည်။
ကာလကြာမြင့်သောအခါ စိရံမှ စာရံသို့ပြောင်း၍ ရွှေစာရံစေတီ
တော်ဟူ၍ မည်တွင်ခဲ့လေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် မဟာသက္ကရာဇ် ၁၁၉ခုနှစ် သီတင်းကျွတ်
လပြည့်ကျော် ၁-ရက်နေ့တွင် ဒုတိယအကြိမ် သထုံပြည်သို့ မြတ်
စွာဘုရား ကြွတော်မူ၍ မဟာသိမ်တော်ကြီးကို ရဟန္တာများ သိမ်
သမုတ်ခဲ့ပြီး ၁၂၈-ခုနှစ်တွင် တတိယအကြိမ် ကြွရောက်တော်မူ
ပြန်လေသည်။

ရွှေစာရံစေတီတော်မှာ ဥာဏ်တော်အမြင့် ပေ - ၂၄၀၊
စိန်ဖူးတော်မှ ဖိနပ်တော်အထိ ပေ ၃၆၀ ဖြစ်၍၊ စေတီရံပေါင်း
၃၇-ဆူ ရှိလေသည်။

ရွှေစက်တော်ဘုရား (မင်းဘူးမြို့)

ရွှေစက်တော်ဘုရား၊ အထက်အောက် ခြေတော်ရာနှစ်ဆူ
မှာ မင်းဘူးမြို့အနောက်ဖက် ပန်းတိမ်၊ ငမဲဒေသ၏အရှေ့ဖက်၊
မန်းချောင်းအနီး ရခိုင်ရိုးမအစပ် တောင်ထိပ်နှင့် မန်းချောင်း
ကမ်းနဖူးပေါ်တွင် တည်ရှိ၍ အထက်စက်တော်ရာနှင့် အောက်
စက်တော်ရာဟူ၍ ခေါ်မှတ်ကြသည်။

တရံရောအခါ သုနာပရန္တတိုင်း၊ ဝါဏိဇဂါမရွာ၌
ကုန်သည်တဦးတွင် မဟာပုဏ္ဏနှင့် စုဠပုဏ္ဏဟူ၍ သားနှစ်ယောက်
ရှိလေသည်။ မဟာပုဏ္ဏသည် မဇ္ဈိမဒေသ၊ ကောသလတိုင်း သာဝတ္ထိ
ပြည်သို့ ကုန်ကူးသွားရာ၊ မြတ်စွာဘုရားပွင့်တော်မူစဉ် ကာလဖြစ်
၍ မြတ်စွာဘုရားကိုဖူးမြင်ရ၍ တရားနာကြားရသဖြင့် ရဟန်း
ပြုလေသည်။ ထိုနောက် ခွင့်ပန်ကာ ဝါဏိဇဂါမသို့ ပြန်ကြွခဲ့လေ
သည်။ စုဠပုဏ္ဏလည်း နောင်တော်ရဟန်းအား ဆွမ်းလုပ်ကျွေး
လေသည်။

ပုဏ္ဏထေရ်သည် အဇ္ဈဟတ္ထတောင်မှ သမုဒ္ဒဂီရိ အရပ်
သို့၎င်း၊ မာတုလာဂီရိအရပ်သို့၎င်း၊ ကြာရောက်သီတင်းသုံးတော်
မူလေသည်။ မာတုလာဂီရိအရပ်ကား ကျောင်းတော်ရာစေတီ

တော်အနီးရှိ သစ်တော်ရွာပင် ဖြစ်လေသည်။ တရံခါသော် စူဠ
ပုဏ္ဏသည် ကုန်ကူးသွားရာ သမုဒ္ဒရာ၌ လှိုင်းလေ အန္တရာယ်
ကျရောက်သဖြင့် ပုဏ္ဏထေရ်ကတန်ခိုးဖြင့် စောင့်ရှောက်ကာကွယ်
ပေးလေသည်။ ကုန်သည်တို့လည်း ပုဏ္ဏထေရ်အား စန္ဒကူးနံ့ သာ
တို့ဖြင့် လှူတန်းပူဇော်ရာ၊ ပုဏ္ဏထေရ်က စန္ဒကူးကျောင်းတော်ကို
ဆောက်လုပ်စေ၍ သာဝတ္ထိပြည်သို့ကြွရောက်ကာ မြတ်စွာဘုရား
အား ပင့်လျှောက်လေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် သတ္တဝါတို့အား သနားသဖြင့်
ပင့်လျှောက်ခြင်းကိုလက်ခံ၍ သုနာပရန္တတိုင်း၊ ဝါဏီဇဂါမသို့
ရှေ့ရှု ကြွချီတော်မူလေသည်။ ထိုသို့ကြွချီတော်မူရာ သစ္စဗန္ဓ
တောင်ထိပ်သို့ ရောက်တော်မူလျှင် သစ္စဗန္ဓရသေ့အား တရား
ဟောပြော၍၊ တပါတည်းခေါ်ဆောင်ကာ၊ ဝါဏီဇဂါမသို့
ကြွရောက်လာလေသည်။ ရွာသားတို့လည်း အလွန်ဝမ်းမြောက်
ကြလျက် ကြီးကျယ်စွာ ကြိုဆိုပူဇော်ကြလေသည်။ ထိုနောက်
ဂန္ဓာရုံစန္ဒကူး နံ့သာကျောင်းသို့ကြွရောက်၍ ၇-ရက်ပတ်လုံး
သီတင်းသုံးကာ သတ္တဝါတို့အား တရားဟောကြားတော်မူလေ
သည်။

ထိုနောက် ပုဏ္ဏထေရ်အား ထိုရွာ၌နေခဲ့စေပြီး သာဝတ္ထိ
ပြည် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်သို့ ပြန်ကြွတော်မူရာ ယောနက
တိုင်း နမ္မဒါမြစ်နားသို့ရောက်လျှင် နဂါးမင်းကပူဇော်၍ တရား
နာကြားကာ နောင်အစဉ်ကိုးကွယ်ရာကို တောင်းပန်သဖြင့်
မြတ်စွာဘုရားသည် မြကျောက်ဖျာထက်၌ လက်ဝဲခြေတော်ရာ
ချနိုင်၍ပေးခဲ့လေသည်။

ထိုနောက် နမ္မဒါမြစ်ကွေ့ဝိုက်ရာ သစ္စဗန်တောင်ထိပ်သို့
 ရောက်ပြန်သောအခါ သစ္စဗန္ဓရသေ့က ထိုနေရာ၌နေခဲ့ရမည်ဖြစ်
 သည့်အတိုင်း ကိုးကွယ်ရာကို တောင်းပန်သဖြင့် သစ္စဗန်တောင်
 ထိပ် မြေကျောက်ဖျာထက်၌ လက်ဝဲတော်ခြေရာ ချနှိပ်ပေးခဲ့ပြန်
 လေသည်။ ထိုကာလကား မြတ်စွာဘုရားဝါတော် နှစ်ဆယ်လွန်
 မြောက်ပြီးသောကာလ ဖြစ်လေသည်။

မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန် တော်မူပြီး နောက်
 သာသနာနှစ် ၂၁၀-ခုနှစ်တွင် နန်းတက်သော သီရိဓမ္မာသောက
 မင်းကြီးသည် စေတီပေါင်း ၈၄၀၀၀-တည်ထားကိုးကွယ်ရာ၌

နမ္မဒါမြစ်ကမ်းနဖူး၌ မြတ်စွာဘုရားရှေးဦးစွာ ရပ်တော်
 မူရာ၌ တိဋ္ဌစေတီ၊ (တန်တော်ဦး)

နဂါးမင်းပူဇော်ရာ၌ ရတနာပုဏ္ဏစေတီ၊ (တောင်းပန်ဦး
 ဘုရား)

နဂါးမင်းတောင်းပန်၍ ခြေတော်ရာချရန်ရပ်တော်မူရာ၌
 ဌာနစေတီ၊ (တောင်းပန်ရဘုရား)

သစ္စဗန္ဓရသေ့အား ဟေိဘိက္ခုရဟန်းပြုပေးရာ၌ သစ္စ
 ဒီပကစေတီ၊ (အနောက်စောင်းတန်းဦး)

ကိုးကွယ်ရာကို တောင်းပန်ရာ၌ အာယာဓနစေတီ၊
 (မုဆိုးတောင်ဘုရား)

စသည်ဖြင့် စေတီတော်ငါးဆူ တည်ထားခဲ့လေသည်။ ထို့ပြင်
 သစ္စဗန္ဓရဟန္တာအား သင်္ဂြိုဟ်ရာ၌ ရွာသားများ တည်ခဲ့သော
 သင်္ချိုင်းတော်ရာစေတီလည်း ရှိခဲ့လေသည်။

ထိုပါဒစက်တော်ရာနှစ်ဆူနှင့် စေတီတော်တို့ကိုဒုတ္တပေါင်
မင်း၊ ဝေသာလီမင်း၊ ဓနုနန္ဒမင်းအဆက်ဆက်တို့ ကိုးကွယ်ပူဇော်
ခဲ့ကြလေသည်။ ထို့ပြင် ကြောင်ဖြူကွမ်းဆော်မင်း၊ အနော်ရထာ
မင်း၊ ကျန်စစ်မင်း၊ နရပတိစည်သူမင်း၊ နန်းတောင်းများမင်း၊
ကျစွာမင်း၊ ပထမ မင်းခေါင်ကြီး၊ မိုးညှင်းမင်းတရား၊ ဒုတိယ
မင်းခေါင် စသော မင်းအဆက်ဆက်တို့လည်း အသီးသီးပူဇော်ခဲ့
ကြလေသည်။

ထိုနောက် ရွှေနန်းကြော့ရှင်လက်ထက် သက္ကရာဇ် ၈၆၃-ခု
နှစ်မှစ၍ နိုင်ငံမငြိမ်မသက်ဖြစ်သဖြင့် စက်တော်ရာနှစ်ဆူ တိမ်မြုပ်
ခဲ့ရာမှ သာလွန်မင်းကြီးလက်ထက်တွင် အနန္တဇေ ဆရာတော်၊
အရိယာလင်္ကာရ ဆရာတော်၊ တိလောက လင်္ကာရ ဆရာတော်၊
တောင်ဖိလာဆရာတော်တို့သည် တောတောင်အတွင်း ခြေတော်
ရာကိုရှာဖွေကြရာ သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀-ပြည့်နှစ်တွင် ခြေတော်ရာ
နှစ်ဆူတို့ကိုတွေ့ရှိ၍ ပူဇော်ခွင့် ရကြပြန်လေသည်။

ထိုနောက် ငါးထပ်ကြီးဒါယကာနှင့် မင်းရဲသီဟတို့က
တန်ဆောင်းပြာသာဒ်များ ဆောက်လုပ်ခဲ့လေသည်။ ၁၀၄၄-
ခုနှစ် တပို့တွဲလဆုတ် ၆-ရက်နေ့တွင် အထက်စက်တော်ရာ
တန်ဆောင်းကို မီးခသဖြင့် ရွှေကျမ်းဘုန်းတော်ကြီးက ပြန်လည်
ဆောက်လုပ်လေသည်။ ၁၀၇၁-ခုနှစ် ပြာသိုလဆုတ် ၂-ရက်
နေ့တွင် မီးခပြန်သဖြင့် စကျမို့သကြီး၊ ပန်းထိမ်းမြို့သကြီးတို့က
ကြပ်မတ်၍ ပြန်လည်ဆောက်လုပ်ခဲ့လေသည်။ အောက်စက်တော်
ရာတန်ဆောင်းကို မြစ်ရေဖုံးလွှမ်းပျက်စီးသဖြင့် စကျမို့ ခဲတောင်
ဘုန်းတော်ကြီးက ကြပ်မတ်၍ ပြာသာဒ်ဆောက်လုပ် လှူတန်းခဲ့
လေသည်။

ထိုနောက် ကုန်းဘောင်မင်းများလည်း အသီးသီးပူဇော်
 ခဲ့၍ ၁၂၄၈-ခုနှစ် ပြာသိုလဆန်း ၈-ရက်နေ့တွင် အင်္ဂလိပ်
 စစ်သည်များက အထက်စက်တော်ရာ၌ ရှင်သုဓမ္မစာရီ နှမရှင်ဝတီ
 တည်ထားခဲ့သော စေတီတို့ကိုဖြိုဖျက်သဖြင့် စကုမင်းပူးဂိုဏ်းအုပ်
 ဆရာတော်ဦးစီးလျက် ပြန်လည်ပြုပြင်တည်ဆောက်ခဲ့ရလေသည်။
 ၁၂၇၇-ခုနှစ် တပို့တွဲလဆုတ် ၈-ရက်နေ့တွင် အထက်စက်တော်
 ရာတန်ဆောင်းကို မီးသင့်ပြန်၍ သက်တော်ရှည်ဆရာတော်ကြီး
 ကြပ်မတ်၍ ပြန်လည်ဆောက်လုပ်ခဲ့၍ ၁၂၈၅-ခုနှစ်တွင် ရသေ့
 ကြီး ဦးခန္တိကကြီးမှူး၍ သံတန်ဆောင်း၊ စောင်းတန်းများကို
 ဆောက်လုပ်လှူတန်းခဲ့လေသည်။

ရွှေစည်းခုံစေတီတော် (ညောင်ဦးမြို့)

ရွှေစည်းခုံစေတီတော်မှာ ညောင်ဦးမြို့ အနောက်ရပ်တွင် တည်ရှိလေသည်။

ပုဂံပြည် အနော်ရထာ မင်းကြီးသည် နန်းစံ ၁၄-နှစ် မြောက် သက္ကရာဇ် ၃၉၃ခုနှစ်တွင် အိပ်မက်အရ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ တမန်စေလွှတ်၍ ဓါတ်တော်များကို ပင့်ဆောင် စေလေသည်။ သီဟိုဠ်မင်း ဓါတုသေနသည် မြတ်စွာဘုရား၏ စွယ်တော်ပွား တဆူကို ပေးအပ်သဖြင့် သင်္ဘောဖြင့်ပင့်ဆောင်ခဲ့၍ ပုဂံဆိပ်ကမ်း သို့ရောက်လျှင် အနော်ရထာမင်းကြီးသည် လည်ပင်းအထိ နက်သော ရေထဲသို့ဆင်း၍ ကြိုယူပင့်ဆောင်ကာ နန်းတော်၌ ပြာသာဒ်ထက်တွင် ပူဇော်ထားလေသည်။

ထိုအခါ ရှင်အရဟံက စွယ်တော်ဓါတ်မြတ်ကို လူအများ တို့ ကိုးကွယ်ပူဇော်နိုင်စိမ့်သောငှါ ဘုရားတည်၍ ဌာပနာထားရန် အကြံပေးသဖြင့် အနော်ရထာမင်းကြီးလည်း နှစ်သက်တော် မူသောကြောင့် စွယ်တော်မြတ်ကို ဆင်ဖြူရတနာထက်၌တင်ကာ၊ စွယ်တော် ကိန်းရပ်တော်မူလိုရာ၌ ဆင်ဖြူ ဝပ်စေ သတည်းဟု ဆင်ဖြူတော်ကိုအဓိဋ္ဌာန်ပြု၍လွှတ်ကာ စေတီတည်ရန် နေရာကို ရွာလေသည်။

ဆင်ဖြူတော်သည် ပုဂံမြို့အရှေ့ မြောက်အရပ် သဲစည်းခုံ တွင်ဝပ်လေလျှင် သဲပြင်ဖြစ်သောကြောင့် စေတီတည်၍ အခွန် ရှည်ကြာတည်နိုင်မည်မဟုတ်ဟု တွေးဆ၍ စိတ်နှလုံးမသာဖြစ် လေသည်။ သို့ရာတွင် ဤမြေသည် သာသနာပတ်လုံးတည်မည် သာဖြစ်ကြောင်းဖြင့် အနော်ရထာမင်းကြီးအား သိကြားမင်း အိပ်မက်ပေးသဖြင့် သက္ကရာဇ် ၃၉၃-ခုနှစ်တွင် စေတီတော် စတင် တည်လေသည်။ ထိုစွယ်တော်မှ စွယ်တော်ပွားတို့ကို တန်ကြည့် တောင်စေတီ၊ လောကနန္ဒာစေတီ၊ တုံ့ဝပ်တောင်စေတီ၊ ပျက် တောင်စေတီဟူသော စေတီလေးဆူ၌ ဌာပနာ လေ သည်။ ရှေ့စည်းခုံ စေတီကား အပြီးမတိုင်သေးချေ။

အနော်ရထာမင်းကြီးသည် တရုပ်ပြည်မှ စွယ်တော်ကို တောင်းဆိုပင့်ဆောင်စေသော်လည်း မရရှိသဖြင့် သိကြားမင်း ပေးသော မြဆင်းတုကို ရှေ့စည်းခုံစေတီတော်၌ ဌာပနာလေ သည်။ ထိုနောက် သရေခေတ္တရာမြို့တွင် ဒုတ္တပေါင်မင်းကြီး တည် တော်မူခဲ့သော စေတီမှ မြတ်စွာဘုရား၏ သင်းကျစ်တော်ကို ပင့်ဆောင်ပြန်၍ အဓိဋ္ဌာန်ပြုကာ ဆင်ဖြူရတနာထက်၌တင်၍ လွှတ်ပြန်သော် ရှေ့စည်းခုံစေတီတည်ရာ ပစ္စယံသုံးဆင့်အထက်၌ တက်၍ဝပ်သဖြင့် ထိုနေရာ၌ပင် ဌာပနာပြန်လေသည်။ ထိုနောက် ဌာပနာတိုက်ကို ဆန်းကျယ်စွာစီမံ၍ မင်းကြီးသည် ရတနာ ပန်းတောင်းကိုကိုင်ဖက်ထားဟန် ရှေ့စင်ကိုသွန်းထု၍ဌာပနာကာ အတွင်းစေတီကို ထီးတင်တော်မူလေသည်။ သို့ရာတွင် ကိုးခရိုင် နယ်မှအပြန် အောင်သာရပ်တွင် ကျွဲရိုင်းကိုနှိမ်နင်းရာမှ ကျွဲရိုင်း ခပ်၍ နတ်ရွာစံသောကြောင့် ရည်ရွယ်တော်မူရင်း ဘိနပ်တော် သံတောင် ၃၂၀-ပြီးစီးအောင် မတည်နိုင်ဘဲရှိခဲ့ရလေသည်။

(ရှိုးဥဒ္ဒါဝေခ) နှင့် ယခင်ပထမ-ခုံလှိုင်ဝေခ

ကျန်စစ်သားမင်းသည်သက္ကရာဇ် ၄၄၆-ခုနှစ်တွင် ထီးနန်း ဆတ်ခံရာ ခမည်းတော်၏ကောင်းမှု ရွှေစည်းခုံ စေတီတော်ကို ၄၅၁-ခုနှစ် တန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၁၃-ရက်နေ့ကစတင်၍ မှမ်းမံတည်ပြန်လေသည်။ ဘိနပ်တော် သံတောင် ၃၂၀-အစား၊ သံတောင် ၃၀၀-နှင့် အမြင့်သံတောင် ၈၀-ရှိသော စေတီတော် ကို ၄၅၂-ခု၊ ကဆုန်လပြည့်နေ့တွင် ရှေ့ထီးတင်၍ ပြီးအောင်မြင် လေသည်။

ရွှေစည်းခုံစေတီတော်တွင် အံ့ကိုးပါးရှိလေသည်။ ထို အံ့ကိုးပါးမှာ

- ၁။ ထီးတော်ကိုကြိုးမဆိုင်းဘဲ မြဲမြံခြင်း။
- ၂။ စေတီတော်အရိပ် တန်တိုင်း အပြင်သို့မထွက်ခြင်း။
- ၃။ ဘုရားအထက်မှ ပစ်ချသော ရွှေလှောင်စက္ကူတို့ တန်တိုင်းအပြင်သို့ မလွန်ခြင်း။
- ၄။ ပရိသတ် မည်မျှ များပြားစေကာမူ မဟာရာမ တန်တိုင်းအတွင်း၌ မပြည့်ကျပ်ခြင်း။
- ၅။ ပထမ သပိတ်တော်၌ ဆွမ်းမဦးနိုင်ခြင်း။
- ၆။ စေတီတော်တဖက်မှ တီးသောစည်သံကို အခြား တဖက်မှ မကြားရခြင်း။
- ၇။ စေတီတော်ကို ရှိရင်းဥာဏ်တော်ထက်ပို၍ မြင့်သည် ဟု ထင်ရခြင်း။
- ၈။ မဟာရာမတန်တိုင်း၌ မိုးရေမတင်ကျန်ခြင်း။
- ၉။ ခရေပင်တို့သည် တဆယ့်နှစ်လပတ်လုံး ပွင့်ခြင်း။

ရွှေစည်းခုံစေတီတော် (တကောင်းမြို့)

ရွှေစည်းခုံစေတီတော်မှာ ဧရာဝတီမြစ်ညာ တကောင်းမြို့၌ ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သာသနာ သက္ကရာဇ် ၉၈ - ခုနှစ်တွင် တကောင်းပြည်၌ နဂါးနိုင်မင်း၏ သားတော် သတိုးကျောက်ရွှည်မင်း နန်းစံခိုက်၊ ကျုံးချင်းယှက်ကာတည်ရှိသော အညာပုဂံပြည်၌ မဟာရာဇာမင်းမင်းပြုလေရာ၊ ထိုပြည်၌ ရတနာမိုးရွာပြီးနောက် ကိုးကွယ်ရန် စေတီတဆူတည်ခဲ့လေသည်။

ထိုစေတီအတွက် အုတ်တချပ်လျှင် ငွေစင် ၃ - ပိဿာ ပေးသော်ငြားလည်း လူများမှာ ကြွယ်ဝချမ်းသာသဖြင့် အုတ်တချပ်မျှမရသဖြင့် မင်းမိန့်ဖြင့် တအိမ်လျှင် အုတ်တချပ်သွင်းစေ၍ အုတ် ၃-သိန်းကျော် ရရှိပြီးနောက် အတွင်း အရှေ့မြို့ရိုး အနီး အုတ်မြစ် ၁၆-တောင်ချ၍ ဥာဏ်တော် အတောင် ၁၆၀-ရှိသော စေတီတော်ကြီးကို တည်လေသည်။ ရတနာများနှင့် ဓါတ်တော်များကိုလည်း ဌာပနာလေသည်။

ထိုနောက် မဟာ ရာဇာ မင်း ကြီး သည် သံဝေဂရ၍ ဧရာဝတီမြစ်အရှေ့ဖက်ကမ်းသို့ ကူးကာ တောထွက်တော်မူသဖြင့် တကောင်းမင်း သတိုးကျောက်ရွှည်က ပုဂံမြို့ကိုပါ သိမ်းပိုက် အုပ်ချုပ်ရလေသည်။

ရွှေစည်းခုံ စေတီတော် (ညောင်ကန်)

ရွှေစည်းခုံ စေတီတော်မှာ မုံရွာခရိုင် ညောင်ကန်ရွာ၌ ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

ဘကြီးတော်မင်းသည် ၁၁၈၁-ခုနှစ်၌ မင်းအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူရာ၊ မင်းသားဘဝက ပညာသင်ကြားပေးသော ဆရာ မင်းကြီးအားအဂ္ဂမဟာသေနာပတိအရာကိုပေးလေသဖြင့် အမတ်ကြီး ဆရာမင်းကြီးဟု ထင်ရှားလေသည်။ ထိုအမတ်ကြီးသည် မိမိဇာတိဖြစ်သော ညောင်ကန်ရွာ၌ ဘုရားကြီး၊ ကျောင်းကြီး၊ ပိဋကတ်တိုက်ကြီး၊ သောက်ရေကန်ကြီးဟူသော ကြီးလေးပါး၊ လေးဌာနကိုတည်လိုသောကြောင့် မင်းရဲခေါင် ဗလသူရ အမည်ရှိ ရွာအုပ်မောင်ရာအား တာဝန်ပေး၍ တည်စေလေသည်။

စေတီတော်မှာ ဖိနပ်တော် ၆၄-တောင်၊ ဥာဏ်တော် စိန်ဖူးအထိ အတောင် ၁၀၀-ရှိ၍ အလုံအထက်တိုက်တွင် ဥာဏ်တော်အကြီးဆုံး စေတီတော်ကြီးပင် ဖြစ်လေသည်။ စေတီတော်ပြီးလျှင် မင်းကြီးကိုယ်တိုင်ရေစက်ချ၍ ထီးတော်တင်ကာ ဇေယျခုံဟူ၍ သမုတ်လေသည်။ နောင်အခါ ရွှေစည်းခုံဟူ၍ ထင်ရှားခဲ့လေသည်။

၁၂၈၁-ခုနှစ်တွင် ဘုန်းတော်ကြီး ဦးသောင်းတန်က ကြီးမူး၍ ရွာသူရွာသား ဒါယကာများက ပြုပြင်တည်ထားခဲ့ကြပြန်လေသည်။

ရှေ့ဆံတော်စေတီတော် (ပြည်ဖို့)

ရှေ့ဆံတော် စေတီတော်မှာ ပြည်မြို့တွင် ကျိန်းဝပ်တော်
မူလေသည်။

ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူပြီး၍ ပထမဝါကျွတ်
တော်မူသောအခါတွင် သာသနာတည်ထွန်းမည့် ဒေသများကို
ဆင်ခြင်တော်မူ၍ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ တပါးတည်း ကြွတော်မူလေ
သည်။ ထိုမှတဖန် ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း ပါဒက္ခသီလေ ဖဝါးဦးတောင်
(ဖိုးဦးတောင်) ထိပ်သို့ လကျောခြေတော်ကိုကြွ၍ တလှမ်းတည်း
ဖြင့် ကြွတော်မူလေသည်။

ထိုတောင်ထိပ်၌ သာတာဂီရိ ဘီလူးမင်း၏ တူ သမ္ဘူလ
ဘီလူးနှင့် မယား အဘိမုခဘီလူးမတို့ နေထိုင်ကြရာ မြတ်စွာဘုရား
ကို ဖူးမြင်ရ၍ တရားနာကြားကြရလေသည်။ ထိုနောက် တဖက်
ကမ်း ဝေမိဿကတောင်၊ မဟိန္ဒတောင်၊ ဣန္ဒဝတောင် အသီးသီး
၌ နေထိုင်ကြသော ဝေသာမိတ္တဘီလူး၊ ဣဒ္ဓိမန္တဘီလူးနှင့် ဝေလု
ကန္တဘီလူးတို့အားလည်း မြတ်စွာဘုရား ကြွလာတော်မူကြောင်း
သတင်းပါးလေသည်။ ထိုတောင်များအောက်၌နေသော ရောပထ
နဂါးမင်းအားလည်း ကြားသိစေပြန်လေသည်။

ထိုဘီလူးများ၊ ဘီလူးအခြွေအရံများ၊ ဧရာပထနဂါးနှင့်
 နဂါး အခြွေအရံတို့သည် ဖဝါးဦးတောင်သို့ လာရောက်ကြ၍
 မြတ်စွာဘုရားအား ပူဇော်ကာ တရားနာကြား ကြလေသည်။
 ထိုနောက် နောင်အစဉ် ကိုးကွယ်ရာကို တောင်းပန်လျှောက်ထား
 သဖြင့် နဂါးမင်းအား ပတ္တမြားညိုအဆင်းရှိသော ဆံတော်ခါတ်
 လေးဆူကို၎င်း၊ သမ္ဘူလဘီလူးအား ဥဏှလုံမေ့ရှင်တော် နှစ်ဆူကို
 ၎င်း၊ သုပုပ္ဖိက မေ့ရှင်တော်နှစ်ဆူကို၎င်း၊ ဝေသာမိတ္တ ဘီလူး၊
 ဣဒ္ဓိမန္တဘီလူးနှင့် ဝေလုကန္တ ဘီလူးတို့အားလည်း သက္ကသမက္ခဋ
 မေ့ရှင်တော်နှစ်ဆူ၊ သာရစိန္တ မေ့ရှင်တော်နှစ်ဆူ၊ မာရဘင်္ဂမေ့ရှင်
 တော်နှစ်ဆူတို့ကို အသီးသီး ပေးစွန့်တော်မူလေသည်။

ထိုနောက် မြတ်စွာဘုရား၏ ဗျာဒိတ်ထားတော် မူချက်
 အတိုင်း ဧရာပထ နဂါးမင်းသည် အဓိပစ္စယ ရမ္မာဝတီမြို့သား
 အဇ္ဈိကနှင့်ဘလ္လိက ကုန်သည်ညီနောင်တို့အား တဆင့်ပူဇော်စေ၍
 သုဒဿနတောင်ထိပ်၌ ဌာပနာကာ အလျားတဆယ့်လေးတောင်၊
 အစောက် ခုနှစ်တောင်ရှိသော စပါး စု သဏ္ဍာန် စေတီတော်ကို
 တည်စေလေသည်။ စေတီတည်သော ကာလကား မာဘာသက္ကရာဇ်
 ၁၀၃-ခုနှစ် တပေါင်းလဆန်း ၁၂-ရက်နေ့ ဖြစ်သတည်း။ ဝေသာ
 မိတ္တ၊ ဣဒ္ဓိမန္တနှင့် ဝေလုကန္တ ဘီလူးအသီးသီး တို့လည်း သုဒဿန
 တောင်ထိပ်၌ပင် မေ့ရှင်တော် နှစ်ဆူစီကို အသီးသီး ဌာပနာကြ
 ပြန်လေသည်။ ထိုတောင်ထိပ်သည် ရှေးဘုရား သုံးဆူတို့၏ ဒုက္ခဋ၊
 သင်းပိုင်၊ ခါးပန်းတော် တို့ကိုလည်း ဌာပနာခဲ့ဘူးလေသည်။

သမ္ဘူလဘီလူးသည်လည်း သီဟပဗ္ဗတ ဖဝါးဦးတောင်
 ထိပ်၌ ဥဏှလုံမေ့ရှင်တော်တဆနှင့် သုပုပ္ဖိကမေ့ရှင်တော်နှစ်ဆူတို့ကို

ဌာပနာ၍ စေတီတော်တည်ထားပြီးလျှင် ကျန်မေ့ရှင်တော် တို့ကို သုဒဿနတောင်ထိပ် စေတီတော်၌ပင် ဌာပနာလေသည်။ မြတ်စွာ ဘုရားသည် ငါးဝါမြောက်၌ ဖဝါးဦး တောင်ထိပ်သို့ ဒုတိယ အကြိမ်ကြွလာတော် မူပြန်လေသည်။ ထိုအခါတွင် ပေးဖို့ ပေးမ နှစ်ဦးအနက် ပေးဖို့သည် မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးတွေ့ရ၍၊ မြတ်စွာ ဘုရားက ထိုပေးဖို့သည် သီရိခေတ္တရာတိုင်း၊ ဣသိနဂရပြည်ကြီး၌ ဒုတ္တဘောင်မင်းဖြစ်၍ သာသနာကို စောင့်ရှောက်တော်မူလတံ့ ဟု ဗျာဒိပ်ပေးတော်မူလေသည်။

သာသနာတော်နှစ် ၁၀၁ ခုနှစ်တွင်ကား စူဠာသမ္ဘဝမင်း၏ မိဖုရားဗေဒါရီမုဖွားမြင်သော ဒုတ္တဘောင်မင်းကြီးသည်နန်းတက် လေသည်။ နန်းတက်ပြီးသော် ကမ်းယံပြည်ကဆက်လာသောခါတ် တော်ကိုးဆုပ်ကို တဆုပ်စီဌာပနာ၍ ဗောဗော၊ ညေးညေး၊ ဆေး ဆေး၊ ယောယော၊ သောကြာမာ၊ သရမ္မာ မြင်ဗာဟု၊ မြသိတင်၊ မြ သိန်းတန် ဟူသော ဘုရားကိုးဆုပ်ကို တည်တော်မူလေသည်။ ထို နောက်မှ နှစ်ကာလကြာမြင့်၍ တောဆိုင်းနေသော သုဒဿန တောင်ထိပ်ကိုရှာဖွေ၍ အဇ္ဈိကနှင့်ဘလ္လိကဖြစ်ခဲ့ဘူးသော ရဟန္တာ နှစ်ပါး၏အကူအညီဖြင့် သာသနာနှစ် ၁၂၆-ခုနှစ် တန်ဆောင်း မုန်းလပြည့်နေ့၌ ခါတ်တော်တိုက်ကိုဖွင့်၍ တပို့တံ့ လပြည့်နေ့၌ အုတ်မြစ်ချကာ ကြီးကျယ်ခမ်းနားစွာ စေတီထပ်မံတည်ထား ကိုး ကွယ်ပြန်လေသည်။ ဒုတ္တဘောင်မင်း၏နောက်တွင် ဓမ္မာသောက မင်းသည်၎င်း၊ အလောင်းစည်သူ မင်းသည်၎င်း ပျက်စီးယိုယွင်း သည်များကိုထပ်ကာ မှမ်းမံပြုပြင်ပူဇော်ခဲ့လေသည်။ မင်းအဆက် ဆက်တို့ ထပ်ဆင့် မှမ်းမံ ပူဇော်ကြပြီးနောက် အလောင်း မင်း

တရားကြီးလက်ထက်တွင် ထီးတော်သစ်ကိုလည်း တင်လှူတော်မူ
 လေသည်။ ၁၁၇၆-ခုနှစ်တွင်လည်း ဘိုးတော်ဘုရား၏ အမိန့်တော်
 အရ ငှက်မြတ်နားနှင့် ရတနာများကို တင်လှူပူဇော်ပြန်လေသည်။
 ၁၂၂၀-ပြည့်နှစ် ဝါခေါင်လပြည့်နေ့ညတွင် မြေလျှင်တုန်လှုပ်၍
 စေတီတော်ခေါင်းလောင်းပုံပန်းမှောက်၏ အပေါ် မှုပျိုကျသဖြင့်
 ဦးသာရွဲနှင့် မိသားစုတို့က ကြပ်မတ်၍ ပြန်လည်တည်ထား ခဲ့လေ
 သည်။ ၁၂၇၈-ခုနှစ်တွင် ထီးတော်၊ စိန်ဖူး၊ ငှက်မြတ်နား တို့ကို
 လည်း ထပ်မံပူဇော် မှမ်းမံတင်လှူခဲ့ကြလေသည်။

ရွှေဆံတော်စေတီတော်သည်ဉာဏ်တော်အမြင့် ၈၅-တောင်
 (၁၂၇.ပေ) မြင့်တော်မူလေသည်။ မြန်မာထီးတော်အမြင့် ၇-ပေ
 ၄-လက်မရှိ၍ မှန်ထီးတော်အမြင့် ၁၀-ပေရှိလေသည်။

ရွှေဆံတော်စေတီတော် (တွံတေးမြို့)

ရွှေဆံတော်စေတီတော်မှာ ရန်ကုန်မြို့အနောက်တောင်ဖက် တွံတေးမြို့၌ ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားပွင့်တော်မူစဉ် မဟာသက္ကရာဇ် ၁၀၃-ခုနှစ်တွင် ဥက္ကလာပတိုင်းသား တပုဿနှင့် ဘလိက ညီနောင်တို့သည် ဖူးမြင်ခွင့်ရ၍ ဆံတော်နှစ်ဆူကို ပူဇော်ခွင့် ရသည့်အတိုင်း ဥက္ကလာပမြို့သို့ ပင့်ဆောင်လာခဲ့ရာတွင် တွံတေးမြို့တည်ရာအရပ်မှ ရွာသူရွာသားများက ဆံတော်ကို ကြံယူပူဇော်ခဲ့ကြရာမှ ထိုနေရာတွင် မြတ်စွာဘုရားကိုရည်မှတ်၍ ဆံတော်ကြံစေတီ တည်ထားခဲ့ကြလေသည်။ ထိုနေ့ကမှ တွံတေးသူကြီးသည် ရွှေတိဂုံစေတီတည်မည့် ဆံတော်များကိုခေတ္တတဖန် ပင့်ဆောင်ပြန်၍ သာသနာ ၁၀၅-ခုနှစ်တွင် ဆံတော် တန်ဆောင်း အုတ်တိုက်ကို တည်ပြန်လေသည်။

သာသနာနှစ် ၁၀၁-ခုနှစ်တွင်ကား ဒုတ္တဘောင်မင်းကြီးက ပြုပြင်၍ ရွှေတိဂုံဆံတော်တန်ဆောင်းမှ ဆံတော်များကို ပင့်ကာ ပူဇော်ပွဲကျင်းပခဲ့လေသည်။ ထိုနေ့က သာသနာနှစ် ၂၃၆-ခုနှစ်တွင် သထုံပြည်သို့ အရှင်သောဏနှင့်အရှင်ဥတ္တရတို့ သာသနာပြုကြရာကပ်ပြီးနောက်၊ တပည့်ဖြစ်သော တွံတေးမြို့သားရဟန်းရှင်တိက္ခပညာနှင့် သာဂရပညာတို့အား မဇ္ဈိမဒေသသို့ စေလွှတ်၍

အသောကမင်းကြီးထံ ဓါတ်တော် ဆံတော် တောင်း ခံ စေ ရာ ဆံတော် ၂၄-ဆူနှင့် ဓါတ်တော် တစ်လယ်ရခဲ့၍ သထုံသို့ရောက် သောအခါ ရဟန်းနှစ်ပါးအား ဆံတော် ၄-ဆူပေးအပ်လေသည်။ ရဟန်းနှစ်ပါးသည် သာသနာနှစ် ၂၄၁-ခုနှစ်တွင် တွံတေးမြို့ရှိ ဆံတော်ကြီးစေတီ၌ ဌာပနာ၍ စေတီတည်ထားခဲ့ကြလေသည်။

သာသနာနှစ် ၉၃၆-ခုနှစ်တွင် သထုံမင်း ဓမ္မပါလသည် ရွှေဆံတော်စေတီ၌ တန်ဆောင်းဆောက်လုပ်ခဲ့၍ သက္ကရာဇ် ၄၁၆ ခုနှစ်တွင် သထုံမင်း(မန္တဟာ) မနောဟရီနှင့် နဂါလဒေဝီတို့သည် တန်ဆောင်းဆောက်လုပ်ခဲ့ပြန်လေသည်။ ၄၂၄-ခုနှစ်တွင် အနော်ရထာမင်းကြီးသည် စေတီတော်ကို ရွှေ သင်္ကန်း ကပ်၍ ဆံတော်တို့ကို အပြင်နံရံ၌ အုတ်ခွက်ဘုရားရုပ်ပွားနှင့် မဟောသဓာ ဇာတ်စဉ်ကွင်းများ မှမ်းမံပူဇော်လေသည်။ မိမိကိုယ်တိုင် ပြုလုပ်သော အုတ်ခွက်ဘုရားများကိုလည်း ဌာပနာလေသည်။ ၄၄၈-ခုနှစ်တွင် ဆံတော်တို့ကို ပြာသာဒ်ကို ကျန်စစ်သားမင်းကြီးရွှေချခဲ့၍ ၁၆၁-ခုနှစ်တွင် ဥဇနာမင်းသည် အမတ်ကြီးရာဇသင်္ကြန်အား တာဝန်ပေး၍ ရွှေဆံတော်တို့ကို တန်ဆောင်းကို ပြုပြင်စေသည်။ ၆၄၆-ခုနှစ်တွင် တရုတ်ပြေးမင်း၏ သားတော် ဒလစား ကျော်စွာက စေတီတော်ကို ရွှေသင်္ကန်းကပ်လှူခဲ့လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၇၂၀-တွင် ဗညားဦးမင်းက ဥာဏ်တော်အတောင် ၃၀-မြင့်သော စေတီတော်ကို ပြုပြင် တည်ထားသည်။ ၇၅၅-ခုနှစ်တွင် ငလျင်ဒဏ်ကြောင့် ပျက်ပြိုရာ၊ ရာဇဓိရာဇ်မင်းက ၇၅၆-ခုနှစ်တွင်ပြုပြင်၍၊ ထိုနောက် ရှင်စောပုဘုရင်မကြီးက၎င်း၊ ဓမ္မစေတီမင်းက၎င်း၊ ဗညားရံမင်းက၎င်း၊ တပင်ရွှေထီးမင်းတို့က ပြုပြင်မှမ်းမံလေရာ ဥာဏ်တော်အတောင် ၁၀၀-အထိ မြင့်လေ

သည်။ သက္ကရာဇ် ၉၅၈-ခုနှစ်တွင် နန္ဒဘုရင်က ထီးတော်သစ်တင် ပြန်သည်။ ပေဂီထူဂီတို့ ဖျက်ဆီးပြီးနောက် ၉၆၂-ခုနှစ် ပြာသိုလ တွင် တံတေးမြို့သကြီး ငမုျိုးစည်နှင့် ဒလမြို့စားဟောင်း ရန္တမိတ် တို့ ပြုပြင်ခဲ့၍ အနောက်ဖက်လွန်မင်းက ထီးတော်နှင့်ငှက်မြတ်နား တော်တို့ကို လှူပြန်လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၃၀-ပြည့်နှစ် ပြာသိုလပြည့်ကျော် ၅-ရက် နေ့တွင် ငလျင်ဒဏ်ကြောင့်ပြိုလေရာ၊ ကုန်းဘောင် ဆင်ဖြူရှင်သည် ၁၁၃၅-ခုနှစ်တွင် ဥာဏ်တော် ၁၃၆-တောင် မြင့်အောင် တည် ထားပြန်သည်။ ၁၁၄၇-ခုနှစ်တွင် ဘိုးတော်ဘုရားနှင့် မိထွေးတော် ဒလမြို့စားတို့က ရွှေသင်္ကန်း ကပ်လှူလေသည်။ ၁၁၇၂-ခုနှစ် ကဆုန်လတွင် ငလျင်ဒဏ်ကြောင့်ပြိုပြန်ရာ၊ ဘိုးတော်ဘုရား အမိန့် တော်နှင့်ဒလမြို့ဝန်မင်း ရဲခေါင်ကျော်သူကျော်က ပြန်လည်တည် ထားလေသည်။ ၁၁၈၈-ခုနှစ်တွင် ဒလမြို့စောင့်တပ်မှူး မင်းလှ တန်ဆောင်က စေတီလေးမျက်နှာတွင် စရပ်တဆောင်စီ ဆောက် လုပ်၍ ၁၂၀၃-ခုနှစ်တွင် သာယာဝတီမင်း ရန်ကုန်မြို့သို့ စုန်ရာ၌ သမီးတော်က ရွှေသင်္ကန်းကပ်လှူလေသည်။ ၁၂၁၂-ခုနှစ်တွင် ပုဂံ မင်းက ဒလမြို့ဝန်အား တာဝန်ပေး၍ ရွှေသင်္ကန်း ကပ်လှူစေပြန် လေသည်။

ထိုနောက် ဒါယကာ အသီးသီးက ပြုပြင်ခဲ့ကြ၍ တန် ဆောင်း၊ ပြာသာဒ်၊ စေတီရံတို့ဖြင့် တင့်တယ်သပ္ပာယ်ခံခဲ့လေသည်။

* ထိုစေတီတော်ကိုကျိုက်ကေသာဟု ခေါ်တွင်ကြောင်းနှင့် မွန်ရာဇဝင် စေတီတော်သမိုင်းပေါင်းချုပ် စာမျက်နှာ ၇၂-တွင် ဖော်ပြသည်။

ရွှေဆံတော်စေတီ (ပုဂံမြို့)

ရွှေဆံတော် စေတီတော်မှာ ပုဂံမြို့အနန္ဒာစေတီ၏တောင်ဖက် နှစ်ဖက်လုံးခန့်အကွာတွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူစဉ် ဥက္ကလာပတိုင်းမှ တပုဿနှင့် ဘလ္လိကညီနောင်တို့သည် မြတ်စွာဘုရားအား ဖူးတွေ့ရ၍ ဆံတော်နှစ်ဆူရရှိခဲ့ရာ၊ သိဂုံတ္တရကျန်းတွင် စေတီတည်ထား ကိုးကွယ်လေသည်။ ဘလ္လိကသည် ရွှေတိဂုံစေတီ၌ ဌာပနာရာမှကြွင်းသော ဆံတော်ခါတ်ကို စေတီတည်ထားခဲ့ရာ၊ သာသနာနှစ် ၁၀၁-ခုနှစ်တွင် ဒုတ္တဘောင်မင်းကြီးက ဆံတော်ကိုပင့်၍ သရေခေတ္တရာ၌ ဌာပနာပြန်လေသည်။ သရေခေတ္တရာပျက်လျှင် ရွှေမော်ခေစေတီကျိုက်ကို စေတီတို့၌ခဲ့၍ ဌာပနာပြီးလျှင် ကျန်ဆံတော် တဆူကို ရတနာပန်းတောင်းနှင့် ပူဇော်၍ မှန်ဘုရင်အဆက်ဆက် နန်းတွင်း၌ ကိုးကွယ်ခဲ့ပြန်လေသည်။

ပုဂံပြည် အနော်ရထာမင်း လက်ထက်တွင် ဥဿပဲခူး၌ ဂျမ်းစစ်သည်တို့ လာရောက်တိုက်ခိုက်ရာ၊ ပဲကူး မင်းက စစ်ကူတောင်းသဖြင့် စစ်သူကြီးလေးဦးနှင့် တပ်များ စေလွှတ်ကူညီလေလျှင် ဂျမ်းစစ်သည်ကို နိုင်လေသည်။ ပဲကူးမင်းလည်း ဝမ်းမြောက်

လှသဖြင့် အနော်ရထာမင်းအား၊ ပဲကူးမုန်မင်းအဆက်ဆက် ကိုးကွယ်ခဲ့သော ဆံတော်တဆူနှင့် သမီးတော် မဏိစန္ဒာကို ဆက်သလိုက်လေသည်။

အနော်ရထာမင်းလည်း ဝမ်းမြောက်လှသဖြင့် စလေမြို့အောက်စာကြိုအရပ်မှ ဆံတော်ကို ကြိုဆိုပင့်ဆောင်၍ နန်းဦးတွင် ရှေ့ပြာသာဒ်နှင့် ပူဇော်ထားလေသည်။ ထိုအခါ ရှင်အရဟံ ကလူအများ ကိုးကွယ်ရာရအောင် စေတီတည်ထားရန် တိုက်တွန်းတော်မူသဖြင့် မင်းကြီးသည် ၄၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် မဟာပိန္နဲစေတီတော်ကို အာလိန်ငါးဆင့်နှင့်တကွ တည်တော်မူလေသည်။ ရှေ့ဆံတော်စေတီဟု ထင်ရှားလေသည်။

ရွှေတိဂုံစေတီတော် (ရန်ကုန်မြို့)

ရွှေတိဂုံစေတီတော်မှာ ရန်ကုန်မြို့မြောက်ဖက် သိဂုံတွဲရ ကုန်းထက်တွင် ကျိန်းဝပ်စံပယ်တော်မူလေသည်။

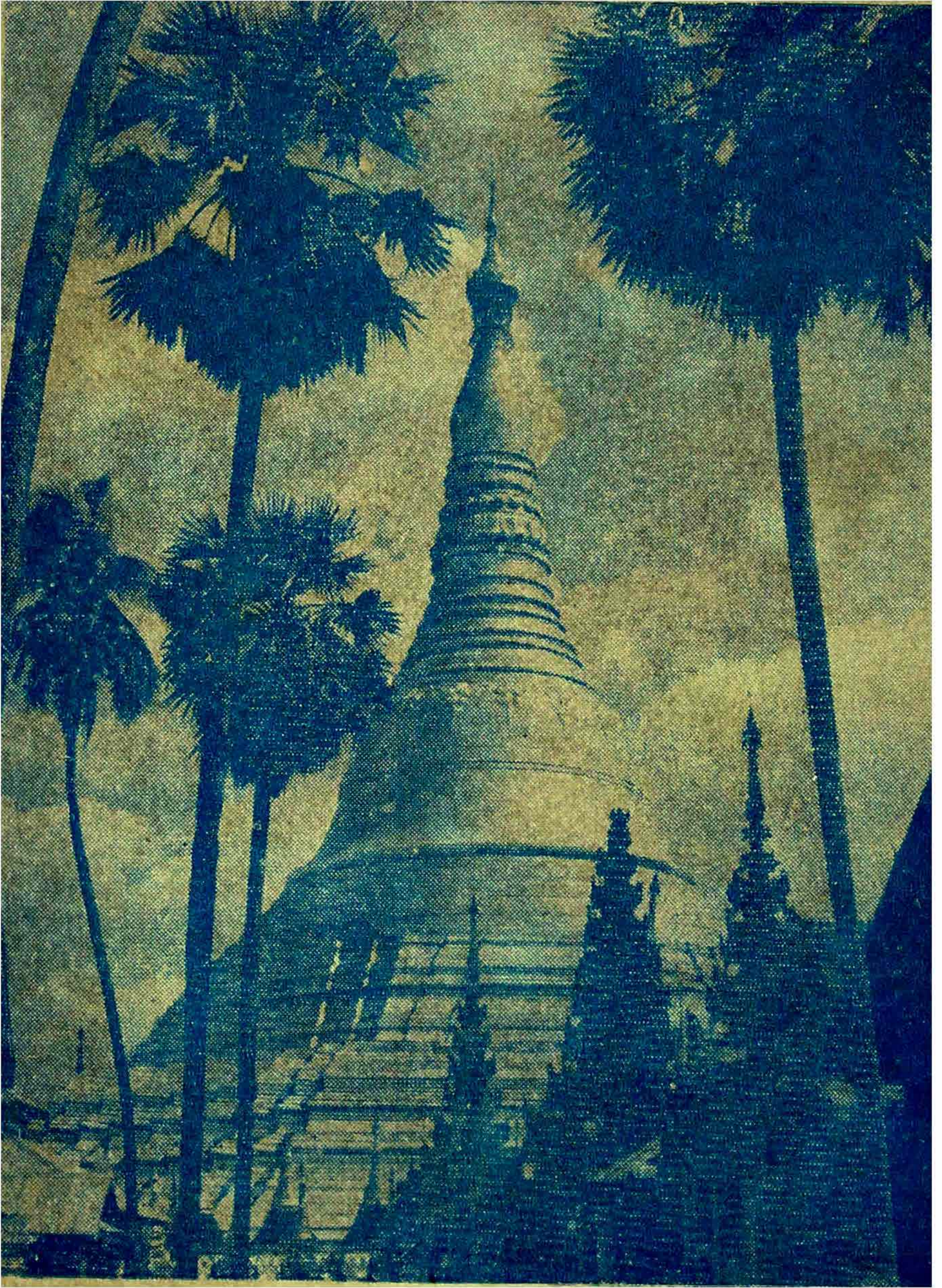
မြတ်စွာဘုရားပွင့်တော်မူပြီး၍ မဟာသက္ကရာဇ် ၁၀၃-ခုနှစ် ၀၂ဆိုလဆန်း ၅-ရက်နေ့ လင်းလွန်းပင်ရင်း၌ သီတင်းသုံးတော် မူစဉ်အခါ ဥက္ကလာပတိုင်းမှ တပုဿနှင့် ဘလ္လိက ကုန်သည် ညီနောင်တို့ဖူးတွေ့ရ၍ ကြွက်ကျစ်မှုနှင့် ပျားဆုပ်မှုတို့ကို ဆက် ကပ်ကြလေသည်။ ထိုနောက် ဘုရားရတနာ၊ တရားရတနာ နှစ်ပါးကို ပူဇော်ခွင့်ရကြပြီးနောက်၊ ပြန်ကြမည် ပြုသောအခါ ကရုဏာထားတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားက ဆံတော် ၄-ဆူစီ ချီးမြှင့်ပေးအပ်လိုက်လေသည်။

ကုန်သည်ညီနောင်တို့သည် နေရင်းဒေသသို့ ပြန်လည်ခဲ့ ကြသော် ဥက္ကလာပမင်းကြီးသိ၍ ဆံတော်ခါတ်တို့ကို ခမ်းနား ကြီးကျယ်စွာ ပင့်ဆောင်လေသည်။ ကုန်သည်တို့သည် ဆံတော် ၈-ဆူရရှိခဲ့သည့်အနက် လမ်းခရီးတွင် ဇေဋ္ဌမင်းကနှစ်ဆူ၊ မော်တင် ကရစ်၌ နဂါးက နှစ်ဆူ ခိုးယူခဲ့သဖြင့် ဆံတော်လေးဆူကိုသာ

ပင့်ဆောင်နိုင်ခဲ့၍ မင်းကြီးအားအပ်ကာ၊ သိဂုံတ္တရကုန်းတွင် စေတီတည်ထားကိုးကွယ်ရန် မြတ်စွာဘုရား ပျာဒိတ်ထားတော် မူကြောင်း တင်လျှောက်လေသည်။

မင်းကြီးလည်း ရှေးဘုရားသုံးဆူတို့၏ ပရိဘောဂများ ဌာပနာခဲ့ရာ သိဂုံတ္တရကုန်းကို မသိ၍ ကမ္ဘာစောင့်နတ်ကြီး ၅-ပါး ကို၎င်း၊ သိကြားကို၎င်း အကူအညီတိုင်ကြား ရှာဖွေတွေ့ရှိလျှင် ဌာပနာတိုက်ကို ကျောက်ဖျာများနှင့် ကြီးကျယ်စွာ ပြုလုပ်၍ ရွှေသင်္ဘောထက်၌ မြပုခက်၊ ပတ္တမြားကြုတ် ဇမ္ဗူရစ်ရွှေကြုတ် တို့ဖြင့် ဓါတ်တော်ကိုဌာပနာလေသည်။ ထိုအခါကား မဟာ သက္ကရာဇ် ၁၀၃ ခုနှစ် တပေါင်းလဆန်း ၁၄-ရက်နေ့ ဖြစ်လေ သည်။ ထိုနေ့က အပေါ်မှ ဖိနပ်တော် ၃၃-တောင် ဉာဏ်တော် ၄၈-တောင်ရှိသော စေတီတော်ကိုတည်ခဲ့ရာ၊ ဒဂုံဆံတော်ရှင်ဟူ၍ ၎င်း၊ ရွှေတိဂုံစေတီတော်ဟူ၍၎င်း ထင်ထားခဲ့လေသည်။ ထို စေတီကိုမတည်မီ ပုံစံတော်ထုတ်၍ ဆံတော်ခေတ္တကျိန်းဝပ်ရာ၌ တည်သော စေတီကိုကား နောင်တော်ကြီးစေတီဟု ခေါ်သမုတ် ခဲ့လေသည်။

ထိုနေ့ကတွင် သီရိဓမ္မာအသောကမင်း၊ ဒုတ္တပေါင်မင်း၊ အနော်ရထာမင်းတို့လည်း စေတီတော်ကိုပူဇော်ခဲ့ကြ၍ မင်းကြီး စွာစော်ကဲ၊ မှန်မင်း၊ ဗညားဦး၊ ဗညားရံမင်း၊ ဗညားကျန်းတော မင်း၊ ရှင်စောပုဘုရင်မ၊ ဓမ္မစေတီမင်း၊ တပင် ရွှေထီး မင်း၊ ဟံသာဝတီဆင်ဖြူရှင်မင်း၊ ဗညားဒလမင်း၊ အနောက်ဖက်လွန် မင်း၊ မင်းရဲဒိဗ္ဗမင်း၊ သာယာဝတီမင်းနှင့်မင်းတုန်းမင်းတို့ကလည်း အထူးထူး ပြုပြင်မှုမ်းမံတော်မူခဲ့လေသည်။ စေတီတော်ကိုလည်း ဉာဏ်တော်တိုးမြှင့်၍ အဆင့်ဆင့်တည်ခဲ့လေသည်။

ရွှေတိဂုံ-ဘုရားပုံတော်(ရန်ကုန်မြို့)

သက္ကရာဇ် ၁၂၇၁-ခုနှစ် ဝါခေါင်လဆုတ် ၉-ရက်နေ့ တွင် ငလျင်လှုပ်၍ စေတီတော်ကြီး ပိန္နဲတိုင် ယိမ်းယိုင်လေရာ ၁၂၇၂-ခုနှစ် ပြာသိုလဆုတ် ၁၄-ရက်နေ့တွင် စိန်ဖူးဟောင်းကို ချ၍မုမ်းမံကာ တပေါင်းလဆန်း ၈-ရက်နေ့တွင် စိန်ဖူးတော်သစ် ကို တင်ခဲ့လေသည်။

ဗြိတိသျှတို့ မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်ရာတွင် ရွှေတိဂုံစေတီ တော်အနောက်မုခ်ကို တပ်စွဲထားသဖြင့် မြန်မာတို့ကအရေးဆိုခဲ့ရာ ၁၂၉၁-ခုနှစ်တွင် ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းခဲ့လေသည်။ ၁၂၉၂-ခုနှစ် တွင် မီးခသဖြင့် အနောက်ဖက် အရှေ့ဖက် ဇရပ်တန်ဆောင်း များ ပျက်စီး၍ ပြန်လည်ပြုပြင်ခဲ့ရလေသည်။

စေတီတော်မှာ ဖိနပ်တော်အလျား ၃၆၇-ပေ ၂-လက်မ၊ တောင်မျက်နှာ ၃၂၂-ပေ ၂-လက်မ၊ဖိနပ်တော်မှ ထီးတော်အဆုံး အထိ ဥာဏ်တော် ၃၁၀-ပေ ၇-လက်မ၊ ထီးတော်အောက်ခြေ လုံးပတ် ၄၅-ပေ ၇-လက်မ၊ ထိပ်ဝ ၁၄-ပေ ၆-လက်မ၊ အမြင့် ၃၃-ပေ၊ ရှိလေသည်။ စေတီတော်အရှေ့စောင်းတန်း မြောက်ဖက် အလယ်ပစ္စယံတွင် ဓမ္မစေတီမင်းကောင်းမှုတော်ကျောက်စာ ရှိ လေသည်။

ရွှေနတ်တောင်စေတီတော် (ရွှေတောင်မြို့)

ရွှေနတ်တောင်စေတီတော်မှာ ပြည်ခရိုင် ရွှေတောင်မြို့မှ ၄-မိုင်ကွာ ကမ္ဘာ့နဂါရီခေါ် ရွှေတောင်ထက်၌ ကျန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

မဟာသမတမင်းမှ ၂၇-ဆက်မြောက် အဓိကမ မင်း၏ သားတော် သုရတပမင်းသည် ပစ္စန္ဒရာဇ်အရပ် သုနာပရန္တတိုင်း တွင် ထီးနန်းစိုက်တော်မူလို၍ အခြေအရံတို့နှင့် ထွက်ခွာလာပြီး နောက် ဧရာဝတီမြစ်ကမ်း၊ ကမ္ဘာ့နဂါရီရွှေတောင်အရပ်တွင် မြို့ပြ တည်ထောင်၍နေလေသည်။ ထိုမင်းနောက်တွင် မင်းအဆက်ဆက် အုပ်စိုး၍ မင်းပေါင်း ၃၆-ယောက်မြောက်တွင် ကမ္ဘာ့နဂါရီမြို့ကြီး ပျက်လေသည်။

ထိုအခါ ကမ္ဘာ့နဂါရီရွာပျက်ကြီးတွင် နေထိုင်သူတို့သည် ရွှေနတ်တောင်နတ်ကြီးကို ကိုးကွယ်၍သာ နေကြလေသည်။ ထိုအခါ၌ မဇ္ဈိမဒေသတွင် မြတ်စွာဘုရားပွင့်တော်မူရာ၊ နှစ်ကြိမ် မြောက်ဝါကို ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဝေဠုဝန် ကျောင်းတော်၌ ကပ်တော်မူစဉ် ကျွတ်ထိုက်သောသတ္တဝါတို့အား ငဲ့ညှာသဖြင့် ကမ္ဘာ့နဂါရီ-ရွှေတောင်သို့ ကြွတော်မူလေသည်။

မြတ်စွာဘုရား ကြာချီလာသောအခါ ရွာသူရွာသားများက ရောင်ခြည်တော်တို့ကို အံ့ဘနန်းဖူးတွေ့ရ၍ မိမိတို့ကိုးကွယ်သော ရွှေတောင်နတ်ကြီးဟူ၍ထင်မှတ်ကာ ပူဇော်ကြလေသည်။ မြတ်စွာဘုရားသည်တရားဟောပြော၍ ရတနာသုံးပါး၌ တည်စေလေသည်။ မြတ်စွာဘုရားသည် ၇ ရက်တိုင်သီတင်းသုံးကာ တရားဟောတော်မူပြီးနောက် ကိုယ် စား တော် ကိုး ကွယ်ရန် နိမ္မိတရုပ်ပွားတော်ကိုထားခဲ့၍ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ ပြန်ကြွတော်မူလေသည်။

ရွှေတောင် ရုပ်သုရွာသားတို့လည်း နိမ္မိတရုပ်ပွားတော်ကို မဟာသက္ကရာဇ် ၁၀၄ - ခုနှစ်တွင်ဌာပနာ၍ ဥဒိဿစေတီကို တည်ထား ကိုးကွယ်ကြလေသည်။

ထိုနောက် သရေခေတ္တရာ ဒုတ္တပေါင်မင်းကြီး လက်ထက်တွင် ဓါတ်တော်မေ့တော်တို့ကို ဖူးမြင်လိုသဖြင့် အဓိဋ္ဌာန်တော်မူရာ ဓါတ်တော် ၆ ဆူ ဥသျှောင်တော်၌ ကျိန်းဝပ်သည်တွင် မိဖုရားစန္ဒာဒေဝီနှင့် ပိဿတိုးမိဖုရားတို့အားပူဇော်ရန် နှစ်ဆူပေးအပ်လေသည်။ မိဖုရားတို့သည်ထိုဓါတ်တော်နှစ်ဆူအပြင် ရဟန္တာများ ပင့်ဆောင် ချီးမြှင့်သော ဓါတ်တော်များကိုပါ ရွှေနတ်တောင်စေတီတော်ဟောင်းတွင် ဌာပနာ၍ စေတီတော်ကို ထပ်မံပြုပြင်ကြ၍ ကျန် ဓါတ်တော် တို့ကို တေမိမင်းသားဇာတ်ကိုခင်းပြရာ၌ ကျောင်းသခမ်းနေရာ၌ သခမ်းကြီးစေတီတည်၍ ဌာပနာလေသည်။ ထို့ပြင်ရဟန္တာတို့ပင့်ဆောင်ခဲ့သော လက်ရုံးတော်ဓါတ်ကိုဌာပနာ၍ ရွှေတောင်မြို့ အရှေ့မြောက်အရပ်တွင် မြင်ဗာဟုဘုရားကို တည်ကြပြန်လေသည်။

ထိုနောက် သာသနာနှစ် ၂၃၀-ပြည့်နှစ်တွင် ရန်ပေါင်
 မင်းသည် သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီး၏ တိုက် တွန်း ချက် အရ
 ရွှေနတ်တောင်စေတီကို ပြုပြင်ခဲ့လေသည်။ ပုဂံအနော်ရထာ
 မင်းကြီးနောက်တွင် တကျိပ်နှစ်ပါးသောမင်းတို့လည်း ရွှေနတ်
 တောင်စေတီတော်ကိုပြုပြင်ခဲ့၍ တရုပ်ပြေးမင်းသည် သားတော်
 သီဟသူဆေးခတ်၍ နတ်ရွာစံအံ့ဆဲဆဲ၌ လက်ဝတ်တော်ကိုရေစက်
 ချ၍ ဆုပန်ကာ၊ ရွှေနတ်တောင်ဘုရားကို ပြုပြင်စေခဲ့လေသည်။
 သီဟသူ မင်းအဖြစ်ရောက်လျှင်လည်း ရွှေနတ်တောင်စေတီကို
 ပြုပြင်ခဲ့လေသည်။ ထိုအခါ ဥာဏ်တော် ၄၄-တောင် မြင့်လေ
 သည်။

ထိုနောက် တောင်ငူတပင်ရွှေထီးသည် ပြည်မြို့ကိုသိမ်းယူ
 ၍ ရွှေနတ်တောင်စေတီကို ရွှေသင်္ကန်း ကပ်လှူခဲ့လေသည်။
 ကုန်းဘောင်ဘိုးတော်ဘုရား လက်ထက်တွင် သားတော် အိမ်ရှေ့
 မင်းသည် ရခိုင်မှ မဟာမုနိရုပ်ပွားတော်ကို ပင့်ဆောင်တော်မူ
 လာစဉ် ရွှေနတ်တောင်ဘုရားကိုဖူးမြော်၍ ရွှေသင်္ကန်း ကပ်လှူ
 လေသည်။

ရွှေနတ်တောင် စေတီ တော်မှာ ထီး တော် ဖျား အထိ
 ဥာဏ်တော် အတောင် ၈၀-ရှိ၍ ထီးတော်မှာ ၁၆-တောင်ရှိပြီး၊
 စေတီရံ ၁၇-ဆူ ရှိလေသည်။

ရွှေနံ့သာ စေတီတော် (ပဲခူးမြို့)

ရွှေနံ့သာ စေတီတော်မှာ ဟံသာဝတီ ပဲခူးမြို့ဟောင်းအနီး၊ ပဲခူးမြို့ အရှေ့ဖက်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။ ရွှေနံ့သာကျောင်းတိုက်တွင်း၌ တည်ရှိလေသည်။

ဟံသာဝတီ ဓမ္မစေတီမင်းလက်ထက်တွင် သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ ကျောက်သား ရွှေနံ့သာ ရုပ်ပွားတော် ငါးဆူ ပင့်ဆောင်လာခဲ့ရာ၊ ရုပ်ပွားတော်နှစ်ဆူကို ရွှေနံ့သာ ကျောင်းတိုက်တွင်း၌ အာလိန် ၃-ဆင့်ခံ အုဉ်ဂူဗိမာန် တန်ဆောင်းဖြင့် တည်ထားကိုးကွယ်ခဲ့ရာ ကာလကြာမြင့်သော် ဂူများပျက်စီးသဖြင့် ၁၂၄၀-ပြည့်နှစ်ခန့်တွင် ရုပ်ပွားတော်များကို ဂူ၏ အရှေ့တောင်ထောင်သိမ်ထဲသို့ ရွှေ့ပြောင်း ပင့်ဆောင်ကာ ကိုးကွယ်ခဲ့ကြလေသည်။ ကျန်ရုပ်ပွားတော်သုံးဆူအနက် တဆူကို မဆင်းချောင်းပါးတွင်၎င်း၊ တဆူကို ကမာနတ်ရွာ၌၎င်း၊ တဆူကို စွမ်ပိရွာ၌၎င်း တည်ထားကိုးကွယ်ခဲ့ကြရာ၊ ထိုရုပ်ပွားနှစ်ဆူ အတ်ဂူများ ပျက်စီးသဖြင့် ပဲခူးမြို့သို့ ပင့်ဆောင်ကာ ၁၂၃၇-ခုနှစ်တွင် ရွှေနံ့သာဘုရား တောင်ထောင့်ကုန်းထိပ်တွင် ပိဋကတ်တိုက်ဟောင်းနေရာ၌

စေတီတော် တဆူတည်ထားပြီးလျှင် တောင်ဖက်နှင့် မြောက်ဖက် မုခ်လိုက်တို့တွင် ငှာပနာခဲ့လေသည်။

ရုပ်ပွားတော်များမှာ ကျောက်ဖြူသားကို သစ္စေးသုတ်၍ ရွှေချထားလျက် ဥာဏ်တော် ၃-တောင်နှင့် ၂-တောင်ထွာ အသီး သီးရှိလေသည်။ ထိုရုပ်ပွားတော် အဋ္ဌဂုဏ်များပျက်စီးခဲ့ရာတွင် ၁၂၆၉-ခုနှစ်တပေါင်းလတွင် ရန်ကုန်မြို့မှ ဦးတာပိုးနှင့်ဒါယကာ ဒါယကာမများက ပြုပြင်တည်လုပ်လေသည်။ ဖိနပ်တော်အခင်း တမျက်နှာလျှင် ၃၃-တောင်၊ ဥာဏ်တော်အတောင်-၄၀၊ ပစ္စယံ သုံးဆင့်ရှိလေသည်။ ၁၂၇၁-ခုနှစ် တပေါင်းလဆန်း ၂-ရက်နေ့ တွင် ပြီး၍ ၁၂၇၃-ခုနှစ်တွင် ရွှေသင်္ကန်း ကပ်လှူခဲ့လေသည်။

ရွှေပေါ်ကျွန်း စေတီတော် (ရွှေကျမြို့)

ရွှေပေါ်ကျွန်း စေတီတော်မှာ မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်း
ဧရာဝတီမြစ်ကမ်းရှိ ရွှေကျမြို့၌ ကျိန်းဝပ်စံပါယ်တော်မူလေသည်။

မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်ပြီးနောက် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၊
ဝေသာလီပြည်၊ ကပိလဝတ်ပြည်၊ အလ္လကပ္ပတိုင်း ရာမရွာ၊ ဝေဠု
ဒီပတိုင်း၊ ပါဝါပြည်၊ ကုသိနာရုံပြည် စသော ရှစ်ပြည်ထောင်တို့
ခါတ်တော်ဝေငှယူခဲ့ကြရာ၊ ခါတ်တော်တို့ကို မိစ္ဆာအယူရှိသော
ဖျက်ဆီးမည်စိုး၍ အဇာတသတ်မင်းနှင့် ရှင်မဟာကဿပထေရ်
တို့ တိုင်ပင်ပြီးနောက် ရာမရွာမှ ရရှိသည့် ခါတ်တော် ၄ စရွတ်မှ
တပါး၊ ကျန်ခါတ်တော်များကို ကိုးကွယ်ရုံမှတစ်ပါး ပြန်လည်
ဆောင်ယူ၍ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၏ အရှေ့မြောက်အရပ်တွင် မြှုပ်နှံ
ထားခဲ့လေသည်။

ထိုခါတ်တော်များကို အသောကမင်းက ပင့်ဆောင်၍
စေတီပေါင်း ရှစ်သောင်း လေးထောင်တည်၍ ခါတ်တော်တစ်စုံ
ဌာပနာပြီးနောက် ကျင်းသော ခါတ်တော် ၁၃၃၀ တို့ကို မည်သို့
ပူဇော်ရမည် ဖြစ်ကြောင်း ရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ်အား
မေးမြန်းရာ၊ မြတ်စွာဘုရားအလောင်းတော် ငုံးမင်း၊ ငါးရုံမင်း၊
ပွေးမင်း၊ ရွှေသမင်မင်း စသည့်ဘဝများက ကျက်စားဘူးရာ

ရောဝတီမြစ်လယ်ရှိ ဇေယျဘူမိအရပ်၌ ဌာပနာရန် အကြံပေး
 သဖြင့် မဟာသက္ကရာဇ် ၂၄၈-ခုနှစ် တပေါင်းလပြည့်နေ့တွင်
 ဇေယျဘူမိကျွန်း (ရွှေကျွန်း) အရပ်သို့ပို့၍ စေတီတည်စေရာ
 လုံးပတ် ၂၈-တောင်၊ ဥာဏ်တော် ၁၄-တောင်ရှိသော စေတီတော်
 ကိုတည်၍ ဓါတ်တော် ၁၃၂၆-ဆူကို ဌာပနာ၍၊ ကျန်လေးဆူ
 ကို မိကျောင်း၊ သမင်၊ ကျား၊ ဆင်အရုပ်များတွင် ဓါတ်တော်
 ပင့်ဆောင်ရာ၌ ကူညီသည့် အမှတ်အသားအားဖြင့် ဌာပနာခဲ့
 လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၄၀၆-ခုနှစ်တွင် မိုးညှင်းစားနှင့် မိုးကောင်းစား
 တို့ စစ်မက်ဖြစ်ပွား၍ မိုးညှင်းစား အရေးနိမ့်သဖြင့် မြန်မာဘုရင်
 ထံ စစ်ကူတောင်းရာ မိုးမိတ်စားကို ချီတက်စေရာ မိုးမိတ်စား
 သည် ဇေယျဘူမိကျွန်းသို့ရောက်လျှင် ထိုစေတီတော်၌ ပူဇော်
 အဓိဋ္ဌာန်ပြုသဖြင့် အရေးအောင်လေသော် စစ်တက်ရာမှ အပြန်
 တွင် စေတီတော်အမြင့် ၂၃-တောင်၊ လုံးပတ် ၁၀၄-တောင်
 ရှိအောင် ထပ်ဆင့်မွမ်းမံလေသည်။

နောင်အခါ နှစ်ကာလကြာရှည်၍ ပျက်စီးပြန်သော်
 ဗန်းမော်မြို့စား သီဆိုင်ဘွားက အသစ်ထပ်မံပြုပြင်ခဲ့လေသည်။

အလောင်းမင်းတရားကြီးသည် ၁၁၁၅-ခုနှစ်တွင် ဆင်ဘို
 မှန်ကင်းသို့ ချီတက်တော်မူရာ ထိုနှစ် တပေါင်းလပြည့်ကျော်
 ၈-ရက်နေ့တွင် ရွှေပေကျွန်း ဘုရားယင်ပြင်ပေါ်၌ မိုးမိတ်
 စော်ဘွား၊ ဗန်းမော် စော်ဘွားတို့ကို သစ္စာပေးတော်မူ၍ အပြန်၌
 တန်ခူးလဆန်း ၈-ရက်နေ့တွင် ရွှေပေကျွန်းဘုရား ဦးဇရပ်တွင်
 ရွှေမှန်ကင်း ရှစ်ဆူ လှူဒါန်းခဲ့လေသည်။

ရွှေဘုံသာစေတီတော် (မြန်အောင်မြို့)

ရွှေဘုံသာ စေတီတော်မှာ မြန်အောင်မြို့ တောင်ဖက်
ဧရာဝတီမြစ်ကမ်းအနီးတွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

ကုန်းဘောင်ခေတ်ဦးကို ထူထောင်တော်မူသော
အလောင်းမင်းတရားသည် ၁၁၁၄ ခုနှစ်တွင် အင်းဝကိုအောင်
နိုင်ပြီးနောက်၊ အောက်မြန်မာနိုင်ငံကိုစည်းရုံးရန် စစ်သည်ဗိုလ်ထူ
နှင့် ၁၁၁၆ - ခုနှစ်တွင် စုန်ဆင်းလေသည်။ ထိုအခါ မွန်တပ်
များသည် ပြည်မြို့တွင် အခိုင်အမာစွဲရပ်လေရာ၊ အလောင်းဘုရား
သည် မွန်တပ်များကိုတိုက်ဖျက်၍ ဆုတ်ခွာသောတပ်တို့ကိုလည်း
လိုက်လံနှိမ်နင်းရာ လွန်ဆေးခေါ် ဂူထွတ်မြို့တွင် မွန်တပ်များကို
လွယ်ကူစွာပင် အလျင်အမြန် အောင်နိုင်လေသဖြင့် ထိုမြို့ကို
မြန်အောင်ဟူ၍ သမုတ်တော်မူလေသည်။

ထိုနောက် အမှတ်တရဖြစ်စေရန် စစ်အောင်သောအထိမ်း
အမှတ်အဖြစ်ဖြင့် ဖေါင်တော်ဦးအရပ်တွင် စေတီတော်တဆူ
တည်ထား၍ အောင်ဘုံသာဟူ၍ ဘုံတော် သမုတ်လေသည်။
(ထိုနောက် စေတီတော်ကို ရွှေသင်္ကန်း ကပ်သော အခါမှစ၍
ရွှေဘုံသာစေတီဟု ထင်ရှားခဲ့လေသည်။)

စေတီတော်ကို ၁၁၁၆ -ခုနှစ် နှောင်းတန်ခူးလပြည့်ကျော် ၁-ရက်နေ့တွင် ရွှေအုတ်ငွေအုတ်ခင်း၍ သတ္တဌာန၊ အဋ္ဌဝိသ၊ အဋ္ဌဇေယ စသော ရွှေရုပ်တုတော်၊ မေ့တော်မိတ်တော်များကို ဌာပနာတော်မူလေသည်။ စေတီတော်အုတ်များကို အတွင်း ကိုယ်ရံတော်သားတို့သာ ပြုလုပ်ရ၍ ချောမွေ့အောင် အုတ်ချင်း ပွတ်၍ စီလုပ်စေ၍ သရွတ်ကိုလည်း အမွှေးနံ့ သာတို့ဖြင့်ဖျော်၍ ထည့်ရလေသည်။

စေတီတော်မှာ ဥာဏ်တော် ၁၇-တောင် မြင့်လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၉-ခုနှစ် ဝါခေါင်လဆန်း ၁၃ -ရက်နေ့ တွင် ရန်ကုန်မြို့မှအဆန်ခရီး၌ မြန်အောင်မြို့သို့ အလောင်းဘုရား ဆိုက်ရောက်တော်မူ၍ ကောင်းမှုတော်ရွှေဘုံသာစေတီကို သာဓု အနုမောဒနာခေါ်တော်မူလေသည်။ ဟင်္သာတနန်းတော်ရာစေတီ ကို ဖိနပ်တော်အတောင် ၂၀၊ ဥာဏ်တော်အတောင် ၄၀-တည် ရန်၎င်း၊ ရေကင်းနန်းတော်ရာစေတီကို ဖိနပ်တော်အတောင် ၂၀၊ ဥာဏ်တော်အတောင် ၄၀-တည်ရန်၎င်း၊ မြန်အောင်နန်းတော်ရာ စေတီကို ဖိနပ်တော်အတောင် ၂၀၊ ဥာဏ်တော်အတောင် ၄၀- တည်ရန်၎င်း၊ ရွှေငွေနှင့် ဌာပနာရန် မိတ်တော်မေ့တော်များကို ပါ ထိုအရပ်သြကြီးတို့အား ပေးအပ်တော်မူခဲ့လေသည်။

ရွှေမော်ခော စေတီတော်(ပဲခူးမြို့)

ရွှေမော်ခောစေတီတော်မှာ ပဲခူးမြို့အရှေ့ဖက် သုဒဿန ကုန်းမြင့်ထက်တွင် ကျိန်းဝပ်စံပယ်တော်မူလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားပွင့်တော်မူ၍ ခြောက်ဝါမြောက် မကုလ တောင် ချယားတော၌ စံနေတော်မူသောအခါ ဒွံဇိုင်းတုမြို့ (ဇောင်းတု)နေ *စူဠသာလ၊ မဟာသာလ ညီနောင်နှစ်ဦးတို့ သည် မဇ္ဈိမဒေသသို့ ကုန်သွယ်သွားရာမှ မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြင် ခွင့်ရကြ၍ တရားနာကြားပြီးလျှင် အစဉ်ကိုးကွယ်ရာကို လျှောက် ထား တောင်းပန်ကြသဖြင့် မြတ်စွာဘုရားက ဆံတော်မြတ်နှစ်ဆူ ကို ပေးအပ်တော်မူလေသည်။

ကုန်သည်ညီနောင်တို့သည် ဒွံဇိုင်းတုမြို့သို့ ပြန်ခဲ့ကြပြီး လျှင် ဆံတော်မြတ်ကို အထူးထူးပူဇော်ပြီးလျှင် သထုံဘုရင် သီဟရာဇာဘွဲ့ခံ မဏ္ဍလိပ်မင်းကြီးထံ ဆံတော်ဦးတင်ကြလေသည်။ မင်းကြီးလည်း ဝမ်းမြောက်အားရစွာဖြင့် ကြာချီလာ၍ ဆံတော် မြတ်တို့ကိုပူဇော်ပြီးလျှင် ဒွံဇိုင်းတုမြို့ကို သိသံပူရ မြို့သမုတ်၍ ယာယီစံမြန်းနေလေသည်။ ထို့နောက် ဆံတော်မြတ်ကိုဌာပနာ၍

* အချို့မူ၌ စူဠသာဝက၊ မဟာသာဝကဟု ရှိသည်။

စေတီတည်ရန် သုဒဿနတောင်တော်ကို ရှာဖွေတွေ့ရှိပြီးလျှင် အစောက်အတောင် ၄၀၊ အလျားအနံအတောင် ၂၀-ရှိသော ဌာပနာတိုက်ကို စီရင်လေသည်။ ထိုနောက် ရတနာအဆင့်ဆင့် ပူဇော်မှုမ်းမံ၍ ဆံတော်မြတ်တို့ကိုဌာပနာ၍ ဉာဏ်တော်အတောင် ၅၀၊ လုံးပတ်တော်အတောင် ၂၅၀-ရှိသော စေတီတော်ကိုတည်ရာ မဟာသက္ကရာဇ် ၁၁၅-ခုနှစ် တန်ခူးလဆန်း ၁ ရက်နေ့တွင် ပြီးစီးလေသည်။ သမဏ္ဍလိပ်မင်းကြီးသည် သမန္တရာဇာဘွဲ့ကိုလည်း ခံယူခဲ့လေသည်။ စေတီတော်ကြီးကို မှန်ဘာသာဖြင့် ကျိုက်မူး တား၊ (အစွန်း၌ရပ်တည်သောဘုရား) ဟု ခေါ်သမုတ်ရာမှ ကျိုက်မော်ခေါ်၊ ရွှေမော်ခေါ်ဟု တွင်ခဲ့လေသည်။

ဘုရားတည်ရာ သုဒဿနကုန်းမှာ မြတ်စွာဘုရားသည် သုဝဏ္ဏဘုမ္မိသိကြာတော်မူစဉ်က ဟံသာဝတီကျွန်း သောင်ထွန်း ပေါ်စအငူဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရား ရပ်တံ့တော်မူဘူးသော နေရာ မြတ် ဖြစ်လေသည်။

ထိုနောက် သက္ကရာဇ် ၁၈၇-ခုနှစ်တွင် ဟံသာဝတီပဲခူး မြို့၌ သမလမင်း နန်းတက်ရာ၊ ရွှေမော်ခေါ်စေတီတော်ကို ၄-တောင်မြင့်၍တည်ကာ ရတနာတို့ဖြင့်ပူဇော်ခဲ့၍ ညီတော် ဝိမလမင်း လက်ထက်တွင်လည်း ၅-တောင်မြင့်၍ တည်ပြန်လေသည်။ ထိုနောက် အဿကုမ္မာ (အသားမင်းသား) က ၂၁၆-ခုနှစ်တွင် ၆-တောင်မြင့်၍၎င်း၊ အရိန္ဒမမင်းက ၂၂၃-ခုနှစ်တွင် ၇-တောင်မြင့်၍၎င်း တည်တော်မူ ပြန်လေသည်။ ၂၃၀-ပြည့်နှစ် တွင် မဟိ သရာဇာမင်းလက်ထက် ငလျင်ဒဏ်ကြောင့် ပြိုပျက်ရာ ဉာဏ်တော် ၇၅-တောင်အထိမြင့်တည်၍ ဂိန္ဒရာဇာမင်း၊ မိဂါဒိပု

မင်း၊ ဂိဇ္ဇဒိယရာဇာမင်း၊ ကရဝိကမင်း၊ ပဉ္စာလရာဇာမင်း၊ အတ္ထသာရမင်း၊ အနုရာမမင်း၊ မိဂါဒိပွငယ်မင်း၊ အဂ္ဂသမန္တရာဇာမင်း၊ ပုဏရိကမင်း၊ တိဿမင်းတို့က ပြုပြင်မှုမ်းမံခဲ့ပြီးနောက် ၇၃၁ - ခုနှစ်တွင် မုတ္တမမှ ဟံသာဝတီတွင် မင်းပြုလာသော ဗညားဦးမင်း လက်ထက်တွင် ဥဏ္ဍိတော် ၁၅၂-တောင်အထိ မြင့်၍တည်ပြီး ရှေ့သင်္ကန်း ကပ်လှလေသည်။

ထိုနောက် ရာဇဓိရာဇ်မင်း၊ ဗညားဓမ္မရာဇာမင်း၊ ဗညားရံမင်း၊ ဗညားပရုမင်း၊ ဗညားကျန်းမင်း၊ လိပ်မှတ်ထောမင်းတို့ အပြင် ရှင်စောပုဘုရင်မကြီးလက်ထက်တွင် ဥဏ္ဍိတော် ၁၀၂-တောင်အထိ တိုးမြင့် တည်တော်မူလေသည်။ ဗညားရန်မင်း လက်ထက်တွင် ထီးတော်မြေခ၍ ဥဏ္ဍိတော် ၁၀၉-တောင်အထိမြင့်၍ ပြန်လည်တည်ထားခဲ့လေသည်။ ထိုနောက် သုရှင်တကာရွတ်ပိမင်း၊ တပင်ရွှေထီးမင်း၊ သမိန်ထောရာမမင်း၊ ဟံသာဝတီဆင်ဖြူရှင်မင်း၊ ငါးဆူဒါယကာ နန္ဒမင်းတို့လည်း စေတီတော်ကို မှမ်းမံပြုပြင်လေသည်။ အင်းဝအနောက်ဖက်လွန်မင်း၊ သာလွန်မင်း၊ ပြည်မင်း၊ မင်းရဲကျော်ထင်မင်းတို့လည်း ပြုပြင်ပူဇော်ကြပြန်လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၉-ခုနှစ် နယုန်လဆုတ် ၃-ရက်နေ့တွင် ငလျင်ဒဏ်ကြောင့် စေတီတော်မှာ ခေါင်းလောင်းပုံအထိ ပြိုကျပျက်စီးလေရာ၊ ၁၁၄၉-ခုနှစ် တပေါင်းလဆုတ် ၁၀-ရက်နေ့တွင် ဘိုးတော်ဘုရားကပြုပြင်၍ ၁၁၅၁-ခုနှစ် တန်ခူးလပြည့် နေ့တွင် ထီးတော်တင်ပြီးခဲ့လေသည်။ ၁၂၄၄-ခုနှစ်တွင်ကား ဗြိတိသျှ

အစိုးရလက်ထက် တရားဝန်ထောက် ဦးဝိုက်က ထီး တော် တင် ၍ ရွှေသင်္ကန်းကပ်လှူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၇၄-ခုနှစ် တပို့ တွဲလကွယ်နေ့တွင် ငလျင် ဒဏ်ကြောင့် စေတီတော် ဆပ်သွားဖူးအထက်မှ ကျိုးပြတ်ပျက်စီး ခဲ့၍၊ ၁၂၇၉-ခုနှစ် ပထမဝါဆိုလဆုတ် ၂-ရက်နေ့တွင် တဖန် ငလျင်ဒဏ်ကြောင့် ခေါင်းလောင်းပုံအထိ ပြိုကျပျက်စီး ပြန်လေ သည်။ ထိုအခါ လူအပေါင်းတို့က စုပေါင်း၍ ဥဏ်တော် ၂၀၂- တောင် ၂-မိုက်အထိမြင့်၍ တည်ထားကြပြန်လေသည်။ သို့ရာတွင် ၁၂၉၂-ခုနှစ် ကဆုန်လဆန်း ၉-ရက်နေ့တွင် ငလျင်ဒဏ်ကြောင့် ပထမ ပစ္စယံအထိ ပျက်ပြိုပြန်လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၃၀၉ -ခုနှစ်တပို့ တွဲလဆန်း ၁၄-ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံတော်သမတက အုတ်မြစ်ချ၍ စေတီတော်ကိုပြန်၍ တည်ပြန် ရာ ဥဏ်တော် ၂၁၇-တောင်မြင့်သော စေတီတော်ကြီးကို တည် ထား အောင်မြင်၍ ၁၃၁၅-ခုနှစ် တန်ခူးလပြည့်နေ့တွင် ထီးတော် တင်ပွဲ ကျင်းပနိုင်ခဲ့လေသည်။

ရွှေမုတ္တီးစေတီတော် (ထားဝယ်မြို့)

ရွှေမုတ္တီး(ရှင်မုတ္တီး)စေတီတော်မှာ ထားဝယ်မြို့တွင် ကျိန်
ဝပ်တော်မူလေသည်။

မြတ်စွာဘုရား သာသနာတော် ၉၃၀-ပြည့်နှစ် လွန်သော
အခါ သီဟိုဠ်မင်း ၆၆ - ဆက်မြောက် မဟာနာမမင်း လက်ထက်
တွင် ရှင်မဟာအရဟံ ရဟန္တာထေရ်သည် မည်သည့် ဌာန တွင်
သာသနာတော် ငါးထောင်ပတ်လုံး တည်မည်နည်းဟု စိုးရိမ်ပူပန်
လေရာ၊ သိကြားမင်းသိ၍ ဟိမဝန္တာမှ သရက္ခန်နှစ်ကို ပွင့်တော်မူ
ပြီး ဘုရားလေးဆူကို ရည်မှတ်၍ ဘုရားဆင်းတုလေးဆူ ထုလုပ်
ကာ၊ ဗောဓိမျိုးစေ့နှင့်တကွ သာသနာတော် အရှည် တည် ရာ၌
ကိန်းဝပ်စေသတည်းဟု အဓိဋ္ဌာန်၍ သမုဒ္ဒရာ၌မျောစေရန် အကြံ
ပေးသည့်အတိုင်း၊ မဟာနာမမင်းနှင့် ရဟန္တာတို့သည် ရုပ်ပွား
တော်စီရင်၍ မဟာသုဒ္ဓသဘောဆိပ်မှ အဓိဋ္ဌာန်ပြု၍ မျောတော်
မူလေသည်။

ထိုအခါ ရုပ်ထုတော်များသည် စက်ယန္တရား ခုတ်သွား
သကဲ့သို့ ၉၃၀-ခုနှစ် တပေါင်းလပြည့်နေ့တွင် ကြွချီရာ၊ တဆူမှာ

ယောနကတိုင်း မဟာဇေယျပူရပြည်သို့၎င်း၊ တဆူမှာ ဓညဝတီပြည် သံတုံမြို့သို့၎င်း၊ တဆူမှာ သုဝဏ္ဏဘူမိတိုင်း ဘီလင်းမြို့တော်သို့၎င်း၊ တဆူမှာ ထားဝယ်မြို့သို့၎င်း ဆိုက်ကပ် ကြွချီတော်မူလေသည်။ သင်္ကန်းတုံးဖြင့် ရုပ်ထုတော် ဆိုက်ကြွလာသောအခါ အထူးထူးသော အံ့ဩသရဲတို့ဖြစ်၍ ထားဝယ်နန္ဒိယမင်း ရှင်ဇံ၏သားတော် ဗလဒေဝ စောရန်နိုင်မင်းသားသိသဖြင့် ဆရာတော် ပုဏ္ဏားတော် မူးမတ် ဗိုလ်ခြေတို့နှင့် ဆင်းတုတော်ကို ဆွဲငင် ပင့်ဆောင်လေသည်။ သို့ရာတွင် သုံးရက်တိုင်ဆွဲငင်၍ မရရှိလျှင် မယ်တော် စောမြ ဒေဝီကုသိုလ်တော်အနီးသေတရွာကုန်းအငွေ့ ဆိုက်ပြန်၍၊ သီလရှင် မယ်သေ၊ မယ်ကေသီ၊ မယ်ဥတ္တမ၊ မယ်ပညာ၊ မယ်ဥာဏ၊ မယ် ကိတ္တိတို့အနက် မယ်သေအိပ်မက်အရ ချည်မျှင် ၇-ပင်ဖြင့် သင်္ကန်းတုံးကိုချည်ပြီးလျှင်၊ တပေါင်းလပြည့်နေ့ ရေတက်ချိန်၌ ဆွဲပင့်လေရာ ရုပ်ထုတော်သည် စေတီတည်ရာသို့ ကြွချီလာ၍ ရပ်တံ့တော်မူလေသည်။

ထိုအကြောင်းကို ဒေဝီရွာ၌ ခေတ္တစံမြန်းနေသောမင်းကြီး ကြားသိလျှင် မဏ္ဍာပ်ကြီးစွာ ဆောက်လုပ် ပူဇော်လေသည်။ ပရိသတ်ထဲမှ သူတော်တဦး တရားဟောပြော၍၊ မင်းကြီးလည်း သဒ္ဓါတရားထက်သန်လှသဖြင့် သီရိဇေယျသူအားအုတ်ဖုတ်စေ၍၊ သံတော်ဆင့် မဟာသင်္ခယာနှင့် ပိသုကာများ ကြပ်မတ် စေလျက် စေတီတော်တည်လေသည်။ ဌာပနာတိုက်မှာ အလျား ၁၂-တောင် အနံ ၁၀-တောင်၊ အမြင့် ၈-တောင်ရှိ၍ ကျောက်ဖျာ ရံလျက်၊

မင်းရုပ်တု၊ မိဖုရားရုပ်တု၊ ရတနာများနှင့် တကွ မြတ်စွာဘုရားရုပ်တု
 တော်ကို နဝရကိုးပါး ထီးတော်အုပ်မိုးလျက် ဌာပနာလေသည်။
 စေတီတော်ဌာပနာတိုက်ကို ၉၃၃-ခုနှစ် ကဆုန်လဆန်း ၅-ရက်
 နေ့တွင်ပိတ်၍ ၇-ရက်နေ့တွင် စေတီဆက်လက်တည်ရာ တပေါင်း
 လပြည့်နေ့တွင် ပြီးစီး၍ ရေစက်သွန်းချ လေသည်။ ထိုနောက်
 ရွှေထီးတင်ကာ၊ ဗောဓိမျိုးစေ့ကိုလည်း စိုက်ပျိုးလျက်၊ သင်္ကန်း
 တုံးကို ရွှေပြိုန်းချ၍ ကိုးကွယ်လေသည်။ သီလရှင် များကိုလည်း
 လှူတန်း ထောက်ပံ့လေသည်။

စေတီတော်ကို ရှင်မုတ္တီးဟု ဘွဲ့တော် သမုတ်လေသည်။

ရွှေမြင်တင်စေတီတော် (သီဟတော)

ရွှေမြင်တင်စေတီတော်မှာ သပိတ်ကျဉ်းနယ် ရောဝတီမြစ် အရှေ့ဖက်ကမ်း သီဟတောဘုရားနှင့် မျက်နှာချင်းဆိုင်ရှိ ရွှေမြင်တင် တောင်ပေါ်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၄၆၇-ခုနှစ်တွင် အလောင်းစည်သူ မင်းကြီးသည် သရက္ခ ရုပ်ပွားတော်ကို ငှာပနာ၍ အညာသီဟတောဘုရား ပြုပြင်မှုမ်းမံရန် စစ်သည်ဗိုလ်ပါ အလုံးအရင်းနှင့် ချီတက်ရာတွင် မင်းကြီး၏ မှူးမတ်များသည်လည်း ကောင်းမှုပြုလိုသောကြောင့် မြစ်တဖက်ကမ်းရှိ ရွှေမြင်တင်တောင်ပေါ်တွင် ရွှေမြင်တင်စေတီတော်ကိုတည်၍ ဓါတ်တော်မေ့တော်များ ငှာပနာခဲ့ကြလေသည်။

ထိုစေတီတော် ပြုပျက်၍ မင်းအဆက်ဆက် ပြုပြင်ခဲ့ရာ၊ ၁၃၁၄-ခုနှစ်တွင် ရာကျော်ဆရာတော်က ကြပ်မှတ်နှိုးဆော်၍ ပြုပြင်လေသည်။ ထိုအခါက မိုးသည်းထန်စွာရွာခြင်း၊ မိုးကြိုးပစ်ခြင်း စသည်တို့ဖြစ်ပေါ်ခဲ့လေသည်။ ၁၃၁၉-ခုနှစ်တွင် တဖန် ထီးတော်ကို မိုးကြိုးခ၊ သဖြင့် သစ်တောမင်းကြီး ဦးစောလင်းက ပြုပြင်ခဲ့လေသည်။ မန္တလေးမြို့မှ ဦးအေး၊ ဒေါ်အေးတို့က ရွှေသင်္ကန်းကပ်လှူ၍ မှူးမံပြုပြင်ခဲ့ကြပြန်လေသည်။

ထိုတောင်ပေါ်တွင် ဥစ္စာစောင်များ၊ သူတော်သူမြတ်များ
လာရောက်လေ့ရှိသည်ဟု လူအများပြောဆိုကြလေသည်။

မင်းဘူးမြို့၌ စကုမော်တော်ကားလမ်း တောင်ဖက်တွင်
ရွှေမြင်တင်တောင်ရှိ၍ ရှေးက အပ္ပမာဒတောင် အမည်ရှိ၍ မဟာ
ပုဏ်ထေရ် သီတင်းသုံးသည်ဟု ဆိုသည်။ အဇ္ဈမာဒ အမည်တွင်
သော ထိုတောင်ထိပ် ကျောင်းနေရာ၌ တည်သော ဘုရားကိုလည်း
ရွှေမြင်တင်ဘုရားဟု ခေါ်တွင်၍ ယခုအခါ အထက်ကျောင်း
ဘုရားဟု ခေါ်ဝေါ် သမုတ်သည်။ (မန်း ရွှေစက်တော်သမိုင်း
စာမျက်နှာ-၉၂)

မင်းကုန်း မင်းဝံဒတောင်တန်း၌လည်း တရဖျားကြီး ဆရာ
သီရိသဒ္ဓမ္မသေနာပတိ ကောင်းမှု ရွှေမြင်တင် စေတီတော်ဟူ၍၎င်း၊
ထိုဆရာတော်သည် ရွှေမြင်မိ ဘုရားကိုလည်း တည်ကြောင်းကို၎င်း
ဘိုးဝဇီရစာပေ၊ စာမျက်နှာ ၁၉၉ တွင် ဖော်ပြထားသေးသည်။

ရွှေမြင်တင် စေတီတော် (ပုသိမ်မြို့)

ရွှေမြင်တင် စေတီတော်မှာ ပုသိမ်မြို့မြောက်ဖက် ငဝ်မြစ်၏ အရှေ့ဖက်ကမ်း၊ ဒကာမြစ် လကျောဖက်ကမ်း တောင်ထိပ်ပေါ်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

ရွှေမြင်တင် စေတီတော်မှာ ပုသိမ် အပြင်မုဋ္ဌာလေးဆူ အပါအဝင် ဖြစ်၍ အလောင်းတော် ကြက်မင်း ပျော်စံခဲသော နေရာဖြစ်၍ ဓါတ်တော် မွေတော်များ ဌာပနာကာ တည်ထားခဲ့ခြင်းဖြစ်လေသည်။ မူလဘူတော်မှာ သီရိဝဏ္ဏဟူ၍ ဖြစ်လေသည်။ ဘုရားတည်ထားသော ဒါယကာကား မထင်ရှားခဲ့ချေ။

ရွှေမဇ္ဈ စေတီတော် (အင်းတော်ကြီး)

ရွှေမဇ္ဈ ဘုရားမှာ ကချင်ပြည်နယ် အင်းတော်ကြီး အတွင်း၌ ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။ အင်းတော်ကြီးအနောက် ဖက်ကမ်း အလယ်ပိုင်းလောက်တွင် ကမ်းခြေမှ ပေ ၄၀၀-ကျော် ကွာဝေးသည်။ ဟိုပင်မြို့ အရှေ့မြောက်တွင် တည်ရှိသည်။

အင်းတော်ကြီး အင်းအနောက်ဖက်တွင် တည်ရှိသော တောင်သုံးလုံး အကြား၌ ဦးသောဘိတ ဆရာတော်သည် တောရ ဆောက်တည်ရာမှ အင်းတော်ကြီးအင်းထဲ၌ ဘုရားတည်လိုသော ကြောင့် ခရိုင်အုပ်၊ တိုက်သူကြီးနှင့် ဒါယကာများအား စေတီ တည်ရန် အုတ်ကျောက်ပစ္စည်းများကို စုဆောင်းစေ၍ ရန်ကုန်မြို့ ရွှေတိဂုံ စေတီတော်သို့ ဓါတ်တော်ပင့်ရန် ကြွရောက်လေသည်။

ရွှေတိဂုံ စေတီတော်ကို ဖူးမြော်၍ အဓိဋ္ဌာန်ပြုကာ စွယ်တော်မြတ်၊ ဓါတ်တော်တို့ကို ပင့်ဆောင်သဖြင့် ဓါတ်တော် ငါးဆူကို ရရှိပြီ နောက် ခရိုင်အုပ် ဦးရွှေဦးနှင့် ဒါယကာများ စုပေါင်းကာ ကမ်းခြေမှ ၂၇၆-တောင်အကွာတွင် စေတီတည်၍

ခါတ်တော်များကို ငှာပနာလေသည်။ ၁၂၃၀-ပြည့်နှစ် တပေါင်းလဆန်း ၁၃-ရက်နေ့မှစ၍တည်ရာ ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၈-ရက်နေ့တွင် ထီးတော်ဘင်္ဂင်ခဲလေသည်။

ထိုအခါက စေတီတော်သည် ဥက္ကဏ္ဍတော် ၁၀-တောင်မျှ ရှိ၍ ၁၂၃၅-ခုနှစ်တွင် မောင်ရှည်ညီ ဆိုသူက ဥက္ကဏ္ဍတော် ၁၈-တောင် ၂-မိုက် လေးသစ်၊ ဖိနပ်တော် ၉-တောင် ၂-မိုက် ၆-သစ် အထိ တိုးခဲ့ မှမ်းမံပြုပြင်လေသည်။ ၁၂၅၇-ခုနှစ်တွင် နန္ဒတိန် ချောင်း လက်ဝဲဖက်ကမ်း ရှိ လောဆုန့်ရွာ၌ သီတင်းသုံးသော ဦးဝဏ္ဏက ပြုပြင်ခဲ့ပြန်လေသည်။ သို့ရာတွင် ထိုနှစ် ဝါခေါင်လဆန်း ၈-ရက်နေ့တွင် လှိုင်းပုတ်၍ ကျောက်တိုက် ပလ္လင် ပြိုကျလေသည်။

၁၂၅၈-ခုနှစ်တွင် နန္ဒမီးလောင်ရွာ ဂိုဏ်းအုပ်ဆရာတော် ဦးဓမ္မက ကျန်းသားဖြင့် မြေမံစွာပြုပြင်ပြန်၍ ၁၂၆၁-ပြည့်နှစ်တွင် ပျက်စီးပြန်သောအခါ ဦးဓမ္မသည်ရှေးယခင်ကထက်ခိုင်ခံ့အောင် ကြီးကျယ်စွာ ပြုပြင်၍ စေတီရံလေးဆူကိုတည်ကာ၊ ၁၂၇၆-ခုနှစ်တွင် စေတီရံများကို ထီးတော်ဘင်္ဂင်လေသည်။ ၁၂၈၁-ခုနှစ်တွင် လုံးကောက်ရွာမှ ဦးဇိနသည်ပြုပြင်ပြန်၍ ၁၂၈၄-ခုနှစ်တွင် အမြင့် ၇-တောင် ၂ မိုက်ရှိ ထီးတော်ဘင်္ဂင်ရာ စေတီဥက္ကဏ္ဍတော် ၃၃-တောင် ၂ မိုက်ရှိလေသည်။ နှစ်စဉ် တပေါင်းလဆန်း ၈-ရက်နေ့၌ ပွဲဘော်လည်း ကျင်းပလေသည်။

ဘုရားပွဲကျင်းပချိန်တွင် အင်းထဲ၌ သဲလမ်းများပေါ်လာ၍ ဘုရားဖူးများသွားလာရန် လွယ်ကူလေသည်။

ရွှေမုဋ္ဌော စေတီတော် (ပုသိမ်မြို့)

ရွှေမုဋ္ဌော စေတီတော်မှာ ပုသိမ်မြို့လယ်၊ ငဝ်မြစ်ကမ်း
အနီး၌ ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

ရွှေမုဋ္ဌောစေတီတော်မှာ သီရိဓမ္မာ အသောကမင်းကြီး
တည်ထားခဲ့သော စေတီ ၈၄၀၀၀-တွင် အပါအဝင်ဖြစ်၍
ဒက္ခိဏသာခါရုပ်ပွားတော်၊ ဓါတ်တော်၊ မေတော်၊ အံတော်၊
ဆံတော်၊ ညှပ်ရိုးတော်များပါ ဌာပနာ၍ တည်ထားခဲ့လေသည်။
ထိုစဉ်အခါက ထိုနေရာသည် အတိသဉ္ဇာနဂရမြို့ထိပ်၊ တိယင်္ဂလ
ကျွန်းတည်ရာ ဖြစ်ခဲ့လေသည်။ ထိုစဉ်က ဘွဲ့တော်မှာ ရွှေအာဏာ
ဟူ၍ ဖြစ်လေသည်။

ပုဂံအလောင်းစည်သူမင်းကြီး ပင်လယ်သို့တိုင်းခန်းလှည့်လည်
ရာတွင် အပြန်ခရီး၌ ရွှေအာဏာဘုရားကို လုံးပတ် ၁၂-တောင်၊
အမြင့် ၂၄-တောင်အထိ တိုးမြှင့်တည်ပြန်၍ ရာဘာအမျိုးမျိုးကို
ဌာပနာပြီးလျှင် ထူပါရုံဟူ၍ သမုတ်တော်မူလေသည်။ ဝတ္ထုကံ
မြေကိုလည်းလှလေသည်။ ထိုနှစ်ကား ၄၅၇-ခုနှစ် ဖြစ်လေသည်။
ထိုအခါကပင် ရွှေမုဋ္ဌောဟူ၍ ထင်ရှားခဲ့လေသည်။

ဟံသာဝတီဆင်ဖြူရှင်မင်း လက်ထက်၌ ရွှေမုဋ္ဌောဘုရား
ကို ရွှေသင်္ကန်းပြည့် ကပ်လှူတော်မူလေသည်။ (မဟာရာဇဝင်ကြီး
ပထမတွဲ စာမျက်နှာ-၂၆၂။)

၁၁၇၁-ခုနှစ်တွင် ပု သိမ် ၃၂-မြို့ ဝန် မဟာမင်းခေါင်
ကျော်သည် ဖိနပ်တော်အထိ ရွှေလုံးပြည့်ကပ်လှူ၍ ၁၁၉၀-ပြည့်
နှစ်တွင် လေပြင်းဒဏ်ကြောင့် ထီးတော်မြေခ ရာ ဘကြီးတော်
မင်းက ကိုယ်စားလှူတော်ပြုပြင်ကာ ထီးတော်တင်စေလေသည်။
ပုဂံမင်းလက်ထက်တွင်လည်း ပုသိမ်မြို့ဝန် မင်းကြီးမဟာမင်းခေါင်
ကျော်ကို စရိတ်ထုတ်ပေး၍ ရွှေသင်္ကန်းကပ်လှူ စေလေသည်။
ရွှေတောင်နရာလှူဘွဲ့ခံ စစ်ကဲတော်ကြီး ကလည်း ရွှေသင်္ကန်း
ကပ်လှူခဲ့လေသည်။

၁၂၃၄-ခုနှစ်တွင် နေမျိုးသီရိကျော်သူနှင့် ဦးလှတို့က
ကြပ်မတ်နှိုးဆော်၍ စိန်ဖူးဆည်းလည်းများလှူတန်းကာပြုပြင်ပြီး
၁၂၄၁-ခုနှစ်တွင် ဦးလှကကြီးမှူးကာပြုပြင်၍ ထီးတော်သစ်တင်
လှူလေသည်။ ၁၂၄၂-ခုနှစ် တော်သလင်းလဆုတ် ၁၂-ရက်နေ့
တွင် ငလျင်ဒဏ်ကြောင့် စိန်ဖူးတော်မြေခ ရာ၊ ဦးလှကပင် ကြီးမှူး
၍ ဖောင်းရစ်အထက် အမြင့် ၃၂-တောင် ၂-မိုက်အထိတိုးမြှင့်၍
တည်လုပ်ကာ ပြုပြင်မွမ်းမံခဲ့လေသည်။ ထိုအခါ ဖိနပ်တော်မှ
ငှက်ပျောဖူးအထိ ၃၁၀-တောင်၊ ထီးတော်အမြင့် ၂၃-
တောင်၊ ပေါင်း ၁၀၅-တောင် မြင့်လေသည်။

ရွှေမုဋ္ဌော စေတီတော်(ကလေးဝမြို့)

ရွှေမုဋ္ဌော စေတီတော်မှာ နွယ်ပတ်မြို့ (ကလေးဝမြို့) အရှေ့တောင်ထောင့်အရပ် သလ္လာဝတီချင်းတွင်းမြစ်ကမ်းထိပ် မြစ်သာမြစ်ဆုံ တောင်ပေါ်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သာသနာတော် ၂၀၄-ခုနှစ်တွင် နွယ်ပတ်မြို့တွင် နန္ဒရာဇာမင်း၏ သားတော် လန္တပါလရာဇာ မင်း ပြုလေသည်။ ထိုမင်းသည် သရေခေတ္တရာပြည် ရန်အောင်မင်းနှင့်၎င်း၊ ပါဠိပုတ်နေပြည်တော် သီရိဓမ္မာအသောကမင်းကြီးနှင့်၎င်း မင်းပြိုင်ဖြစ်ရာ၊ သီရိဓမ္မာအသောကမင်းကြီးထံမှ စေတီဘည်ထားရန် ဓါတ်တော်များပို့ဆောင်သဖြင့် သာသနာနှစ် ၂၂၅-ခုနှစ်တွင် သလ္လာဝတီချင်းတွင်းမြစ်တလျှောက် ရောဝတီမြစ်ဆုံကျအောင် မုဋ္ဌောကိုးဆူ စ၍ တည်တော်မူလေသည်။

မုဋ္ဌောကိုးဆူ၏အစ တဆူကို သလ္လာဝတီမြစ်ဆုံ တောင်ပေါ်၌ အတောင် ၄၀-နက်အောင်တူး၍ ရတနာတိုက်ဖွဲ့ပြီးလျှင် နှဝရထ်ဓါတ်တော်ကြုတ်၌ ဓါတ်တော်များ ဌာပနာပြီးလျှင်

စက်ယန္တရားဖြင့် ပိတ်ကာ ကျောက်စေတီတော်ကို တည်တော်မူ
 လေသည်။ ဘုရားဝတ်ပြုရန် ၅-အိမ်ထောင်ကိုလည်း တာဝန်ချ
 ပေးလေသည်။ ကျန်ခါတ်တော်များကိုကား မြကြုတ်ဖြင့် ပူဇော်
 ၍ နန်းတော်ဦး၌ ကိုးကွယ်ထားလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၄၅၀-ပြည့်နှစ်သို့ ရောက်သောအခါ ပုဂံ
 အလောင်းစည်သူမင်းကြီးသည် ဖေါင်စကြာဖြင့် တိုင်းခန်းလှည့်
 လည်ရာတွင် ရွှေမုဋ္ဌောဘုရားကို ပြင်ဆင်မုမ်းမံတော်မူလေသည်။
 ထိုနောက် နှစ်ကာလရှည်ကြာ၍ ပြိုပျက်ခဲ့ရာတွင် ၁၂၆၉-ခုနှစ်၌
 ဦးစံမင်း မိသားစုက ကြီးမှူး၍ ဒါယကာအများက ပြုပြင်ခဲ့ပြီး
 လျှင်၊ ၁၃၀၃-ခုနှစ်တွင် ဦးကုန်းလုံနှင့် ဦးလူနေ့တို့ကကြီးမှူး၍
 ထပ်မံ ပြုပြင်ခဲ့ပြန်လေသည်။

ရွှေယင်မြော် စေတီတော် (မိတ္ထီလာမြို့)

ရွှေယင်မြော်စေတီတော်မှာ မိတ္ထီလာမြို့ အရှေ့ ၁၀-မိုင် ကွာတွင် ကျိန်းဝပ်တည်ရှိလေသည်။

ရွှေယင်မြော်စေတီတော်ကို သီရိခမ္မာ အသောကမင်းကြီးသည် ဓါတ်တော် မွေတော်များကို ဌာပနာ၍ စေတီပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင် တည်ထားရာတွင် အပါအဝင်အဖြစ် တည်ထားခဲ့ခြင်းဖြစ်လေသည်။ ထိုနောက်တွင် မင်းအဆက်ဆက် တို့ ၁၂-ကြိမ်တိုင်တိုင် အဆင့်ဆင့် မှမ်းမံပြုစုကိုးကွယ်ခဲ့လေသည်။ ရှေးအခါက ရွှေမုဋ္ဌောဟူ၍ ဘွဲ့တော် ချီးခဲ့လေသည်။

အနော်ရထာမင်းကြီးသည် မိတ္ထီလာကန်တော်ကို ဆည် ဖို့တော်မှုရင်း တိုင်းခန်း လှည့်လည်တော်မူရာတွင် ထိုရွှေမုဋ္ဌော စေတီတော်ကို ဖူးတွေ့ရသဖြင့် လွန်စွာပီတိဖြစ်လျက် နှလုံးတော် ဓါတ်မြတ်ကို ဌာပနာတော်မူ၍ အသစ် ပြုပြင်တော်မူလေသည်။ ထိုစေတီတော်ကို ဖူးမြင်တော်မူ၍ စေတီတော်အထက်၌ ၃ဒေါင်း ငှက် ပမာဏရှိသော ရွှေအဆင်းရှိသည့် ယင်ကောင်ကြီးသည် အရှေ့သို့မျက်နှာမူ၍ နားနေသည်ကို တွေ့မြင်ရသဖြင့် စေတီ ဘွဲ့တော်ကို ရွှေယင်မြော်ဟူ၍ သမုတ်ခဲ့လေသည်။

ထိုစေတီတော်မှာ ဘိုးတော်ဘုရား လက်ထက်တော်တွင် ဖိနပ်တော်အဝန်း တမုက်နှာလျှင် ၂၄ တောင်းရှိ၍ ပတ်လည် ၉၆-တောင်၊ ဥာဏ်တော်အတောင် ၃၀-အထိ တိုးမြှင့်တည်ထားခဲ့လေသည်။ ၁၂၇၅-ခုနှစ်တွင် ပြည်သူပြည်သား ဒါယကာများ ပြုပြင်မွမ်းမံခဲ့ပြန်သဖြင့် ဖိနပ်တော် တမုက်နှာလျှင် ၄၆-တောင် ၉-လက်မရှိ၍၊ မြေမှ ငှက်ပျောဖူးအထိ ဥာဏ်တော် ၅၈-တောင် ထီးတော်အမြင့် ၁၄-တောင်၊ ဥာဏ်တော်စုစုပေါင်း ၇၂-တောင် ရှိလေသည်။

ဘုရားပွဲတော်ကို နှစ်စဉ် တပေါင်းလဆန်း ၈-ရက်နေ့မှ လပြည့်နေ့အထိ ကျင်းပ၍ စည်ကားဆိုးသော ဘုရားပွဲတော် တခု ဖြစ်လေသည်။

ရွှေယင်မြော် စေတီတော်နှင့် ပတ်သက်၍ အံ့ကိုးပါး ရှိခဲ့သည်ဟု မှတ်သားကြလေသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- ၁။ ဆင်တော်သည် ကကြီးတင် မခံခြင်း။
- ၂။ ဆင်တော်ကိုလှုတ်လျှင် စေတီ၏ အရှေ့တောင် အရပ်၌သာ ဝပ်ခြင်း။
- ၃။ နှလုံးတော်ခါတ်ကို ဌာပနာခြင်း။
- ၄။ တောချုံများကို ရှင်းလင်းရာတွင် ရွှေယင်ပျံ တက်သည်ကို တွေ့ရခြင်း။
- ၅။ အနော်ရထာမင်း၏ နဂါးပါသိ ချွန်းရိုးတော် စိုက်လျှင် ညချင်း အညွန့်ထွက်ခြင်း။

၆။ တဖန်ထပ်၍ ချွန်းရိုးကိုအဓိဋ္ဌာန်၍ စိုက်ပြန်လျှင် အညွန့်ထွက်ပြန်ခြင်း။

၇။ ဌာပနာသော ပတ္တမြားငါးထောင်သည် ပူဇော်ရန် အလို့ရှိ၍ အဓိဋ္ဌာန်ပြုလျှင် ပေ၂ ပေါက်လာရခြင်း။

၈။ ပတ္တမြားကို လောဘ, ရမက်ဖြင့် ယူသွားက တံတိုင်း ပြင်သို့ရောက်က ပတ္တမြား မူလနေရာသို့ ပြန်ခြင်း။

၉။ ဓါတ်တော်တို့ ကောင်းကင်၌ ရောင်ခြည်တော် လွှတ်ခြင်း။

ဟူ၍ပင် ဖြစ်လေသည်။

ရွှေယင်မြော်စေတီသည် ကျော်လေးဆူတွင် တဆူ အပါ အဝင်ဖြစ်လေသည်။

ရွှေရောင်တော်စေတီတော် (ဗိဿနိုးမြို့)

ရွှေရောင်တော် စေတီတော်မှာ တောင် တွင်းကြီး မြို့ အနောက်ဖက် ဗိဿနိုးမြို့ဦးတွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သာသနာနှစ် ၅၉-ခုတွင် တကောင်းပြည်မှ စူဠာသမ္ဘဝ နှင့် မဟာသမ္ဘဝတို့ ဖေါင်ဖြင့် မျောခဲ့၍ ဆေးကုသ ပေးသော ဘီလူးမ၌ သန္ဓေဖြစ်စေခဲ့ရာ၊ ဘီလူးမသည် တောင်တွင်းကြီး အနောက် ၅-တိုင်နန်ကွာတော၌ သမီးငယ် ဖွားမြင် ပြီးနောက် ရသေ့တပါးကောက်ယူ မွေးစားရာမှ ပန်ထွာမင်းသမီးဟု ထင် ရှားလာ၍ ပန်ထွာပြည်နှင့် ဗိဿနိုးမြို့တွင် စံမြန်းလေသည်။

ပန်ထွာ မင်းသမီးသည် အဇာတသတ်မင်း လက်ထက် သိုဝှက်သိမ်းဆည်းထားခဲ့သော ဓါတ်တော်များအနက်၊ ဗိဿနိုး နတ်မင်းအကူအညီဖြင့် ဓါတ်တော်အချို့ ပင့် ဆောင် ရယူ ၍ အလောင်းတော် ကြက်ဖြူမင်း နေလေ့ရှိသော အရပ်တွင် ဥာဏ် တော် အတောင် ၅၀-မြင့်သော စေတီတော်ကို သာသနာနှစ် ၁၁၂-ခုနှစ်တွင် မြို့ဦးစေတီအဖြစ် တည်ထားလေသည်။

စေတီတော်သည်ရောင်ခြည်တော်ကွန့်မြူးသဖြင့် ရွှေရောင် တော်စေတီဟူ၍ ထင်ရှားခဲ့လေသည်။ ထိုစေတီတော်ကို တောင်

တွင်းကြီး မင်းပြောင်က ထပ်မံပြုပြင် ခဲ့လေသည်။ သက္ကရာဇ် ၆၄၀-ပြည့်နှစ်တွင် တောင်တွင်းကြီးမြို့ကို တည် ထောင် သော သီဟပတေ့ မင်းသည် ရွှေရောင်တော်စေတီကို ဖူးမျှော်ကြည်ညို လှ၍ ၆၅၈-ခုနှစ်တွင် ကြက်ဆူတောရွာ၊ ဆူးပန်းရွာ၊ အင်းရွာ၊ သားတိုးထမ်းရွာ အိုးထိန်းတောင်ရွာတို့ကို ဘုရားဝတ် မြေဆီခွန် ကောက်ခံရန် လူတန်းတော်မူလေသည်။

ရတနာပူရ တတိယမြို့တည် ဆင်ဖြူရှင်မင်း လက်ထက် ရွှေရောင်တော်ဘုရား ဌာပနာများကို လူဆိုးတို့ ဖောက်ယူသဖြင့် ရွှေရောင်တော်ဘုရား အနောက်မြောက်ယွန်းတွင် တောရဆောက် တည်နေသော ပညာသီရိသဒ္ဓမ္မဓဇ မဟာရာဇဂူရု ဆရာတော်က ပြုပြင်လုပ်ဆောင် ခဲ့ပြန်လေသည်။ *ရွှေရောင်လှံ့ဘုရားဟူ၍လည်း သမုတ်တော်မူလေသည်။

ရွှေရောင်တော် စေတီတော်မှာ ဉာဏ်တော် အတောင် ၈၀၊ ဖိနပ်တော် အတောင် ၂၀၁၊ ထီးအဝ ၆-တောင် ၁-မိုက်၊ ထီးအမြင့် အတောင် ၂၀-ရှိလေသည်။

* ရွှေရောင်လှံ့ဘုရားမှာ သီးခြားတဆူ ဖြစ်သည်ဟုလည်း မှတ်ယူသည်။ (တောင်တွင်းကြီးသမိုင်း စာမျက်နှာ - ၂၉၅)

ရွှေသာလျောင်းဘုရား(ပဲခူးမြို့)

ရွှေသာလျောင်း ရုပ်ပွားတော်မှာ လျောင်းတော်မူရုပ်ပွား
တော်ကြီးဖြစ်၍၊ ပဲခူးမြို့အနောက် ဇိုင်းဂနိုင်းရပ်တွင် ကျိန်းဝပ်
တော်မူလေသည်။

ဟံသာဝတီတွင် အုပ်စိုးခဲ့သော သမလ၊ဝိမလ မင်းဆက်
တွင် သာသနာနှစ် ၅၀၀-ကျော်၌ ဂ-ဆက်မြောက် အုပ်စိုးသော
မိဂါဒိပွ မင်းကြီးလက်ထက်တွင် ရွှေသာလျောင်း ရုပ်ပွားတော်
ကြီးကို တည်တော်မူခဲ့လေသည်။

ရွှေသာလျောင်း ရုပ်ပွားတော်မှာ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အ
ကြီးဆုံးသော ရုပ်ပွားတော်တဆူဖြစ်၍၊ အလျားပေ ၁၇၀-ရှိပြီး
ပုခုံးတော်အမြင့် ပေ ၅၀-ရှိလေသည်။

ရွှေအင်းတောင်စေတီတော် (တောင်တွင်းကြီးမြို့)

ရွှေအင်းတောင်စေတီတော်မှာ တောင်တွင်းကြီး မြို့လယ်တွင် ကျိန်းဝပ် စံပယ်တော်မူလေသည်။

တောင်တွင်းကြီးမြို့ကို တည်ထောင်သော သာဂရမင်းငါးဆက်မြောက် ပိတ်ရောင်မင်းလက်ထက် မြတ်စွာဘုရားပွင့်တော်မူမီ နှစ် ၃၀၀-ခုနှစ်တွင် မဇ္ဈိမဒေသ သင်္ကသနဂိုရ်ပြည်တွင် မင်းဆက်ပြတ်သဖြင့် ဘေရိန္ဒမင်းကြီး ကိုးကွယ်ခဲ့သော ကဿပဘုရားရှင်၏ ဥဏ္ဏလုံ မေ့ရှင်တော်သည် ပိတ်ရောင်မင်းကြီးထံသို့ ရောက်ရှိခဲ့ရာ မင်းကြီးက ဝမ်းမြောက်စွာဖြင့် ဌာပနာ၍ စေတီတည်ထားတော်မူလေသည်။

စေတီတည်ဆဲ၌ မင်းကြီးနတ်ရွာစံ၍ သားတော် သံတောင်မင်းက သံတောင်အမြင့် အတောင် ၃၀-အထိ ဆက်လက်တည်လေသည်။ သာသနာနှစ် ၁၀၁-ခုနှစ်တွင်ကား ပန်ထွာမင်းသမီးက ထပ်မံပြုပြင်၍ ရွှေထီးတင်ပြန်လေသည်။ ထိုနောက် သာသနာနှစ် ၉၀၈-ခုနှစ်တွင် တောင်တွင်းကြီးမြို့ကို ဒုတိယအကြိမ် တည်ထောင်သော မင်းပြောင်၊ မင်းရောင် ညီနောင် လေးပါး တို့က ပြုပြင်ပြန်လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၃၅၈-ခုနှစ် တောင်တွင်းမင်း သီဟပတေ့လက်ထက်တွင် စေတီတော်ကို ဥာဏ်တော် ၆၆-တောင်အထိမြှင့်၍

တည်ထားကိုးကွယ် ပြန်လေသည်။ အရှေ့ရိုးမမှ ကျောက်ဖြား
ကြီးများကို သယ်ဆောင်စေ၍ စေတီတော် မှန်ဦးလေးဖက်၌
လှေကားထစ်များ ခင်းတော်မူလေသည်။ ကုန်းတော်ကိုလည်း
မြှင့်၍ တည်လေသည်။

ဘိုးတော်ဘုရားသည် သက္ကရာဇ် ၁၁၄၇-ခုနှစ် သီတင်း
ကျတ်လဆုတ် ၉-ရက်နေ့တွင်နန်းတက်ပြီးနောက် ရှေ့အင်းတောင်
ဘုရားအား ဝတ္ထုကံမြေ လှူတန်းတော်မူခဲ့လေသည်။ ဝတ္ထုကံမြေ
လှူကြောင်း ၁၁၅၅-ခုနှစ် ထိုးကျောက်စာတချုပ်လည်း စိုက်ထူ
ခဲ့လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၀၀-ပြည့်နှစ်တွင် မြေလျင်ဒဏ်ကြောင့်
စေတီတော် ပထမ ဖောင်းရစ်အထက်မှ ပြို ကျလေရာ၊ မြောက်
ထားဝယ်မင်းကြီး၊ မဟာမင်းခေါင်ဘွဲ့ခံ ဦးညိုရောင်က ကြီးမှူး၍
ဥာဏ်တော် ၆၈-တောင်အထိမြင့်အောင် တိုးမြှင့်တည်တော်မူလေ
သည်။ ၁၂၁၉-ခုနှစ်တွင် မြေလျင်လှုပ်ပြန်၍ ပြိုပျက် ပြန်ရာ
တောင်တွင်းကြီးမြို့ မြောက်ဘက်၊ ဗိုလ်မင်းလှ တန်ဆောင်ဘွဲ့ခံ
ဦးဖဲက ကြပ်မတ်၍ ဥာဏ်တော် ၇၃-တောင်အထိမြင့်၍ ပြုပြင်
တည်လုပ်ခဲ့ပြန်လေသည်။

ထိုနောက် ၁၂၅၁-ခုနှစ်တွင် စေတီတော်နှင့်တကွ အရုဏ်ခံ
တန်ဆောင်း ပြာသာဒ်များ မီးသင့်လောင်သဖြင့် သမန္တသီရိဝဏ္ဏ
ဘွဲ့ခံ ဦးရွှေအိကပြန်လည် ပြုပြင်၍ ရွှေသင်္ကန်း ကပ်ကာ စရပ်
တန်ဆောင်းများ ဆောက်လုပ်ခဲ့လေသည်။

စေတီတော်မှာ ဥာဏ်တော်အမြင့် ၇၅-တောင်၊ ထီးအမြင့်
၁၅-တောင်ရှိ၍ စေတီရံ ၄၁၄-ဆူ ရှိလေသည်။

ရွှေဥမင်စေတီတော် (ပင်းတယမြို့)

ရွှေဥမင်စေတီတော်မှာ ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်း ပင်းတယမြို့ ကျောက်လိုက်ဂူကြီးထဲတွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။ စေတီတော်ဘေး၌ တောင်ဂူနံရံကျောက်သားတွင် ထွင်းထုထားသော ရုပ်ပွားတော်များလည်း ရှိလေသည်။

မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံလွန်ပြီးနောက် မဟာသက္ကရာဇ် ၁၄၈-ခုနှစ် နယုန်လဆန်း ၅ ရက်နေ့တွင် ဓါတ်တော် မွေတော်များကို ရှစ်ပြည်ထောင် ဝေခွဲသည့်အနက် ဓါတ်တော်များသည် သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီး လက်ထက်တွင် ရဟန္တာတို့၏ ညွှန်ပြချက်အရ ဖေဂါယူပူဇော်ရ၍ စေတီပေါင်း ၈၄၀၀- တည်ထားခဲ့သည်တွင် အနောက်တစ်ဖက်၌ မင်းစံရာ ပင်းတယကန်အနီး လိုက်ဂူတွင်း၌ စေတီတဆူ တည်ထားခဲ့လေသည်။

ထိုစေတီကို အလောင်းစည်သူ မင်းကြီးလက်ထက်တွင် တိုင်းခန်း လှည့်လည်ခဲ့ရာတွင် ပင့်ဆောင်ခဲ့သော ဓါတ်တော်တို့အနက် ဓါတ်တော်အချို့ကို ပင်းတယလိုက်ဂူတွင်း ဖေတီတွင် ဌာပနာ၍ ထပ်မံပြုပြင် တည်ထားခဲ့လေသည်။

ပင်းတယ ဂူတွင်း၌ ဂူနံရံနှင့် မျက်နှာကျက်များတွင်ပါ
 မကျန် ရုပ်ပွားတော်၊ စေတီတော် ဥာဏ်တော်အရွယ်အစားစားကို
 မရေမတွက်နိုင်အောင် ထုလုပ်ထား၍ ကျောက်စက်၊ ကျောက်စွယ်
 များလည်း စွန်းထွက်ကျဆိုင်းလျက် နေလေသည်။ ဂူတွင်း၌
 ကျောက်စက်ကျ ရေကန်ငယ်လည်း ရှိလေသည်။

ဒါယကာအများက အစဉ်အဆက် ပြုပြင်တိုးဖြည့်၍ နံရံ
 ကျောက်သားကို ရုပ်ပွားထုလုပ်ခဲ့သဖြင့် နံရံကျောက်သားအလွတ်
 မရှိသလောက်ဖြစ်၍ ရုပ်ပွားတော်လည်း မရေမတွက်နိုင်အောင်
 ရှိလေသည်။ ဂူအဝင်ဝသည် တောင်အတက် လမ်းခုလတ်ပိုင်းတွင်
 ရှိ၍ ဆောင်းတန်းလှေကားဖြင့် တက်ရောက်ရလေသည်။ မန္တလေး
 တောင်ရသေ့ကြီး ဦးခန္တီသည် ဆောင်းတန်း ပြာ သာဒိများ
 ဆောက်လုပ်လှူတန်းခဲ့လေသည်။

ရှင်ပင်နံကိုင်းစေတီတော် (စစ်ကိုင်းမြို့)

ရှင်ပင်နံကိုင်းစေတီတော် (ရန်အောင်မြင်ဘုရား)သည် စစ်ကိုင်းတောင်ခြေ ရောဝတီ ကမ်းနုဖူးပေတိုင် ကျိန်းဝပ်တော် မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၄၂၀-ပြည့် နှစ်တွင် ပုဂံပြည်မှ ကြံသိုင်း အမတ်ကြီးသည် ဓါတ်တော်များကို ဌာပနာ၍ ဥာဏ်တော် ၅၅ - တောင်မြင့်သော ရန်အောင်မြင် ဘုရားစေတီတော်ကို တည်ထားခဲ့လေသည်။ အင်းဝ သတိုးမင်းခေါင်ဘုရင်က ထင်မိ၍ ပြုပြင် တည်ထားခဲ့ပြန်လေသည်။

ဘုရားပွဲတော်မှာ နှစ်စဉ် ဝါခေါင်လကွယ်နေ့တွင် ကျင်းပ မြဲ ဖြစ်လေသည်။

ရှင်ဖြူရှင်လှ စေတီတော် (စစ်ကိုင်းမြို့)

ရှင်ဖြူရှင်လှစေတီတော်များမှာ စစ်ကိုင်းမြို့၊ ရောဝတီမြစ် အနောက်ဖက်ကမ်း မင်းဝံတောင်တန်းရှိ၊ ရှင်ဖြူရှင်လှတောင်ထိပ် တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၄၅၇-ခုနှစ်တွင် အလောင်းစည်သူမင်းကြီး သည် ပင်လယ်ပြင်သို့ တိုင်းခန်းလှည့်လည်တော်မူရာ မလ္လာကျွန်း တွင် စံနေခိုက် သီဟိုဠ်မင်းကြီး ဆက်သလှိုက်သော ဘုရားရှင် သီတင်းသုံးတော်မူရာ ကျောက်ဖျာစွန်းကို ထုလုပ်အပ်သော ရှင်ဖြူဆင်းတုတော်တဆူ၊ ဇမ္ဗုသပြေသားကို ထုလုပ်အပ်သော ရှင်လှဆင်းတုတော်တဆူ၊ သရက္ခနှင့်ငါးဆူ၊ ဓါတ်ပေါင်းမဇ္ဈတဆူ တို့ကို ပင့်ဆောင်တော်မူခဲ့၍ ဓါတ်တော်မွေတော်နှင့် ရုပ်တုတော် များကို အရပ်ရပ်၌ဌာပနာ၍ ဘုရားစေတီအဆူဆူတည်ထားတော် မူရာ သက္ကရာဇ် ၄၈၀-ပြည့်နှစ်တွင် မင်းကြီးသည် ဘုရားရုပ်တု နှစ်ဆူကိုပင့်၍ ရောဝတီမြစ်အတိုင်း ဖေါင်စကြာဖြင့်ဆန်တက်ခဲ့ လေသည်။

ဖေါင်တော်သည် စစ်ကိုင်းအထက် ချောက်မသို့ ရောက်သော အခါ ဆင်းတုတော်များကျိန်းဝပ်မည်နိမိတ်ထင်၍ ဆင်းတုတော် များကို ဆင်တော်၌တင်၍ အဓိဋ္ဌာန်ပြုတော်မူရာ ဆင်ဖြူသည် ကမ်းထိပ်သို့တက်၍ ဝပ်လေလျှင် ထိုနေရာ၌ ရှင်ဖြူရှင်လှ ရုပ်တု

တော်နှစ်ဆူကို ဂုဉ်ဌာပနာ၍ စေတီတည်ထားလေ၏။ ထိုတောင်ကို နာဂဇေယျာဟူ၍၎င်း နာဂရိမ္မာဟူ၍၎င်း တွင်လေသည်။

ထိုဘုရားကို မင်းအဆက်ဆက် ကိုး ကွယ် ပြု ပြင် ခဲ့ရာ ဟံသာဝတီရောက် မင်းလက်ထက်တွင် ရှင်လှ ဘုရားတဆူပျောက် ကွယ်၍ ပုဏ္ဏားတော်စံဖြူနှင့် ရှင်တေဇောဒီပကို တောင်တွင်းကြီးသို့ပို့လေသည်။ ပျောက်ဆုံးသောဆင်းတုတော်လည်း ပြန်ရောက်လေသည်။ ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက်တွင် ပျောက်ဆုံးမည်စိုး၍ နန်းတွင်းသို့ပင့်၍ ကိုးကွယ်တော်မူလေသည်။ စေတီတော်ကိုလည်း ပြုပြင်လေသည်။

ပုဂံမင်းလက်ထက် ၁၂၁၅-ခုနှစ်တွင် ရှင်ဖြူရှင်လှ ရေဆိပ်မှ ဘုရားခြေဘော်ရင်းအထိ တမိုင်ခန့် ရှည်လျားသောလမ်းကို ဖောက်လုပ်၍ ဆောင်းတန်းများဆောက်လုပ် လှူတန်းတော်မူလေသည်။ မြိတိသျှလက်ထက်တွင် နန်းတွင်းမှ ရှင်ဖြူရှင်လှ ရုပ်ပွားတော်များကို ရွှေကျိုးမြင့်ဘုရားအတွင်း၌ထား၍ ပြည်သူများ ကိုးကွယ်ခဲ့ကြလေသည်။

၁၂၇၅-ခုနှစ် နတ်တော်လမှစ၍ ရှင်ဖြူရှင်လှဘုရားနှစ်ဆူ ကျိန်းဝပ်ရာ ဂန္ဓကုဋီစေတီကို ရသေ့ကြီးဦးခန္တီနှင့် ရေကန်ချောင်းဆရာတော်တို့ ကြီးမှူးတည်လုပ်ခဲ့ရာ ၁၂၇၈-ခုနှစ်တွင် အောက်ခြေ အာလိန်ငါးဆင့်နှင့် မြင့်မိုရ်ပြီးစီးလေသည်။ ဆောင်းတန်းကြီးကိုလည်းပြုပြင်ခဲ့ရာ အလှူပေး-၁၀၉၂၊ အခန်းပေါင်း ၂၃၁-ရှိလေသည်။ ထိုနောက် ၁၃၂၄-ခုနှစ် ဝါဆိုလတွင် ဒီပေါမြေချောင်ဆရာတော် ဦးနန္ဒာသီရိကြီးမှူး၍ ထပ်မံတည်လုပ်ပြန်ရာ စေတီတော် ရွှေထီး အထွတ် တင်နိုင်ခဲ့လေသည်။

ရှစ်သောင်းစေတီတော် (မြို့ဟောင်းမြို့)

ရှစ်သောင်းဘုရားမှာ ရခိုင်ပြည်မြောက်ဦးမြို့ (မြို့ဟောင်းမြို့) တွင် ကိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၈၉၇-ခုနှစ် ကဆုန်လပြည့်နေ့တွင် ရခိုင်ဘုရင် မင်းဗဒါကြီးသည် ဓါတ်တော် မေ့တော် ၈-သောင်းနှင့်တကွ၊ ငွေဆင်းတု ၁၀၈-ဆူ၊ ငွေဆင်းတု ၁၀၈-ဆူတို့ကို ဌာပနာ၍ စေတီတည်လိုသောကြောင့် ကောင်းမြတ်သောမြေနေရာ၌ စတင်ဖွဲ့စည်းမြစ်ချတော်မူလေသည်။ ထိုနောက် တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့တွင် ရတနာအမျိုးမျိုးနှင့်တကွ ဓါတ်တော်၊ ဆင်းတုတော်များကိုဌာပနာ၍ ကျောက်စိုင်ကျောက်တုံးတို့ကို ဆစ်ပြီးလျှင်၊ နောင်လာရှစ်သောင်း ဘုရားပေါင်းတို့ကိုလည်း ဖူးမြော်လိုသည်ဟု ကျောက်ညိုဘုရားဆူရေ နှစ်သောင်း၊ ရတနာခုနစ်ပါးဖြင့် ပြီးသော ဘုရားဆူရေ ခြောက်သောင်းတို့ကို မှန်ဝမုခ်ပုံတို့၌ တည်ကာ၊ စေတီတော်ကြီးတည်ထားလေသည်။ စေတီတော် မဟာဓရာမိအတွင်း၌ သိမ်ကြီးတဆောင်လည်း ဆောက်တော်မူလေသည်။

စေတီတော်အတွင်း ဒုတိယအထပ်၌ မဏ္ဍိုင်ငါးခုကို ဗဟိုပြုလျက်၊ မြတ်စွာဘုရား၏ ၅၅၀-ဇာတ်တော်တွင် ဖြစ်တော် မူခဲ့သည့်ဘဝများကို သရုပ်ဖော်သည့်ချပ်လုံးများ ထုလုပ်ထား လေသည်။ ရုပ်ထုတော်များစွာကိုလည်း စေတီတော်အတွင်း၌ ဌာပနာတိုက်ဖွဲ့၍ တည်ထားလေသည်။

စေတီတော်နှင့်သိမ်ဘော်ကို ရန်အောင်ဇေယျသိမ်တော် ဟု သမုတ်ခဲ့သော်လည်း ဓါတ်တော်ရှစ်သောင်းနှင့် ဘုရားရုပ်တု တော် ရှစ်သောင်းတို့ကိုအစွဲပြု၍ ရှစ်သောင်းဘုရားဟု ခေါ်တွင် ခဲ့ကြလေသည်။

ထိုဘုရားတွင် နာဂရီအက္ခရာဖြင့် ရေးထိုးထားသော အလျား ၂-ပေခွဲ၊ အနံ ၂-ပေခွဲ၊ အမြင့် ၇-ပေကျော်ရှိသော ကမ္မည်းကျောက်စာတိုင်တချပ် စိုက်ထူထားလေသည်။

လောကနန္ဒာစေတီတော်(ပုဂံမြို့)

လောကနန္ဒာစေတီတော်မှာ ပုဂံမြို့တောင်ဖက် သီရိပစ္စယာ
ရွာအလွန် ရောဝတီမြစ်ကမ်းအနီးတွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူသော
သည်။

သက္ကရာဇ် ၃၇၉-ခုနှစ်တွင် နန်းတက်တော်မူသော
ပုဂံအနော်ရထာမင်းကြီးသည် ၃၉၃-ခုနှစ်တွင် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့
တမန်စေ၍ ဓါတ်တော်ပင့်စေရာ၊ သီဟိုဠ်ဘုရင် ဓာတုသေနမင်းက
စွယ်တော်ပွားတဆူ ပေးအပ်လိုက်သည့်အတိုင်း၊ ထိုစွယ်တော်ကို
အဓိဋ္ဌာန်ပြုတော်မူလျှင် စွယ်တော်တဆူပွားပြန်သဖြင့် ဆင်ဖြူ
တော်၌တင်၍ စွယ်တော်ကိုန်းဝပ်လိုရာ၌ ဆင်ဖြူတော် ဝပ်စေ
သတည်းဟု အဓိဋ္ဌာန်တော်မူလေသည်။ ဆင်ဖြူတော်သည်
စာနံကြည့်တောင်ထိပ်၌ဝပ်သဖြင့် ထိုတောင်ထိပ်၌ စေတီတဆူ
တည်လေသည်။ ထို့ပြင် စွယ်တော်ကိုအဓိဋ္ဌာန်ပြန်ရာ စွယ်တော်
တဆူပွားပြန်သဖြင့် ရှေးနည်းအတိုင်း ဆင်ဖြူတော်ပေါ်၌တင်၍
လှူတော်သည်တွင် လောကနန္ဒာအရပ်၌ ဆင်ဖြူတော်ဝပ်ပြန်လေ
လျှင် စေတီတော်တဆူတည်ထား၍ လောကနန္ဒာစေတီတော်ဟု
သမုတ်တော်မူလေသည်။

ထိုနည်းတူပင် စွယ်တော်ပွားတဆူကို ၃၉၃-ခုနှစ်တွင် ပုဂံမြို့အရှေ့ တို့ဝပ်တောင် (တူရှင်းတောင်)ထိပ်၌ ဌာပနာ၍ စေတီတည်ထားတော်မူလေသည်။ (ကျောက်ဆည်နယ်) ပျက်တောင်ထိပ်၌လည်း စွယ်တော်ပွားတဆူကိုဌာပနာ၍ စေတီတော်တဆူတည်တော်မူလေသည်။ ထိုအချိန်၌ ရွှေစည်းခုံစေတီတော်မှာ ပစ္စယာသုံးဆင့်မျှသာ ပြီးစီးသေးသည်။ မူလပင့်ဆောင်ရင်း စွယ်တော်ပွားကိုကား ရွှေစည်းခုံစေတီတော်၌ ၄၂၁-ခုနှစ်တွင် ဌာပနာတော်မူလေသည်။

သမန္တဇာစေတီတော် (အမြင့်မြို့)

သမန္တဇာစေတီတော်မှာ မုံရွာခရိုင် အမြင့်မြို့ ပေါင်းဝရွာ တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သမန္တဇာဘုရားမှာ ရှေးဟောင်း ဘုရားတဆူပင် ဖြစ်လေ သည်။ သက္ကရာဇ် ၈၆၄-ခုနှစ်တွင် အသင်္ခယာစောယုမ်း၏ နောင်တော် တရဖျားကြီးသည် ညီတော်၏ ပင်းယမိဖုရား စောနှောင်းကို ယူ၍ မင်းပြုလေရာ သက္ကရာဇ် ၆၉၈-ခုနှစ်တွင် သားတော် ရွှေတောင်တက်မင်းသားက မိဖုရားငယ် များနှင့် တိုင်ပင်၍ ခမည်းတော်အားဖမ်းဆီးကာ ထီးနန်းလုယူပြန်လျှင် အင်္ခယာ စောယုမ်း၏ မိဖုရားနှင့် သားတော် သမီးတော်တို့သည် ထွက်ပြေး တိမ်းရှောင်ရလေရာ သမန္တဇာဘုရားသို့ ရောက်ရှိလေသည်။

ထိုအခါ သားတော် ကျစွာမင်းသားသည် ခြေနာ၍ ဘုရားစေတီရှေ့သို့ မဝင်နိုင်လေသော် မယ်တော် မိဖုရားက သားတော်၏ ဝတ်ရုံကို စေတီတော်၌လှူ၍ မိမိ၏ သားတော် ထီးနန်းရရှိပါက အလှူကောင်းမှုပြုရန် အဓိဋ္ဌာန်လေသည်။

ထိုနောက် ကျစွာမင်းသားအားအမတ်ကြီး နန္ဒပကြံက ဝှက်ထား
 ၍ ၇၀၁-ခုနှစ်တွင် ဘိသိက်သွန်းကာ မင်းမြှောက်သဖြင့် ကျစွာ
 မင်းဟု ထင်ရှားလေသည်။ ထိုအခါ အဓိဋ္ဌာန်ရင်းရှိသည့်အတိုင်း
 ၇၀၅ ခုနှစ်တွင် မင်းကြီးနှင့် မယ်တော်က သမန္တဇာ စေတီတော်
 အား ရွှေသင်္ကန်း ကပ်လှူ၍ ဝတ္ထုကံမြေကို လှူတန်းကာ
 ကျောက်စာ ရေးထိုး စိုက်ထူခဲ့လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၄၇-ခုနှစ် သီတင်းကျွတ်လပြည့်ကျော် ၉ -
 ရက်နေ့တွင် အမရပူရမြို့တည် ဆင်ဖြူရှင်မင်းက လှူရင်း ဝတ္ထုကံ
 မြေများကို ဆက်လက်လှူတန်း၍ ရေစက်ချကာ၊ ကျောက်စာသစ်
 ဆင့်ထိုး၍ ထားခဲ့ပြန်လေသည်။

သာဓုကန် စေတီတော် (သာဓုကန်ရွာ)

သာဓုကန် (သာဓုခံ) စေတီတော်မှာ ရန်ကုန်မြို့မြောက်ဖက် မော်ဘီနယ်၊ သာဓုကန်ရွာ၏ အရှေ့ ဖက်ကန်ဘောင်ရှိတောင်ကုန်း မြင့်ပေါ်၌ ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သာဓုကန် စေတီတော်မှာ ကျိုက္ကလို့၊ ကျိုက္ကလဲ ဘုရား သမိုင်းများနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိလေသည်။ မဇ္ဈိမဒေသမှ ရှင်ယသ၊ ရှင်ဥာဏနှင့် ရှင်သုစိ အမှူးရှိသော ရဟန္တာများ ပင့်ဆောင်ခဲ့သည့် ဓါတ်တော် မွေတော်တို့ကို သီဟဒီပမင်း၏ မှူးမတ်တို့ ပူဇော်ခွင့် ရရှိ၍ ဌာပနာကာ စေတီတည်ထားကိုးကွယ်ခဲ့သော စေတီတော် တဆူဖြစ်လေသည်။

ထိုတောင်ကုန်းမှာ ကကုသန်ဘုရား လက်ထက်တော်တွင် တန်ခိုး ပြိုင်သော ဘီလူးသည် မာန်စွယ်ကျတ်ရာ ဌာနဖြစ်၍ မှန် ဘာသာဖြင့် ဒိုဂနီပရောဟု ခေါ်၍ ဘီလူးသည် မြတ်စွာဘုရား အဆုံးအမ၌တည်သဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသာဓုသုံးကြိမ် ခေါ်တော်မူ သဖြင့်လည်း သာဓုခံ ဟုခေါ်တွင်ရာမှ ကန်ကိုအစွဲပြု၍ သာဓုကန် ဟုခေါ်တွင်ပြီး၊ စေတီတော်ကိုလည်း သာဓုကန်စေတီတော်ဟု

သမုတ်လေသည်။ ကကုသန်ဘုရားရှင်၏ ဆံတော်နှစ်ဆူကို ဘီလူး
ရရှိ၍ ဌာပနာခဲ့လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၇၄၅ - ခုနှစ်တွင် နန်းတက်သော ဗညားနွဲ့
(ရာဇဓိရာဇ်)မင်းက ကျိုက်ဒိုခရ တောင်ထိပ်ရှိ စေတီတော်ကိုငုံ၍
စေတီသစ်တည်ခဲ့ပြန်ရာ မှန်ဘာသာဖြင့် ကျိုက်ဆာဓုဟု ခေါ်တွင်
၍ သာဓုဘုရားဟု ခေါ်တွင်ခဲ့လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၉၆-ခုနှစ်တွင် စေတီတော် ပြုပျက်သဖြင့်
မော်ဘီသုကြီးနှင့် ရွှေပေါက်ပင် ဘုန်းတော်ကြီးတို့ ကြပ်မတ်၍ ပြု
ပြင်လေသည်။ ၁၂၀၂-ခုနှစ်တွင်လည်း မော်ဘီသုကြီးမင်း ဗန္ဓုက
ကြပ်မတ်ပြုပြင်ခဲ့ပြီး၊ ၁၂၄၄-ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်မြို့မှ ဦးခ ကာဂင်း၊
၁၂၄၈-ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်မြို့ ပုဇွန်တောင်မှ ဦးကုလား မိသားစု
တို့ကကြပ်မတ်၍ မော်ဘီမြို့နယ်မှ ဒါယကာများ စုပေါင်း ပြုပြင်
ကာ ၁၂၅၀-ပြည့်နှစ်တွင် ထီးတော်တင်ခဲ့လေသည်။

၁၂၆၄-ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်မြို့ကို ရေပေးရန် ကန်ကြီးကို
တူးဖော်ရာ ဘုရားကုန်းတော်မြေ ပြုပျက်ရွေ့ပါသဖြင့် ဂေါပက
လူကြီးတို့က လျော်ကြေးတောင်းရာ ငွေတထောင်ကျပ် ရရှိသဖြင့်
၁၂၆၄-ခုနှစ် တန်ဆောင်မုန်းလတွင် စေတီတော်ကို ရွှေသင်္ကန်း
ကပ်လှ၍ ယင်ပြင်တော်အခင်း အုတ်လှေကား ဆောင်းတန်းများ
ကို ပြုပြင်ခဲ့ရာ ၁၂၆၅-ခုနှစ်တွင် ပြီးစီးလေသည်။ လှော်ကားကန်
ကိုပင် သာဓုကန်ဟူ၍ ခေါ်ဆိုကြလေသည်။

သီဟတော စေတီတော် (သီဟတောရွာ)

သီဟတောစေတီတော်မှာ ရောဝတီမြစ်ညှာ သပိတ်ကျဉ်း မြို့နယ် ရောဝတီမြစ်အတွင်းရှိကျန်းပေါ်တွင် ကျန်းဝပ်တော်မူ လေသည်။

* သီဟတောစေတီတော်သည် သီရိဓမ္မာအသောကမင်း ကြီး စေတီပေါင်း ၈၄၀၀၀-တည်ရာတွင် ဓါတ်တော် မွေတော် ကို ဌာပနာ၍တည်ခဲ့သော စေတီတော်ဖြစ်လေသည်။ ထိုစဉ်အခါ သာသနာနှစ် ၂၁၈-ခုနှစ်တွင် သိမ်တောနယ်သူကြီး၊ ချောင်း သလဲသူကြီးတို့သည် သီရိဓမ္မာအသောကမင်းကြီးဝေသော ဓါတ် တော်တဆူကိုပင့်ဆောင်၍ မြတ်စွာဘုရားအလောင်း ခြင်္သေ့ မင်းဖြစ်စဉ် ပျော်မွေ့ရာဖြစ်သော သီဟဇယျာဘူမိကျန်း သီဟ တောအရပ်၌ ဉာဏ်တော်လေးတောင်မြင့်သော စေတီတော်ကို တည်ထားခဲ့လေသည်။

* ရှေးက သိမ်တောဟုခေါ်တွင်ကြောင်း ဦးကုလား မဟာရာဇဝင်ကြီး ပထမတွဲ စာမျက်နှာ ၂၃၈-၌ ဖော် ပြသည်။

ထိုနောက် သက္ကရာဇ် ၄၆၂-ခုနှစ်တွင် အလောင်းစည်သူ မင်း တိုင်းခန်းလှည့်လည်ရာ ထိုသီဟဇေယျဘုမ္မိကျွန်းသို့ ရောက် လေသော်ကုန်းတော်အလယ်မှရောင်ခြည်တော်ကွန်မြူး၍ ရွှေကြက် တိမ်ညင် ပျံဝဲပြသည်ကို တွေ့မြင်ရ၍ ချုံနွယ်တို့ကို ရှင်းလင်းရာ စေတီတော် ဖူးတွေ့ရလျှင် ထိုနှစ် တပေါင်းလဆန်း ၁၃-ရက် နေ့၌ ကြီးစွာသောပူဇော်ခြင်းပြု၍ ခရီးဆက်တော်မူလေသည်။

ထိုနောက်မင်းကြီးသည် သမုဒ္ဒရာသို့ တိုင်းခန်းလှည့်လည် ရာ မလ္လာယုကျွန်းသို့ရောက်စဉ် သီဟိုဠ်မင်းဆက်သော သရက္ခ ရုပ်ပွားတော် ၅-ဆူကို ပင့်တော်မူခဲ့ပြီးနောက်၊ ထိုရုပ်ပွားတော် တဆူကို သီဟတောဘုရား၌ ဌာပနာကာ၊ စေတီတော်ကို ၃၂- တောင်မြင့်၍ တည်တော်မူလေရာ ၄၆၇-ခုနှစ်တွင် ပြီ စီးခဲ့လေ သည်။ စေတီလိုဏ်အတွင်း၌ ရွှေစင် ၁၀-ပိဿာကို ဉာဏ်တော် ၁၈-လက်မရှိရုပ်ပွားတော်သွန်း၍ အတွင်း၌သရက္ခ ရုပ်ပွားတော် ကိုသွင်း၍ ဌာပနာခဲ့လေတည်။ အလောင်းစည်သူမင်းကြီးသည် ထိုနှစ် တပေါင်းလတွင် ပွဲသဘင်ခံ၍ မှူးမတ်တို့က ရောဝတံမြစ် အရှေ့ဖက်ကမ်း ရွှေမြင်တင်တောင်ပေါ်တွင် ရွှေမြင်တင်စေတီ တော်ကို တည်ကြလေသည်။ မိဖုရားကြီးကလည်း သီဟတောရွာ တောင်ဖက်ဘက် စေတီတဆူတည်ခဲ့လေသည်။ သီဟတောဘုရား တွင် နတ်ဆေးကျောက်ပျဉ်ကိုလည်း လှူခဲ့လေသည်။

ထိုနောက် ၇၂၈-ခုနှစ်တွင် သတိုးမင်းဖျား၏ မိဖုရား ခေါင်ကြီးက စေတီတော်ကိုပြုပြင်၍ ရွှေသင်္ကန်းကပ်လှူခဲ့လေ သည်။ ထိုနောက် ၁၁၈၀-ပြည့်နှစ် တပို့တွဲလဆုတ် ၃-ရက်နေ့

တွင် ဘိုးတော်မင်းတရားသည် သီဟတောစေတီသို့ ကြွရောက်ဖူး
 မြော်၍ စေတီတော်ကို ကျောက်အုဉ်တို့ဖြင့်မွမ်းမံကာ ရွှေထီးတင်
 တော်မူလေသည်။ မင်းတုန်းမင်းကြီးလက်ထက်တွင် စေတီတော်
 အရှေ့ မုခ်အရုဏ်ခံ ပြာသာဒ်ကိုဆောက်လုပ်၍ ၁၂၃၄-ခုနှစ်
 တပို့တွဲလဆုတ် ၁၄ ရက်နေ့တွင် ရေစက်ချလှူတန်းတော်မူလေ
 သည်။ ၁၂၅၇-ခုနှစ်တွင် မိုးကုတ်မြို့မှ ဦးမှတ်၊ မယ်ငြိမ်းမိသားစု
 တို့ကပြုပြင်ခဲ့၍ သပိတ်ကျဦးဆရာတော် ဦးဥဂ္ဂံ သကလည်း ထပ်မံ
 ပြုပြင်ခဲ့လေသည်။ ၁၃၁၄-ခုနှစ်တွင် ရာကျော်ဆရာတော်ကောင်း၊
 ၁၃၁၉-ခုနှစ်တွင် သစ်တောမင်းကြီး ဦးစောလင်းနှင့် ဒါယကာ
 များက ထပ်မံပြုပြင်၍ အခြားဒါယကာအများကလည်း အဆက်
 ဆက် လှူတန်းပူဇော်ခဲ့ကြလေသည်။

သိမ်ငြိမ်းရှင် (သီဟိုဠ်ရှင်) ဘုရား (ပခုက္ကူမြို့)

သိမ်ငြိမ်းရှင်ဘုရားမှာ ပခုက္ကူမြို့၌ ကျန်းဝပ်တော်မူလေသည်။ ထိုအရပ်ကို ရှေးအခါက၊ မြစ်မကိုင်၊ မြစ်ကိုင်၊ မြင်သာစသည်ဖြင့် ခေါ်တွင်ခဲ့လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၄၂၈-ခုနှစ်တွင် ကျန်စစ်မင်း၏ သမီး ရွှေအိမ်သည်နှင့် စောလူးမင်း၏သား စောယုမ်းမင်းငယ်တို့မှ ဖွားမြင်သော အလောင်းစည်သူ (သီရိဇေယျသူရ) သည် ၄၅၄-ခုနှစ်တွင် မင်းအဖြစ်သို့ ရောက်ပြီးနောက် သမုဒ္ဒရာတွင် အံ့ဩဘွယ်တို့ကို ကြည့်ရှုလိုသဖြင့် တကြောင်း၊ နိုင်ငံပြည်နားတို့၌ ကင်းတို ကင်းရှည်တို့ကို စီမံချထားရန် တကြောင်း၊ ဖေါင်စကြာဖြင့် တိုင်းခန်းလှည့်လည်ရာမှ (သိမ်ငြိမ်း) သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူလေသည်။

ထိုအခါ သီဟိုဠ်မင်းက လက်ဆောင်ပဏ္ဏာများ ဆက်သ၍ ရှင်မဟာကဿပထေရ် ဓုတင်ကျင့်နေဟန် ရုပ် တူ တော် တို့ကို ဆက်သ လေသည်။ အလောင်းစည်သူမင်းကြီးသည် ထိုမှတဖန် ဇမ္ဗူသပြေပင်ကျွန်းနှင့် မလ္လာယုကျွန်းများသို့ ဆိုက်ရောက်ခဲ့လေသည်။ ထိုအခါတွင် သီဟိုဠ်မင်းသည် အလောင်းစည်သူမင်းအား

လောကီလက်ဆောင်များဖြင့်သာ ဆက်သရသည်ကို မကျေနပ်
 သဖြင့် သီရိဓမ္မာအသောကမင်းက ဒေဝါနံ ပိယ တိဿမင်းကြီး
 အား ဆက်သခဲ့သော မဟာဗောဓိအနွယ်ဖြစ်သည့် အနုရာဇမြို့
 အနီး ဗောဓိညောင်ပင်ကြီးမှ မဟာဗောဓိသားကို ပင့်ဆောင်၍
 ဒက္ခိဏသာခါရုပ်တုတော် ထုလုပ်ပြီးလျှင် စန္ဒကူးသရက္ခန်စသော
 နံ့သာသစ်အပေါင်းတို့ဖြင့် မှမ်းမံပြီးနောက် လှေယာဉ်ဖြင့်တင်
 ကာ မလ္လာယုကျွန်းအနီး သမုဒ္ဒရာထက်၌ အလောင်းစည်သူမင်း
 ကြီးအား ဆက်သလေသည်။

အလောင်းစည်သူ မင်းကြီးလည်း လွန်စွာပီတိဖြစ်လျက်
 ကြီးကျယ်စွာပူဇော်လက်ခံ၍ သီဟိုဠ်မင်းဆက်သသည် ဖြစ်သော
 ကြောင့် သီဟိုဠ်ရှင်၊ (သီဟိုဠ်ရ)ဟူ၍ သမုတ်တော်မူပြီးလျှင်
 ပုဂံပြည်သို့ ပြန်လည်ခဲ့ရာ ၄၇၇-ခုနှစ်တွင် ရောက်ရှိလေသည်။
 မင်းကြီးသည် သမုဒ္ဒရာခရီးမှပင့်ဆောင်ခဲ့သော ရုပ်တုတော်များ၊
 သရက္ခန်တုရားနှင့် ဒက္ခိဏသာခါဘုရားတို့ကို ပွဲသဘင်ဖြင့် ပူဇော်
 လေသည်။

ထို့နောက် သက္ကရာဇ် ၄၇၉-ခုနှစ်တွင် မင်းကြီးသည် နန်း
 တော်ဦး၌ တပါးတည်းကိုးကွယ်သည်ထက် အများပြည်သူတို့
 သာသနာအရှည် ကိုးကွယ်နိုင်စိမ့်သောငှာ စေတီတော်တည်၍
 ဌာပနာရန် ဆန္ဒဖြစ်ပေါ်သည့်အတိုင်း ရုပ်တုတော်ကျိန်းဝပ်အပ်
 သည့်အရပ်ကို ရှာဖွေလေသည်။ မင်းကြီးသည် သီဟိုဠ်ရှင် ရုပ်တု
 တော်ကို ဖေါင်ယာဉ်ထက်တွင်တင်ကာ၊ ရုပ်ထုတော် ကျိန်းဝပ်
 တော်မူလိုရာအရပ်၌ ထူးခြားသောနိမိတ် တွေ့မြင်ရစေသော်ဟု

အဓိဋ္ဌာန်ပြုပြီးလျှင် ပုဂံနေပြည်တော်မှ ရောဝတီမြစ်ကြောင်းဖြင့် အထက်အညာသို့ ဆန်တော်မူလေသည်။

ဖေ၀င်တော်လည်း ကူးခန်းအရပ်သို့ရောက်လျှင် မြစ်မကွေ့ ကိုင်းရာနေရာအရပ်၌ ရပ်တံ့ လေလျှင် မင်းကြီးသည် ဖေ၀င်တော်ကိုကမ်းသို့ကပ်လျက် မြေညီညွတ်ရာအရပ်ကို ရှာဖွေလေသည်။ ထိုအခါ မြစ်ရေကြည်တိုင် ကြာပွင့်ကြီ များ ပွင့်ခြင်း၊ သဲသောင်ရုတ်တရက်ပေ၀် ထွန်းခြင်း၊ ဥပျိုင်း၊ ငှက်အုပ် ပျံကျလာခြင်း စသော နိမိတ်ထူးကြီးများ ဖြစ်ပေ၀်လေသည်။ မင်းကြီးသည် ရဟန္တာများ၏ အကူအညီဖြင့် မြေကောင်းမြေမြတ်ကို ရွေးစစ် တွေ့ရှိတော်မူပြီးသော် ၄၇၉-ခုနှစ် တန်ဆောင်မုန်းလ တွင် မုဋ္ဌောစေတီတော်ကို စတင်တည်စေရာ၊ တန်ခူးလတွင်ပြီ စီ လေလျှင် ရတနာအပေါင်းတို့ကို၎င်း၊ ရုပ်ထုတော်အဆူဆူကို၎င်း ဌာပနာတော်မူလေသည်။

လိုဏ်ဂူ အလျားအနံ ၂၁-တောင်၊ အမြင့် ၃၆-တောင်မျှ ရှိ၍၊ ထိုလိုဏ်ဂူတွင်းသို့ သီဟိုဠ်ရှင် ရုပ်တုဒဏ်ကို ရတနာတို့ဖြင့် ပူဇော်၍ ထည့်သွင်းလေသည်။ ထိုဘုရားတည်ရာ ကျွန်းမြေကို မဟာရာမိဘံတိုင်း ကာရံ၍ မြစ်မ ကိုင်းကျွန်းဟူ၍ သမုတ် လေသည်။ (ထို ကျွန်းနေရာမှာ ယခုအခါ ကုန်းပြင်တစ်တည်း တည်ထွန်းလျက် ရှိနေလေသည်။) မင်းကြီးသည် အသူးထူး ပူဇော်၍ ဝတ္ထုကံမြေများလည်း လှူတော်မူလေသည်။ နှစ်စဉ် သင်ပုတ်ဝတ်

ဆီမီးဝတ်များလည်း ပြုတော်မူလေသည်။ ထိုအခါကစ၍ သီဟိုဠ် ရှင် မြတ်စွာဘုရားဟူ၍ ထင်ရှားခဲ့လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၈-ခုနှစ်သို့ရောက်သောအခါ စေတီတော် ချိုယွင်း ပျက်စီးသည်ကို မြင်သာရှာအုပ်ကြီးက စေတနာထက် သန်စွာ ပြုပြင်ကာ သီဟိုဠ်ရှင် ရုပ်တုတော်နှင့် ပမာဏ တူသော ရုပ်တုနှစ်ဆူထုလုပ်၍ လက်ဝဲ လက်ျာ ရံထား ပူဇော်လေသည်။ ထိုနှစ် ၀၂ဆိုလဆန်း ၁၀-ရက်နေ့တွင် စေတီတော်ကိုလည်း ထီးတော် တင်လေသည်။ ထိုနောက် ၁၂၈၄-ခုနှစ် ကဆုန်လတွင် ဒေါ်လေးကြီးက ပြုပြင်ပြန်၍ ဖိနပ်တော် ၅၅-တောင် ရှိသော ဂန္ဓကုဋိတိုက်ကိုလည်း လှူတန်းလေသည်။

သီဟိုဠ်ရှင်ဘုရား ဂူလှိုဏ်စေတီတော်မှာ ဖိနပ်တော် စတုရန်း အလျားအနံ ၅၅-တောင်ရှိ၍ စေတီဥာဏ်တော်မှာ ထီးတော် အထိ ၇၄-တောင် မြင့်လေသည်။ ၁၂၈၈-ခုနှစ်တွင် အပြီးသတ် တည်ဆောက်ပြီးစီး၍ ပွဲတော်ကြီးကျင်းပခဲ့လေသည်။

ဘုရားပွဲတော်ကျင်းပမြဲမှာ နှစ်သစ်ရေသွန်းပွဲတော်၊ နယုန်လဆန်း ၈-ရက်မှ လဆုတ် ၂-ရက်နေ့အထိ သင်ပုတ်ဝတ်၊ ဆီမီးဝတ်၊ ပန်းဝတ်ပွဲတော်ကြီးနှင့် သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့ ဆွမ်းတော်ကြီးတင် ပွဲတော်များ ဖြစ်လေသည်။

သေဋ္ဌမာရ်အောင်ဘုရား (ဘားအံမြို့)

သေဋ္ဌမာရ်အောင်ဘုရားမှာ ဘားအံမြို့ မြောက်ဖက်ပိုင်း ဗိုလ်ချုပ်လမ်းထောင့်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၇၁-ခုနှစ်တွင် ဘားအံမြို့ရံကျောင်း ဘုန်းတော်ကြီး ဦးအာဒိစ္စရန်က ကြီးမှူး၍ တိုင်းရင်းသား ဒါယကာ အများစုပေါင်းလျက် သာသနာတော် ပွင့်လင်း စည်ပင်စေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ကြေးသွန်းရုပ်ပွားတော်ကြီးကို သွန်းလုပ် တည်ထားခဲ့ကြလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၇၄-ခုနှစ် ကဆုန်လပြည့်နေ့တွင် ရုပ်ပွားတော်ကြီးပြီးစီး၍ အချိန် ၄၆၀၀-ပိဿာကြေး ပါဝင်လေသည်။ ဉာဏ်တော်မှာ ၉-တောင် ၁ မိုက်ရှိ၍ တင်ပြင်ခွေ ရုပ်ပွားတော်ကြီး ဖြစ်လေသည်။ ထိုရုပ်ပွားတော်ကြီးကို အရှေ့ဖက်သို့ မျက်နှာမူစေလျက် ကျောက်စံကျောင်းတော်ဖြင့် ပင့်ဆောင်ကိုးကွယ်ထားလေသည်။ ဘွဲ့တော်ကိုလည်း မာရ်ငါးပါး အောင်မြင်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားကို ကိုယ်စားပြု၍ သေဋ္ဌမာရ်အောင် ဟူ၍ သမုတ်ခဲ့လေသည်။

နှစ်စဉ် တပို့တွဲလ၌ ဘုရားပွဲတော် ကျင်းပမြဲ ဖြစ်လေသည်။

သဗ္ဗညုစေတီတော် (ပုဂံမြို့)

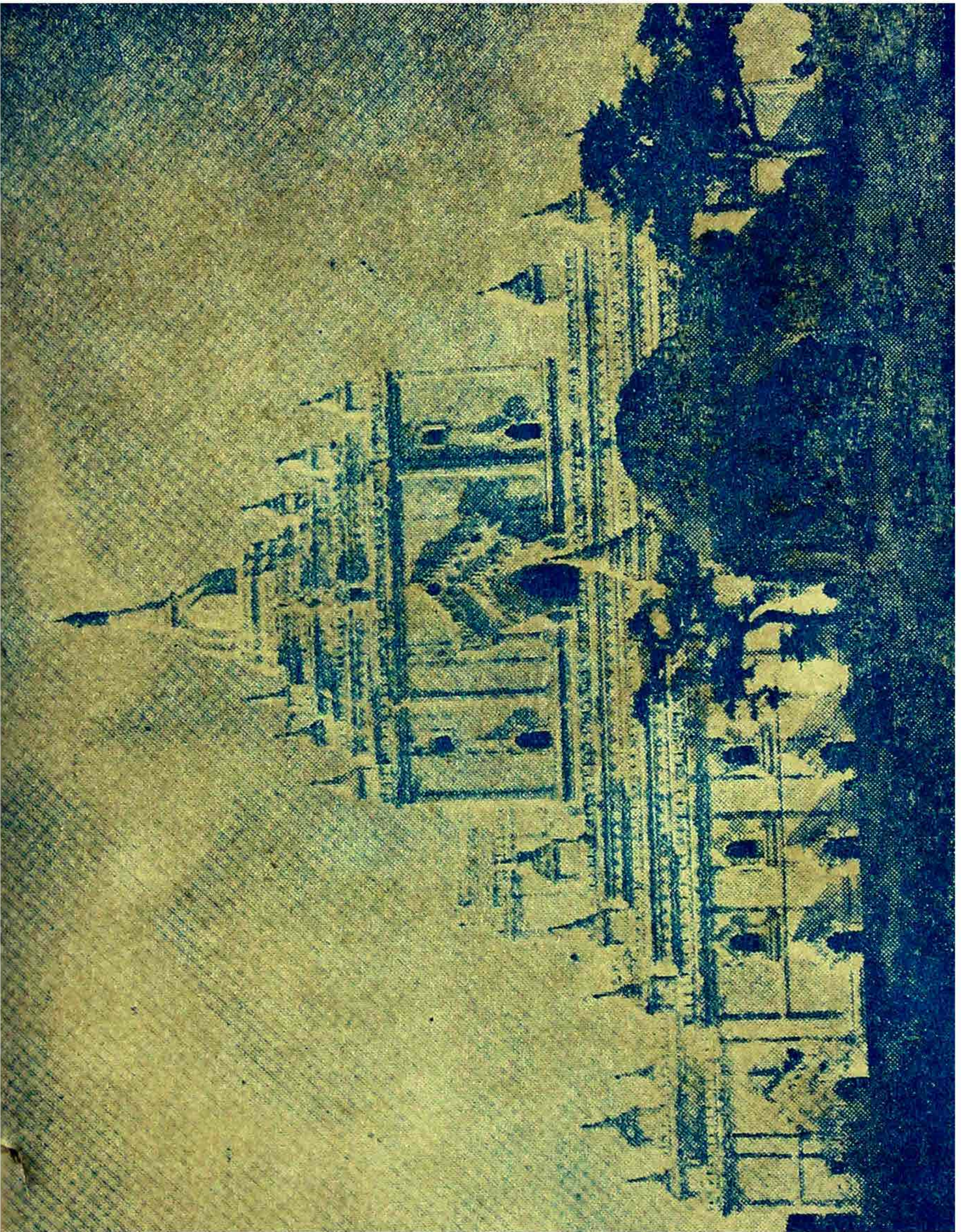
သဗ္ဗညုစေတီတော်မှာ ပုဂံမြို့တော်ဟောင်း၏ အရှေ့
ထောင်ဖက် မြို့ရိုးတွင်း၌ ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။ သဗ္ဗညုစေတီ
တော်မှာ လိုဏ်စေတီဖြစ်၍ အဆန်းတကျယ် တည် ထား သော
ကောင်းမှုတော်ဖြစ်လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၄၇၄ - ခုနှစ်တွင် ပုဂံပြည်၌ အလောင်းစည်သူ
မင်းကြီး နန်းတက်တော်မူပြီးနောက် ၄၈၅ - ခုနှစ်တွင် မင်းကြီး
သည် မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးတော်မူရာ သာဝတ္ထိပြည် အရှေ့
မျက်နှာရှိ ပုဗ္ဗသရုံကျောင်းတော်သဏ္ဍာန်ထူးခြားသောစေတီတော်
တည်လိုသဖြင့် ရှင်အရဟံ၊ စိမ်းညက်မဟာထေရ်၊ ရှင်အာနန္ဒာ
စသော ရဟန်း သံဃာတော်တို့နှင့် မူးမတ်တို့ကို တိုင်ပင်ကာ
အတွင်းလိုဏ်များနှင့် အမြင့်ဥာဏ်တော် အတောင် ၁၆၀ - ရှိသော
သဗ္ဗညုစေတီတော်ကြီးကို တည်တော်မူလေသည်။

ထိုစေတီတော်ကြီးတွင် အရပ်ရပ်မှ ပင့်ဆောင်ခဲ့သော
ဓါတ်တော်များကို ဌာပနာ၍ မလည်တောင်ခြေမှ ရရှိသော
ပတ္တမြားတို့ကို ပေါက်ပေါက်ကြဲဖြန့်ကာ ပူဇော်လေသည်။

(മിസ്സർ) ട്രാൻസ്-പാർ-വെർഡ്

သမ္ဗုဒ္ဓစေတီတော် (မိုးညှင်း၊ မုဒုံရွာမြို့)

သမ္ဗုဒ္ဓစေတီတော်မှာ မုဒုံရွာမြို့ တောင်ဖက် ၆-မိုင်ကွာရှိ မိုးညှင်းတောရတုင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

မိုးညှင်းဆရာတော်ကြီးသည် လူအပေါင်းတို့ အန္တရာယ် ကင်းဝေးစေရန်၊ ပွင့်တော်မူလေပြီးသော ဘုရားရှင် ၅၁၂၀၂၀- ဆူတို့ကို ရည်မှန်း၍ ဘုရားရုပ်တုတော်ပေါင်း * အညီအမျှ ကျိန်း ဝပ်တော် မူနိုင်စေရန် လိုက်စေတီဘော်ကြီးကို ၁၂၉၁-ခုနှစ် သီတင်းကျွတ် လပြည့်နေ့တွင် စတင်၍ တည်ထားခဲ့လေသည်။ ဒါယကာအများ၏ စေတနာဖြင့် ရုပ်ပွား ဆင်းတုတော်များကို တပို့စံတည်းထုလုပ်စေ၍ လိုက်တွင်းနံရံတိုက်ခန်းနှင့်မျက်နှာကျက် များတွင် ရုပ်ပွားတော်များ ကျိန်းဝပ်တော် မူစေလေသည်။ ဂန္ဓ ကုဋ္ဌိတိုက်တော်ကြီး၏ အထက်စေတီတော်ကိုလည်းစေတီရံအများ ရံလျက် တည် တော် မူ လေ သည်။ စေတီတော်မှာ ဖိနပ်တော် အတောင် ၁၀၀-ခန့်ရှိ၍၊ ဉာဏ်တော်အတောင် ၈၈-ရှိပြီး စေတီ

* ရုပ်ပွားတော်ပေါင်း ၇၂၀-ဆူပို၍၊ ၅၇၃၈၈၈-ဆူ တည် ထားကြောင်းနှင့် မိုးညှင်းသမ္ဗုဒ္ဓ သတင်းစုံ စာအုပ် စာမျက်နှာ ၄၅-၌ ဖော်ပြထားလေသည်။

ငယ် ၄၇၁-ဆူရ်လျက် ရှိလေသည်။ ၁၃၀၃-ခုနှစ်တွင် ပြီးစီးအောင် မြင်လေသည်။

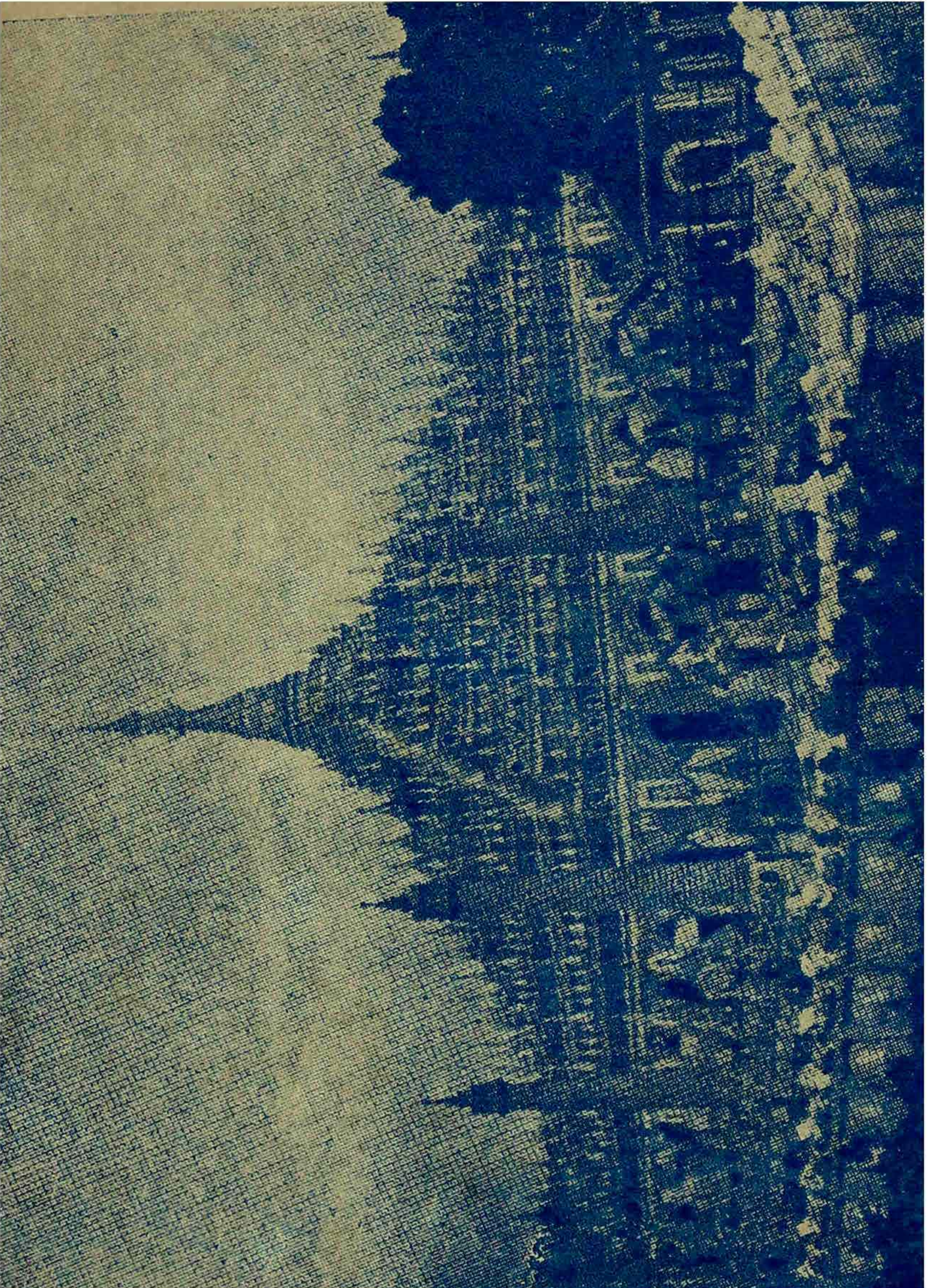
စေတီတော်ကို သမ္ဗုဒ္ဓေ ကပ်ကျော်စေတီတော်ဟူ၍ ဘွဲ့တော်သမုတ်လေသည်။ မိုးညှင်းတောရမှာ အင်းဝ မိုးညှင်းမင်းလက်ထက်က စည်းခုံစေတီတော်နှင့် ရွှေ ကျောင်း တော် ကြီး ဆောက်လုပ် လှူတန်းခဲ့ရာဌာနဖြစ်လေသည်။

စေတီတော်တွင် မြတ်စွာဘုရား ဓါတ်တော် ၃၇၄၄၆-နှင့် ရဟန္တာဓါတ်တော် ၆၅၈၈၈-တို့ကိုလည်း ဌာပနာ ထားလေသည်။ စေတီတော် ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ၄၇-ပေခွဲမြင့်သော တံခွန်တိုင်၊ တိရတနပါသာဒ ပြာသာဒ်၊ အရုဏ်ခံစောင်းတန်း၊ ဣစ္ဆာသယ ပန်းစေတီ၊ အဘယစေတီ၊ ဆဒ္ဒန်ရေကန်၊ အာလိန်ငါးဆင့် စူဠာမဏိစေတီ၊ မုစလိန္ဒာရေကန်၊ ဓမ္မာရုံစသည်တို့ကိုလည်း တည်ထားခဲ့လေသည်။

သမ္ဗုဒ္ဓဘုရားပေါင်း ရေတုက်ပုံမှာ စိတ်ဖြင့် ဘုရားဆူပန်သော ၇-သင်္ချေတွင် ဘုရားပေါင်း ၁၂၅၀၀၀ နှုတ်ဖြင့် ဘုရားဆူပန်သော ၉-သင်္ချေတွင် ဘုရားပေါင်း ၃၈၇၀၀၀-နှင့် လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတသိန်းတွင် ပါရမီဖြည့်သော ဘုရားပေါင်း ၂၈-ဆူအားဖြင့်၊ ပေါင်း ၅၁၂၀၂၈-ဆူဖြစ်လေသည်။ (အကျယ်ကို ဇာတာတော်ပုံ ရာဇဝင် စာမျက်နှာ ၁၁-တွင်ရှုပါ။)

(ဒွိုင်လိခိ) ငှာဆာ်းသံ-ဧါခါခါ

အကျွတ်အလွတ် စေတီတော် (ပဲခူးမြို့)

အကျွတ်စေတီတော်နှင့် အလွတ်စေတီတော်တို့မှာ ပဲခူးမြို့ အနောက်တောင်ဖက် မင်းချောင်း၏ တောင်ဖက်တောအတွင်း၌ ကျန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၇၇၅-ခုနှစ်တွင် ရာဇာဓိရာဇ်၏သားတော် ဗညားဓမ္မရာဇာသည် ဟံသာဝတီ၌ နန်းတက်ရာ တိုင်းပြည် မငြိမ်းမချမ်း ရှိလေလျှင် မင်းကြီးလည်း စိတ်လက်မသာ ရှိတော်မူလေသည်။ ထိုအခါ ပန်းရံ တောင်၌ အရှင်မြတ် ကြွလာတော်မူ၍ မင်းကြီးအား တရားဟောပြောသဖြင့် မင်းကြီးသည် အကုသိုလ်စရိုက်တို့မှ ကျွတ်လွတ်ခွင့် ရရှိသည့်အတိုင်း၊ ဟံသာဝတီမြို့တော် အနောက် သုဝဏ္ဏမဟိကုန်း၌ စေတီတည်ပြီးလျှင် နန်းစဉ် ကိုးကွယ်ခဲ့သော ဒက္ခိဏသာခါ ရုပ်ပွားတော်နှင့် ဓါတ်တော် သုံးဆူတို့ကို ဌာပနာခဲ့လေသည်။ မင်းကြီးဝတ်ဆင်သော မကိုဋ်တော်နှင့် ပတ္တမြားတို့ကိုလည်း ဌာပနာ၍ စေတီတော်ကို ထီးတော်တင်ကာ ရွှေသင်္ကန်းကပ်လှူခဲ့လေသည်။ ထိုစေတီတော်အပြင် ကုန်းအနီး မြောက်ယွန်း၌လည်း ဓါတ်တော်များဌာပနာ၍ စေတီတဆူ တည်ထားခဲ့ရာ ထိုစေတီတော်တို့ကို အကျွတ်စေတီ၊ အလွတ်စေတီဟူ၍ ခေါ်တွင်လာခဲ့လေသည်။

ထိုစေတီတော်များသည်နှစ်ကာလကြာရှည်၍ တော အုပ်ဆိုင်း
 ပျောက်ကွယ်ခဲ့ရာ ရန်ကုန်မြို့ နာဂလိဏ်ဂူ ကလေးဝတောကျောင်း
 ဆရာတော် ဦးသာဂရ ဦးဆောင်လျက် ၁၃၂၁-ခုနှစ် ကဆုန်
 လဆန်း၉-ရက်နေ့တွင် ရှာဖွေဖူးမြင်ရသဖြင့် တောချုံများကို ရှင်း
 လင်းကာ၊ ၁၃၂၄ ခုနှစ် တန်ခူး လပြည့်ကျော် ၅- ရက်နေ့မှစ၍
 ဆရာတော် ကြီးကြပ်နှိုးဆော်၍ စေတီဟောင်းနေရာတွင် စေတီ
 ငယ်တဆူစီ တည်ထားခဲ့လေသည်။ ထိုနောက် ကဆုန်လဆန်း ၃-
 ရက်နေ့တွင် စေတီနှစ်ဆူကို ထီးတော်တင်၍ အနေကဇာ တင်ပွဲ
 ကျင်းပခဲ့လေသည်။

အာနန္ဒာဘုရား (ပုဂံမြို့)

အာနန္ဒာ(အနန္တ)လိုက်စေတီတော်မှာ ပုဂံမြို့ အရှေ့ဖက် သရပါ တံခါးအနီးတွင် ရှိလေသည်။

အာနန္ဒာဘုရားကို ကျန်စစ်မင်းကြီး တည်ထားခဲ့လေသည်။ ကျန်စစ်မင်းကြီးသည် ခမည်းတော်၏ ရှေ့စည်းခုံစေတီတော်ကို ပြီးစီးအောင် တည်ထားပြီးနောက်၊ ဘဒ္ဒကမ္ဘာတွင် ပွင့်တော်မူပြီးသော ဘုရားလေးဆူတို့အား ရည်မှန်း၍ ဘုရားရုပ်ပွားတော် လေးဆူနှင့် လိုက်ဂူစေတီတည်ထားရန် အကြံဖြစ်လေသည်။

ကျန်စစ်သားမင်းကြီးသည် ဂန္ဓမာဒနတောင် နန္ဒမူလ လိုက်မူ ကြွလာတော်မူသော ရဟန္တာတို့အား လျှောက်ထားတောင်းပန်၍ ထိုနန္ဒမူလလိုက်၏ ပုံစံအတိုင်း သက္ကရာဇ် ၄၅၂-ခုနှစ်တွင် လိုက်စေတီကို တည်တော်မူလေသည်။ အတွင်း၌ မတ်ရုပ်တော် လေးဆူကို အရပ်လေးမျက်နှာသို့ မျက်နှာမူလျက် တည်ထားလေသည်။

ဂူအတွင်း၌ ဗုဒ္ဓဝင်ဆိုင်ရာရုပ်ပုံများကို ကျောက်သားပေါ်၌ ထွင်းထု၍ထားလေသည်။ ရှင်အရဟံပုံတော်နှင့် မင်းကြီးဝတ်ပြုနေဟန် ပုံတော်တို့ကိုလည်း ထွင်းထုလေသည်။ မုခ်လေးမျက်နှာတွင် တံခါးမုခ်တပ်ဆင်၍ အမှမ်းအပြောက်တို့ဖြင့် ထူးခြားဆန်းကြယ်စွာ မှမ်းမံစေလေသည်။

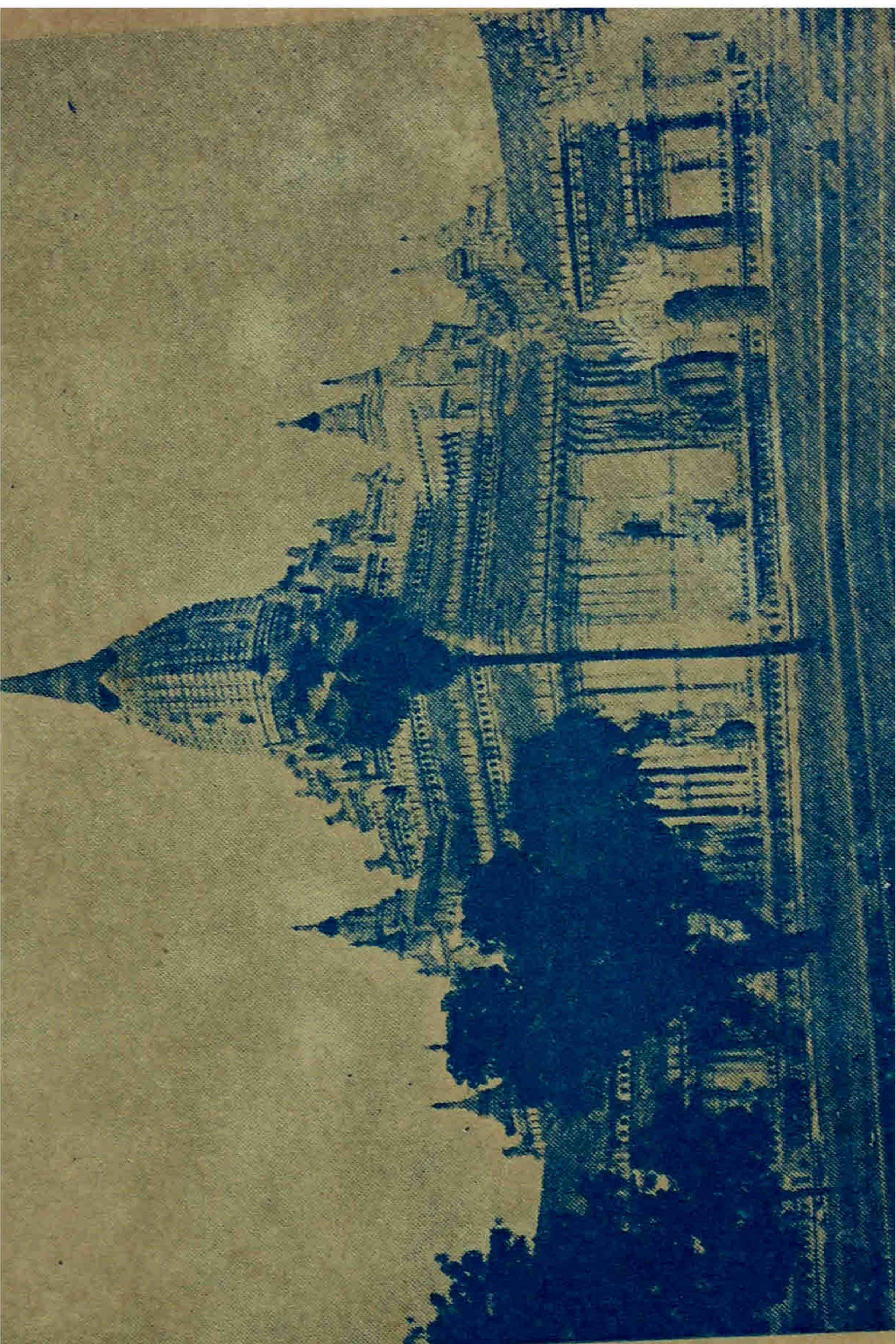
စေတီတော်ဌာပနာတိုက်တွင်ကား လက်သန်းခါတ်တော်
 သွားတော်ခါတ်တော်၊ ဦးခေါင်းတော်ခါတ်တော်၊ ပုဆစ်ကုံညှင်း
 တော်ခါတ်တော်၊ လည်ရိုးတော် ခါတ်တော်၊ ပါးစောင်တော်
 ခါတ်တော်၊ ဆံတော်ခါတ်တော်အားဖြင့် ခါတ်တော် ၇-ဆူတို့ကို
 ကျောက်ခွက်နှင့်ထည့်၍ ရှေ့စင်သွန်းသော ခါတ်တော် ကြုပ်၌
 သွင်း၍ ဌာပနာလေသည်။ သရီရခါတ်တော် မွေတော်များနှင့်
 ရဟန္တာများ၊ ဇော်ဂီများ ပင့်ဆောင်ပေးသော သင်းပိုင်တော်၊
 ကမ်းရိုးနွယ်ဒန်ပူတော်၊ ခါတ်တော်များကို၎င်း မင်းအဆက်ဆက်
 ကိုးကွယ်ခဲ့သော ခါတ်တော်မွေတော်တို့ကို၎င်း ဌာပနာ၍ များ
 စွာသော ရတနာတို့ကိုလည်း လှူတော်မူလေသည်။ နတ်သားရုပ်
 များ၊ မင်းစဉ်ရုပ်များ၊ မြတ်စွာဘုရား ရုပ်ပွားတော် များကိုလည်း
 သွန်းလုပ်ဌာပနာလေသည်။

စေတီတော်အပြင် ဖိနပ်ခုံပစ္စယံ ကမ္ပတ်များတွင် မာရ်နတ်
 ၏ စစ်သည်တို့ စစ်ထိုးဟန် စဉ်ကွင်းရုပ်များ မွမ်းမံထားလေသည်။
 ဘီလူးစစ်သူကြီး၊ နတ်မင်းကြီးများနှင့်၊ ကိန္နရာ၊ မျောက်၊ ဘီလူး၊
 နဂါး၊ ဂဠုန်တို့၏ ရုပ်ပုံများနှင့် ဘုရားပရိသတ် ပုံ များ ကို၎င်း၊
 မန္တသီဟရုပ်၊ မကရ်းရုပ်၊ ငါးရာဇငါးဆယ် ဇာတ် တော်ဆိုင်ရာ
 စဉ်ကွင်းရုပ်များကို၎င်း ပြုလုပ်မွမ်းမံထားလေသည်။

လိုဏ်နံရံတို့၌ သွန်းအပ်သော ဘုရားရုပ်တု၊ ဇာတ်ရုပ်တု
 များ၊ ရဟန္တာရုပ်၊ နတ်ရုပ်စသည်တို့ကိုလည်း ထားလေသည်။
 မီးတားမဟာရာမိတန်တိုင်း တို့ကိုလည်း ကောင်းစွာ ပြုလုပ်တော်
 မူလေသည်။ ကျန်စစ်မင်းကြီးသည် ဝတ္ထုကံမြေ၊ အာရာမ်စောင့်
 ကျန်သီးတော်တို့ကိုလည်း လှူလေသည်။

(ရှီဟိုက်) ငွေစာပုံနှိပ်ရေးအဖွဲ့

အံတော် စေတီတော် (သံတွဲမြို့)

အံတော်စေတီတော်မှာ သံတွဲမြို့တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၈၈၇-ခုနှစ်တွင် သံတွဲမြို့စား အိမ်ရှေ့မင်း ဖစောသီရိမင်းဗာကြီး၏ လက်ထက်တော်တွင် ရခိုင်ပြည်မှ သီဟိုဠ် ကျွန်းသို့ သာသနာပြုရဟန်းတော်များ ကြွရောက်ရာ၊ သံတွဲမှ ရှင်တေဇောရသဆရာတော်နှင့် မြောက်ဦးမြို့ မြောက်တန်ဆောင်း ဆရာတော် ဓမ္မဝိလာသ ဆရာတော် နှစ်ပါးတို့သည် အပြန်တွင် စေတီပျက်တဆူမှ မြတ်စွာဘုရား အံတော်မြတ်ကို တွေ့ရှိသဖြင့် ပင့်ဆောင်ခဲ့ကြလေသည်။ သံတွဲမြို့သို့ ရောက်သောအခါ မင်းဗာကြီးအား အပ်နှင်းသဖြင့် မင်းဗာကြီးသည် ရိုသေစွာပင့်ဆောင်၍ ပါသရတောင်ထိပ်တွင် စေတီတည်၍ ဌာပနာလေသည်။

မင်းဗာကြီးသည် မြောက်ဦးမြို့တွင် ၈၈၉-ခုနှစ်၌ မင်းအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလေရာ၊ ထိုခါတ်တော်၊ အံတော်တို့ကို ပင့်ဆောင်၍ နန်းတော်ဦး၌ ပတ္တမြားကလာပ်နှင့်ပင့်ဆောင်ပူဇော်လေသည်။ (ထိုနောက်တွင်မှ ရှစ်သောင်း သိမ်တော်ကြီးအနီးတွင် အံတော် သိမ် စေတီတဆူကိုလည်း တည်ခဲ့လေသည်။ အံတော်သိမ် စေတီကောင်းမှုရှင်ကား မထင်ရှားချေ။)

အောင်မြေလောကစေတီတော်(စစ်ကိုင်း)

အောင်မြေလောကစေတီတော်မှာ စစ်ကိုင်းမြို့တွင် ကျန်း
ဝပ်တော်မူလေသည်။

ဘိုးတော်ဘုရားသည် သက္ကရာဇ် ၁၁၄၃-ခုနှစ်တွင် ထီးနန်း
ဆက်ခံရပြီးနောက် ၁၁၄၄-ခုနှစ်မှစ၍ အင်းဝမြို့မှ ၆-မိုင်အကွာ
တွင် အမရပူရ မြို့ နန်းသစ်တည်၍ ၁၁၄၅-ခုနှစ်တွင် မြို့တော်
ပြောင်းတော်မူလေသည်။ မြို့တော်သစ်တည်သည့် ၁၁၄၄-ခုနှစ်
တွင် ထီးနန်းမရမီ စံနေခဲ့သော အိမ်တော်နေရာတွင် စေတီတော်
တဆူတည်ထားခဲ့ရာ၊ မြေအုဋ်မပါဘဲ ကျောက်အုဋ် တို့ဖြင့်သာ
တည်လေသည်။

စေတီတော်ဘုံတော်မှာ အောင်မြေလောက စေတီတော်
ဖြစ်၍ ဘိုးတော်ဘုရားအား အောင် မြေ လော က စေတီတော်
ဒါယကာဟူ၍ပင် ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြလေသည်။ ကျောက်အုဋ်ဖြင့်
တည်ခဲ့သောကြောင့် ကျောက်စေတီတော်ဟူ၍ ခေါ်တွင်ခဲ့လေ
သည်။

အိမ်တော်ရာ စေတီတော် (မန္တလေးမြို့)

အိမ်တော်ရာစေတီတော်မှာ မန္တလေးမြို့ မတဲရပ်၌ ကျိန်း
ဝပ်တော်မူလေသည်။

ရွှေဘိုမင်း (သာယာဝတီမင်း) နှင့် မိဖုရား ပဒုမာဒေဝီ
တို့မှ သက္ကရာဇ် ၁၁၇၃-ခုနှစ် ဝါဆိုလဆန်း ၂-ရက်နေ့တွင်
သားတော်တပါး ဖွားမြင်ရာ ၁၂၀၇-ခုနှစ် တန်ဆောင်မုန်း
လဆန်း ၇ ရက်နေ့တွင် သားတော်အား အိမ်ရှေ့အရာပေး၍
မန္တလေးမြို့ မတဲရပ် စံအိမ်တော်၌နေထိုင်ကာ မင်း (ပုဂံမင်း)
အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိသောအခါ မိမိအိမ်ရှေ့မင်းအဖြစ် စံခဲ့သော
နေရာတွင် စေတီတော်တည်ထားခဲ့၍ အိမ်တော်ရာစေတီဟု တွင်
လေသည်။

ထိုစေတီတော်ကို ၁၂၀၉-ခုနှစ် နတ်တော်လဆန်း ၃-ရက်
နေ့တွင် ပန္နက်ချ၍ လွန်း ၁၁-ရက်နေ့တွင် ပုဂံမင်းကိုယ်တော်တိုင်
အုတ်မြစ်ချ၍တည်တော်မူလေသည်။ ထိုနေ့က ပန်းထိမ်မြို့၊ ပန်းပဲ
မြို့ (ပတိမ်း၊ ငမဲ) စား ပန်းပဲဝန် သတိုးမင်းကြီး မဟာ မင်းလှ
ကျော်သူ ကြီးကြပ်၍ တည်လုပ်ရလေသည်။ ထိုနှစ်တန်ခူးလဆန်း
၁၄-ရက်နေ့တွင် မြတ်စွာဘုရားဖွားမြင်တော်မူသည်မှ ဓါတ်တော်

ဝေခန်းအထိ ၉၆-ခန်းဇာတ်နှင့်တကွ၊ ရွှေငွေဆင်းတု ဆူရေ ၁၂၀၀-ကျော်နှင့် ဓါတ်တော် မွေတော်များကိုပင့်ဆောင်ကာ ဌာပနာခဲ့လေသည်။ ဘုရားအရံစောင့်များလည်း ထားလျက် အိမ်တော်ရာ မဟာလောကရံသီ စေတီတော်ဟု ဘွဲ့သမုတ်တော်မူလေသည်။

စေတီတော်ကို ၁၂၁၀-ပြည့်နှစ် တန်ဆောင်မုန်းလဆုတ် ၆-ရက်နေ့တွင် ထီးတော်တင်လေသည်။ စေတီတန်တိုင်းအတွင်း မိဖုရား၊ မိထွေးတော် အထိန်းတော်၊ အတွင်းဝန်မင်းကြီးတို့က စေတီငယ်လေးဆူ တည်ပြီးသည်ကိုလည်း ရွှေထီးတင်တော်မူလေသည်။ ထိုနှစ်တွင် စေတီတော်အရှေ့မုခ်တွင် ဆင် တံတားကိုလည်း တည်လုပ်စေလေသည်။ ၁၂၁၁-ခုနှစ် ပြာသိုလတွင် တောင်တွင်းကြီးမြို့ဝန် မင်းရဲမင်းခေါင်ကျော်က တောင်ဖက် မိကျောင်းတံတားကို ဆောက်လုပ်လေသည်။

၁၂၇၂-ခုနှစ်တွင် စေတီမဟာရံအတွင်း ကုသိုလ်တော် အဆောက်အဦများ မီးခိုး၍၊ စစ်အတွင်းက တဖန် ပျက်စီးရပြန်လေသည်။ ၁၃၂၀-ပြည့်နှစ်တွင် အိမ်တော်ရာ ၁၄-ခန်း ဇရပ်ကြီး၊ ဆောင်းတန်း မုခ်ဦး ပြာသဒ်တို့ကို ဒါယကာများက ဆက်လက် ဆောက်လုပ်လှူတန်းကြလေသည်။

စေတီတော်မှာ ဥာဏ်တော် ၆၁-တောင် ၂-မိုက် ၅-သစ်၊ ဖိနပ်တော်အချင်း ၅၆-တောင် ၂-မိုက်ရှိလေသည်။

အိမ်တော်ရာစေတီတော် (ရန်ကုန်မြို့)

အိမ်တော်ရာ စေတီတော်မှာ ရန်ကုန်မြို့ လမ်းမတော် အထက်ပိုင်း အိမ်တော်ရာရပ်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၉၉-ခုနှစ်တွင် နန်းတက်တော်မူသော သာယာဝတီမင်းသည် မိဖုရား၊ သားတော် ပုဂံမင်းသားနှင့် စစ်သည်ဗိုလ်ပါများပါ ၁၂၀၃-ခုနှစ်တွင် စုန်ဆင်းတော်မူခဲ့၍ ဒဂုံ(ရန်ကုန်)မြို့တွင် ဥက္ကလာပမြို့သစ်တည်ကာ စံနေတော်မူလေသည်။ ထိုသို့ စုန်ဆင်းတော်မူလာသည့်အခါ ဆိပ်ကမ်းမှ ရွှေတိဂုံ အနောက်မုခ်ဘက်သို့ ချီတက်လာသဖြင့် ထိုလမ်းကိုလည်း လမ်းမတော်ဟူ၍ပင် သမုတ်တော်မူလေသည်။ ဥက္ကလာပမြို့သစ်မှာ ရွှေတိဂုံစေတီတော်၏ အနောက်တောင်ဖက်တွင် တည်ရှိလေသည်။

သာယာဝတီမင်းသည် ဥက္ကလာပမြို့သစ်တွင် စံအိမ်တော် ယာယီတဲနန်းဆောက်၍ စံနေတော်မူ၍ ရွှေတိဂုံ စေတီတော်သို့ တက်ရောက်ကာ ရွှေသင်္ကန်းကပ်လှူ၍ ခေါင်းလောင်းတော်ကြီးကိုလည်း လှူတန်းတော်မူလေသည်။

သာယာဝတီမင်းသည် ၁၂၀၈-ခုနှစ် တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် ၁၄-ရက်နေ့တွင်နတ်ရွာစံတော်မူ၍ ထိုနှစ်တပေါင်း

လဆန်း ၁၃ - ရက်နေ့တွင် သားတော် ပုဂံမင်းသားသည် မင်းအာ
 ဖြစ်သို့ ရောက်လေသည်။ ပုဂံမင်းနန်းတက်သောအခါ ရန်ကုန်
 မြို့၌ ခမည်းတော်စံနေတော်မူခဲ့သော အိမ်တော်နေရာ၌ လူများ
 နေအိမ်ဆောက်လုပ် နေထိုင်မည်စိုးသဖြင့် ပဲခူးရေဝန်မင်းကြီး
 အား ငွေတော် ၈-သောင်းပေးအပ်၍ စစ်သည်တော် ၁၄၀၀-တို့
 ကို စေလွှတ်တော်မူလေသည်။ ရေဝန်မင်းကြီးလည်း အမိန့်တော်
 အတိုင်း အိမ်တော်ရာ၌စေတီတော်တည်၍ ဘိုးဘွားတော်တို့၏
 ရွှေကိုယ်လေး၊ ငွေကိုယ်လေးနှင့် နန်းဦး၌အစဉ်အဆက် ကိုးကွယ်
 ခဲ့သော မာရဇိန်ရုပ်ပွားတော်ကို ဌာပနာလေသည်။

စေတီတော် ထီးတော် မတင်ရသေးမီ ၁၂၄-ခုနှစ်တွင်
 အက်မီရဲအော် စတင် ခေါင်းဆောင်သော ရေတပ်နှင့်
 ဂျင်နရဲလ်ဂေဂျီဒင်၏ ကုန်းတပ်သို့ ဆိပ်ကမ်းသို့ ရောက်ရှိလာ
 ကြောင်း ကြားသိရ၍ အနောက်တောင်ထောင့်အရပ်မှ ထီးတော်
 ကိုအမြန်တင်ကာ စစ်သည်တော်များနှင့်အတူ ရွှေကိုယ်ကုန်းတော်
 မှ အင်္ဂလိပ်စစ်သားများကို ခုခံတိုက်ခိုက်ပြီးနောက် ဆုတ်ခွာခဲ့
 လေသည်။

စေတီတော်ကို အိမ်တော်ရာစေတီဟု သမုတ်လေသည်။

ဦးဇိနစေတီတော် (မော်လမြိုင်မြို့)

ဦးဇိနစေတီတော်မှာ မော်လမြိုင်မြို့အရှေ့ ဖက် တောင်ရိုး တန်းပေါ်၌ ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

မြန်မာမင်းများလက်ထက်က မော်လမြိုင် (ရမ္မာဝတီ) မြို့ကို မင်းကြီး ဥဇနာ (ဦးဇိန) အုပ်ချုပ်ဘူးလေသည်။ ထိုမင်းကြီးသည် တောင်ကုန်းပေါ်ရှိ စေတီဟောင်းတဆူကို ပြုပြင်ရာမှ ထိုစေတီကို ဦးဇိနစေတီဟု ခေါ်တွင်ခဲ့၍ တောင်ကုန်းကိုပါ ဦးဇိနတောင်ဟု ခေါ်ဝေါ်ခဲ့လေသည်။

ရှေးအခါက ထိုဘုရားကို ကျိုက်ပတန် (ဘုရားဖြူ) ဟူ၍ မှန်ဘာသာဖြင့် ခေါ်တွင်ခဲ့လေသည်။ ၁၂၃၅-ခုနှစ်ခန့်တွင် သဌေး ဦးမိုးသည်ပျက်စီးနေသော ဦးဇိနစေတီကိုပြုပြင်ရာ ပထမအကြိမ်၌ ငှက်ပျောဖူးအထိပြီးမှ ပြုကျလေသည်။ ဒုတိယအကြိမ် သပိတ်မှောက်အရောက်တွင် ပြုကျပြန်၍ တတိယအကြိမ်တွင်မှ သံခွေပတ်များဖြင့် တည်လုပ်သဖြင့် အောင်မြင်လေသည်။ ထီးတော်တင်ပွဲကို လေးလကြာ ကြီးကျယ်ခမ်းနားစွာ ကျင်းပခဲ့လေသည်။

မူလဦးဇိန စေတီတည်ရာ၌ရှိသော စေတီဟောင်းမှာကား အသောကမင်းကြီး တည်ထားခဲ့၍ ဆံတော်မိတ်ကျိန်းဝပ်တော်မူသော စေတီပင်ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူကြလေသည်။ (မော်လမြိုင် ရာဇဝင် စာမျက်နှာ- ၁၇၂။)

ဦးပါရဲ စေတီတော် (ဟင်္သာတမြို့)

ဦးပါရဲ စေတီတော်မှာ ဟင်္သာတမြို့ ရောဝတီမြစ်ကမ်း
ပေါ်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၄၃ ခုနှစ်တွင် နန်းတက်တော်မူသော
ဘိုးတော်ဘုရားသည် ဟင်္သာတမြို့ အကြီးအကဲအဖြစ် ဦးပါရဲအား
ခန့်ထားတော်မူလေသည်။ ဦးပါရဲသည် သဒ္ဓါတရား ထက်သန်
သည့်အတိုင်း ဥဒိဿစေတီ တည်ထားကိုးကွယ်လိုသဖြင့် ရောဝတီ
မြစ်နှင့် အတန်ကွာ ကမ်းပေါ်၌ ၁၁၆၄-ခုနှစ်တွင် စေတီအရံ
လေးဆူနှင့်တကွ စေတီတော်ကြီးတည်ထားလေသည်။ စေတီတော်
ခြေရင်းတွင် ကုန်းတော်မှာ လေးတောင်ခန့်သာ ကျယ်ဝန်း၍
စေတီတော်၌ ဂန္ဓကုဋ်တိုက် ၄-ဆောင် ဆောက်လုပ်လေသည်။

ထိုနောက်တွင် ဦးပါရဲ၏ အဆက်အနွယ်ဖြစ်သော သမာဓိ
မြို့ဝန် ဦးမောင်မောင်ခန့်နှင့် ဒါယကာများက အရံစေတီတော်
၈-ဆူနှင့် ဂန္ဓကုဋ် ၈-ဆောင် တိုးတက်မွမ်းမံခဲ့ကြ၍ ၁၂၉၉-
ခုနှစ်တွင် မန္တလေးတောင် ရသေ့ကြီးဦးခန္တီ ကြံရောက်လာပြီး
လျှင် ပြည်လုံးကပ်ကျော် ဦးပါရဲစေတီတော်ဟူ၍ ဘွဲ့တော်တပ်လေ

သည်။ ကုန်းတော်ကိုလည်း ထပ်မံဖို့လေသည်။ ထိုနောက် ၁၃၁၀-
ပြည့်နှစ်တွင် ဒါယကာများက ဝေယျာဝစ္စအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းကာ၊
ဂန္ဓကုဋ်တိုက် ၈-ဆောင် ထပ်၍ဆောက်သဖြင့် ဂန္ဓကုဋ် ၁၆-
ဆောင်ဖြစ်၍ လာလေသည်။ စေတီတော်လည်း ၁၆-မျက်နှာ
စေတီတော် ဖြစ်လာခဲ့လေသည်။

၁၃၂၀-ပြည့်နှစ်ကစ၍ ရောဝတီမြစ်ရေ တိုက်စားခြင်း
မှ ကာကွယ်ရန် ကမ်းဆည်ခဲ့သဖြင့် စေတီတော်ကြီးမှာ ကမ်းပြို
သည့်အန္တရာယ်မှ ကင်းလွတ်တော်မူရလေသည်။

စေတီတော်ပန်းတင်ခုံ အကျယ်တဖက်လျှင် ၉၄-တောင်
၂-မိုက်၊ ဖိနပ်တော်အကျယ် ၂၇-တောင်၊ ဥာဏ်တော် ၄၉-တောင်
၂-မိုက် ရှိလေသည်။

ဦးရစ်တော် စေတီတော်(ပုဏ္ဏားကျွန်းမြို့)

ဦးရစ်တော်စေတီတော်မှာ ရခိုင်ပြည် ပုဏ္ဏားကျွန်းမြို့နယ် ကုလားတန်မြစ် လကျောဖက်ကမ်းရှိ ဦးရစ်တောင်ပေါ်တွင် ကျိန်းဝပ်တော်မူလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၉၃၆ -ခုနှစ် တပို့တွဲလဆန်း ၂-ရက်နေ့တွင် ရခိုင်ပြည်ရှင် မင်းဖလောင်းသည် ရွှေလှေ ရွှေလောင်းတို့ဖြင့် ရေသဘင်ထွက်တော်မူရာ ကစ္စပနဒီမြစ် အောက်ပိုင်း၌ ညဉ့်အခါ ရပ်နားစဉ် မြစ်၏လကျောဖက်ကမ်းရှိ သေလဝိဋ္ဌတတောင်ထိပ်မှ မြောက်ဘက် သာလာမယတောင်ထိပ်သို့ ရောင် ခြည် တော် ယှက်သန်းသည်ကို ဖူးတွေ့ရသဖြင့် အမတ်တို့အား မေးမြန်းရာ ထို တောင်ထိပ်၌ သီရိဓမ္မာအသောကမင်းကြီးသည် မြတ်စွာဘုရား၏ ဦးရစ်တော်ဓာတ်ကို စေတီတည်တော်မူခဲ့ကြောင်း တင်လျှောက် လေသည်။

မင်းကြီးလည်း အနောက်တရိုးကို ချီတက်သိမ်းပိုက် အောင်မြင်၍ ပြန်ခဲ့သော် စေတီတော်ကို ပြန်လည်ပြုပြင်တည်ထား ပြီးဟုဝန်ခံ၍ သက်မင်းနိုင်ငံ၊ စစ်တကောင်းနိုင်ငံတို့ကို အောင်မြင် ပြီးသော် ပြန်ခဲ့၍ ဦးရစ်တောင်၌ စေတီတည်ရန် စီမံတော်မူလေ

သည်။ သားတော် ဦးရစ်တောင်စားကလည်း ကူညီ၍ ကျောက်
မျက်ညှို့တို့ဖြင့် မင်းအလံ ၈၀-လုံးပတ်ရှိသော စေတီတော်ကို
အုတ်မြစ်ချလေသည်။ စေတီတည်လုပ်စဉ် မြစ်ကမ်းနှစ်ဖက်၌
ရေကန်များတူးဖော်၍ ရေအလှူပြုတော်မူသည်။

စေတီတော်တွင် ငါးရဲ့ငါးဆယ် ဇာတ်တော်ရုပ်များကို
ရုပ်သေးသဘင် ကပြစေလျက် ပွဲသဘင်ကြီးစွာခံ၍ ၉၅၃-ခုနှစ်
တန်ခူးလဆုတ် ၁-ရက်နေ့တွင် ဘုရားရုပ်တုများ၊ ရွှေရုပ်တု ၁၆၀၊
ငွေရုပ်တု-၁၉၂၀၊ ခပ်ပြာရုပ်တု ၅၇၆၀၀၊ ကြေးနီရုပ်တု ၃၄၅၆-
၀၀၀၊ ကြေးဖြူရုပ်တု၊ ခဲရုပ်တု၊ သံရုပ်တု၊ ရတနာကိုးပါးရုပ်တု
စသည်ဖြင့် ရုပ်တုပေါင်း ကုဋေပေါင်း တသောင်းသုံးထောင်
ကျော်နှင့် ဓါတ်တော်မွေတော်တို့ကို ဌာပနာတော် မူလေသည်။
စေတီတော်သည် နှစ်ကာလကြာမြင့်၍ ပျက်စီးသည်တို့ကို ၁၂၃၇-
ခုနှစ်တွင် ပြုပြင်ခဲ့၍ ၁၂၄၅-ခုနှစ်တွင် လေမုန်တိုင်းဒဏ်ကြောင့်
ငှက်မြတ်နား ကျိုးပြတ်သည်ကိုလည်း ထပ်မံပြုပြင်၍ ၁၂၇၄-
ခုနှစ်တွင် ထီးတော်သစ် တင်ခဲ့လေသည်။

ဦးရစ်တောင်စေတီမှာ လုံးပတ်အတောင် ၃၂၀၊ ထီးတော်
အမြင့် ၃၂-တောင်၊ ထီးတော်ခေါင်းလောင်း လုံးပတ် ၂ တောင်
ရှိလေသည်။

ဝတ်စိုးဝတ်မြေရ-ဘုရား ၂၃-ဆူ

တည်ရာ	ဘွဲ့တော်	ဒါယကာ
၁။ ဝိဇယာပူရ	ပင်းယရွှေစည်းခုံ	တစီးရှင်သီဟသူ
၂။ စစ်ကိုင်း	စည်းခုံကြီး	သီဟပတေ့
၃။ ပုဂံ	ရွှေစည်းခုံ	အနော်ရထာ
၄။ အင်းတိမ်အင်းလေးရွာ	ရွှေအင်းတိမ်လေးဆူ	သီရိဓမ္မာသောက
၅။ သီဟတော	သီဟတော	သီရိဓမ္မာသောက
၆။ မိတ္ထီလာ	ရွှေယင်မျှော်	အနော်ရထာ
၇။ အမရပူရ	ရွှေစာရံ	စောမွန်လှ
၈။ စစ်ကိုင်း	ရတနာဗိမာန်ကျောင်းဘုရား	ဒု-မင်းခေါင်
၉။ လယ်ကိုင်း	သရက္ခဗိမာန်ကျောင်း	ပုဂံဇေယျသူရ
၁၀။ မြင်စိုင်း	ရွှေသာလျောင်း	အနော်ရထာ
၁၁။ စစ်ကိုင်း	ထူပါရုံ	အဝနရပတိ
၁၂။ ပုဂံ	တန့်ကြည့်စွယ်တော်ရှင်	သီရိဓမ္မာသောက
၁၃။ အမရပူရ	ရွှေဝူကြီး	နရပတိစည်သူ
၁၄။ စစ်ကိုင်း	ရှင်ဖြူရှင်လှ	အလောင်းစည်သူ
၁၅။ အမရပူရ	မဟာရတနာစေတီ	မိုးညှင်းမင်း
၁၆။ ပုဂံ	မင်းအိုချမ်းသာ	ကျန်စစ်သား
၁၇။ စစ်ကိုင်း	ကောင်းမှုတော်	သာလွန်မင်း
၁၈။ ရတနာပူရ	မဟာမြတ်မုနိ	ညောင်ရမ်းမင်း
၁၉။ ရတနာပူရ	ဝူတော်သစ်	တစီးရှင်သီဟသူ
၂၀။ စဉ့်ကူးမြို့	ရွှေမာလဲ	မာလာရဟန္တာ
၂၁။ စစ်ကိုင်း	ပုညရှင်	ပုညအမတ်
၂၂။ ပုဂံ	စူဠာမုနိ	ဇေယျသိင်္ခမင်း
၂၃။ ကနီ	အလောင်းတော်ကဿပ	အဇာတသတ်မင်း

(က) သမိုင်းအပြည့်အစုံ တင်ပြရာ မပါသေးသော
ဘုရားစေတီများ

တင်္ဂါစနေနေ့

ယနေ့

နေ့

နေ့

နားလိပ်တော်စေတီ
 နတ်လောင်ကျောင်း
 ပါဒကြီးစေတီ
 ပါဒနတ်သန်စေတီ
 ပါးမေးစေတီ
 ပိဋကတ်စေတီ
 ပုထိုးတော်ကြီး
 ပုထိုးသားကျောင်းစေတီ
 ပေါရိသတ်စေတီ
 ပန်းကုန်းသိမ်စေတီ
 ပြာသာဒ်စေတီ
 ပြိုင်တိုင်စေတီ
 ပွင့်လှိုင်စေတီ
 ဖေါင်တော်စေတီ

မင်းဖလောင်း
 တောင်သူကြီးမင်း
 ဒုတိယမင်း
 ဘိုးတော်ဘုရား
 မင်းဖလောင်း
 သထုံမင်း
 ဘကြီးတော်မင်း
 တောင်သူကြီးမင်း
 အနော်ရထာမင်း
 မင်းလှစောမင်း
 ကျစောမင်း
 မင်းဖလောင်း
 တောင်တိုင်းသီဟပတေ့
 အလောင်းမင်း

မြောက်ပိုင်း
 ပုဂံမင်း
 ရခိုင်
 မင်း
 မြောက်ပိုင်း
 သထုံ
 အမရပူရ
 ပုဂံမင်း
 မင်း
 မြောက်ပိုင်း
 ပုဂံမင်း
 ရခိုင်
 တောင်တိုင်း
 မင်း

၉၄၇
 ၂၃၉
 ၁၁၃
 ၁၁၆၆
 ၉၄၇
 ၁၀၅
 ၁၁၀၁
 ၂၉၃
 ၄၀၁
 ၈၀၇
 ၆၁၀
 ၉၄၇
 ၆၄၇
 ၄၅၉

တင်ရာသို့တော်

မြစည်းခုံစေတီ
မြစည်းခုံစေတီ
မြစည်းခုံစေတီ
မြစည်းခုံစေတီ
မြတန်ဆောင်စေတီ
မြသိတင်စေတီ
မြသိန်းတန်(သိကြား)
မြေထဲစေတီ
မြင်တင်စေတီ
မြင်ဗဟုစေတီ
မြို့တွင်းဆုတောင်းပြည့်
မြို့သူကြီးစေတီ
ရတနာစေတီ
ရတနာထင်ရှားစေတီ
ရတနာမုန့်

ဒါယကာ

ဒုတိယမင်းခေါင်
မင်းကြီးစွာစော်ကဲ
တောင်တိုင်းသီဟပတေ့
စောမုန့်ကြီး
ဒုတိယဂါထမင်း
သထုံမင်း
မဟာသုရိယတိုင်းစန္ဒရား
စိုးမင်းကိုယ်တော်ကြီး
ဒုတိယဂါထမင်း
အလောင်းစည်သူ
သူကြီးဦးမြတ်သာထွန်း
မိုးညွှင်းမင်း
စိုးမင်းကိုယ်တော်ကြီး
ရှင်သီလဝံသ

တည်ရာ

စစ်ကိုင်းစေတီဝန်ဘုရားမြောက်
စစ်ကိုင်းခရိုင်တောင်
ကျောင်းပန်းတောင်းမြို့
မြောက်ဦးမြို့
ပြည်စကားတောင်အနောက်
သထုံမြို့
မြောက်ဦးမြို့
မန်ကျည်ခေါင်းစင်ကိုင်း
ပြည်စန်သိုက်ရွာအရှေ့မြောက်(သ) ၁၀၃
မိတ္ထီလာတောင်
ဟင်္သာတမြို့
စစ်ကိုင်းမြို့
စစ်ကိုင်းမြို့
စစ်ကိုင်းဆင်းမုားရွာအရှေ့တောင်

တည်နှုတ်

—
—
၆၄၅
၇၅၂
၁၁၁၃
၁၀၅
၁၅၂
—
၁၀၀
၄၅၆
၁၁၄၀
၇၅၂(ထပ်ပြန်)
—
—

၂၂၀	နံ့ယးဂွမ	ထဝင်နခမိဒိလ်ဖ်ထးငါရ်ဖထ	ဂွထဂျါဗျေ
၂၂၁	နံ့ယထးပံင်နခထးငြးဂွထဂွထခ	ဂွထခးဂွမဂွငါခးဂွမ	ဂွလယမဗျေ
၂၂၂	နံ့ထဂုထံင်ထခနံ့ထးငါရ်ဖ်ခထးလထီမိ	ထီလဲထးဂွလခထး	ထစခလင်ပံဗျေ
၂၂၃	ဂုမဂထးပုၤထထထထထထ	ထီလဲထးဂွလခထး	ထစခလင်ပံဗျေ
၂၂၄	ဂုမဂထးပုၤထထထထထထ	ထီလဲထးဂွလခထး	ထစခလင်ပံဗျေ
၂၂၅	ဂုမဂထးပုၤထထထထထထ	ထီလဲထးဂွလခထး	ထစခလင်ပံဗျေ
၂၂၆	ဂုမဂထးပုၤထထထထထထ	ထီလဲထးဂွလခထး	ထစခလင်ပံဗျေ
၂၂၇	ဂုမဂထးပုၤထထထထထထ	ထီလဲထးဂွလခထး	ထစခလင်ပံဗျေ
၂၂၈	ဂုမဂထးပုၤထထထထထထ	ထီလဲထးဂွလခထး	ထစခလင်ပံဗျေ
၂၂၉	ဂုမဂထးပုၤထထထထထထ	ထီလဲထးဂွလခထး	ထစခလင်ပံဗျေ
၂၃၀	ဂုမဂထးပုၤထထထထထထ	ထီလဲထးဂွလခထး	ထစခလင်ပံဗျေ
၂၃၁	ဂုမဂထးပုၤထထထထထထ	ထီလဲထးဂွလခထး	ထစခလင်ပံဗျေ
၂၃၂	ဂုမဂထးပုၤထထထထထထ	ထီလဲထးဂွလခထး	ထစခလင်ပံဗျေ
၂၃၃	ဂုမဂထးပုၤထထထထထထ	ထီလဲထးဂွလခထး	ထစခလင်ပံဗျေ
၂၃၄	ဂုမဂထးပုၤထထထထထထ	ထီလဲထးဂွလခထး	ထစခလင်ပံဗျေ
၂၃၅	ဂုမဂထးပုၤထထထထထထ	ထီလဲထးဂွလခထး	ထစခလင်ပံဗျေ
၂၃၆	ဂုမဂထးပုၤထထထထထထ	ထီလဲထးဂွလခထး	ထစခလင်ပံဗျေ
၂၃၇	ဂုမဂထးပုၤထထထထထထ	ထီလဲထးဂွလခထး	ထစခလင်ပံဗျေ
၂၃၈	ဂုမဂထးပုၤထထထထထထ	ထီလဲထးဂွလခထး	ထစခလင်ပံဗျေ
၂၃၉	ဂုမဂထးပုၤထထထထထထ	ထီလဲထးဂွလခထး	ထစခလင်ပံဗျေ
၂၄၀	ဂုမဂထးပုၤထထထထထထ	ထီလဲထးဂွလခထး	ထစခလင်ပံဗျေ

၅၅၅

၅၅၅

၅၅၅

၅၅၅

ပုံ

သေသနထိ

ဒွငါယအဟုဒနန္ဒနသေ

ဒုစးသံသးနံပးါစခလတ္ထိဓိ

ဣဉ္ဇိတထဂဗန

ဣဉ္ဇိဂြးဒုငယခံထုဂြုဗ

ဣနံဒးဒုဓပုံ

ဣဉ္ဇိတထဂဗန

ဒင်္ဂင်္ဂုဗးငြာငယခးဓုင

၂၁၅

ဣနံဒးဒုဓပုံ လးါးလးါးထးထးါးဓုဒခါဉ္ဇိ

ငစိဒ္ဓါဂင်္ဂ

ဟူစခ(ငစိနံဂြနံင)ငစိဒ္ဓါဂင်္ဂ

၅၁၅

ငြာစခးငစိပုံ

ဒုဓဒုဉ္ဇါဓိ

ဟူစခဗငစိင

၅၅၅

ဒုငယအဟုဒခဉ္ဇါဒုပုထုစ ငြာစခးငစိ ဣနံဒးဒုဓ

ဒုဓနံနငစခ

ဟူစခဟူစစိင

၃၁၁(ဣ) ဒုငယအဟုဒခဉ္ဇါဒုပုထုစ

ငစခါဒုဓိပုငါယခ

ဟူစခဗငယအဟုင

ဒုနီဒေငြာဓုဓုးငယ ဒုငယအဟုဒခဉ္ဇါဒုပုထုဓိ

ဣဉ္ဇိဉ္ဇိစးဒုငလခအ

ဟူစခးဓုဓုးငယ

ဒုပုထုငယအဟုဒခဉ္ဇါဒုပုထုဓိ

ဒုယအဟုလဟုပုထုဂဗန

းသံသးဒုငါလခင

၃၁၁ (ဣ) ဒုငယအဟုဒခဉ္ဇါဒုပုထုဓိ

ဒုဓဒုဂြုဂအထိ

ဟူစခခအဒုဓိင

၃၃၅ ငြာစခးငစိပုံ

ဒုငယအဟုလးဒုဓင

ဟူစခးဒုဓင

။ ချုပ်ထိန်းရေးဥပဒေ (ခ)

။ ဖြစ်ပေါ်ရေးဥပဒေ (ခ)

၃၃၃(ဆ)

ပုံနှိပ်ရေးနှင့် ပုံနှိပ်ရေး

။ ပုံနှိပ်ရေးနှင့် ပုံနှိပ်ရေး

။ ပုံနှိပ်ရေးနှင့် ပုံနှိပ်ရေး

-

ပုံနှိပ်ရေးနှင့် ပုံနှိပ်ရေး

။ ပုံနှိပ်ရေးနှင့် ပုံနှိပ်ရေး

။ ပုံနှိပ်ရေးနှင့် ပုံနှိပ်ရေး

၀၁၅

ပုံနှိပ်ရေးနှင့် ပုံနှိပ်ရေး

။ ပုံနှိပ်ရေးနှင့် ပုံနှိပ်ရေး

။ ပုံနှိပ်ရေးနှင့် ပုံနှိပ်ရေး

၃၃၃

ပုံနှိပ်ရေးနှင့် ပုံနှိပ်ရေး

။ ပုံနှိပ်ရေးနှင့် ပုံနှိပ်ရေး

။ ပုံနှိပ်ရေးနှင့် ပုံနှိပ်ရေး

-

ပုံနှိပ်ရေးနှင့် ပုံနှိပ်ရေး

။ ပုံနှိပ်ရေးနှင့် ပုံနှိပ်ရေး

။ ပုံနှိပ်ရေးနှင့် ပုံနှိပ်ရေး

ပုံနှိပ်ရေး

ပုံနှိပ်ရေး

ပုံနှိပ်ရေး

ပုံနှိပ်ရေး

(ခ) မှတ်စုများ

မှတ်စုများ

မြတ်စွာဘုရား၏တော်တည်ရာဌာနများ

- ၁။ ဒေါနပုဏ္ဏား ဓါတ်တော်ဝေရာ ဦးရစ်ကြား၌ဝှက်သော လကျာအထက်စွယ်တော်၊ တာဝတိံသာနတ်ပြည် စူဠာမုနိစေတီတော်၌ ဌာပနာသည်။
- ၂။ လကျာအောက်စွယ်တော်၊ ပုဏ္ဏားခြေကြား၌ ဝှက်ရာမှ ဇေယျသေန နဂါးမင်းယူ၍ နဂါးပြည် ရတနာစေတီ၌ ဌာပနာသည်။
- ၃။ ပုဏ္ဏားပုဆိုးကြား၌ဝှက်သော လက်ဝဲအထက်စွယ်တော်ကို ဂန္ဓာရတိုင်းသား မမထရ်တပါးယူ၍ ဂန္ဓာရတိုင်း၌ စေတီတည်၍ ဌာပနာလေသည်။
- ၄။ လက်ဝဲအောက်စွယ်တော်ကို မီးလျှံရဲရဲတောက်ဆဲ စန္ဒကူး ထင်းပုံထက်မှ ရှင်ခေမာယူ၍ ကလိင်္ဂရာဇ်တိုင်း ဗြဟ္မဒတ် မင်းအား ကိုးကွယ်စေသည်။
- ၅။ လကျာညှပ်ရိုးတော်ကို စူဠမုနိစေတီတော်၌ဌာပနာသည်။
- ၆။ လက်ဝဲညှပ်ရိုးတော်ကို ဒုဿခေတီ၌ ဌာပနာသည်။
- ၇။ သင်းကျစ်တော်ကို မလ္လာမင်းတို့ ပူဇော်သည်။

ကျန်ခါတ်တော်တို့ကို ရှစ်ပြည်ထောင်မင်းတို့ ခွဲဝေပူဇော်
ကြသည်။

- ၁။ ရာဇဂြိုဟ်ပြည် အဇာတသတ်မင်း ၁ စု၊
- ၂။ ဝေသာလီပြည် လိစ္ဆဝီမင်း ၁ စု၊
- ၃။ ကပ္ပလဝတ်ပြည် သာကီဝင်မင်း ၁ စု၊
- ၄။ အလ္လကပ္ပတိုင်း ဖလမင်း ၁ စု၊
- ၅။ ရာမရွာ ကောလိယမင်း ၁ စု၊
- ၆။ ဝေဠုဒီပမင်း ၁ စု၊
- ၇။ ပါဝါပြည် မလ္လာမင်း ၁ စု၊
- ၈။ ကုသိနာရုံပြည် မလ္လာမင်း ၁ စု၊

ခါတ်တော်ထည့်သောအိုးကို ဒေါနပုဏ္ဏား ပူဇော်ရ၏။
စန္ဒကူးမီးသွေးကို ကပ္ပလိဝနမောရိယမင်းတို့ ပူဇော်ရ၏။

မြတ်စွာဘုရားပရိက္ခရာတို့ တည်ရာဌာနများ

- ၁။ နှစ်ထပ်သင်္ကန်း၊ ကေသီသင်္ကန်း၊ သပိတ်တော်၊ တောင်ဝှေး
တော်၊ ကုရုတိုင်း ဝဇီရပြည်၌ တည်၏။
- ၂။ သင်းပိုင်တော်၊ ကုလသရပြည်၌ တည်၏။
- ၃။ ခင်းနှီးတော်၊ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ တည်၏။

- ၄။ ခါးပန်းကြိုးနှင့် ဓမ္မကရိုဏ်တော်၊ ပါတလိပုတ်ပြည်၌ တည်၏။
- ၅။ ရေသနုပ်တော်၊ စမ္မာပြည်၌ တည်၏။
- ၆။ ရဟန်းပြုစ သင်္ကန်းတော်၊ အကနိဂြုဟ္မဘုံ၌ တည်၏။
- ၇။ ဦးရစ်တော်၊ တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ တည်၏။
- ၈။ ဥဏ္ဍလံမွေးရှင်တော်၊ ကောသလတိုင်း သာဝတ္ထိပြည်၌ တည်၏။
- ၉။ နိသီဒိုင်တော်၊ အဝဏ္ဏီတိုင်း၊ ဥဇ္ဇေနီပြည်၌ တည်၏။
- ၁၀။ မြေခင်းနှီးတော်၊ ဒေဝရဋ္ဌတိုင်း၌ တည်၏။
- ၁၁။ မီးပွတ်တော်၊ မိမိလာပြည်၌ တည်၏။
- ၁၂။ ရေစစ်အဝတ်တော်၊ ဝေဒေဟတိုင်းမိမိလာပြည်၌ တည်၏။
- ၁၃။ ပဲခွပ်တော်နှင့် အပ်ကျည်ထောက်တော်၊ ဣန္ဒသတ္တနဂိုရ် ပြည်၌ တည်၏။
- ၁၄။ ကြင်းသောပရိက္ခရာများ၊ အပရန္တတိုင်း၊ ဇနပုဒ်များ၌ တည်၏။

စေတီ ၄ မျိုး

သာရီရိကစေတီ၊ (ဓာတုစေတီ) မြတ်စွာဘုရား၏ သွားတော်၊ စွယ်တော်၊ ညှပ်ရိုးတော်၊ စသော ကိုယ်တော် မှ ဖြစ်သော ဝတ္ထုများ။

ပရိဘောဂစေတီ၊ မြတ်စွာဘုရား၏ အသုံးအဆောင်၊ ကျောင်းတော်၊ ပလ္လင်တော်၊ သလွန်တော်၊ ပရိက္ခရာရှစ်ပါး စသည် ပစ္စည်းများ၊ (ဗောဓိပင်ကို ပရိဘောဂစေတီ၌လည်း ထည့်သွင်းသည်။)

ဥဒ္ဓိသကစေတီ၊ ရည်မှတ်ကိုယ်စားတော်အဖြစ် ပူဇော်သော ဆင်းတု၊ ရုပ်တု၊ ရုပ်ပွား၊ ဗောဓိပင် စသည့် ဝတ္ထုများနှင့် ခြေတော်ရာများ။

ဓမ္မစေတီ၊ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော် မူသော တရားတော် ရေးသားပူဇော်ရာ ဒေသနာကျမ်းများ။

ထိုပူဇော်ရာအသီးသီးတို့သည်ပင် စေတီမည်၏။ ထိုပူဇော်ရာတို့ကို စေတီ၌ ဌာပနာတိုက် သွင်း၍ဖြစ်စေ၊

စေတီမငုံဘဲဖြစ်စေ၊ ပူဇော်ကြသည်။ ဌာပနာရာ၊ ဂူလှိုက်၊ ပုထိုး၊ အုတ်တိုက်စသည်တို့သည်လည်း စေတီပင်မည်ကုန်သည်။

(ပါဒစေတီ) ခြေတော်ရာများ

- ၁။ သီဟိုဠ်ကျွန်း သုမနတောင်ခေါ် ရာမာတောင်ထိပ်၌ နတ်မင်းတောင်းပန်၍ ချထားတော်မူသော လက်ဝဲခြေတော်ရာတဆူ။
- ၂။ မာဂဏ္ဍီ ပုဏ္ဏားလင်မယားတို့ လာလမ်းမြင်လောက်ရာ၌ ချထားသော ခြေတော်ရာတဆူ။
- ၃။ ဘုရားဟုတ်မဟုတ် စိစစ်နိုင်ရန် ရသေ့ ၁၆-ဦးတို့ လာနေသည်ကိုမြင်၍ ဇေတဝန်ကျောင်းတော်တွင် ဂန္ဓကျဋိုတိုက် အနီးတွင်ချထားသော ခြေတော်ရာတဆူ။
- ၄။ သုနာပရန္တတိုင်း မင်းဘူးမြို့ အနောက်တောင်ယွန်း၊ မန်းစက်တော်တောင်ခြေရင်း၊ နမ္မဒါမြစ် (မန်းချောင်း) စပ်ကျောက်တုံးပေါ်၌ နဂါးမင်းတောင်းပန်၍ ချထားသော အောက်လက်ဝဲစက်တော်ရာတဆူ။

၅။ သုနာပရန္တတိုင်း မင်းဘူးမြို့ အနောက်တောင် ယွန်း၊
 မန်းစက်တော်တောင်ထိပ်၌ သစ္စဗန္ဓရသေ့ တောင်းပန်
 တော်မူ၍ချုထားသော လက်ဝဲအထက် စက်တော်ရာတဆူ။

ပထမနှင့် ဒုတိယခြေတော်ရာတို့သည် အလိုတော်
 အလျောက် တခဏသာတည်၍၊ ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း၌ ၂-ဆူနှင့်
 သီဟိုဠ်ကျွန်း ရာမတောင်ထိပ်၌ ၁-ဆူ၊ ပေါင်း ၃-ဆူသာ
 လျှင် ထာဝရတည်၍ “ဇမ္ဗူမ္ဘာဒွေး၊ ရာမဇေ” ဟု ဆိုထုံး
 ပြုသည်။

စေတီတည်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

- ၁။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရား။
- ၂။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ။
- ၃။ အရိယာသာဝကရဟန္တာ၊ (သီလဝန္တတပည့်သားများ)
- ၄။ စကြဝတေးမင်း၊ (လူသားတို့သာ ပူဇော် ထိုက်သည်၊
 ရဟန်းတို့ မပူဇော်အပ်။)

မြတ်စွာဘုရား၏ အံ့ဘွယ်တော် ၁၈-ပါး

- ၁။ ဝတ်ရုံတော်မူသော သင်္ကန်းကော်သည် ဖွတ်ဆိုးရခြင်း၊ နှမ်းနယ်ခြင်း မရှိခြင်း။
- ၂။ ဆံတော်သည် တောထွက်တော်မူသောအခါ ဖြတ်တော်မူသည်မှ ကြွင်းသည့် လက်လေး သစ် မျှ ပမာဏသည် ပရိနိဗ္ဗာန်စံသည်အထိ တည်ခြင်း။
- ၃။ ဆောင်တော်မူသော ပရိက္ခရာတို့သည် ကိုယ်တော်နှင့်မထိဘဲ လက်လေးသစ်ခန့်ခြား တည်ခြင်း။
- ၄။ သပိတ်တော်ကိုဆေးလျှင် လက်တော်စင်၍၊ လက်တော်ကိုဆေးလျှင် သပိတ်တော်စင်ခြင်း။
- ၅။ မုံညင်းဆံအခွံ တွင်းသို့ပင် ဝင်တော်မူနိုင်ခြင်း။
- ၆။ ခြောက်ပါးသော ရောင်ခြည်တော်တို့ကို လွတ်က အရပ် ၁၀-မျက်နှာနှံ၍ တည်ခြင်း။
- ၇။ နိမ္မိတကိုယ်ပွားတော် သိန်း၊ သန်း၊ မကဖန်ဆင်း၍ သတ္တဝါတို့အလိုကိုလိုက်၍ ချွတ်တော်မူနိုင်ခြင်း။

၈။ ခေတ်သုံးပါးတို့တွင် အလင်းအတိ၊ အမှိုက်အတိဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်းတော်မူနိုင်ခြင်း။

၉။ ကိုယ်တော်ကို လှဝန်းကဲ့သို့ အယက်ကောင်းကင်၌ ထား တော်မူနိုင်ခြင်း။

၁၀။ ဟောကြားသော တရားတော်ကို ပရိသတ်လေးပါးတို့ မယုတ်မလွန် ကြားနိုင်ခြင်း။

၁၁။ သတ္တဝါတို့၏စိတ်အလိုကို သိတော်မူနိုင်ခြင်း။

၁၂။ ကျွတ်ထိုက်၊ မကျွတ်ထိုက်သော သတ္တဝါတို့ကို သိတော်မူ နိုင်ခြင်း။

၁၃။ သတ္တဝါတို့၏ ဣန္ဒြေ နှုတ်ကို သိတော်မူနိုင်ခြင်း။

၁၄။ သင်္ခရတို့ကို သိတော်မူနိုင်ခြင်း။

၁၅။ ဝိကာရရုပ်ငါးစုတို့ကို သိတော်မူနိုင်ခြင်း။

၁၆။ လက္ခဏာရုပ်လေးခုကို သိတော်မူနိုင်ခြင်း။

၁၇။ အသင်္ခတခါတ်နိဗ္ဗာန်ကို သိတော်မူနိုင်ခြင်း။

၁၈။ ပညတ်တရားအပေါင်းတို့ကို သိတော်မူနိုင်ခြင်း။

အလောင်းစည်သူမင်း သားတော်ငါးပါးကို
ပူဇော်စေသော သရက္ခန် ၅-ဆူ

- ၁။ စာကြိုဘုရားလှ၊ (စလေမြို့တောင်ဖက် ဥယျာဉ်ရွာ
ဒိုင်နယ်၊ ရေလယ်ရွာ)
- ၂။ မြေဘုံသာဘုရားလှ၊ (ပုဂံအာနန္ဒာတောင်ဖက်၊ လောက
ထိပ်ပန် ဘုရားအနီး။)
- ၃။ ကန်စွန်းဘို့ဘုရားလှ၊ (ပုဂံဖွားစောရွာ အရှေ့ တောင်
ဇေယျပုတ်ဘုရားတောင်ဖက်)
- ၄။ သိကြားတောင်ဘုရားလှ၊ -
- ၅။ ချောက်ဘုရားလှ၊ (ညောင်ဦးဆိပ်ကမ်း အရှေ့ ဖက်
ချောက်ကမ်းပါး အရှေ့ တောင်
အနီး)

အလောင်းစည်သူ သင်္ကန်းနက်ဖေါင်တော်ဦး၊
 စကားသားကို ထုလုပ်သော စကား ၉-ဆူတည်ရာ

၁။	ကလေးမြို့	၁-ဆူ
၂။	မင်းခင်းမြို့	၁-ဆူ
၃။	မြေဒူးမြို့	၁-ဆူ
၄။	စည်ပုတ္တရာမြို့	၁-ဆူ
၅။	ကြည့်ပိမြို့	၁-ဆူ
၆။	စဉ့်ကူးမြို့	၁-ဆူ
၇။	မုဆိုးဖိမြို့	၁-ဆူ
၈။	စမန်းမြို့	၁-ဆူ
၉။	စစ်ကိုင်းမြို့	၁-ဆူ

(ဘုရား ထုရာမှ ဆောက်စာစူးစာမံဘုရားကို အမြင်မြို့၌
 ကိုးကွယ်စေသည်။)

ကျော်လေးဆူ ဘုရားများ

- ၁။ ရွှေစာရံ၊ အရှေ့၊
- ၂။ ပုဂံရွှေစည်းခုံ၊ အနောက်၊
- ၃။ ရွှေယင်မျှော်၊ မိတ္ထီလာ၊ တောင်၊
- ၄။ သီဟတော၊ အညာ၊ မြောက်၊

အရှေ့စာရံ၊ ပုဂံအနောက်၊ တောင်မြောက်ယင်မျှော်၊
သီဟတောဟူ၊ လောကဓါတ်တွင်း၊ ခြောက်ရောင်လင်း၊
သား၊ သနင်းမှန်ကူ၊ ကျော်လေးဆူ၊

(ကင်းဝန်မင်းကြီး စခန်းစဉ်လင်္ကာ)

အလောင်းစည်သူမင်း ကိုးကွယ်စသာ
သရက္ခန် ၅-ဆူ

၁။	ပခုက္ကူ ကွန်းရွာ	၁	ဆူ
၂။	ပခန်း	၁	ဆူ
၃။	ရှင်မတောင်	၁	ဆူ
၄။	ဆင်ကြိုရွှေကူ	၁	ဆူ
၅။	သီဟတော	၁	ဆူ

ရှင်ဖြူ၊ ရှင်လှနှင့်မြတ်ပေါင်းမဇ္ဇူ ဘုရားများကိုလည်း
တိုင်းခန်းလှည့်လည်ရာမှ တပါတည်း ပင့် ဆောင် ခဲ့ ၍
အသီးသီးဌာပနာကာ စေတီတည်ခဲ့သည်။

ဝစ်ကိုင်းဆွမ်းဝတ်စဉ် ဘုရားများ

ပုညရှင်၊ ဝါဆိုလပြည့်၊
တောင်ဖီလာ၊ ဝါဆိုလဆုတ် ဂ-ရက်၊
ဇေတဝန်၊ ဝါဆိုလကွယ်၊
ချမ်းသာကြီး၊ ချမ်းသာရာ၊ ဝါခေါင်လဆန်း ဂ-ရက်၊
ဥမင်သုံးဆယ်၊ ဝါခေါင်လပြည့်၊
ရှင်ပင်နန်းဦး၊ ဝါခေါင်လဆုတ် ဂ-ရက်၊
ရှင်ပင်နံကိုင်း၊ ဝါခေါင်လကွယ်၊
လေးကျွန်းမာရ်အောင်၊ တော်သလင်းလဆန်း ဂ-ရက်၊
ပတ္တမြားစေတီ၊ တော်သလင်းလပြည့်၊
ထူပါရုံ၊ တော်သလင်းလဆုတ် ဂ-ရက်၊
ရှင်ဖြူ၊ ရှင်လှ၊ တော်သလင်းလကွယ်၊

* ငါးထပ်ကြီး၊ သီတင်းကျွတ်လဆန်း ၅-ရက်၊
အောင်မြေလောက သီတင်းကျွတ်လဆန်း ဂ-ရက်၊
ကောင်းမှုတော်၊ သီတင်းကျွတ်လပြည့်၊

ပုံ၊ တောင်၊ ဇေ၊ ချမ်း၊ ဥ၊ နန်း၊ နံ၊ လေး၊ ပ၊ ထူ၊ ရှင်၊
အောင်၊ ကောင်း၊ အမြှောင်ငါးထပ်ကြီး၊ အပြီးကောင်း
မှုတော်။

အနော်ရထာမင်း စွယ်တော်ပွား ၅-ဆူ

- ၁။ ရွှေစည်းခုံဘုရား ၁ ဆူ၊
- ၂။ လောကနန္ဒာဘုရား ၁ ဆူ၊
- ၃။ တန့်ကြည့်တောင်ဘုရား ၁ ဆူ၊
- ၄။ တူရှင်းတောင်ဘုရား ၁ ဆူ၊
- ၅။ ရွှေသာလျောင်းဘုရား ၁ ဆူ၊

ရွှေတိဂုံစေတီ ဌာပနာ ၄-ပါး

- ၁။ ကကုသံဘုရား၊ ဓမ္မကရိုဏ်တော်၊
- ၂။ ကောဏဂုံဘုရား၊ တောင်ဌေးတော်၊
- ၃။ ကဿပဘုရား၊ ရေသနုတ်တော်၊
- ၄။ ဂေါတမဘုရား၊ ဆံတော်၊
- ၅။ အရိမေတ္ထေယျဘုရား၊ ဥဏ္ဍလုံတော် (နောင်ဌာပနာလတ္တံ့.)

နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူ မြတ်စွာဘုရားများ

၁၁။ တဏှင်္ဂရာဘုရား၊	၂။ မေဓင်္ဂရာဘုရား၊
၁၂။ သရဏင်္ဂရာဘုရား၊	၄။ ဒီပင်္ဂရာဘုရား၊
၁၅။ ကောဏ္ဍညဘုရား၊	၆။ မင်္ဂလာဘုရား၊
၁၇။ သုမနဘုရား၊	၈။ ရေဝတဘုရား၊
၁၉။ သောဘိတဘုရား၊	၁၀။ အနောမဒဿိဘုရား၊
၁၁။ ပဒုမဘုရား၊	၁၂။ နာရဒဘုရား၊
၁၃။ ပဒုမတ္တရာဘုရား၊	၁၄။ သုမေဓဘုရား၊
၁၅။ သုဇာတဘုရား၊	၁၆။ ပိယဒဿိဘုရား၊
၁၇။ အတ္တဒဿိဘုရား၊	၁၈။ ဓမ္မဒဿိဘုရား၊
၁၉။ သိဒ္ဓတ္တဘုရား၊	၂၀။ တိဿဘုရား၊
၂၁။ ဖုဿဘုရား၊	၂၂။ ဝိပဿိဘုရား၊
၂၃။ သိခိဘုရား၊	၂၄။ ဝေဿဘူဘုရား၊
၂၅။ ကကုသန်ဘုရား၊	၂၆။ ကောဏဂုံဘုရား၊
၂၇။ ကဿပဘုရား၊	၂၈။ ဂေါတမဘုရား၊

အလောင်းစည်သူတည် မုဋ္ဌောဘုရားများ

အတွင်းမုဋ္ဌော ၉-ဆူ၊

- ၁။ စကြိုမုဋ္ဌော၊
- ၂။ ဆီးတောမုဋ္ဌော၊
- ၃။ သစ္စာရမုဋ္ဌော၊
- ၄။ ဆည်းလည်းမုဋ္ဌော၊
- ၅။ ရွှေတောင်ဦးမုဋ္ဌော၊
- ၆။ တောင်ငယ် လေးမျက်နှာမုဋ္ဌော၊
- ၇။ လမ်းလွဲမုဋ္ဌော၊
- ၈။ နံကိုင်းမုဋ္ဌော၊
- ၉။ ဂူနီမုဋ္ဌော၊

အပြင်မုဋ္ဌော ၉-ဆူ၊

- ၁။ ပြင်စကြိုမုဋ္ဌော၊
- ၂။ ရန်အောင်မြင်မုဋ္ဌော၊
- ၃။ သမာန်မုဋ္ဌော၊
- ၄။ ကန်တော်အောက်မုဋ္ဌော၊
- ၅။ ရွားတောမုဋ္ဌော၊
- ၆။ ပုညမုဋ္ဌော၊
- ၇။ ငှက်မြတ်နားမုဋ္ဌော၊
- ၈။ ပဲဝဲမုဋ္ဌော၊
- ၉။ ချောက်ဘုရားလှမုဋ္ဌော၊

